

PREKENUTKAST

TREDJE REKKES EVANGELIER

Kåre Svebak

Forord

Se forordet til Prekenutkast, første rekke. Det har en innledning til kirkeåret, og er forsynt med prekestolbønner til første rekke.

Kåre Svebak

Arendal a D 2025

INNHold:

KIRKEÅRETS JULEDEL _____ 3

Adventtiden 3

Juletiden 18

Åpenbaringstiden 32

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL: _____ 55

Fastetiden _____ 555

Påsketiden 90

KIRKEÅRETS KIRKEDEL _____ 1200

St. Johannes Døperens dag 24.6. 211

Mikkelsmess 29. 9. [213](#)

Alle Helliges Dag – Allehelgensdag. [217](#)

Jomfru Marias Kirkegang (2.2.) 220

Jomfru Marias Besøksdag (2.7.) [224](#)

KIRKEÅRETS JULEDEL

ADVENT, JULETID, ÅPENBARINGSTID

ADVENTTIDEN

1. s. i Advent:

Lk 4:16-22. Jesu preken i Nasarets synagoge

Etter fristelsen i ørkenen dro Jesus tilbake i Galilea, hvor han også kom til hjemstedet Nasaret. Her gjengir Lukas et minne om Jesu første preken i Nasaretsynagogen. Han utla teksten for dagen. Minnet nevner i korthet hovedsaken: «/dag er denne Skrift gått i oppfyllelse for deres ører.» Med Jesus til stede i synagogen, var Guds løfte om den kommende Messias oppfylt. La oss ta innvendingen først.

«Er ikke han Josefs sønn?»

Hvis så var tilfellet, kunne han ikke ha sagt at teksten handlet om ham – Gud Faders Sønn, født av evighet. Han kunne i beste fall ha sagt: «Så sier Herren.» Men Jesus fremstod her som den guddommelige «Profeten», forutsagt i 5. Mosebok:

Mos 18:18 – han skal tale til dem alt det jeg byr ham.

Gjennom sin mor, jomfru Maria, var han en av deres brødre. Han tilhørte Juda stamme og nedstammet fra David og Jesse, ja, videre bakover til patriarkene like til Adam, som Luther sier. Men i ættetavlen hos Lukas heter det til sist at han var «av Gud». (Lk 3:38) Han var ikke bare en av deres egne – Menneskesønnen. Han var av Gud. Jesaja-profetien ble oppfylt denne dagen.

Jes 59:21 - mine ord som jeg har lagt i din munn, skal aldri fra nå av og til evig tid, vike fra din munn...

Jesus kunne - i kraft av sin persons hemmelighet, omtale seg med gudsnavnet «JEG ER». Med det navnet hadde Gud gitt seg til kjenne for Moses i en brennende busk. Født av Faderen fra evighet, fremstod Jesus som den guddommelige Profeten og sa «Amen, JEG ER sier dere».

Joh 8:25 – Hvem er du? Jesus sa til dem: «BEGYNNELSEN, som jeg også er.» (E Sv Kyrkobib.)

Åp 3:14 - Dette sier Amen, det sanne og troverdige vitnet, BEGYNNELSEN til Guds skapelse.

Fra Jesu munn kom ord som bare Gud kunne si. Han fremstod som sant menneske og sann Gud, forenet i samme person. Også profetien ved Malaki ble oppfylt:

Mal 3:1 – Herren som dere søker, kommer brått til sitt tempel. Se, han kommer, paktens engel.

Teksten beskriver Messias med det greske ordet KRISTOS, som betyr «den salvede» - en guddommelig person.

Sal 45:5 – Derfor har Gud, din Gud, salvet deg med gledens olje mer enn dine medbrødre.

Også evangelisten Johannes beskriver Jesu fremtreden som den guddommelige Profeten. Når han underviste på tempelplassen, kom han ikke med sin egen lære, lik falske profeter. Han brakte den rett utlagte Skrift med ord fra ham som hadde sendt ham (Joh 7:16, 28, 33).

Til jomfru Maria hadde engelen Gabriel sagt: «Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyeses kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, være hellig og kalles Guds Sønn.»

I samme øyeblikk som Kristus ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, ble også hans menneskenatur salvet med Den Hellige Ånd uten mål. Derfor fremstod Jesus som den lovede Profeten – sant menneske og sann Gud forenet i samme person.

De rakte ham profeten Jesajas bok. Han fant det stedet der det står skrevet:

Jes 61:1f - Herren Gud har salvet meg, han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger og frigjøring for dem som er i lenker. Jeg skal rope ut et nådens år fra Herren.

Jesaja-profetien sammenfatter Jesu oppdrag: «å rope ut et nådens år fra Herren». Uttrykket «nådens år» sikter til «jubelåret», som ble feiret i Israel hvert femtiende år. (3 Mos 25:10) Man skulle regne sju år-uker, dvs. sju ganger sju år, og på forso- ningsdagen i det femtiende år blåse i basun over hele Israels land. Jord som hadde tilhørt slekten, skulle gis tilbake. Slaver skulle settes fri og få sin ættejord tilbake. Men med folkets frafall fra Herrens lov, holdt man heller ikke bestemmelsen om jubelåret.

Med Jesu nærvær i Nasaret-synagogen var bestemmelsene om jubelåret oppfylt for Jesu tilhørere. Med ham til stede var Jesaja-profetien oppfylt og det virkelige, evige jubelår til stede med et «nådens år fra Herren». Denne tilstedeværelse omfatter også oss.

Jesus stadfestet med undergjerninger at dette «nådens år» var til stede. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Tegnene følger Guds kirke alle dager. Hvor døpte holder alle Kristi befalinger, er han til stede i vår midte i de handlinger han befalte. Tause påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord.

Forsoningsdagen - et skyggebilde av Jesu offerdød. På forsoningsdagen gikk øverstepresten gjennom forhenget og inn i det aller helligste, men ikke uten blod. Han slaktet sydebukken og bar blodet inn i det aller helligste. Så skulle han legge hendene på «den levende bukken», bekjenne folkets synder og deretter slippe den fri i ødemarken. (3 Mos 16)

Begge bukkene er skyggebilder av den kommende Kristus. Han er det Guds Lam har båret verdens synder, og samtidig Lammet som med sitt blod gikk inn i den himmelske helligdom. Slik innstiftet Kristus den nye pakt i sitt blod. Nå er han øverstepresten for de evige frelsesgoder som han gir hvor som helst i den forsamlede menighet:

Heb 9:11f – Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han er gått inn gjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget med menneske- hånd, det vil si: som ikke hører denne skapte verden til. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig for- løsning.

Derfor gikk han levende ut av graven. Hverken synd, død eller djevel kunne holde ham fanget. Han hadde oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Ut av graven gikk han lik den frie bukken, frikjent på grunn av Guds forsoning med verden i Jesu død.

2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

Heb 2:15 – Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv.

Guds evangelium kunngjør også for oss det evige jubelår. Det skjer ikke med basun- blåsing over hele landet, men med prekenen i kraft av Guds nådetilsagn: syndenes for- latelse på grunn av Kristi lidende lydighet, og ikke av noen annen grunn. Denne frelse gir Gud den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løfte om det evige jubelår for hver den som tror. Kom, alle lamme og blinde! Kom alle tiggere, fattige i seg selv!. Hør, og du skal leve!

Noen har villet innskrenke Guds nådeår til visse perioder, kalt «vekkelsestider». Denne villfarelse (kalt periodisme) fremstiller Jesus som en vandringsmann på stadig flyttefot fra sted til sted. Etter en vekkelsestid drar han videre til neste sted. Denne lære har vært årsak til mye mismot og uvisshet. Kristentro begrunnet i lykkelige følelser driver mennesker til selvbekreftende opplevelsesjakt og stordriftskampanjer. Virkningen er alltid den samme: Tilbake til start. Konfrontasjonen med egen og andres skrøpelighet betød for mange et «aldri mer».

Kristentroens sikre holdepunkt er en bevitnet kjensgjerning: *I dag er denne Skrift oppfylt for deres ører!* Nå, da du hører evangeliet, blir Guds universelle nåde forkynt med samme gyldighet for enhver av oss, uavhengig av alder. Gud den allmek-

tige og trofaste handler suverent med sitt ord, så også med sitt ord forent med vannet i din dåp. Han gav deg frelsen fullbrakt i Jesu død for alle. Du kom fra dåpen som Guds kjære barn, ikledd Guds fullkomne hellighet og rettferdig. Hvorfor? Sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet.»

Din barnerett hos Gud består også i dag. Gud er den trofaste, hvor troløse vi enn er (2 Tim 2:19). Han lokker og drar med syndenes forlatelse for Kristi skyld. Hvor tilhørere anvender Guds nåde, enhver på seg selv, der trer han inn med det evige jubelår. Utelukket er enhver kvalifikasjon eller prestasjon.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Vår eneste frimodighet for Gud er Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus. Med ham til gave har vi troens glede i hans daglige komme.

I Nasaret-synagogen ble nådens år oppfylt med Jesu nærvær, virksom med sin undervisning i skriftene. Det samme nådens år fortsetter med den oppstandne Kristus virksom i den forsamlede menighet. Virksom er han med evangeliet og sakramentene, for valtet på troskapens vilkår, slik han befalte.

Underlig er Guds godhet for sin egen skyld. I Nasarets synagoge ble Skriften oppfylt også for dem som avviste ham. Guds evangelium kunngjør et evig jubelår, «forkynt for alle skapninger under himmelen» (Kol 1:23).

Klag 3:22f – Herrens miskunn er ikke forbi, hans barmhjertighet tar ikke slutt. Den er ny hver morgen, stor er din trofasthet.

2. s. i Advent:

Lk 17:20-30. Guds rikes komme

Herren Jesus har lært oss å be vår Far i himmelen: «Komme ditt rike». Allerede de første disiplene undret seg: Når kommer Guds rike? Forklaringen i vår barnelærdom omtaler Guds rike i dobbel mening - dels et *nåderike* synlig her i tiden, dels et *herlig- hetsrike* i evigheten

«Guds rike kommer vel av seg selv uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at det må komme til oss.

Hvordan skjer det? Når den himmelske Far gir oss sin Hellige Ånd, så vi ved hans nåde tror hans hellige ord og lever et gudfryktig liv her i tiden og siden i evigheten.»

Lik fariséerne, ventet også Jesu første disipler å få se Guds rike, synlig til stede. Jesus svarte: «Guds rike kommer ikke på en slik måte at en kan se det med øyne-

ne. /.../ For Guds rike er midt iblant dere.»

Hvordan er dette å forstå? Også farisèerne visste at Guds rike er et *evig* rike, til for- skjell fra denne verdens riker. Det visste de av profeten Daniel:

Dan 7:13f - Videre så jeg i mine nattlige syner: Se, med himmelens skyer kom en som var lik en menneskesønn. Han nærmet seg den gamle av dager og ble ført fram for ham. Han fikk herre- dømme, ære og rike, folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et evig velde, det skal ikke forgå; hans rike går aldri til grunne.

Jesus omtalte seg selv som Menneskesønnen i Daniel-profetien. Derfor spurte de ham:

«Når kommer Guds rike?» Jesus svarte at Guds rike først må komme på en usynlig måte - midt i blant oss før det kommer synlig for alle. Jesus svar beror på hans persons hemmelighet – sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jom fru Maria.

Kongen i Guds rike stod midt i blant dem. Og med ham til stede var himmelriket i ferd med å komme allerede. Jesu svar sikter til Guds nåderiket, til stede i Jesu tjenerskikkelse – synlig, og likevel usynlig. Slik er hans nærvær også midt i blant oss. Vi må holde oss til Guds rikes ytre kjennetegn – evangeliets lære og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

Kjennetegnene er ikke trosytringer i en fortløpende samtale. Guds ord har gitt oss mye å undres over, men trosytringer er ikke Guds rikes kjennetegn. Denne betraktningsmåte ligner Guds formaning til Samuel, da han lot seg imponere av den eldste av Isaïs sønner. Det måtte være han Gud hadde utvalgt til konge etter Saul! Nei, Samuel tok feil.

1 Sam 16:7 – Se ikke på hans utseende og høye vekst, for jeg har forkastet ham. /.../ Menneske- ne ser på det ytre, men Herren ser i hjertet.

Åpenbaringsordets Gud ser i hjertene. Han har ikke henvist oss til våre trosytringer, men til kirkens ytre, gudgitte kjennetegn: De er Guds rene evangelium og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet, slik han befalte. Der er den oppstandne Kristus til stede, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Tegnene er uanselige, men gudgitte. De skal døpte mennesker lære å holde og bruke i tillit til Guds ord og løfte. Det er langt fra tilfelle. Vi tilhører Adams falne ætt... Vi er av naturen et sveikefullt folk.

Vi fristes til å tenke som profeten Elias. Han opplevde folkets frafall fra Gud, og trodde han var alene tilbake. Han klagde sin nød for Gud. Han som ser i hjertene, gav svar: Sju tusen hadde ikke bøyd kne for Baal (1 Kong 19:10, 18). Apostelen Paulus anvendte dette eksempel på Guds kirke i den nye pakt:

Rom 11:5 – På samme måte er det i vår tid blitt en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde.

Guds nåderike er den troende kirke, lik lemmer i den virkelighet som også kalles

«Kristi legeme». Tegnene er uanselige, men guddommelige:

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod?

Ef 1:22f – Alt la han under hans føtter, og ham, som er hodet over alle ting, har han gitt til kirken, som er Kristi legeme, fylt av ham som fyller alt i alle.

Lik Elias, blir også vi fristet til omfattende slutninger. Han tok feil. En «rest» er tilbake. Denne «rest» går ikke til grunne. Det er denne verden som går til grunne. Guds Ene, Hellige kirke på jorden, hun består. Kristi legeme består – det legeme som Guds øyne hviler på. Gud ser troen i deres hjerter som samles om Guds ord og sakramenter. Noe annet ser vi ikke. Vi bekjenner «de helliges samfunn» - samlingen om de hellige ting. Det er først på Dommens dag kirkens samfunn trer synlig fram. Inntil videre er Gud virksom med sitt ord, også når hans ord virker forherdelse: De skal høre, og likevel ikke høre. (Jes 6) Jesus advarer:

Folk skal si til dere: «Se her», eller «Se her er han!» Men gå ikke dit, og følg ikke etter!

Gal 5:8 – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

1 Pet 5:8 – Deres motstander går omkring som en brølende løve for å finne noen å sluke.

Ef 6:11f – Ta på Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot djevelens lumske angrep. Vi har ikke en kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.

I dåpsbefalingen lovte den oppstandne Kristus å være med sin kirke alle dager. Kristi løfte har ett eneste vilkår: Å lære døpte å holde alle Kristi befalinger til kirken – og de ikke mange. Påminnelser er allerede prekestolen, døpefonten og Herrens altorbord. Derfor har ikke liturgien noen annen oppgave enn den å verne om Guds barns nåderett hos Gud, gitt i dåpen. På dette vilkår må liturgien stå tå i et sakssvarende forhold til de befalinger som døpte skal lære å holde. Derfor bekjenner vi:

«- kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.» (CA art 7)

Kirkens gudgitte kjennetegn gir rom for trosytringer og ulike syn på praksis. Utelukket er lærdommer i strid med apostelordets lære fra kirkens Herre, Jesus Kristus. Reformere må gi videre apostelordets lære fra ham – og ingenting annet. På dette vilkår verner liturgien om Guds barns nåderett hos Gud. Dette rettsvern lar oss motta apostelordets lære som «det Guds ord det i sannhet er» (1 Tess 2:14). Her går veiskillet.

Guds kirke samles ikke om trosytringer og privatmeninger, som om Guds ord er kommet bare til oss, eller utgått fra oss. Guds kirke består på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen. Guds kirke er Guds hus, sannhetens støtte og grunnvoll (1 Tim 3:15).

Mk 3:35 – (Jesus) Den som gjør Guds vilje, er min bror og søster og mor.

Ef 4:14f - Så skal vi ikke lenger være umodne, ikke la oss kaste hit og dit og drive med vinden fra enhver lære, så vi blir bytte for menneskenes falske spill og villfarelsenes listige kunster. Nei, la oss holde oss til sannheten, og i ett og alt vokse opp til ham som er hodet, Kristus. (E Sv Kyr- kobib.)

1 Joh 4:6 - den som kjenner Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens ånd og villfarelsens ånd.

«Likesom lynet blinker fra himmelbryn til himmelbryn, slik skal det være når Menneskesønnen kommer til syne på sin dag.»

To eksempler fra bibelhistorien belyser saken, hva den handler om: Det ene eksemplet er beretningen om Noa og syndfloden. Før syndfloden fikk menneskene en nådetid – tid til å vende om og tro syndenes forlatelse. Derfor kaller Peter kaller Noa for «rettferdighetens predikant», og en «arving til troens rettferdighet». (2 Pet 2:5)

Noa med familie ble latterliggjort mens de bygde arken. De hadde Guds ord å holde seg til. Slik skal det være før Kristi gjenkomst på den ytterste dag. Guds Ene Hellige Kirke kjennes ikke på trosytringer og dialog, men på den uforbeholdne tillit til apostelordets lære fra kirkens Herre og Skriftens rette utlegger.

Det andre eksemplet er Lot, han som levde som fremmed i den sodomittiske homoseksualitet. (1 Mos 12:13f) Han kom seg ut derfra før Gud lot det regne ild og svovel over Sodoma og Gomorra. (Samme 19:15f) Teksten slutter med ordene: «Slik skal det også gå den dagen Menneskesønnen åpenbarer seg.»

Jud 7 – «Nå ligger de der som et eksempel på straffen i den evige ild.»

Løft hode opp, all kristendom! Våk flittig nå og tenk deg om, Og hør Guds Ord og lære!

Skikk deg deretter av all makt, Stå opp av søvne og gi akt, Om du vil salig være!

3. s. i Advent

Lk 3:1-6. Johannes Døperens preken

Årsaken til kirkens tro er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Derfor begynner Lukas med å tidfeste et vendepunkt i frelseshistorien, da Guds ord kom til Døperen Johannes:.

Det var i det femtende år av keiser Tiberius' regjering. Pontius Pilatus var den gang lands- høvding i Judea. Herodes var landsfyrste i Galilea, hans bror Filip landsfyrste over Iturea og Trakonitis, Lysanias over Abilene, og Annas og Kaifas var øversteprester.

Tidfestingen lar oss forstå teksten i den historiske sammenheng. Lukas nevner makt- haverne – ikke bare i Palestina, men i hele det keiserlige Romerriket. I denne sammenheng inngår også øversteprestene i Jerusalem.

Tiberius var keiser i årene 14-37 e Kr. Da Herodes den Store døde noen år etter Jesu fødsel, ble Palestina delt i fire fyrstedømmer under hver sin landshøvding eller «fjerdingsfyrste». Altså var døperen Johannes ca 30 år gammel da han begynte den virksomhet som Lukas her skriver om.

På vegne av keiseren krevde landshøvdingene skatt av jødene. Å betale skatt, var deres plikt, ifølge Jesus. «Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er.» Makthaverne har sin myndighet «ovenfra», sa Jesus til landshøvdingen Pilatus.

Palestina var underlagt keiserdømmet, men likevel fortsatte den gamle pakts gudstjeneste i Jerusalems tempel. Øversteprestene den gang var Kaifas og Hanna. Offerprestene gikk daglig inn i templet for å tenne røkelsesofferet.

På den årlige forsoningsdagen gikk øverstepresten inn i templets aller helligste. Han brakte med seg sydebukkens blod. Med dette syndoffer bekjente øverstepresten sine egne og folkets synder. Dette offer opphørte i samme øyeblikk som den korsfestede Jesus utåndet med ropet «det er fullbrakt». Da revnet forhenget til det aller helligste i templet. (Mt 27:51)

Heb 9:11f – Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han har gått gjennom det teltet som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget av menneskehånd, det vil si: som ikke tilhører denne skapte verden. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

I Jerusalems tempel fortsatte Moselovens gudstjenesteordninger inntil Jerusalem ble ødelagt i år 70. Etter denne katastrofe fortsatte gudstjenesten i synagogens gudstjeneste hvor jøder bodde spredt omkring. Derfor skjelner vi mellom Jerusalem i to betydninger uten sammenblanding:

Gal 4:25f – det nåværende Jerusalem, som er i trelldom med sine barn. Men

Jerusalem der op- pe, er fritt. Det er vår mor.

I denne historiske sammenheng forteller Lukas om et vendepunkt i frelseshistorien:

«Da kom Guds ord til Johannes, Sakarjas sønn, ute i ødemarken.»

Lik profetene i den gamle pakt, kom Guds ord til Johannes ute «i ødemarken». Og likevel var Johannes mere enn en profet. Lik Jesu utvalgte apostler fikk også Johannes sitt embete *direkte* fra Gud. Også Jesu tolv apostler ble kalt *direkte* av ham. Og lik dem er deres etterfølgere i prekenembetet «*forvaltere av Guds hemmeligheter*» (1 Kor 4:1). Men her er en forskjell: De mottar Guds kall på *indirekte* vis, enten gjennom menigheten eller fra den instans som er betrodd kallsretten. Hvilket oppdrag var gitt Johannes?

Johannes «forkynte at folk skulle vende om og bli døpt for å få tilgivelse for syndene sine».

Samme oppdrag utførte Peter da han talte på Pinsedagen, men med en viktig forskjell. Også Peter oppmuntret tilhørerne til å la seg døpe til syndenes forlatelse, men gjøre det

«i Jesu Kristi navn, /.../ og dere skal få Den Hellige Ånds gave».

Johannes-dåpen var uten «Den Hellige Ånds gave». Den ble gitt på Pinsedagen, slik Gud hadde lovt. Gaven ble ikke gitt som fortjent. Årsaken er evangeliet - Guds godhet for sin egen skyld. Den himmelvide forskjell på lov og evangelium består gjen- nom kirkens historie i den nye pakt, grunnet på Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Guds lov virker ikke tro på Kristus, men *syndserkjennelse*. Troen er derimot Gud Helligåndens suverene gjerning med Kristi ord, stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde.

Gud er en forsonet Gud, men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død, og med Guds løfte om salighet for hver den som tror. Døpt til Jesu død, har Gud gjort en nådepakt med den enkelte. I nådepakten har Gud påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter hos ham. Et underlig rollebytte! Hva kan hensikten være?

Vi fikk barneretten hos Gud for å leve å leve med Kristus til gave etterfølge og etterfølge ham forsakelse og tro. Den som er døpt i den treene Guds navn, er også kalt til å leve under ham i Guds nåderike, kalt til å tjene Kristus i hans evige uskyldighet, rettferdighet og salighet (Rom 6:4).

Men det var en mangel ved Johannes-dåpen. Den manglet Hjelperen, Den Hellige Ånd. Uten hjelperen, kan ingen tro på Jesus Kristus og etterfølge ham. Derfor måtte Johan- nes-disiplene bli døpt med dåpen til Jesu død. (Apg 9:1-5)

Da trekker noen slutningen: Jeg må kvalifisere meg til barnekår hos Gud. Jeg må *velge* troen på syndenes forlatelse og barnekår hos Gud. Men evnen mangler vi. Men Gud kan. Gud kommer dem til hjelp som hører evangeliet og tar vare på det.

Omvendelsen og troen hører sammen. De er Den Hellige Ånds *suverene* gjerning i dem som hører evangeliet og bevarer det: Derfor oppmuntrer Kristus: «*Vend om og tro evangeliet!*» (Mk 1:15) Kristentroen er Guds tro, den tro som Gud virker ved evangeliet.

Omvendelsen og troen må ikke skilles. De hører sammen. Guds lov driver oss til å ta oss selv på alvor i troens saker. Fattige i oss selv trer vi da fram som tiggere for Gud. Det er tiggere vi er hos den nåderike Gud. Guds godhet driver oss til å rekke hatten fram. Derfor priser Jesus dem salige, for himmelriket tilhører tiggere. Omvendelsen og troen hører sammen. Guds lov virker rett selverkjennelse for den hellige Gud. Da trøster Gud oss med frelsen gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Guds evangelium trøster og reiser opp fra døden i vår synder. Av nåde er vi frelst.

Evangeliet lokker og drar til en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Døpt til Jesu død, er vi Guds kjære barn. Gud er trofast, om jeg enn er aldri så troløs. Guds løfte får vi fritt anvende, enhver på seg selv. «*Så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn...*» Derfor rekker vi hatten fram, lik tiggere for Gud. Eksempler:

Apg 5:31 og 11:18 – Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. /.../ «Så har da Gud også latt hedningene vende om og vinne livet!»

Apg 20:21 – Jeg (Paulus) har vitnet både for jøder og grekere om omvendelsen til Gud og troen på vår Herre Jesus.

Så består omvendelsen av anger og tro, både syndserkjennelse og frifinnelse. Med syndserkjennelse tar vi oss selv på alvor for Gud. Troen derimot anvender Guds selv hengivende kjærlighet, enhver på seg selv, og har Guds fred. Kristus er vår fred med Gud. Troen har Kristus og mangler ingenting. Kirken bekjenner:

Troen «tror at syndene forlates for Kristi skyld og trøster samvittigheten og frir den fra redselen. Deretter bør det følge gode gjerninger, som er troens frukter.» (CA art 12, 5-6.)

Et eksempel er fangevokteren i Filippi. Da han oppdaget Paulus og Barnabas befridd dra lenkene, ble han så redd at han nesten begikk selvmord. Da trøstet Paulus ham med evangeliet: Tro på Herren Jesus, nettopp så elendig som han var. Ved evangeliet kom han til tro og ble frelst. (Apg 16:31)

Også Døperen Johannes var en evangelisk predikant. Han pekte på Jesus Kristus:

«*Se, Guds Lam som borttar verdens synd!*» (Joh 1:29) Han forkynnte ikke syndsforlatelsen med forbehold om bønn, overgivelse og forbedring, slik lovpredikanter gjør. Tvert imot! Døperen Johannes istemte Jesaja-profetien:

Jes 40:3ff - Rydd vei for Herren, gjør hans stier rette! Hver dal skal fylles, hvert fjell og hver haug skal senkes. De krokete veier skal rettes ut, de ujevne stier skal bli jevne.

Porten er trang og veien til livet er smal (Mt 7:14). Men det er ikke predikantens oppgave å gjøre veien smalere med forbehold om selvforbedring og kvalifikasjon. Frelsen består i Kristi lidende lydighet – og han alene. Han har oppfylt Guds lov i alle deler, og båret verdens synder i alles sted. Gud har forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus. Han alene er alles hellighet og rettferdighet hos Gud. Han ble gitt oss til del i vår dåp, med løfte om salighet for hver den som tror. Men lovpredikanter sier deg hva du skal gjøre for å bli skikkelig frelst. Gå da heller hjem og stol på din dåp!

Døperen Johannes forkynte Guds lov som en pådriver til Kristus. Med Guds morallov avslørte han den onde menneskenatur, alltid en motstander mot Guds gode skapervilje. Men med Kristus til gave, forkynte han Guds gode skapervilje lik en veileder i den tro- endes liv.

Rom 3:19f – Ikke noe menneske blir rettferdig for Gud på grunn av gjerninger som loven krever. Ved loven lærer vi synden å kjenne.

Da peker døperen Johannes på det Guds Lam som har båret verdens synder. Hvordan kan vi vite det? Guds vitnesbyrd er Jesus oppstandelse, reist opp fra døde tredje dag. Så er Kristi død vår død, og Kristi oppstandelse er vår oppstandelse. Derfor slutter teksten med ordene: **«Og alle mennesker skal se Guds frelse.»**

s. i Advent. Førjulssøndag

Joh 5:30-47. Herren er nær

Jesus sa om Døperen Johannes: «Han vitnet for sannheten.»

Store ord! De beror på Jesu persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person. Jesus vitnet med ord fra sin Far i himmelen: *«Jeg hører og etter det dømmer jeg.»*

«Å høre» i bibelsk mening, det er å motta «det hørte» etter sin ordlyd. Ordene peker ikke ut over seg selv til en mening bakom eller over ordene. Den som hører i bibelsk mening, tar ordene på alvor etter sin ordlyd. Da søker vi meningen i den rett utlagte Bibel fra dens Herre. Meningen gis ikke med våre meninger om ordene, men gitt oss i og med ordlyden.

Åpenbaringsordets Gud overlater ikke til forståelsepåere å søke ordenes opprinnelige mening i den mening som er relevant i vår samtid. Denne overtro er kirkens «greker- problem» gjennom historien. Slik tenkte greske filosofer i aposteltiden, og slik tenker moderne teologer som om Guds ord er utgått fra dem eller kommet bare

til dem. Da gjenstår gudstjenestelige ordninger underlagt den praktiske fornuft i en fortløpende debatt.

Men den som hører i bibelsk mening, stiller «*det hørte*» i sentrum. Det er å lytte til ordene fra Bibelens rette utlegger, og se meningen i lys av klare bibelord om saken. Hvis ikke, får vi ta hatten av og gå forbi. Kirken gransker ikke i skjulte ting.

Prekestolen er stedet for Kristi ord fra Faderen. Et Kristi sendebud kommer ikke med sitt eget, som om Guds ord er utgått fra ham, eller kommet bare til ham. En Kristi budbærer overbringer Kristi ord - og ingenting annet.

For det er ikke min egen vilje jeg vil fremme, men hans vilje som har sendt meg. Vitner jeg om meg selv, er mitt vitnesbyrd ikke gyldig.

Rom 10:17 – Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

1 Kor 1:17, 2:4 – Jeg (Paulus) la ikke fram mitt ord og mitt budskap med overtalende argumenter og visdomslære, men med Ånd og kraft som bevis. For jeg ville ikke at deres tro skulle bygge på menneskelig visdom, men på Guds kraft.

I Nytestamentet hører uttrykket «*Guds kraft*» sammen med den oppstandne Kristus. En apostel – et *sendebud* – forvalter ordene og overgir dem fra ham som selv er Faderens sendebud. Trofaste forvaltere formidler Kristi ord fra Faderen – ingenting annet. Denne formidling lokker og drar til Guds visdom, stilt fram for verden i Kristus og ham korsfestet. Reist opp fra de døde ved Guds kraft, er han virksom med sitt ord i den forsamlede menighet.

Rom 1:16 – Evangeliet er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Apg 4:20 –vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.

Guds frelsesorden handler ikke om erfaringer i en psykologiserende utviklingsprosess. Et slikt skjema fins ikke foreskrevet i Nytestamentet. Det fins heller ikke foreskrevet i en forkortet utgave – i den «*overgivelse*» som predikanten har bestemt. Guds kirkes tro er ikke et sosialt produkt av debatt og dialog. Guds kirke kjennes på gudgitte kjennetegn – Guds rene evangelium og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet i de handlinger som den oppstandne Kristus befalte. På dette vilkår er Den Hellige Ånd Guds tro til oss, den tro som kommer av Kristi ord som høres.

En påminnelse er skriftlesningene i deres rekkefølge. *Etter* lesningene bekjenner vi «*vår hellige tro*» - hellig fordi den er vår gudgitte tro. Åpenbaringsordets Gud tjener oss gjennom dem han har kalt til prekenembetet. Vår tilbakemelding er vårt «*amen*» med takksigelse og lovprisning. Men uten lesningene ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden.

Gode tilhørere drar på kirkevei, nysgjerrige på dagens tekster. Lesningene skifter gjennom kirkeårets tider og helligdager. De tre hoveddelene juledelen, påskedelen og kirkedelen.

Kirkeårets *juledel* omfatter adventtiden fram til førjulssøndag, deretter juletiden og åpenbaringstiden. Kirkeårets juledelen er temaet: *Hvem* er Jesus fra Nasaret?

Kirkeårets *påskedel* omfatter fastetiden, den stille uke og påsketiden fram til Førpinse- søndag. Da er temaet: *Hva* han har gjort?

Kirkeårets *kirkedel* handler om *hensikten* med Jesu Kristi komme og Guds forsoning med verden i Kristi død. Men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det gjør han i dåpen til Jesu død – med løftet om salighet for hver den som tror. Hensikten er forsakelsen og troen med Kristus som gave, og med ham tileksempel i livets vitnesbyrd.

I dag - på førjulssøndag, - handler tekstene om Guds vitnesbyrd. Gud Faderen vitner om Sønnen Jesus Kristus. Gud vitner med ord i Jesu munn, virksomme i de undergjø- ninger han har gjort og gjør i den forsamlede menighet. De vitner om Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

«Det er en annen som vitner om meg, og jeg vet at det vitnesbyrd er sant som han vitner om meg. /.../ De gjerninger jeg gjør vitner om at Faderen har sendt meg.

Kristentroens begrunnelse er hverken føleri, meninger eller viljens beslutning. Be grunnelsen er bevitnede kjensgjerninger, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Vi ser begrunnelsen i ettertid - i påskeperspektivet. Kristentroen er Guds tro til oss. Begrunnelsen er gitt oss på to måter – først øyenvitnenes vitnesbyrd i møte med den oppstandne Jesus, reist opp fra de døde tredje dag, og den oppstandnes begrunnelse med skriftbevis – Guds Messias-løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie «etter Skriftene».

«De gjerninger som Faderen har gitt meg å fullføre, nettopp de gjerninger som jeg gjør, vitner om meg at Faderen har sendt meg. Faderen som sendte meg, har selv vitnet om meg.

Tre eksempler:

Salme 40:8f – «Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.»

Et annet eksempel er den beskjed som **Døperen Johannes** gav, da disiplene som oppsøkte ham i fengslet (Mt 11:5f, 10).

«Da skal den lamme springe som en hjort og den stummes tunge juble. /.../ Ja, Herrens gjenløste skal vende tilbake og komme til Sion med jubel. Evig glede skal krone deres hoder, fryd og glede skal de få, men sorg og sukk fly bort.» (Jes 35:6, 10)

Et tredje eksempel er **Jesaja-profetien**, kalt «det salige bytte»:

Jes 53:11. Guds Tjener, den Rettferdige, skal «bære alles synder, og med sin kunnskap rettfer- diggjøre alle»,

Kristentroens kilde er Jesu undervisning i Det gamle testamente om sin person og sitt verk. Jesu undervisning virker den tro som oppfyller det første bud: «Du skal

ikke ha andre guder utenom meg.»

Tekstene på Førjulssøndagen drar oss til Guds store glede, til ham som jomfru Maria fødte – Kristus, Herren i Davids stad. Troen istemmer alltid Marias lovsang – troens lovsang:

«Min sjel opphøyer Herren, min ånd fryder seg i Gud, min frelser. Han har sett til sin tjenerinnes ringhet /.../

Hans barmhjertighet varer fra slekt til slekt over dem som frykter ham.

Veldige gjerninger har han gjort med sin arm. Han har adspredt dem som tenkte hovmodige tanker i sine hjerter.

Herskere har han støtt ned fra deres troner, og de ringe har han opphøyd.

Hungrige har han mett med sitt gode, og rike har han sendt bort med tomme hender. Han har tatt seg av sin tjener Israel for å komme sin barmhjertighet i hu,

mot Abraham og hans ætt til evig tid, således som han har talt til sine fedre.»

Guds kirkes underfulle merkevare lokker og drar til Guds visdom i det lave - unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv: .

Sal 118:23 – Dette er Herrens verk. Underfullt er det i våre øyne.

Tekstene i dag forbereder oss på Juletidens budskap: Underet over alle under: sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. I hans død har Gud forsonet verden med seg selv. Gud har ikke gitt oss en forklaring, begripelig for fornuften, men stadfestet underet over alle under. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.. Underet over alle under er han som jomfru Maria fødte. Derfor kalles hun med ett ord for **«gudfødelse»**.

Teksten markerer Jesu underfulle posisjon. Han er skaperverkets midler og samtidig Herrens lidende Tjener. Midleren i skaperverket er også midleren i skaperverkets befrielse fra syndens og dødens og djevelens okkupasjon. Denne underfulle samtidighet går gjennom Jesu livshistorie. Evangelistenes dokumenterer den med en serie underfulle kjensgjerninger, forutsagt ved Guds profeter. Vi ser i påskeperspektivet Guds glede til alle folkene – en forsonet Gud – forsonet med verden i Jesu død.

«Æren er Guds i det høyeste og fred på jorden, Guds velbehag til menneskene!»

Troens begrunnelse er den samme underfulle for oss som for de første kristne: Bevitnede kjensgjerninger. Vi tror fordi vi vet. Hva med dem som tror på egen fornuft eller kraft? De overser de handlinger som den oppstandne befalte? Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og Herrens alterbord..

Jesus svar treffer oss noen og hver. Hans ord fra Faderen *«har ingen plass i dere, for dere tror ikke på den han har sendt»*. Uten tillit til Kristi ord og befalinger har vår fromhet eller åndelighet null betydning for åpenbaringsordets Gud. Men Jesu svar er indirekte sett en oppmuntring til oss alle. Gud virker troen i dem som hører Kristi

ord og bevarer dem i sitt hjerte. Slik lærer vi den levende Gud å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død.

Jesu svar hører sammen med læren om «*Skriftens klarhet*». Ingen kan lære den levende Gud å kjenne uten gjennom den han utsendte - Jesus Kristus. Han er det levende Guds ord, utsendt fra Faderen. Med denne kjennskap har vi evig liv allerede. Han er Veien – Guds vei til oss, og derfor Sannheten og Livet.

Hadde dere trodd Moses, hadde dere trodd meg, for det er om meg han har skrevet. Hvis dere ikke tror hans skrifter, hvordan kan dere da tro mine ord?

Gud gi oss nåde til å istemme Guds tro til oss, og si med apostelordet: «Jeg vet hvem jeg tror på (2 Tim 1:12). Han er Guds glede til alt folket - ingen unntatt.

JULETIDEN

JULEDAGEN

Mt 1:18-25 VÅR HERRES JESU FØDSELS MINNEFEST

Tre av de fire evangelistene forteller om Jesu fødsel. Den mest utførlige dokumentasjon gir minnesamleren Lukas. Den korteste gir teologen Johannes, direkte oversatt:

«Ordet ble kjøtt og tok bolig iblant oss» (Joh 1:14).

Matteus forteller om Jesu fødsel, sett fra Josefs ståsted. Jesus tilhørte ikke Josefs slekt i naturlig mening. Siden Josef og Maria enda ikke hadde inngått ekteskap, ble Josef regnet som far i *juridisk* mening. Han var Jesu *fosterfar*, og påtok seg en fars ansvar for barnet som Maria fødte.

Hvordan reagerte Josef? Da han fikk vite at Maria var gravid, måtte han tenke i lovens baner. Hadde en annen mann krenket henne, krevde Mose lov at både mannen og kvinnen skulle steines. Men var ikke kvinnen trolovet med en annen mann, kunne han mot et pengebeløp inngå ekteskap med kvinnen. (5 Mos 24:1.) Bestemmelsen om dødsstraff ble visstnok ikke praktisert under romersk herredømme.

Men Josef kunne også ha skilt seg fra Maria og latt henne være fri til å inngå ekteskap med en annen mann. Slik kunne han unngå å bringe skam over henne. Ifølge loven, hadde en mann rett til å skille seg fra sin hustru, om hun ikke lenger «fant nåde for hans øyne». Jesus sa om denne praksis at den var «for deres harde hjerters skyld», men «fra begynnelsen var det ikke slik». (Mt 19:8)

Josefs holdning i dette spørsmål står i skarp kontrast til de fariséere som førte fram for Jesus en kvinne grepet i hor. (Joh 8:3) Josef var villig til å la Maria gå fri. Da kom en Herrens engel ham i forkjøpet: Engelen avslørte en kjensgjerning:

«Josef, Davids sønn! Vør ikke redd for å føre Maria hjem som din hustru, for barnet som er unn- fanget i henne, er av Den Hellige Ånd. Hun skal føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder.»

Josef tok Maria og barnet til seg og ble Jesu fosterfar. Josef ble varslet i en drøm, at han skulle dra med Maria og barnet i landflyktighet. Da gav han barnet navnet Jesus, som betyr «Gud er frelse» og «Gud frelser».

Mange er de som i tidens løp har forkynt budskap mottatt i drømmer. Kilden til den slags budskap var enten onde motiv eller den onde selv. Det var ikke tilfelle med engelens beskjed. Engelen stadfestet drømmen med et ord fra profeten Jesaja:

Jes 7:14 – Se, jomfruen skal bli med barn og føde en sønn, og de skal gi ham navnet Immanuel – det betyr: Gud med oss.

Landflyktigheten var forutsagt ved profeten Jesaja. Uten belegg i klare bibelord, skal vi ikke stole på autoriteter i trosspørsmål, verken døde eller levende. Det fremgår av sammenhengen i Jesaja-boken at tegnet fra Gud var en jomfru som føder et barn. Dette under blir besunget i flere julesalmer, t eks «*Den salig' jomfrus liv og blod / i hast ble Herrens tempel god.*» Da gikk flere profetier i oppfyllelse. Eksempler:

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

1 Mos 49:10 – Kongespir skal ikke vike fra Juda, eller herskerstav fra hans føtter til den rette kongen kommer, han som folkene skal lyde.

Mik 5:2 – Så lar Gud dem gå sine egne veier inntil hun som skal føde, har født. Med skriftbevis istemmer vi apostelordet:

2 Kor 1:20 – For så mange som Guds løfter er, har de fått sitt ja i ham. Derfor sier vi også vårt «amen», til Guds ære.

Guds løfter ved profetene ble først sett oppfylt i fjern framtid, først vagt, men tydeligere da tiden nærmet seg. Dette forhold gjelder også personer og hendelser. De er skyggebilder av Den Kommende.

Til sist fødte jomfru Maria underet over alle under: Gud og menneske forenet i Jesu tjenerskikkelse. Guds enbårne Sønn, født av Gud Faderen fra evighet, er samtidig alles bror av Adams ætt. Hans guddomsnatur lot seg ikke fornede, hverken lide, dø eller oppstå fra de døde. Det gjorde han som sant menneske.

2 Kor 5:19 - Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv».

Heb 2:14 – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen.

Dette stadfestet apostelen Paulus da han tok avskjed med prestene i Efesusmenigheten. Han formante dem: «*Vær hyrder for Guds menighet, som han vant seg med sitt eget blod.*» (Apg 20:28) – Det fins ingen kristentro uten å bekjenne Herren Jesus, sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. En villfarelse skiller Jesu menneskenatur fra hans Guddoms natur. Denne «Gud-og-Jesus-religion» er ikke Guds tro til oss, men en snusfornuftig konstruksjon. Den lar det som sies om Jesus, kun gjelde hans menneskenatur. Da er han ikke den «Immanuel» - Gud med oss» - som Gud varslet ved profeten Jesaja.

Men «om jeg trodde det at bare den menneskelige natur hadde lidd for meg, da er Kristus en dårlig frelser, ja, da trenger han virkelig selv en frelser. (Konkordieformelen Sol Dec art 8:40.)

I Herrens Nattverd mottar vi Kristi legemes og blods sakrament. Sammen med Guds kirke på jorden har vi samfunn med Guds legeme og blod, rakt frem og motatt i jordiske skikkelser. Vår «Immanuel» stadfester med sitt tydningsord at han

virkelig er «Gud med oss», og vi Guds kjære barn.

Evangelistenes dokumentasjon konstaterer underet, for et under lar seg ikke forklare. De stiller oss overfor det største av alle under: Gud og menneske forenet i Jesu person. Allikevel er Jesu person begripelig av to grunner. Først Guds vitnesbyrd som reiste ham opp fra de døde tredje dag, og den oppstandnes disippelmøter da han underviste og spiste sammen med dem. Elleve disippelmøter er dokumentert.

Jesu persons hemmelighet er også begripelig av en annen grunn. Den oppstandne Jesus fortsatte sin undervisning. Han fremstod som Det gamle testaments rette utlegger. Han førte skriftbevis. Han er Guds lovede Messias – sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Begripelig, men ikke forståelig. Selv Guds engler higer etter å se inn i denne hemmelighet. (1 Pet 1:12)

Hvilken mening gir dette under for oss mennesker? Underet er Guds tro til menneskene. Den ene til alle. Guds glede til hvert et menneske. Mottatt ved tro og dåp ble vi ikledd Guds *evige* rettferdighet, uskyldighet og salighet (Gal 3:25-27).

2. Juledag

Mt 2:13-18. Stefanus-dagen. De første martyrer

Herodes var alltid mistenksom og en grusom tyrann,. Han drepte sin hustru, sønnene, sin egen mor og flere til. Matteus forteller at han lot drepe alle guttebarn i Betlehem og omegn, alle som var to år og yngre. Sammen med Hellige Stefanus er disse barna Jesu Kristi kirkes første martyrer.

Her viser Matteus-teksten to ting: Verden er fiendtlig innstilt til Kristus og hans rike, og viser sin innstilling til ham ved å forfalske eller utrydde bibelsk kristendom. Løgnkirken fremstår med tilpasninger til yndlingsideer i samtiden, men en rest blir tilbake. Sammen med evangelisten Johannes stadfester Matteus Jesu ord om løgnkirken:

Joh 8:44 – Dere har djevelen til far og vil alltid gjøre det deres far ønsker: Han har vært en morder fra begynnelsen, og står ikke i sannheten. Det finnes ikke sannhet i ham.

Mt 18:7 – Ulykkelige verden, hvor det er forførelser! Forførelser må komme, men ve det menneske som de kommer fra!

Hva så med Guds omsorg for sine i liv og død. Et svar er gitt oss i Sal 116:15 – *Det er dyrebart i Herrens øyne at hans fromme dør.*

Apostelordets lære fra Herren møter motstand, både åpent fiendskap og motstand under skinn av kristendom, som om Herrens bud er utgått fra dem, eller kommet

bare til dem. Men Guds omsorg for sine gir oss ingen grunn til klage. Guds engel gav Josef beskjed i en drøm: Å søke trygghet i landflyktighet:

«Stå opp, ta barnet og dets mor med deg og flykt til Egypt, og bli der til jeg sier ifra! For Herodes kommer til å lete etter barnet for å drepe det.»

Underlig er ordbruken. Engelen sa ikke «ta barnet *ditt*», men «ta barnet». Og merk rekkefølgen: Barnet ble nevnt først. Dette barn er sin mors Gud og Herre.

De ble nødt til å legge veien om Jerusalem. Årsaken var skatteinnskrivingen. Der lot de seg innkvartere under elendige forhold. Og senere - i landflyktighet, måtte de bo en periode som fremmede i Egypt, lik patriarkene i sin tid. De vendte tilbake først da Herodes var død år 4 f. Kr, i følge vår tidsregning.

Beretningen om Jesus-familien i landflyktighet er både begripelig og underlig. Beretningen er en påminnelse om Jesu persons hemmelighet: Sann Gud, født av Faderen fra evighet, og samtidig sant menneske, unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv og født uten arvesyndens fiendskap mot Gud. Apostelen istemmer tilbedelsen blant aposteltidens kristne:

Fil 2:6-11 – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn for at hvert kne skal bøye seg i Jesu navn, i himmelen, på jorden og under jorden, og hver tunge bekjenne til Gud Faders ære: Jesus Kristus er HERRE, til Gud Faders ære!

Lik mennesker flest, vokste Jesus opp under enkle kår. Våre livshistorier er høyst ulike, men alle utsatt for farer av mange slag. Men Matteus ser Jesu landflyktighet i et videre perspektiv. Han ser et forvarsel om Kristi kirkes levekår i denne verden. Her er kirken alltid under korset det folk som etterfølger Kristus hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. Samtidig er den bekjennende kirke alltid veiledet av apostelordets lære fra Herren Jesus.

1 Tess 2:14f – derfor takker vi alltid Gud for dere, for dere tok imot det Guds ord som vi forkynte for dere – ikke som menneskers ord, men som det Guds ord som det i sannhet er. Dere brødre er blitt etterfølgere av de Guds menigheter som er i Kristus Jesus....

Så er det ikke trosytringer som samler den bekjennende kirke, men kirkens gudgitte kjennetegn - evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet i den forsamlede menighet, slik den oppstandne Kristus befalte. Derfor påminner Herrens apostel:

1 Kor 15:1-3 – om det evangelium som jeg har forkynt for dere, som dere har mottatt og som dere holdere fast ved. Ved det blir dere også frelst, om dere holder fast ved det ord som jeg forkynte for dere som et evangelium, så sant dere ikke forgjeves er kommet til troen. Jeg har i min grunnleggende undervisning overgitt til dere det jeg selv har tatt imot...

Denne lærefor midling fant sted etter Pinsedagen samtidig som urmenigheten i Je-

rusalem ble forfulgt. Da ble Herrens apostler spredt til steder i Judea og Samaria. Der forkynnte de evangeliet. Mennesker kom til troen og menigheter oppstod. Ved dåp og tro holdt de fast ved befalingene fra den oppstandne Jesus, virksom i den forsamlede menighet. I Åpenbaringsboken har Jesus beskrevet forfølgelsen (Åp 12). Dragen forfulgte kvinnen som fødte guttebarnet. Kvinnen er ikke jomfru Maria, men Kristi kirke. Jesu livshistorie handler om den store korsbærer. De små korsbærere følger i hans spor og må bære de omkostninger som Gud tillater. Dette skjebnefellesskap fikk allerede de uskyldige guttebarna erfare. En Luther-preken sier følgende - sitat:

«De kalles «de uskyldige barn» - /.../ uskyldige fordi de ved omskjærelsen var opptatt i den nådepakt som Gud, med sitt løfte om den kommende Messias, hadde inngått med dette folk, og til et tegn gitt omskjærelsen. /.../ De døde ikke bare på grunn av den onde menneskenatur og for syndens skyld, men for Kristi skyld. Dyrebart i Herrens øyne er de helliges død (Sal 116:15). Døden er i seg selv et uttrykk for Guds vrede over sin fiendemakt, men her er deres død uttrykk for den lydighet som behager Gud. For disse barna ble ikke salige fordi de døde, men for Kristi skyld, og til et tegn på sin nådepakt gitt dem omskjærelsens tegn. Og til Guds ære venter deres nådelønn hos Gud. (Sit PJonsson: Ev.postilla.)

Matteus-teksten siterer i denne sammenheng et ord hos profeten Jeremia:

Jer 31:15 – Rop ble hørt i Rama, gråt og høylytt klage; Rakel gråt over sine barn og ville ikke la seg trøste. For de er ikke mer.

Rakel hadde en gang bedt: «Gi meg barn, for ellers dør jeg!» (1 Mos 30:1) Hennes bønn er Guds kirkes bønn om ettervekst på ethvert sted. Rakel var utrøstelig. Men Gud ga henne straks løftet:

Jer 31:16f – tørk tårene fra dine øyne! Du skal få lønn for ditt strev, sier Herren. De skal komme hjem fra fiendeland! Det er håp for din framtid, sier Herren, barna skal vende hjem til sitt land.

Dette håp stadfestet Kristus med sitt løfte:

Mt 16:18 – Helvetets porter skal ikke få makt over henne. (E Sv Kyrkobel)

Romjulssøndag:

Mt 2:13-23. Jesus fra Nasaret – sant menneske

Prekmenteksten på Juledagen tegnet bilde av Jesu persons hemmelighet – sann Gud. Teksten i dag tegner bildet av Jesus som sant menneske i forening med sin Guddoms natur. Bildet hører sammen med en hel Bibel.

Bibelen ligner et bibliotek med mange skrifter blitt til gjennom mange århundrer like fra Mosebøkene til Åpenbaringsboken. Allikevel er det en sammenheng og enhet i dette mangfold. Åpenbaringsordets Gud har gitt løfter gjennom sine profeter og oppfylt dem i en bevitnet Jesus-historie. Han led, døde og oppstod fra døde «etter Skriftene».

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som en arving av alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Vår prekmentekst markerer sammenhengen med tre eksempler. Første eksempel er fortellingen i 1. Mosebok om *patriarken Josef*, en av Israels tolv sønner. Patriarken Josef er et skyggebilde av tømmermannen Josef, Jesu fosterfar, begge kjent for Guds ordåpenbaringer, gitt i drømmer.

Det andre eksemplet er tyrannen *Herodes*. Motstykket til ham er Egypts farao, som motsatte seg at småbarna blant israelittene fikk utvandre fra Egypt. (2 Mos 10:8-11)

Det tredje eksemplet er *israelittenes utvandring* fra Egypt til Kana'an, løftets land. Den- ne vandring er et skyggebilde av Jesus-barnet som flyktning i Egypt. Derfra kunne han vende tilbake først etter Herodes' død. Også det var forutsagt:

Hos 11:1 – Fra Egypt kalte jeg min sønn.

Guds løfter – oppfylt i Jesu livshistorie, gjorde ham til Det gamle testamentes rette ut- legger. Senere skulle han si «om meg er det skrevet». Hendelser i Jesu livshistorie oppfyller Guds løfter om ham – den kommende Kristus. Han er kirkens Lærer og Det gamle testamentes rette utlegger. Det fremgår allerede av hans liv som flyktning: Da han kom (til Galilea) bosatte han seg i en by som heter Nasaret. Slik skulle det bli oppfylt som profetene hadde sagt, at han skulle kalles nasareer.

Jes 11:1 – En kvist skal skyte fra Isais stubb, et rotskudd renne opp fra hans røtter.

Ordet «rotskudd» heter på hebraisk «nezær». Kongedømmet etter David opphørt og folket bortført til Babylon - til fangenskap under fremmed herrevelde. Det davi- diske kongedømmet lignet en rotstubb. Profetien ved patriarken Jakob var oppfylt: Spiren var tatt fra Juda (1 Mos 49:10). Men da skjøt et rotskudd fram fra Davids

kongedømme. Kristus Jesus er det rotskudd som Ånden hviler over, for etter sin menneskenatur er han salvet med Den Hellige Ånd uten mål.

Kristus så ikke ut som et menneske, men var sant menneske i kjøtt og blod. Han tilhørte en bestemt slekt samtidig som hans legeme og sjel rommet den uendelige Gud. Dette overgår all forstand, og likevel istemmer vi den gudgitte Kristus-bekjennelse: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn*» (Mt 16:16). Vi istemmer Guds tro til oss, kommet i kjøtt og blod (Joh 1:14). Troen istemmer og stadfester den kjensgjerning som åpenbaringsordets Gud har åpenbart for verden.

Et under lar seg ikke forklare, bare bevitne som kjensgjerning. Jesus stadfestet selv det under han selv er. Det gjorde han med undergjerninger, når hans oppdrag var tjent med dem. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død. Guds eviggyldige vitnes- byrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. En bevitnet Jesus-historie peker på den Jesus som jomfru Maria fødte - et sant menneske og samtidig sann Gud, «unnfanget ved Den Hellige Ånd».

På samme måte må vi forholde oss til Kristi ord under *Herrens Nattverd*. Vi må forholde oss i barnlig tillit til Kristi presise tydningsord. «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod*». Rakt fram i brødets og vinens skikkelser, mottar vi med munnen den uendelige Gud i forening med Guds Golgata-offer.

Bibelen – Den Hellige Skrift – ligner denne samtidighet. Den er skrevet av mennesker, handler om mennesker og er til samme tid «Guds ord» innen to permer. Også denne samtidighet overgår all forstand, og derfor problematisk for fornuften. Vi står overfor kjensgjerninger, stadfestet i en jordisk Jesus-historie «etter skriftene». Med takk og til- bedelse forholder vi oss til Guds løfter, oppfylt i den historiske Jesus:

«*Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og samtidig sant menneske, født av jomfru Maria.*» (Lille Katekisme, forkl 2. trosart.)

Jesu var lik oss mennesker, men uten synd, lik Adam før syndefallet. Gud kan ikke lide og dø. Jesu lidende lydighet skjedde i forening med Jesu menneskenatur.

1 Kor 15:21 – Fordi døden kom ved et menneske, er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske.

Rom 5:15 – Det er annerledes med Guds nådes gave enn med Adams fall. På grunn av den enes fall måtte mange mennesker dø. Men Guds nåde er uendelig mye større: Den er en gave, og gis til de mange i rikt mål på grunn av det ene menneske, Jesu Kristi nåde.

Jesu egenskaper som menneske kom til uttrykk på mange måter. Han vokste som menneske «i visdom og alder» (Lk 2:52). Han tørstet (Mt 25:35). Han ble trett og måtte hvile (Joh 4:6). I Getsemane var han dypt bedrøvet. Han kunne glede seg, vise medynk, men også vrede, nidkjær for sitt verk. Pilatus pekte på ham og sa: «*Se mennesket!*», og satte på Jesu kors den innskrift som blant an-

net kalte Jesus for «nasarèer» (Joh 19:19). Guds enbårne Sønn, led, døde og ble begravet som sant menneske. Også etter oppstandelsen viste han seg som sant menneske (Lk 24:39).

Kol 2: 9 – I ham er hele guddomsfyllden legemlig til stede.

Gud fikk i den historiske Jesus en livshistorie, begrenset i tid og rom. Før sin død skrev Luther skrev følgende om denne samtidighet:

«Kristi menneskenatur var ikke av evighet, lik Guddommen. Nå skriver vi at Jesus, Marias sønn, er 1543 år gammel (nå:2024 år gammel). Fra det øyeblikk Guddommen ble forenet med menneskenaturen, er Marias sønn evig og allmektig Gud, har evig makt, og har skapt og oppholder alt. Fordi Guddom og manndom er forenet i Jesu person, har den ene natur del i den andres egenskaper. Det er hva han selv sier, Mt 11: «Alt er blitt meg overgitt av min Fader», og på et annet sted: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord.» Hvem er det som her sier «meg»? Det er Jesus, nasarèeren, jomfru Marias sønn, født som menneske» (jf Konkordieformelen, Sol Dec, art 8:85).

Hva var hensikten med Guds Sønnns komme i Jesu skikkelse? Apostelordet sier:

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Hensikten er oppfylt med Guds Sønnns lidende lydighet, slik Skriftene vitner om ham. Derfor lovsynger Guds kirke i himmelen og på jorden:

Åp 5:12 – Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk.

Nyttårsdag:

Lk 13:6-9. Jesu gjerning som øversteprest

Med en lignelse beskriver Jesus sin gjerning som øversteprest. Den begynte allerede på den åttende dagen da han ble han omskåret og gitt navnet «Jesus». Hvorfor? En katekismeforklaring svarer:

«Han har oppfylt Guds lov i alles sted og gitt seg selv til et sonoffer for verdens synder. Nå går han i forbønn for sine hos sin Fader i himmelen.»

Da fikentreets eier kom tredje året, bar det fremdeles ingen frukt. Da gav han gartneren følgende ordre: Hogg det ned! Et fikentre hører jo ikke hjemme i en vingård. Men gartneren svarte:

«Herre, la det stå dette året også, så skal jeg grave omring det og gjødsle det. Kanskje det da vil bære neste gang. Hvis ikke får du hogge det ned.»

Eierens forbønn gjenspeiler Jesu forbønn som den himmelske øversteprest. Han

trer fram for Faderen i forbønn for sin kirke i denne verden. Forbønnen hører sammen med Sønnens offertjeneste i Jesu lidende lydighet. Han begynte sin offertjeneste med om- skjærelsen på den åttende dag, og fullførte den da han utåndet på korset med ordene:

«Det er fullbrakt.»

Jes 53:12b – han som bar manges synd og bad for overtrederne.

Gal 4:4f - født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår.

Heb 7:24f, 9:11f, 28 – (han) har et uforgjengelig prestedømme, fordi han blir til evig tid, og derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem. /.../ (han har) med sitt eget blod, èn gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning.

Rom 8:34 – Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer, den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss.

I sin øversteprestelige forbønn ber han for dem som ved apostlenes ord kommer til tro på ham. De er Guds troende kirke i den nye pakt:

Joh 17:9, 20 – Jeg ber for dem. For verden ber jeg ikke, men for dem som du har gitt meg, for de er dine. /.../ Jeg ber også for dem som ved deres ord tror på meg.

Prekenteeksten i dag handler om denne øversteprest og hans forbønn. Vingårdens eier er Gud Faderen. Vingården er Guds folk i denne verden. Vingårdsmannen - eller gartneren, er Jesus – Gud og mann forenet i Jesu person. Hans forbønn omfatter Kristi kirke også på dette sted. Hans forbønn er nødvendig også for oss.

Jes 5:7 – Vingården til Herren, Gud Sebaot, det er Israels hus, og folket i Juda er hagen, som var hans lyst og glede. Men se, det ble blodig urett! Han ventet rettferd – men hør, det ble skrik!

Allerede Moses trådte fram for Guds ansikt og ba for folket:

2 Mos 32:31f –«Å, dette folket har gjort en stor synd! De har laget seg en gud av gull! Å, om du ville tilgi dem deres synd! Kan du ikke, så stryk meg i boken du skriver i!» Da svarte Herren: «Den som synder mot meg, stryker jeg ut av min bok.»

Her fremstår Moses som et skyggebilde av den kommende Kristus Jesus. Forskjellen mellom de to er avgrunnsdyp. Ikke kunne Moses formidle syndenes forlatelse til folket. Han var selv et syndig menneske for Gud. Bare Guds Sønn i forening med sin menneskenatur kunne være denne mellommann – både syndoffer og forbeder i samme person.

Vingården sikter til Abrahams barn i den nye pakt. Vi stod utenfor Guds lovpakt med det jødiske folk. Vi fikk barnerett hos Gud, grunnet på nådepakten i Kristi blod – Guds blod i forening med sin menneskenatur. Guds forsoning med verden ble gitt oss til del i dåpen til Jesu død.

Nå er Jesus øverstepresten som står for Guds trone i himmelen. Han ber for sine etter- følgere i den apostoliske kirke og læretradisjon. Han ber for dem alle dager inntil Dom- mens dag. Med sin lidende lydighet under Guds lov har han oppfylt lo- ven i alle deler og i alles sted. Den Gud vi lærer å kjenne gjennom Jesus Kristus, er en forsonet Gud. Guds løfte til Abraham ble oppfylt i Jesu død for alle:

1 Mos 12:3 – I deg skal alle slekter på jorden velsignes.

Ef 2:11-15 – Dere som en gang var hedninger, ble kalt uomskårne av dem som kalles de omskårne /.../ Husk da at dere en gang var uten Kristus, ute- stengt fra borgerretten i Israel /.../ uten Gud og uten håp i verden. Men nå – i Kristus Jesus, er dere som var langt borte, ved Kristi blod kommet nær. For han er vår fred---

Men hva slags tre er det Jesus ber for? Han ber for et fikentre som av naturlige grunner ikke hører hjemme i en vingård. Vi var «utestengt fra borgerretten i Israel», sier apostelen om Guds kirke på nåderettens grunn. Ingen er kvalifisert til barnerett og borgerrett i Guds nåderike. «Ved Kristi blod er vi kommet nær». Ved dåpen og troen er vi «de helliges medborgere» - frelst av nåde. Ved dåpen til Jesu død ble Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del, og gitt løfte om salighet hos Gud for alle som tror. Frelst av nåde, er vi de helliges medborgere, kalt til å etterfølge Kristus som gave og eksempel. Apostelen sier om denne tilhørighet:

Ef 2:20, 22 - Vi tilhører Guds husfolk (el familie), «bygd opp på profetenes og apostlenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv /.../ gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden».

Vår kvalifikasjon er Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet – og ingenting annet. Annen kvalifikasjon beror på selvbedrag.

Kol 2:12f – i dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble dere reist opp sammen med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kris- tus opp fra de døde. Dere var døde på grunn av deres synder /.../ men han gjorde dere levende sammen med Kristus, i det han tilgav oss alle våre syn- der.

Tit 3:4-7 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpen- bart. Og han frelste oss, ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

Hva er hensikten med Guds frelse, gitt i dåpen? En påminnelse er Jesu ord i Bergprekenen:

Mt 7:16): «Ikke henter man vel vindruer av torner, eller fiken fra tistler?»

Gud søker «Åndens frukt». Hvor den fins, vitner ord og gjerning om livgiveren Den Hellige Ånd. Uten Åndens frukt vitner livets vitnesbyrd om åndelig død. Jesus ber for de frafalne – for dem som er falt ifra barneretten hos Gud, gitt i dåpen. Forbøn- nens årsak er «vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene». Gud er

god mot oss alle, kun for sin egen skyld. Guds godhet og kjærlighet drar oss til ham – og ingenting annet.

2 Tim 2:13 – Om vi er troløse, så er Gud trofast. Han kan ikke fornekte seg selv. (1 Tess 5:24)

Gal 3:24 – dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for dere som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Ved troen bærer også et fikentre frukt til vingårdsmannens ære. Eller sagt med en katekismeforklaring:

«Den som vender tilbake til «dåpens nåde», anvender Guds løfte på seg selv, /.../ Gud er trofast og tar imot en synder så ofte han omvender seg. /.../ (årsaken) er Kristus i hans lidende lydighet "utenfor oss". Fornyetelsen virker han ved troen "i oss". Men frifinnelse med forbehold om fornyelse, virker fariséernes omvendelse.

Et eksempel på den frafalnes omvendelse er apostelen Peter. Da han fulgte etter Jesus i øversteprestens forgår, falt han for fristelsen å fornekte Jesus som sin Herre og frelser. Til ham sa Jesus:

Lk 22:32 – jeg bad for deg at din tro ikke måtte svikte.

Fikentreets eier ba for fikentreet ved tredje inspeksjon. Den tredje inspeksjon sikter til nådetiden. Et nedhugget tre kan ikke bære frukt. Når døden avslutter nådetiden, fins ingen vei tilbake til «Åndens frukt». Men så lenge det heter «i dag», ligger veien åpen tilbake til barneretten hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død.

Jes 19:22 – de skal vende om til Herren, og han vil bønnhøre dem og lege dem.

1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en som taler vår sak hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige.

Heb 7:25f – Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, fordi han er og blir til evig tid. Derfor kan han også fullt og helt frelse dem som kommer til Gud ved ham, fordi han alltid lever og går i forbønn for dem.

Til slutt: Jesu sårmerker stadfester forbønnens troverdighet. Han står med sårmerkene mellom Faderen og det ufruktbare fikentre. Han ber: La det stå enda et år! Sårmerkene taler bedre enn Abels blod, sier apostelordet. (Heb 12:24).

Sårmerkene stadfester to ting: (1) Den oppstandne Kristus er alles rettferdighet og hellighet hos Gud, og (2) han er eneste årsak til barneretten hos Gud. Døpt til Jesu død, kom vi fra dåpen som Guds kjære barn, gitt det nye livet med Kristus som gave, det levende håp. Gud er trofast. Guds løfte står fast: Med Kristus til gave, venter vi ham som frelser på Dommens Dag.

Søndag e. Nyttårsdag:

Mt 3:11-12. Dåp i Den Hellige Ånd

Først noen ord om ordet «dåp». Det blir i Bibelen brukt i to betydninger, dels om dåp i en billedlig, vid mening, og dels om dåp i egentlig mening. Dåp i *billedlig*, vid mening kan være lidelse og død. I denne mening omtaler Jesus hensikten med sitt komme til verden:

Lk 12:50: «En dåp må jeg døpes med. Hvor tyngtet jeg er til den er fullført!»

I bibelhistorien var israelittenes vandring gjennom Rødehavet et skyggebilde av dåpens sakrament i den nye pakt: «*De ble alle døpt til Moses i skyen og havet.*» (1 Kor 10:2)

Dåp i *egentlig* mening betyr å senke ned i vann eller overøse med vann, f.eks. «*dåp av beger, krukke og kobberkar*» (Mk 7:4). Det er dåp i denne mening det blir henviset til med «*jødernes forskrifter om renselse*». (Joh 2:6) De gjaldt «*inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk*» (Heb 9:10).

Teksten forteller om en farisèer som innbød Jesus til et måltid. Fariséeren la merke til at Jesus lot være å vaske hendene før måltidet. «Å vaske seg» kan også oversettes med «å døpe seg», det vil si å skylle hendene i vann. (Lk 11:36.)

De som lot seg døpe av Johannes i Jordan, kan enten ha senket seg ned i vannet eller latt seg overøse av vann. Spørsmålet om fremgangsmåten står åpent. Det samme var tilfelle da omkring 3000 ble døpt på Pinsedagen. Avgjørende er ikke vannmengden, men Guds ord i forening med vannet. Uten døpeordene er vannet bare vann og ingen dåp.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for å hellige henne ved å renses henne i vannets bad ved ordet. (E Sv Kyrkobib.)

Guds nåde gir ikke frihet til å leve i synd, som om Guds nåde blir større jo mere vi syndet (Rom 3:31). I så fall er man bare opptatt av det som hører mennesker til (samme 8:3), som om vi står i gjeld til den onde menneskenatur (samme 8:12). Renselsen «i vannets bad ved ordet» handler om død og liv i denne rekkefølge:

Rom 6:4, 6, 8 - Vi ble altså begravet med (Jesus) da vi ble vi begravet med denne dåp til døden for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skulle tilintetgjøres og vi ikke lenger være slaver under synden. /.../ Er vi død med Kristus, tror vi også at vi skal leve med ham.

Gud handlet med oss i dåpen: Gud satte oss inn i den Kristus-virkelighet som Guds

tro- ende kirke er. Vi fikk det nye livet under Jesu Krist herredømme. Han gjorde oss delaktige i sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Hvorfor? De har han gjort for at vi skulle leve med Jesus Krist til gave og tjene ham i forsakelse og tro.

I teksten peker Døperen Johannes på forskjellen mellom Johannes-dåpen «i vann» og Jesu dåp «i Den Hellige Ånd.». Forskjellen markerer ingen nedvurdering av Johannes- dåpen. Johannes-dåpen og dåpen på Pinedagen var begge en dåp «til omvendelse og syndenes forlatelse». (Lk 3:2f) Det var likevel en mangel ved Johannes-dåpen.

«Jeg døper dere med vann til omvendelse. Men han som kommer etter meg, er sterkere enn jeg. /.../ Han skal døpe dere med Hellig Ånd og ild.»

Ordene sikter til underet på Pinedagen, da Den Hellige Ånd viste seg med ildtunger, fordelt på apostlenes hoder. Da fikk de Åndens gaver til å forkynne Jesu himmelske lære på fremmede tungemål. Øyenvitner var mange med ulike språk.

1 Kor 12:11 – Alt dette virker den ene og samme Ånd, som deler ut sine gaver til hver enkelt, slik han vil.

Helligånden er og blir den samme person i enhet med Faderen og Sønnen, «i guddoms enhet like stor, i guddoms majestet like evig» (Athanasios. Pkt6). De som mener underet på Pinedagen var et uforståelig babbel, har et problem: De skiller Helligånden fra enheten med Faderen og Sønnen, som om Helligånden først var virksom i kirkens historie etter nesten 1900 år.

Johannes døyte i vann. Kirkens vanddåp er «*det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellig Ånd*» (Tit 3:5). Vi døper med døpeordene «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn». De tre personene i Guds treenhet er hver på sin måte virksomme med Guds ord i dåpen. Den er fremfor alt Helligåndens *livgivende* gerning. Han gir det nye livet i Kristus, han som er døren inn til Guds rike.

«Han har kasteskuflen i hånden og skal rense kornet på treskeplassen. Hveten skal han samle i låven, men agnene skal han brenne opp med ild som aldri slukner.»

Hvordan er dette å forstå? Kornet på treskeplassen er den *synlige* kirke. Agnene gir skinn av kristendom, men er døde. Agnene er antikristens kirkeimitasjon. De gir inntrykk av å være noe de ikke er.

Først på Dommens dag skal Kristus komme som verdens dommer og skille agnene fra hveten. De stilte seg utenfor kirkens samfunn i de hellige ting – Kristi sanne legeme og blod. Under Herrens Nattverd blir de rakt fram og mottatt i brødets og vinnens skikkelser. «Ta og et», sier Jesus. «Drikk alle derav.» Gaven mottatt i tro, gjør synlig hva kirkesamfunn er i egentlig mening. Utenfor fins ingen Jesus, bare Guds vrede over fiendemaktene synd, død og djevel.

Nå er det nådetid. Nå kommer Guds himmelrike oss nær, nær med ord som høres

og rakt fram i jordiske midler som ses. Slik er han til stede, virksom med ord i de handlinger han innstiftet og befalte: «Gjør dette...» Disse handlinger skal dømte lære å holde.

Jes 55:7f – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær, den ugudelige skal forlate sin vei og ugjerningsmannen oppgi sine tanker og vende om til Herren.

Jes 12:1f – Den dagen skal du si: Jeg takker deg Herre. Du har vært harm på meg. Men harmen tok slutt og du trøstet meg. Se Gud er min frelse, jeg er trygg og frykter ikke.

ÅPENBARINGSTIDEN

Kristi åpenbaringsdag

Lk 11:20-36. Åpenbaringsens lys

Ordet «åpenbaring»

Ved siden av Juledagen er Kristi Åpenbaringsdag den andre av juledelens to store høytidsdager. Juledagen feirer vi til minne om Herren Jesu Kristi fødsel – unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria. Åpenbaringsdagen feirer vi til minne om Guds Sønns tilsynekomst i de undergjerninger han gjort.

Ordet åpenbaringsdag kommer av det greske ordet «epifaneia», som betyr opplysning, tilsynekomst eller åpenbaring. I Nytestamentet er «epifaneia» noen steder brukt om Guds Sønns tilsynekomst i Jesu tjenerskikkelse.

2 Tim 1:9f – (Gud) har frelst oss og kalt oss med det hellige kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt oss i Kristus fra evighet av, og som nå er åpenbart da vår frelser, Jesus Kristus kom til jord.

Andre steder er ordet brukt om Jesu tilsynekomst på den ytterste dag – da som verdens dommer, synlig for alle i sin guddoms herlighet.

2 Tess 2:8 – Herren Jesus skal /.../ ved åpenbaringen av sin gjenkomst tilintetgjøre ham (den lovløse). (E.Sv Kyrkobib.)

Stjernen som viste vei

Underlig er beretningen om stjernen som ledet vismennene til stedet hvor jødekongen var født. Stjernen var forutsagt i Bileams profeti:

4 Mos 24:17 – Jeg ser ham, men ikke nå; jeg skuer ham, men ikke nær. En stjerne stiger opp fra Jakob, en kongsstav løfter seg fra Israel.

Profeten Bileam så dunkelt en hendelse i fjern framtid. Vismennene så hendelsen tydelig hos profeten Mika, nok til å veilede dem til Betlehem. Mika-profetien taler om Kristi evige guddom.

Mika 5:1f – Men du Betlehem, Efrata, den ringeste blant ættene i Juda! Fra deg lar jeg komme en mann som skal være hersker over Israel. Han har sitt opphav i gammel tid, han er fra eldgamle dager. Så lar Gud dem gå sine egne veier, inntil hun som skal føde, har født.

Men Jesu motstandere krevde handling fremfor ord. Jesus svarte:

«Denne slekt er en ond slekt. Den krever tegn, men skal ikke få noe annet tegn enn Jona-tegnet.»

Jesus sikter her til sin legemlige oppstandelse fra de døde.

Mt 12:40f – En ond og utro slekt krever tegn, men den skal ikke få noe annet tegn enn Jona- tegnet. For som Jona var tre dager og tre netter i den store fiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens dyp. Folk fra Ninive skal stå fram i dommen sammen med denne slekt og anklage den. For de vendte om da Jona forkynte sitt budskap – og her er mer enn Jona.

Gud hadde kalt Jonas til å forkynne Guds ord for hedningene i Ninive, men Jonas ville ikke. Han stakk av med en båt til Tarsis. Underveis ble det en forrykende storm, og båten var nær ved å forlise. Mannskapet ba hver til sin gud, og ba Jonas gjøre det samme. Hvem var skyld i stormen? De kastet lodd, og loddet falt på Jonas. Han bekjente sin skyld og ba dem kaste ham på havet, så skulle havet stilne. De så gjorde. Havet stilnet og mannskapet kom i hamn. (Jon 1:12, 15)

Noe lignende skjedde med Jesus. Getsemane hage sa han til sine fiender:

Joh 18:8 – Leter dere etter meg, så la disse andre gå.

Forskjellen mellom Jonas og Jesus

Men her er en viktig *forskjell med hensyn til lydighet*. Det var på grunn av sin ulydighet Jonas ble kastet over bord til havets raseri. Kristus led, døde og ble begravet på grunn av sin lydighet under Guds lov. Han påtok seg alles misgjerninger, som om den Ene skyldige i alles sted.

Så har Gud elsket verden. Gud forsonte verden med seg selv i Jesu død - Guds uskyldige Lam. Åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud. Kristus er Guds fred til alle. Det er hva krusifikset påminner oss om. Her siterer Jesus Davids ord i Salme 16:

Sal 116:10f – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener gå til grunne. Du lærer meg livets vei: For ditt åsyn er en fylde av glede, ved din høyre hånd en evig fryd.

Likheten mellom Jonas og prekenembetets oppdrag

«For som Jona ble et tegn for innbyggerne i Ninive, slik skal Menneskesønnen bli det for denne slekt.»

I Ninive forkynte Jonas til omvendelse og formante ninevittene å vende om fra sin onde vei.(Jon 3:8). Dermed ble Jonas et skyggebilde av den kommende Kristus, virksom i den marsjordre han gav de tolv, og med dem deres etterfølgere i preken-embetets gjerning.

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Jona 3:10 – De vendte om fra sin onde ferd, og da Gud så det, endret han sin plan og sendte ikke den ulykken han hadde varslet.

Jonas – misnøyd med Guds godhet for sin egen skyld

Gud tok ikke hensyn til personen Jonas. Gud er suveren. Med handlende allmakt er han syndere nådig, uavhengig av predikantens person.

Jona 4:2f – «Derfor prøvde jeg først å rømme til Tarsis. Jeg visste at du er en nådig og barmhjertig Gud, langmodig og rik på miskunn, og at du kan endre din plan, så du ikke lar ulykken komme. Men nå, Herre, ta mitt liv. For jeg vil heller dø enn leve.» Men Herren svarte: «Har du grunn til å være harm?»

Nei, det hadde han ikke. Det fremgår av Jesu ord om ninevittene at de på Dommens dag skal fordømme denne gjenstridige slekt. Problemet er den gjenstridige menneskenatur. Den er uten frykt for åpenbaringsordets Gud og uten tillit til ham, Forstanden er formørket, alltid i tross mot vår skaper og gjenløser. Hjelpen er hos Gud. Med handlende allmakt kommer han oss til hjelp med sitt ord. Det viser be- retningen om de vise fra Østerland.

Blant folkene fantes kunnskap om Guds ord og løfter til jødefolket. Vismennene kjente til *Bileams*-profeti om stjernen. Kilden var profeten *Daniel* da han var i fangenskap i Babylon. Der gjorde han Guds ord og løfter kjent, blant annet profetien om de 62 år-ukene fram til Kristi død. (Dan 9:26.) Også *dronningen av Saba* kjente til denne profeti.

Dronningen fra landet i sør skal tre fram i dommen sammen med menneskene i denne slekt og anklage dem. For hun kom helt fra jordens ende for å lytte til Salomos visdom – og her er mer enn Salomo!

Hun som kom langveis fra, fikk høre «*mer enn Salomo*». Hun fikk høre Guds visdom fra evighet, om ham som forener Gud og menneske i Jesu Kristi person, og lar oss høre Guds visdom, åpenbart for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet.

Ord 8:22f – Jeg var det første som Herren frembrakte, hans første verk i for- dums tid. I opphavet ble jeg formet, i begynnelsen før jorden ble til.

Høys 5:10, 8:12 – Min kjæreste er lys og rødlett, han skiller seg ut blant ti tu- sen menn. /.../ Jeg har min egen vingård. Salomo, behold dine tusen sekel.

Også apostelen Paulus begrunnet sin virksomhet med skriftbevis.

Rom 15.9, 11 – de andre folk skal prise Gud for hans miskunn, slik det står

skrevet: Derfor vil jeg prise deg blant folkene og lovsynge ditt navn. /.../ Lovsyng Herren, alle folk, pris ham, alle stammer.

Apostelen Paulus var utsendt til hedningene for å «åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys.» (Apg 26:18.) Åpenbaringsordets Gud er virksom i prekenembetets gjerning. Med sitt ord oppfyller han sine løfter, gitt ved profetene. Noen eksempler:

Jes 35:5 – Da skal de blindes øyne åpnes.

Jes 42:6f – Jeg har formet deg og gjort deg til en pakt for folkene, til et lys for folkeslagene. Du skal åpne blindes øyne og føre fanger ut av fengslet, dem som sitter i mørket, ut av fangehullet.

Jes 60:1 – Reis deg i stråleglans! For nå kommer ditt lys, Herrens herlighet går opp over deg.

Slike bibelord viser *hvordan* Gud opplyser vår forstand. Gud opplyser ikke med dialog og samtale, for hvem har autoritet og kompetanse til å opplyse vår forstand? Det viser allerede det første apostelmøte i Jerusalem (Apg 15). Uenighet om læren ble avgjort med et Herrens ord ved profeten Amos:

Apg 15:14-18 – (Peter har forklart) at Gud for lenge siden sørget for å vinne seg et folk av hedninger som skal prise hans Navn. Og dette stemmer med profetenes ord, slik det står skrevet:. Så sier Herren, han som gjør dette, det som er kjent fra evighet av. (= Am 9:11f.)

Jes 45:21. «Deretter vil jeg komme tilbake og gjenreise Davids falne hytte. Det som er revet ned, skal jeg bygge opp, jeg reiser det på ny, for at resten av menneskene skal søke Herren, alle folk som mitt Navn er nevnt over

Med Kristi ord ved profeten Amos var læren åpenbart og debatten avblåst. Denne første synode (el sammenkomst) ble den normerende norm i kirkens synodalrett, når læren stod på dagsorden.

Hverken en Herrens apostel eller en annen kirkeinstans er gitt bestemmende autoritet og kompetanse i lærespørsmål, annet enn å fastslå den lære som beviselig er formdlet i kirken siden aposteltiden. Kirkens gudgitte rett er en annen enn folkets eller statens rett.

Kristi kirke er ikke et demokrati, men et *kristokrati*. Kristi kirke er *Kristi kirkebrud*, underordnet Kristi lære fra Faderen, den vi har mottatt og formidler i og med apostelordets lære fra Kristus. Han er kirkens Hyrde og Lærer. Derfor ber vi «hellige oss i sannheten. Ditt ord er sannhet».

Ingen tenner et lys og setter det i kjelleren eller under et kar, nei, en setter det i en stake, så de som kommer inn, kan se skinnet fra det.

Lyset skal ikke skinne i kjelleren. Det greske ordet *krypt* blir fremdeles brukt om kjelleren under kirkerommet. Guds åpenbaringsord er ingen skjult visdom for innvidde. Det skal skinne offentlig i den forsamlede menighet og med evangeliet opplyse vår forstand om Guds frelsesgoder til oss.

Jes 2:3 – «Kom, la oss gå til Herrens fjell, til Jakobs Guds hus, så han kan lære oss sine veier, og vi kan ferdes på hans stier!»

Uttrykket «*Jakobs Guds hus*» sikter til Guds kirke i den nye pakt. Der samles Guds folk i full offentlighet for å holde de befalinger som er Guds kirkes kjennetegn: Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

En illustrasjon gir Åpenbaringsboken: Jesu sendebrev til hver av de sju menighetene i Lille-Asia er Jesu formaninger til kristenheten i tidens løp. Kristus vandrer *mel-lom* stakene, leser vi. Hver for seg representerer lokalmenigheten Guds Ene Hellige kirke, lokal og universell til samme tid. I denne virkelighet formaner Jesus: g: «*Den som har ører, han høre når Ånden taler til menighetene!*» Ånden taler med apostelordets lære fra Herren Jesus. Den kanskje strengeste formaning i Nytestamentet får Laodikea-menigheten med sin selvkloke likegyldighet forlæren. I teksten sier Jesus:

«- er øyer sykt, er også ditt legeme mørkt. Se derfor til at lyset i deg ikke mørke! Er nå hele ditt legeme lyst og ingen del av det mørkt, da blir alt lyst, som når en lysende lampe skinner på deg.»

Jesu billedbruk beskriver oss mennesker, slik vi er under syndefallet kår - uten Gud og uten håp i verden, henvist til spekulasjon, føleri og selvbekreftende behov.

2 Kor 4:3f – Er vårt evangelium skjult, så er det for dem som går fortapt det er skjult. For denne verdens gud har blindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset som stråler fram fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde.

Opplysning skjer ved Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse. Med Hjelperen - Den Hellige Ånd, opplyser han våre sinn med sitt ord. Gud gi at det må sies om oss: Gud lot sitt lys skinne i våre hjerter (2 Kor 4:6).

Åp 3:22 - «Den som har ører, han høre hva Ånden sier til menighetene.»

Første s. e. Kristi åpenbaring

Mt 12:46-50. Jesus Kristus vår bror, hans Kirke vår mor

Hvorfor måtte Guds Sønn fornedre seg selv, for så å lide, dø, bli begravet og oppstå tredje dag? Teksten gir opplysning. Jesu oppdrag var foreskrevet i «Skriftene», det vil si «Moses, Profetene og Salmene». De fire evangelistene vil bli tatt på alvor med hver sin dokumentasjon til Jesu livshistorie den gang..

Deres dokumentasjon angår oss, Jesus-historien fortsetter med den oppstandnes nærvær i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger som den oppstandne Kristus befalte før han ble opptatt til Guds tronehimmel på den førti-

ende dag. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbordet. De påminner oss om de handlinger som døpte mennesker lære å bruke (Mt 28:19f).

Sal 40:8f – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst. Jeg har din lov i mitt hjerte.

Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnerett.

Mt 5:17 – Tro ikke at Jeg er kommet for å oppheve Loven eller Profetene. Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle!

Bibelen er det bibliotek hvor alle skifter peker på Herren Jesus, lik navet i hjulet. Hvor du enn leser i Bibelen, vitner det skrevne om Jesus Kristus.

Evangelistene Matteus, Markus, Lukas og Johannes har lagt vekt på hendelser, forstått i lys av Guds løfter ved profetene i den gamle pakt. Evangelistenes troverdighet kommer til uttrykk i redaksjon og fremstilling. Den viser lojalitet mot Jesu undervisning om sin person, sitt verk og hensikten med sitt komme. Apostelen Johannes utfyller de andre evangeliene med hendelser i skarp motsetning til overtroen på en guddomsgnist i menneskets indre (gnostisisme).

I en særstilling står også apostelen Paulus - opprinnelig en uklanderlig fariséer og fanatisk kristenforfølger. Men den oppstandne Jesus konfronterte ham på vei til Damaskus. Paulus formidler hva han hadde «mottatt fra Herren» gjennom øyenvitner og tilhørere til Jesu offentlige virksomhet. Brevene viser dyp innsikt i motsetningen mellom Jesus og fariseismen. Denne motsetning i overtroen på menneskets evner i troens saker.

Til sammen er Det nye testamente en samling skrifter fra apostlenes hånd. Deres autoritet og kompetanse består i læren, mottatt fra Herren Jesus. Denne formidling er rettesnor (el kànon) for kristnes lære og liv. Bibel- og bekjennelsestroskap er tro-skap det apostoliske ord.

Teksten forteller om en hendelse da hans mor og brødre ville snakke med ham. De avbrøt ham. Brøt de da det fjerde bud? Vår barnelærdom sier:

Du skal hedre din far og din mor, så det går deg vel og du får leve lenge på jorden. Hva betyr det? Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter våre foreldre og foresatte, eller egger dem til vrede, men holder dem i ære, tjener og lyder dem, elsker og akter dem.

Jesus var lydig mot sin mor og sin fosterfar Josef. Denne lydighet viste han like til det siste, da Jesus hang på korset.

Joh 19:26f – Da Jesus så sin mor, og ved siden av henne den disippel han hadde kjær, sa han til sin mor: «Kvinne, det er din sønn!» Deretter sa han til disippelen: «Det er din mor». Fra den stund tok disippelen henne hjem til seg.

Men teksten synes å gi det motsatte inntrykk.

«Hvem er min mor og hvem er mine brødre?»

Svaret fremgår av sammenhengen: Jesus ble avbrutt i det oppdrag han måtte utføre i lydighet mot sin himmelske Far. Men hans mor og brødre ville heller snakke med ham om ting som var viktigere for dem. Hva var viktig for Jesus? Betrakter vi Jesu oppdrag i lys av Det gamle testamente, bestod det av flere oppdrag: Blant dem var han *Profeten*, utsendt for å åpenbare sin himmelske Fars vilje og rådslutning om menneskenes frelse.

5 Mos 18:18-20 – Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham. Den som ikke hører på de ord han taler i mitt navn, ham vil jeg kreve til regnskap. Men våger en profet å tale noe som jeg ikke har befalt ham, eller taler han i andre guders navn, da skal den profeten dø.

Vi har alle ulike kall å utføre alt etter sammenhengen, til eksempel i forholdet far, mor og barn, i forholdet lærer og elev, i forholdet bedriftsleder og ansatte, osv. Alle skal vi hver for oss skjønne vårt eget kall på en slik måte at andres kall ikke blir forsmått. I praksis har vi hver for oss flere kall. Ulike kallsoppgaver krever regulering og gjensidig respekt. Sett med menneskers øyne var det ikke rett å avbryte Jesu undervisning.

Problemet krysskonflikter

Det kan oppstå konflikt mellom kjærligheten til Gud og kjærligheten til vår neste. Da gjelder «den apostoliske regel»: Å lyde Gud mer enn mennesker (Apg 5:29). Denne krysskonflikt kan påføre andre sorg. T. eks. Jesu ord i en annen sammenheng.

Lk 14:26 – Om noen kommer til meg, må han forsømme far og mor, hustru og barn, brødre og søstre, ja, sitt eget liv.

Eksempler fra bibelhistorien:

Abraham, 1 Mos 12:1. I tillit til Guds løfte, dro han bort fra sitt land og sin slekt, og til det land som Gud ville vise ham.- Dette oppbrudd påførte andre sorg og savn.

Lot og hans to døtre, 1 Mos 19. På Guds befaling brøt de opp fra Sodoma i tide. Dermed brøt de med de to som skulle blitt Lots svigersønner.

Eli overså sønnenes gudløse liv, 1 Sam 2:29. Da var det en som sa Guds ord til ham: «Hvordan kan du ære dine sønner mer enn meg?»

Maria hindret en gang Jesus i hans gjerning som Profeten. Tross egen skrøpelig-
het, trodde hun Guds løfte og ble salig.

Eksempelene viser hva kjærligheten til Gud innebærer: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg*». Kjærligheten til Gud kommer til uttrykk i livets vitnesbyrd, til eksempel i vår bruk av Guds Navn og helligdagen. Livets vitnesbyrd omfatter også forholdet til verdslige og kirkelige myndigheter. Et Luther sitat uttrykker saken:

«Fordømt til helvetets avgrunn må all lydighet være, den være mot øvrighet, mor, far og mor, ja, også mot kirken, om den vraker lydigheten mot Gud. Kirken er Guds tjenestepike eller tjenerinne, som ikke vet å gjøre annet enn det hun vet er hans ord og befaling. /.../ Forbannet være all kjærlighet som vil dra

meg bort fra Guds ord. Ta da farvel og si: Du er ikke min mann, min hustru, mitt barn. Se bare nøye på hva din Herre Kristus gjør, som er langt mere øm overfor sin mor enn noen av oss kan være...» (PJonsson fra en Lutherpreken.)

Det medfører omkostninger å være trofast mot apostelordets lære «mottatt fra Herren». Omkostningene er de som Gud tillater, t eks sosiale og økonomiske tap. Og likevel er en Kristi bekjenner omsluttet av Guds omsorg til legeme og sjel.

«Hvem er min mor og hvem er mine brødre?» Og han pekte med hånden på disiplene og sa: «Der er min mor og mine brødre. Hver den som gjør min himmelske Faders vilje, hans som er i himmelen, er min bror, søster og mor.»

Mk 10:29f – Enhver som har forlatt hus, eller brødre eller søstre eller mor eller far eller barn eller åkrer for min skyld og for evangeliets skyld, skal her i tiden få hundre ganger så mye igjen: her i tiden hus, brødre, søstre, mødre, barn og åkrer – men også forfølgelser – og i den kommende verden evig liv.

Slutningen ligger nær: det er med lydighet vi får Kristus til bror og kirken til mor. Nei, Guds rike er et *nåderike*. Kristentroen er Guds tro, *den* tro som Gud virker med evangeliet for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Han alene er frelsens årsak uten noen vår kvalifikasjon. Han er frelsens årsak i kraft av sin lidende lydighet under Guds lov og i alles sted.

Med Kristus til gave følger livets vitnesbyrd med Kristus til *eksempel* i forsakelse og tro. Gaven er han først – deretter følger vi hans eksempel. Den som gjør Guds vilje, tror først den rettferdighet som evangeliet åpenbarer: Jesus Kristus – menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud. Deretter følger vi Jesus som eksempel i forsakelse og tro. Uten sammenblanding med troens årsak, trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, Gud til evig ære, takk og pris.

Joh 6:39f – Det er hans vilje at jeg ikke skal miste noen av dem han har gitt meg, men reise dem opp på den ytterste dag. Dette er min Fars vilje, at den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal oppreise ham på den siste dag.

Heb 2:17 – (Jesus) måtte i ett og alt bli sine brødre lik, så han kunne være en trofast og barmhjertig øversteprest i tjenesten for Gud, og sone folkets synder.

Sett fra menneskers side var vår ulydighet mot Gud, vår skaper og gjeløser, årsaken da Guds Sønn kom som alles bror i Jesu skikkelse. Sett fra Guds side var årsaken Guds godhet for sin egen skyld eneste årsak til barnekår hos ham, gitt i dåpen til Jesu død. Den som da lar frelsen bero på føleri, fornuft og gjort gjerning, er en lovens trell. Er frelsen min overgivelse, er den ikke av gitt av nåde.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord, for at vi skal være en første frukt blant dem han har skapt.

1 Tim 2:4 – han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Vi kan undres: Hvis Kristi fortjeneste er frelsens årsak, hvordan kommer jeg da til troen? Svar: Den Hellige Ånd kaller og opplyser med evangeliet.

Rom 10:17 – troen kommer av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. (E Sv Kyrkobib.)

Jesu svar til Maria og brødrene viser oss til Guds folk og familie - de som tror og bekjenner hans ord. Eller sagt med Luthers ord i Store Katekisme:

«Han har i verden en særskilt forsamling som er moderen, som føder og fosterer hver en kristen med Guds ord, som Den Hellige Ånd åpenbarer og lar forkynde. Dermed opplyser han og opptenner han våre hjerter, så de fatter og tar imot det, holder fast ved det og holder ut.»

Ef 2:19 – Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men dere er de helliges medborgere og tilhører Guds familie.

Andre s. e. Kristi åpenbaring

Lk 19:1-10. Tollereren Sakkeus

Først noen ord om bakgrunnen for den hendelse teksten beskriver. Tollerne var i den tid kjent for utpressing når de krevde toll. De krevde for mye og ble rike, men uten selv å bli straffet på pungen. Utpressing til egen fordel gjorde tollerne til en foraktet yrkes gruppe blant jødene.

I sentrum for hendelsen står Jesus. Han åpenbarte sin guddoms herlighet da han erklærte overtollereren Sakkeus frikjent for Gud. Jesus tilsa ham syndenes forlatelse og lot ham gå hjem, erklært rettferdig for Gud. Det kan ikke et menneske gjøre, men slik var det Jesus åpenbarte sin persons hemmelighet: Gud og manndom forenet i Jesu person i en tjenerskikkelse. Andre ganger åpenbarte han sin guddom undergjerninger, til eksempel under et bryllup i Kana, da han gjorde vann til vin.

Hvordan forstå beretningen om Jesus og tollereren Sakkeus? Meningen fremgår tydelig av en annen beretning, den Jesus fortalte om fariseeren og tollereren i templet. Fariseeren takket Gud for et liv respektabelt i egne øyne. Det hadde han god grunn til. Men Jesus lot fariseeren gå bundet til sin egenrettferdighet. Tollereren tok sitt liv på ramme alvor. Han ba Gud for sin godhets skyld være nådig og frikjenne ham. Underlig er denne forskjellsbehandling. Den synes å motsi Jesu ord i en annen sammenheng:

Mt 19:25f – Det er vanskelig for en rik å komme inn i himmelriket. Ja, jeg sier dere: Det er lettere for en kamel å gå inn gjennom nåløyet, enn for en rik å komme inn i Guds rike. Da disiplene hørte dette, ble de helt forskrekket og spurte: «Hvem kan da bli salig?» Jesus så på dem og sa: «For mennesker er dette umulig, men for Gud er alt mulig»:

Rikdom gjør oss mennesker opptatt av det vi eier. Det gjør også fattigdom. Det skal ikke mye til. Jesu ord treffer noen og hver:

Mt 13:22 – de hører ordet, men dette livs bekymringer og rikdommens bedrag

kveler ordet, så det ikke bærer frukt.

Og nå til tolleren Sakkeus. Teksten forteller at han var liten av vekst, for liten til å komme fram i folkemengden. Men Sakkeus ville gjerne se hvem Jesus var. Derfor klatret han opp i et morbærtre. Det har kraftige greiner, lett å klatre i. Jesus fikk øye på ham og ba ham skynde seg ned. Jesus ville komme hjem til ham. Sakkeus skyndte seg ned og tok imot Jesus med glede.

Mt 7:7f – Be, så skal dere få! Let, så skal dere finne! Bank på, så skal det lukkes opp for dere! For den som ber, han får, og den som leter han finner, og den som banker på, for ham blir det lukkes opp.

Joh 6:37 – Den som kommer til meg, skal jeg sannelig ikke kaste ut.

Andre murret seg imellom: «Han tar inn hos en syndig mann!»

Hvorfor åpenbarte Jesus sin persons hemmelighet på denne måte? Det faller oss naturlig å tenke at vi gjøre oss verdige til et besøk av den høye gjest, i det minste med Guds hjelp. Vårt problem er den manglende kvalifikasjon. Den utelukker Guds nåde, for Gud er god for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Men med Jesu besøk hos overtolleren Sakkeus. åpenbarer Gud at han er god for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Denne åpenbaring er åpenbaringstidens store tema.

Tit 2:4-7 –vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Han frels- te oss, ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde, og bli arvinger til det evige liv som er vårt håp.

Derfor istemmer vi bønneropet fra den blinde Bartimeus: *Herre Jesus, forbarme deg over oss!* Og legger til på gresk: *Kyrie eleison*. Dette er Guds kirkes bønnerop i tidens løp. Og vi legger gjerne til: *Gi oss bønnens Ånd, gi forstand på ditt ord, og bevar oss i din fred!*

Liturgien har ingen annen oppgave enn den å verne om vår barnerett hos Gud, gitt kun av nåde i dåpen til Jesu død. Dåpen drar oss til en forsonet Gud, stilt fram for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet. Evangeliet åpenbarer tilgivende nåde i Jesus Kristus og ham korsfestet. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesus Kristus reist opp fra de døde den tredje dag.

Da kong David stod avslørt for Gud, måtte han be til Gud (*Sal 51:3*): - *slett ut mine overtreidelser i din store barmhjertighet. Gjør meg ren og fri for skyld*. Det var denne sin guddoms herlighet Jesus åpenbarte med sitt besøk hos Sakkeus. Virkningen ble åpenbar i livets vitnesbyrd:

Sakkeus stod fram og sa: «Herre, halvdelen av det jeg eier, vil jeg gi til de fattige, og har jeg presset penger av noen, skal han få det firedobbelt igjen.» Da sa Jesus: «I dag er frelse kommet til dette hus.»

Sakkeus vitnet med livets vitnesbyrd at Kristus bodde ved troen i hans hjerte (Ef

3:17), Livets vitnesbyrd bevitnet frelsens årsak.

1 Kor 3:16f – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og dette tempel er dere.

2 Kor 6:16 – Vi er den levende Guds tempel.

Den oppstandne Jesus er virksom til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Her er Den Hellige Ånd virksom med Kristi ord når og hvor han vil hos dem som hører evangeliet og holder fast ved det.

Joh 1:12 - Alle som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.

Joh 14:23 – Den som elsker meg, vil holde fast på mitt ord, og min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham.

Hjemme hos Sakkeus har han etter alt å dømme undervist Sakkeus om frelsens årsak. Lukas forteller om *virkningen* i livets vitnesbyrd. Virkningen viste seg i livets vitnesbyrd, forutsagt ved profeten:

Esek 11:19f – Da vil jeg gi dem et nytt hjerte, og la dem få en ny ånd. Jeg vil ta steinhjertet ut av kroppen deres og gi dem et kjøtthjerte i stedet. Så skal de følge mine forskrifter og følge mine lover og leve etter dem.

Sakkeus gav halvparten av det han eide til fattige, og firedobbelt igjen til dem han hadde presset penger av. Først frelsens årsak: Gud kan oppreise barn for Abraham av steiner (Mt 3:9), deretter virkningen i livets vitnesbyrd. *I dag er frelse kommet til dette hus. For også han er en Abrahams sønn.* Med Jesus som gave, fulgte Sakkeus Jesu eksempel i gode gjerninger, slike som har Guds ord og befaling for seg (Tit 3:8).

Sakkeus tilhørte Guds utvalgte folk i etnisk mening, men denne tilhørighet var ikke frelsens årsak. Han trodde Guds løfte til Abraham, oppfylt i Kristus Jesus. Troen var Guds suverene verk. I den nye pakt er Guds kirke «Abrahams barn» etter løftet.

Gal 3:6f – Abraham trodde Gud og det ble regnet ham til rettferdighet. Så forstå dere at det er de som tror, som er Abrahams barn.

Mt 20:28 – Menneskesønnen (er ikke) kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for mange.

Sant menneske måtte han være for å lide og dø. Men som menneske kunne han ikke være verdens syndebærer og beseire synd og død og djevel. Derfor måtte han også være sann Gud. Denne hemmelighet avslørte Jesus med ordene om tolleren Sakkeus. Hendelsen begynte med nysgjerrighet. En syndig mann ville vite: Hvem er denne Jesus? Da åpenbarte Jesus med ord sin hemmelighet – sann Gud og sant menneske, i samme person.

Denne teksten har vært brukt ved kirkevigsler gjennom kirkens historie. Det er kirkerommet som vigsles. Her har vi et kirkehjem, vigslet til bruk form den oppstandne

Jesus Kristus, virksom til stede med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Kirkens Herre gjester den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene. Døptes gjensvar er påkallelse med takk og bønn i Jesu navn.

**Vi er Guds hus og kirke nu,
Bygget av levende steiner,
Som under kors med ærlig hu
Troen og dåpen forener.**

Tredje s. e. Kristi åpenbaring

Mt 8:14-17. Jesu undergjerninger åpenbarte hvem han er

Jesus gjorde i handling hva Gud i den gamle pakt på billedlig vis. Den gang handlet Gud som en ånd, og ikke som et menneske av kjøtt og blod. Eksempler: Gud rakte ut sin hånd og slo Egypt med alle slags plager (2 Mos 3:20). Denne billedbruk viser til Guds handlende allmakt.

Samme billedbruk er brukt om Guds tilsynekomst i Jesu skikkelse, t eks: «Ordet ble kjøtt», dvs menneske (Joh 1:14). Jesu offentlige virksomhet åpenbarte Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Teksten viser hvordan. Han helbredet på to måter:

Mt 4:23 – han lærte folket i synagogene deres, forkynte evangeliet om riket og helbredet alle sykdommer og plager hos folket.

Han rørte ved hånden hennes, og feberen slapp henne.

Med håndsberøring viste Jesus i handling at han er sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Jesu legeme var på underfullt vis unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Han rørte ved hånden hennes. Jesu hånd var forent med Jesu guddoms natur, gitt all makt i himmel og på jord.

Evangelisten Matteus forteller at hjemme hos Peter lå hans svigermor til sengs med feber. Jesus helbredet henne med berøring. Det samme gjorde han ved en annen anledning, da han helbredet den spedalske mannen med berøring (Mt 8:3).

Dette gjorde han som ble omskåret på den åttende dag, som svettet blod i Getsemane, som ble pint under Pontius Pilatus, korsfestet, døde og lagt i Josefs grav, det samme legeme som oppstod fra døde tredje dag.

Tomas fikk på den åttende dag berøre Jesu legeme - det legeme som på Himmelfartsdagen ble opptatt til Guds tronehimmel og i nåtid synlig til stede i sakramentets skikkelser under Herrens Nattverd, rakt fram og mottatt med munnen, slik hans ord

sier presist og like fram. Det samme legeme skal komme tilbake, synlig for alle i Guddoms herlighet. Evangelister og apostler forklarer ikke, men konstaterer:

Kol 2:9 - I ham er hele guddomsfyllden legemlig til stede.

Han drev åndene ut med et ord og helbredet alle som var syke.

Dette angår enhver av oss under syndefallets kår. Vi blir hver for oss født til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel. De er virksomme i den verden vi sanser - de forfører, frister og forvrenger Guds gode skaperverk – mennesket skapt i Guds bilde som mannkjønn og kvinnekjønn. Ingen makter å leve det liv vi er skapt til å leve.

Jesus visste hva som bor i mennesket (Joh 2:25): Sju ånder kan bo i samme menneske, sa han (Lk 11:26). Men når han med ord i sin munn helbredet syke, åpenbarte han sin guddoms herlighet. Han fremstod som midleren i Guds skapelse og drev ut onde ånder med sitt ord. Det samme hadde han gjort da djevelen fristet ham tre ganger i ørkenen. Jesus beseiret ham hver gang med sitt ord – med et «*det står skrevet*» (Mt 4:4).

Derfor oppmuntrer apostelen Paulus: «*Bruk Åndens sverd, som er Guds ord*». (Ef 6:14.) I kampen mot hverdagssynder kommer Kristus oss til hjelp med sitt ord – med et «*det står skrevet*».

Heb 2:18, 4:15 – fordi han selv led og ble fristet, kan han hjelpe dem som fristes. /.../ Vi har ikke en øversteprest som ikke kan ha medlidenhet med oss i vår svakhet, men en som er prøvd i alt på samme måte som vi, men uten synd.

Vi istemmer Luthers salme «*vår Gud han er så fast en borg*» og synger «*et Guds ord kan ham binde*». Etter alt å dømme sikter Luther her til Kristi ord under Herrens Nattverd, fremsagt høyt og tydelig over fremsatt brød og vin. Det lille ordet «*er*» tyder presist og rett fram hva han gir og nattverd gjestene mottar i brødets og vinens skikkelser: «*Dette **er** mitt legeme.*» En slik kraft er det i Kristi ord. Han selv er Guds kraft i forening med sin menneskenatur

Den oppstandne Jesus er til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger som er Guds kirkes kjennetegn. jennom sine delegater i prekenembetets gjerning kaller han alle til omvendelse og tro med sitt ord. «*Den som hører dere, hører meg*», sa han (Lk 10:16). I *dåpen* til Jesu død gir han det nye livet i kraft av sitt ord. I det *private skriftemål* stadfester han barneretten hos Gud i kraft av sitt ord. Og under *Herrens nattverd* gir han samfunn med Guds Golgata-offer, rakt fram i brødets og vinens skikkelser – også da i kraft av sitt ord.

Han tok bort våre plager og bar våre sykdommer.

Ordene sikter til Jesaja-profetien, Jes 53:4 – *han ble såret for våre overtreidelser*. Hva denne lidende lydighet medførte, har han sagt oss i Salmene:

Sal 88:16 – Jeg er elendig, ja, døden nær, og det har jeg vært fra ungdommen

av; rådvill bærer jeg deres redsler-

Sal 69:21 – Deres spott har knust mitt hjerte, så det ikke kan leges. Jeg håpet på medynk, men det var fåfengt; på folk som kunne trøste, men jeg fant ingen.

Allikevel viste Kristus medynk like til siste.

Mk 6:34 – Han syntes inderlig synd på dem, for de var som sauer uten hyrde. Og han begynte å lære dem lenge og grundig.

Og da han innstiftet sin Nattverd, advarte han Judas Iskariot, opprørt til sinns (Joh 13:21.) Og opprørt av medynk, stod han utenfor graven hvor liket av Lasarus lå. (Joh 11:33) Kort sagt: Han viste medynk i møte med våre sykdommer, lidelser og død.

Heb 5:7 – han bad og bønnfalt med høye rop og tårer ham som kunne berge ham fra døden, og han ble bønnhørt fordi han var gudfryktig. Da han hadde nådd fullendelsen, ble han opphav til evig frelse for alle dem som adlyder ham.

Stilt overfor lidelsene i denne verden, ligger det nær å tenke: Kan Gud være til, når det er så mye ondskap og dævelskap i denne verden? Men stilt overfor skjønnhet, godhet og kultur som gjør verdt å leve, ligger det nær tenke at Gud må være til: Altså er vi like langt. Problemet gjenstår til den dag da Kristus - skaperverkets mellommann, kommer med den nyskapte jord, hvor Guds rettferdighet bor. Guds forvarsel er den oppstandne Jesus, den førstefødte av de hensovne.

Hva vi enn lider under syndefallets kår, er døden syndens lønn. Men Gud er nidkjær for sitt verk. Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn, født under Guds lov. I sin lidende lydighet har han oppfylt Guds gode skapervilje i alles sted, og Gud forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Gud er en forsonet Gud og synd og død og djevel beseiret i Kristus og ham korsfestet. Seieren har allerede funnet sted i «det salige bytte»:

Jes 53:5, 11f – han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjeringer. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. /.../ Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham for han har båret deres synder. Derfor overgir jeg de mange til ham, de mektige skal han få til bytte.

Takket være sin menneskenatur, kunne Guds enbårne Sønn oppfylle Guds lov og gjøre dette salige bytte. Og takket være Gud og sant menneske forenet i Jesu person, er han alle dager midleren mellom Gud og menneske. Han er vår øversteprest hos vår Far i himmelen – ikke i innelukket i en himmel fjernt fra oss, nær oss i denne verden, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet: «Vend om, for himmelen er kommet nær!» (Mt 4:17.) Han er i menighetens midte, virksom med sitt ord hvor som helst kristne samles om hans tjeneste for oss, forvaltet slik han befalte. Og stadig ber han for dem som ved apostlenes ord er kommet til tro på ham (Joh 17:20).

Så kan hovedsummen i teksten sammenfattes i Guds ord ved profeten Jesaja:

Jes 63:9 – I all deres trengsel var det ingen trengsel. Hans egen engel frelste dem. I sin kjærlighet og medlidenhet løste han dem ut. Han løftet dem opp og bar dem alle dager fra gammel tid av.

Med rette kunne Job lovprise Gud etter de første prøvelser: «Herren gav, og Herren tok. Herrens Navn være lovet.» Men prøvelser fortsatte og han fikk kjenne sin dårskap:

«- ingenting er umulig for deg av det du har satt deg fore. Hvem vil da fordunkle din plan med uforstandige ord? /.../ Jeg vil spørre deg og du skal gi meg svar» (Job 42:1f, 4).

Gud er suveren i sin godhet mot oss. Han er god for sin godhets skyld – og ikke av no- en annen grunn. *Virksom i dåpen ganske suverent* - i vannets bad i ordet, innlemmet han oss i sin tro- ende kirke, fødte oss på ny, gav barnerett og arverett ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. Og *virksom ganske suverent med sitt nådetilsagn*, når han i sin tjeners munn tilsier syndenes forlatelse for Kristi skyld. dde med *syndsforlatelsens ord*, tilsagt for Kristi lidelses og døds skyld. Og *virksom ganske suverent under Herrens Nattverd*, når hans ord lyder over fremsatt brød og vin: «Dette er ...», og i og med brødets og vinens skikkelser gir samfunn med sitt Golgata-offer. Ganske suverent styrker han troen og oppholder oss til det evige liv.

Æren er Guds i det høyeste! Verdig er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd all takk og ære, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.

Fjerde s. e. Kristi åpenbaring

Mt 14:22-33. Jesus åpenbarte sin guddom da han gikk på vannet.

Teksten handler om en hendelse da de tre personene i Den Treene Gud åpenbarte sitt verk - Gud Faderen er altets *opphav*, den enbårne Sønnen er *midleren* i Guds skapelse og forsoningsverk, og Den Hellige Ånd er *hjelperen og livgiveren*, «*men deres guddom er én, i herlighet like stor, i majestet like evig*» (Athan. pkt 6).

Åpenbaringsordets Gud virksom med handlende allmakt

Gud Faderens allmakt møter oss i storm og brottsjø, ja, i katastrofer av alle slag, for hva har vi fortjent? Guds nidkjærhet for sitt verk virker skremmende.

Sal 107:25-30 – Han bød, og det blåste opp til uvær, havets bølger gikk høye. De steg mot him- melen og sank mot dypet, så folk mistet motet i nøden. De tumlet og ravet som drukne, var helt fra sans og samling. Da ropte de i sin nød til Herren, og han førte dem ut av trengslene. Han fikk stormen til å stilne, havets bølger falt til ro. Glade ble de da det stilnet, han førte dem til den havn

de ønsket.

Sønnens allmakt stillet stormen. Kjenner vi Gud fra denne side, tilber vi ham og bekjenner Jesus som Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet.

Helligåndens allmakt møter oss i Guds kirke, virksom med Sønnens ord fra Faderen. Apostlene i båten ligner det kirkeskip som apostelen Peter beskriver:

1 Pet 3:20f – I (arken) ble noen få mennesker – i alt åtte – frelst ved vann, det som i sitt motbilde – dåpen, nå frelser dere. Dåpen er ingen renselse fra ytre urenheter, men en god samvittighets bekjennelse til Gud, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse.

Derfor lyder ordene i den gamle «syndflodsbønnen slik:

Allmektige, evige Gud! Skynd deg til vår redning, du som i din strenge rettferdighet lot den vantro verden gå under i syndfloden, men reddet Noa og hans venner. Kom oss til frelse, du som druknet Faraos hær i Rødehavet, men lot Abrahams barn gå tørrskodd gjennom, befridd fra Faraos åk, til et bilde på Kirken i din nye pakt.

Et annet skyggebilde til den kristne dåp er vandringen gjennom Rødehavet. Apostelen Paulus konstaterer,

1 Kor 10:2 – *Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet. (2 Mos 14)*

Alt i Guds kirke handler om dåpen, og dåpen omfatter alt i Guds kirke, praktisert i forsakelse og tro. Den onde selv frister hele veien i samarbeid med den onde lyst i menneskets innerste. Men Guds nådepakt i dåpen, har gyldighet hele veien gjennom livet, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). Derfor må syndenes forlatelse være vandringsstav når troen øves i daglig omvendelse og tro.

Kirkeskipet er Guds nådepakt i dåpen til Jesu død. Der lever Guds troende kirke av Guds frelsesgoder. Men skulle man falle fra og havne på havet, er redningsbøyen syndenes forlatelse kun for Kristi skyld. Av nåde er vi frelst fra døden i våre synder. Vårt «levende håp» er den oppstandne Kristus.

1 Pet 1:4f - Vi skal få en arv som aldri forgår og ikke flekkes til eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir bevart ved troen, så dere kan nå fram til frelsen. Den ligger alt ferdig til å åpenbares ved tidens ende.

Guds kraft handler om den oppstandne Jesus. Med sitt ord er han virksom i vår midte. Den himmelske lære fra ham har vi mottatt i og med apostelordets lære. Opphavet er vår Far i himmelen, altets opphav..

1 Tess 2:13 – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

Troen kan være svak, men har Jesus Kristus - Guds kraft. Dette ble åpenbart for de tolv den natten de var om bord i båten uten Jesus. I den fjerde nattevakt så de Jesus komme gående på vannet. De trodde de så et gjenferd og ble grepet av

angst. Men Jesus beroliger dem: «*Vær ved godt mot! Det er meg. Vær ikke redde!*» Jesu oppmuntring gjorde Peter frimodig: «*Herre, er det deg, så befal meg å komme til deg på vannet!*» «Kom», sa Jesus. Peter steg ut av båten og gikk på vannet bort til Jesus. Men da det begynte å blåse, ble han redd. Han begynte å synke. Da ropte han: «*Herre, frels meg!*» Jesus rakte hånden ut og grep fatt i ham.

«Så lite tro du har», sa han. «Hvorfor tvilte du?» Så steg de opp i båten og vinden stilnet.

Vi kjenner oss igjen i livets stormer. I den motgang som Gud tillater blir vi urolige: Hvordan skal dette gå? Urolige og redde blir også kristne. Et Guds barn må gjøre Peters bønnerop til sitt eget: «*Herre, frels meg!*» Overmotet er tatt av vinden i tvilens bølger. Det er det ingen grunn til. Mennesket er menneske, men Gud er Gud. Det er hva Jesus åpenbarte i den fjerde nattevakt. Han sa:

«Vær ved godt mot! Det er meg», sa Jesus.

Ordrett oversatt: **JEG ER.** Med den levende Guds navn åpenbarte han sin guddom.

Sal 9:11 – De som kjenner ditt Navn, har tillit til deg, for du svikter ikke dem som søker deg, Herre.

Jesus er i sin person Guds kraft i forening med sin menneskenatur. Vårt problem er tillit til egen fornuft og kraft fremfor Jesus. Han er Guds kraft i forening med sin menneskenatur.

Gud setter oss på prøve, tross vår svakhet. Hvorfor? Å holde fast ved bekjennelsen av vårt levende håp.

Heb 10:23 – La oss holde urokkelig fast ved bekjennelsen av vårt håp, for han som gav løftet, er trofast.

Troens grunn er den samme for oss som for de første kristne – den oppstandne Kristus, Guds kraft og vårt levende håp, stadfestet i en bevitnet Jesus-historie. Med gudsnamnet JEG ER åpenbarte han sin Guddoms natur. Stormen stilnet, og sammen med Jesus steg Peter om bord i båten.

«Du er i sannhet Guds Sønn»

En anfektet tro er likevel en rett tro. Den har Kristus – Guds kraft, og mangler ingen ting. Hos ham er kristendom nok. Troen er ikke frelsens årsak, men troens *innhold* – Jesus. Om bord i båten, falt de på kne og bekjente: Du er i sannhet Guds Sønn. Årsaken var ikke menneskers fornuft eller kraft, men Guds kraft, åpenbart i ham som er Guds kraft, kommet i kjøtt og blod, og virksom med sitt ord i vår midte, Han har Gud «gjort troverdig for alle ved å oppreise ham fra de døde (Aprg 17:31).

Vi vet hvem vi tror på: Åpenbaringsordets Gud, som vi kjenner gjennom Jesus Kristus – en venn å stole på i liv og død. Han er årsaken til kirkens bekjennelse:

«Jeg tror på /.../ en Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, født av Fade-

ren før alle tider, Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud, født og ikke skapt, av samme vesen som Faderen, han som alt er skapt ved....»

Søndag septuagesima

Lk 17:7-10. Av nåde, ved tro, uten gjerninger

Denne søndagen og neste har tekster som danner slutten på kirkeårets juledel. Tekstene vender blikket mot Guds nåde og hyrdeomsorg, og danner overgangen til kirkeårets påskedel. Teksten i dag handler om Guds nåde mot syndere.

Hva er «Guds nåde»?

Vi mennesker forstår oss på kvalifikasjon og belønning. Guds nåde er oss fremmed. Den naturlige religion krever renselse og offergaver før man trer fram for guddommen, alltid med uvisshet om nåde. Ateisten tror på fornuften, med påstand om en omfattende viten om virkeligheten. Det sekulær-liberale menneske tror på menneske «selv» med frislepp for selvets lyster og behov.

Vi samles til til gudstjeneste for å lære åpenbaringsordets Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Kristus Jesus. Vi søker en forsonet Gud i Kristus og ham korsfestet. Vi søker den oppstandnes nærvær. Han tjener oss, virksom med sitt ord i de handlinger som døpte skal lære å holde og bruke, slikk han befalte. Vi søker til gudstjeneste fordi han tjener oss for sin godhets skyld. Derfor påkaller vi ham, takker, ber og lovpriser ham.

Gal 4:4 - i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Fra dåpen kom vi med barnerett hos Gud, ikledd Jesu Kristi evige rettferdighet og hellighet, gitt av nåde. Med barnerett hos Gud er vi kalt til å tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet. Men med forbehold om fornyelse eller helliggjørelse fremstår kirken som lovreligion, sidestilt med andre religioner og livssyn.

Gal 5:4, 6:14f – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden. /.../ jeg vil aldri rose meg av annet enn vår Herre Jesu Kristi kors. Ved det er verden korsfestet for meg og jeg for verden. For det som betyr noe ... (er) å være en ny skapning.

Teksten i dag viser hva Guds nåde er. Den står ikke til vår disposisjon, anvendt på jordiske forhold hvor kvalifikasjon kreves i regulerte former. Til sist blir vi avhengig av andres omsorg og pleie, lik nyfødte barn.

Teksten benevnelse «tjener» er en oversettelse. På grunnspråket betyr ordet en trell som ingen rettigheter har, bare plikter. Trellen må stå til tjeneste for sin herre døgnet rundt uten krav på lønn og takk. Den som lever under Guds lov, lever ikke

i barnekår av nåde, men i trellekår, alltid forpliktet på lovens krav. Denne forskjell på løsepenge. Den er betalt med Kristi lidende lydighet under Guds lov. Han har reist oss opp fra døden i våre synder. Av nåde er vi frelst, fri til å tjene Gud og vår neste som oss selv, ved troen ikledd Kristi evige rettferdighet.

En synlig påminnelse er krusifikset - bildet av Kristus og ham korsfestet. Krusifikset påminner oss om Guds selvhengivende kjærlighet: «**Så** har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...». Løsepenge er betalt med Guds blod i Jesu død. Sagt med forklaringen til andre trosartikkel:

«- han har kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og syndens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...»

Annerledes er livet under syndefallets kår. Vi får som fortjent. Syndens lønn er døden:

1 Mos 3:20 – Gud sa til Adam: /.../ Med svette i ansiktet skal du ete ditt brød, inntil du vender til- bake til jorden, for av den er du tatt. Av jord er du, og til jord skal du bli.

Men dermed er ikke arbeidsgleden utelukket.

Fork 3:22 – Jeg så at det beste mennesket kan gjøre, er å glede seg under sitt arbeid.

Teksten viser til en mann som lot en trell arbeide for seg, forpliktet på sin herres ordre. Hvilken herre? Den onde menneskenatur, også kalt det gamle menneske eller «gammeladam». Han søker den onde lyst og får døden til lønn som fortjent.

Guds tjenere dermot arbeider i Guds nåderike på nåderettens grunn. Gud har påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter hos ham. I dåpen fikk vi barnerett hos Gud, fri til å tjene ham som Guds kjære barn. Vår støttstav hele veien er syndenes forlatelse for Jesu Kristi skyld, og med ham et levende håp.

Fra dåpen kom vi hver for oss frelst av nåde for å følge Kristi eksempel – kalt til å forsake djevelen og hans gjerninger og ved troen tjene Gud med Kristi eksempel for øye. Da trenger vi den hjelper Gud har gitt oss: Hjelperen Den Hellige Ånd, han som «står imot vår onde natur», faste i troen på syndenes forlatelse for Kristi skyld.

Rom 4:4f – Den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annrledes er det med den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. (E. Sv Kyrkobib)

En større oppmuntring fins ikke. Frikjent av nåde, går vi til vår daglige gjerning. Der må vi øve troen, enhver i sitt kall. Vår støttstav er syndenes forlatelse for Kristi skyld. Slik er det gudgitte levekår i troens lydighet. Vi har Guds ti bud og gode skapervilje for oss, tror syndens forlatelse og gjør gode gjerninger, Gud til ære og andre og oss selv til nytte og gagn.

Fork 12:13 - Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.

Teksten bruker ordet «å pløye» om trellens arbeid ute på markene. Ordet «pløye» er her brukt om kallsoppgaver som har Guds ord og gode skapervilje for seg. Samme billedbruk møter oss i en annen sammenheng, brukt om prekenembetet. .

Jesus sa til Peter da han gjeninnsatte ham i apostelembetet: «Vær hyrde for min hjord!» (Joh 21:16) Senere skrev Peter formaningen til alle menighetsprester:

1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje. (E Sv Kyrkobib)

Når dere har gjort alt det som er pålagt dere, skal dere si: Vi er uverdige tjenerne og har bare gjort det vi er skyldige til å gjøre.

Tekstens ord for «tak» kan også oversettes med ordet nåde: «Ingen gir tjeneren nåde fordi han gjorde det han fikk befaling om.» Guds nåde er gratis.

Rom 11:6 – Er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville ikke nåden være av nåde.

At Gud er nådig, vet enhver bibelleser. Et eksempel er Salme 136. Etter hvert av de 26 versene gjentas: «Evig varer hans miskunn.»

Ef 2:8f – Av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal rose seg.

Med undring må vi betrakte Guds hva Guds nåde består i – Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Han gav avkall på sitt eget og tok på seg en tjeners skikkelse – den historiske Jesus fra Nasaret. Han er den lovede Menneskesønnen, han som gjorde langt mer enn det han var skyldig til å gjøre: Dokumentasjonen er gitt oss i de fire evangeliene i Nytestamentet.

Fil 2:6-8 - Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død.

Skjønt han var sann Gud, var han den tjeneren som fikk følgende beskjed:

«Lag til kveldsmaten for meg, gjør deg så i stand og vart meg opp mens jeg spiser og drikker. Etterpå kan du selv ta deg mat.»

Dette sitt oppdrag har Jesus beskrevet med egne ord:

Joh 4:34 – Min mat er å gjøre det han vil som har sendt meg, og fullføre hans verk.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for de mange.

Takket være Kristi lidende lydighet fins Guds nåde for enhver - uten forbehold. Gud skje lov!

Åp 5:12 – Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk.

Søndag seksagesima

Mt 9:36-10:7. Hyrdens-embete

«Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting» (Sal 23:1).

Kilden til denne gudskunnskap er en bevitnet Jesus-historie, gitt i og med apostelordets lære. Kilden er Jesus – den enbårne Sønnens lære fra Faderen, gitt med Guds løfter ved sine profeter i den gamle pakt.

Denne gudskunnskap ble gitt allerede ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Guds hyrdeomsorg for sitt utvalgte folk var et skyggebilde av Guds hyrdeomsorg i den nye pakt - nådepakten i Jesu Kristi blod. Han åpenbarte sin persons hemmelighet med gudsnamnet «JEG ER». *«JEG ER den gode hyrde.»*

Han åpenbarte i ord og gjerning hva navnet sier. Det gjør han også nå i vår midte, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord.

Kirkens kjennetegn er ikke samtale og dialog nedfelt i kirkemøte- eller bispemøtevedtak. Kjennetegnene er Guds evangelium og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Med sitt ord lar han oss kjenne den levende Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Guds tro til oss lar enhver istemme: *«Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting»*.

Vi merker oss rekkefølgen i Guds frelseshistorie: *Først* går Guds ords kunnskap til oss. *Deretter* følger kjennskapet. Gjennom Guds utsendte - Jesus Kristus, lærer vi Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Derfor ga den oppstandne Jesus marsjorden til apostlene, og med dem etterfølgerne i prekenembetet: *«Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.»* (Lk 24:47).

De var forkomne og hjelpeløse, som bortkomne sauer uten hyrde.

Beskrivelsen angår kirken i den apostoliske læretradisjon, trofast mot apostelordets lære «som Guds ord, som det i sannhet er» (1. Tess 2:16). Velmente forbehold mot apostelordets høres og ses alle vegne i den organiserte kirkepraksis. Farene truer. De er av to slag.

Den første faren er *kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag»*. Da fremtrer kirken lik

Laodikea-menigheten (Åp 3:14ff), tilfreds med en «kjerne» eller «det sentrale», som det heter. Denne forestilling er Bibelen fremmed. Guds Ene, Hellige kirke består på den ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen (Apg 2:42, Ef 2:20). Jesu advarsel er kanskje den strengeste i Det nye testamente.

Den andre faren er *falske hyrder*. Deres kirkeomsorg er består i det helhetlige he-syn, nedfelt i enstemmige bispemøtevedtak. Også denne legitimeringsmåte er Bibelen fremmed. Den gir lønn som fortjent. Antikristens motkirke trer fram.

Sak 11:16f – jeg vil oppreise en hyrde i landet, en som ikke ser etter dem som går seg bort, ikke leter etter dem som går seg vill, ikke leger dem som er skadet, ikke sørger for mat til de friske, men spiser kjøttet av de fete dyr og river klovene av dem. Ve, min udugelige hyrde, som forlater sauene!

Kristi kirkeomsorg er redningen i denne kirkenød. kirkenød er hans egen hyrdeomsorg. Be ham sende trofaste hyrder i prekenembetets gjerning, Kristi kirkeomsorg skjer med apostelordets lære. Da skjer den kirkevekst Kristus virker med sitt ord hvor døypte lærer å holde hans befalinger, tross endetidens trengsler.

Åp 14:4 – Det er de som følger Lammet hvor det enn går.

«Høsten er stor, men arbeiderne få. Be derfor høstens Herre sende ut arbeidere for å høste inn grøden hans.»

Ef 4:11f – Han har også gitt oss /.../ noen til evangelister, andre til hyrder og lærere. Han gjorde det for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste, til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbyggelse. (E Sv Kyrkobib.)

Ingen kan på eget initiativ fremstå som menighetshyrde (el pastor) uten å være kalt og utsendt. Kall og sendelse er ingen formalitet, men det nødvendige vilkår. I så henseende er det ingen forskjell mellom den gammeltestamentlige offerprest med sine lovgjerninger, og den nytestamentlige prest med syndsforlatelsens evangelium. Kallsoppgaven gjør forskjellen. Trofaste hyrder forvalter Guds nådemidler med tilsynsansvar i den betrodde menighet.

Heb 5:4 – Ingen tiltar seg denne verdighet selv, men han blir kalt av Gud, lik-som Aron.

Rom 10:15 – Hvordan skal de kunne forkynne, om de ikke blir utsendt?

Det er også en annen forskjell mellom levitt og den - den nytestamentlige menighetshyrde: Den oppstandne Kristus kalte de tolv apostler *umiddelbart*. Etter Pinse-dagen skjer kallet til prekenembetet på *indirekte* vis, gjennom mennesker. Et unntak var apostelen Paulus, den gang han var kristenforfølger underveis til Damaskus. Den oppstandne Kristus kalte også ham til apostel.

I begynnelsen av aposteltiden kalte apostlene skikkede menn til menighetshyrder (el prester), slik det fremgår av Apg 14. Senere skjedde kallet gjennom menigheten på stedet, eller ved den instans som var betrodd kallsretten fra menighetene. Denne rettesnor inngår i kirkens rettspraksis.

Tit 1:5 – Jeg lot deg bli igjen på Kreta for at du skulle ordne det som ennå var

ugjort og i hver by tilsette prester slik jeg påla deg. (Sv Kyrkobib. Ordet eldste unngås for ikke å bli forvekslet med den calvinske menighetsordning.)

Hverken apostlene eller deres etterfølgere i prekenembetet ble utsendt med verdslig myndighet. Prekenembetet er et åndelig (el geistlig) embete. Dets autoritet, kompetanse og gyldighet består i apostelordets lære fra Herren Jesus Kristus. Den nytestamentlige prest er en Kristi delegat. Marsjorden gjelder:

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

I tider da prestene ble gitt myndighet til verdslige oppgaver, ble følgene alltid sammenblanding og maktmisbruk. Men Kristus gav de utvalgte tolv delegatens myndighet, kalt til å gi videre hans undervisning i Skriftene, og dermed den formaning og trøst som Skriftene gir (Rom 15:4). Det er ingen selvfølge. Drevet av «tom ærgjerrighet» (Gal 5:26), kommer falske hyrder med sitt eget (jf Joh 8:44).

Jer 8:11 – Lettvint vil de lege skaden i mitt folk, når de sier: «Fred, fred!» og så er det ingen fred. De skal bli til skamme, for de har gjort avskyelige ting.

Herrens utvalgte apostler ble gitt makt til å helbrede syke, oppvekke døde, rense spedalske og drive ut onde ånder. Dokumentasjon gis i Apostlenes gjerninger. Undergjerningene stadfestet lærens troverdighet for all ettertid. Apostlene fremstod med «Åndens sverd» som er Guds ord, og med Kristus som forbilde. (Ef 6)

Mt 20:25-28 – (Jesus sa) Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener. Og den som vil være den fremste blant dere, skal være de andres trell. Slik er heller ikke Menneskesønnen kommet for å la seg tjene, men selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for de mange.

Evangelisten Matteus regner opp navnene på de tolv, og blant dem forræderen Judas Iskariot. Det er tankevekkende. Heller ikke en Herrens apostel er syndfri. Det står at Jesu disipler døde, lik Døperen Johannes. Det må bety at blant de første kristne fantes også de som var døpt av Judas Iskariot. Altså bringer sakramentene Guds frelse uavhengig av prestens feil og fall.

Så sier teksten at Jesus gav de tolv anvisninger som kun gjaldt dem:

Ta ikke veien om hedningers land og dra ikke inn i samaritanernes byer! Gå i stedet til de bortkomne sauene i Israels folk. Og der dere kommer, skal dere forkynne: Himmelriket er kommet nær!

Denne anvisning gjaldt de tolv, men læren de skulle gi videre, var Kristi undervisning i Skriftene. Samme oppdrag har gyldighet i nåtid. Prekestolen er stedet for Kristi undervisning. Han er sin kirkes Hyrde og Lærer og den levende hjørnestein.

I den trofaste kirke er allmaktens Herre til stede, virksom med himmelrikets frelsesgoder i den forsamlede menighet. (Jf Mt 4:17.) Eller sagt med Pauli ord:

1 Kor2:2, 15:1f – Jeg hadde bestemt meg for at blant dere ville jeg ikke vite av

noe annet enn Kristus og ham korsfestet. /.../ Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte for dere – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Jesus forberedte apostlene på de harde sinn. Han gav regelen:

Er det noen som ikke vil ta imot dere og heller ikke vil høre deres budskap, skal dere forlate det huset eller den byen og riste støvet av føttene.

De skulle forlate det hus eller sted hvor folket avviste Guds evangelium. Paulus og Barnabas fulgte Jesu regel, da motstanden utartet i Antiokia i Pisidia. (Apg 13:51.)

Til slutt: Også vi er i Guds øyne «ille medfarne», og derfor samles vi om Guds hyrdeomsorg. Gud tjener oss, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Forvaltet med troskap er de Guds kirkes kjennetegn. Gud gi at også vi etterfølger det apostoliske ord som Guds ord, og har samfunn med Guds Golgata-offer, rakt fram og mottatt i velsignet brød og vin.

Sal 118:20 – Pris Herren, for han er god! Evig varer hans miskunn!

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL:

FASTETIDEN

Førfastesøndag (Fastelavnssøndag)

Mk 10:32-45. Løsepenge for syndere

I dag går vi over til påskedelen i kirkeåret. Hovedtema er Jesu verk. **Hva** har han gjort? Da han forklarte for disiplene at han *måtte* gå til Jerusalem, ble de redde. Han tok de tolv til side. Han begynte å tale om det som ventet ham: den store lidelse – til hån, tortur og død, og tre dager deretter oppstå fra de døde. Derfor begynner vi fastetiden med Jesu påskeperspektiv på det verk han måtte gjøre.

Samme påskeperspektiv omfatter vår dåp til Jesu død. (Rom 6:3.) Guds forsoningsverk i hans død ble gitt oss til del for å leve med den oppstandne Jesus atil gave og etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro med Guds løfte om salighet for hver den som tror (Mk16:16a).

Jesus-historien fortsetter. Hvor menigheten samles om hans befalinger, er han i vår midte, virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

Fonten oss minner om vår dåp,
Alt'ret om Nattverdens nåde
Alt med Guds Ord om tro og håp,
Og om Guds kjærlighets gåte:
Huset om ham hvis Ord består:
Kristus, i dag som og i går,
Evig Guds Sønn, vår gjenløser.

Her samles vi til gudstjeneste fordi Gud tjener oss. Med handlende allmakt er Kristus ved Faderens høyre til stede, virksom med sitt ord i de handlinger som døpte skal lære å holde. De er Guds kirkes underfulle kjennetegn og merkevare, forvaltet slik han befalte. Guds rike er kommet oss nær med den oppstandne Jesus i vår midte. Vi trer fram for den hellige Gud på nåderettens grunn, gitt i vår dåp til Jesu død. Vi påkaller den treéne Gud, åpenbaringsordets Gud. Vi trer fram som Guds kjære barn, påkaller ham, takker, ber og lovpriser ham. Det underfulle ved kirkens gudstjeneste frar oss på kirkevei. Andre begrunnelser trengs ikke.

Guds rike - et evig nåderike

Ved profeten *Daniel* hadde Gud gitt et tydelig varsel. Først skulle fire verdensriker komme. Kristus ble født under det siste – det romerske verdensriket.

Dan 2:44 - et rike som aldri i evighet skal gå til grunne. Det riket skal /.../ gjøre ende på alle de andre rikene, men selv skal det bestå i evighet.

Da fremla Jakob og Johannes sitt ønske for Jesus:

«La den ene av oss få sitte ved din høyre side og den andre ved din venstre når du troner i din herlighet».

Det fremgår av teksten: at de to hadde en fremtredende posisjon fremfor de andre tolv. Da underviste Jesus dem om sitt gudsrike og gav dem det løftet som omfatter de tolv: Når han sitter på nådetronen i sitt rike, skal de tolv sitte ved hans side og utøve domsmyndighet i Guds kirke på jorden, men hvem som skal sitte ved Jesu høyre og venstre side, var ikke opp til ham å bestemme. I Guds nåderike fins ingen kvalifiserte.

Men hvordan skulle de tolv utøve domsmyndighet i Guds nåderike? Jesus gav de tolv myndighet til å løse og binde synder, og indirekte samme fullmakt til apostlenes etterfølgere i prekenembetet. Denne løse- og bindemakt er ganske ulik den myndighet som Jakob og Johannes hadde forestilt seg - en myndighet på *nåderettens* grunn:

«Den som vil være stor iblant dere, skal være alles tjener /.../ For Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for de mange.»

Jesu formaning snur opp ned på den rangorden som ellers gjelder i denne verden. «Den som vil være stor iblant dere, skal være alles tjener». Forbildet er Guds selv-

hengivende kjærlighet i Jesu død. Kristus Jesus Kristi evige nåderike består i kraft av Guds tjeneste for oss alle, fullført i Jesu tjenerskikkelse, lydig til døden på korset. Åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud, forsonet i Jesu Kristi offerdød for verdens synder. Og forsoningen blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Løsepenge er betalt og i dåpen gitt oss til del. Hva er hensikten? Sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...»

Gud er god mot oss for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Denne godhet lar oss forstå liturgiens oppgave: Å verne om Guds barns nåderett på dåpens grunn. Med Jesus som eksempel er vi kalt til å tjene hverandre i forsakelse og tro. Hvordan gikk det så. Gud ser i hjertene.

Kirkens historie vitner om en pågående kamp om bekjennelsen til apostelordets lære, gitt fra himmelen. Historisk sett kan bekjennelseskamp til tider minne mer om undergang enn fremgang. Men Guds kirke er det folk som *«følger Lammet, hvor enn det går»* gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4)

Kirkens kjennetegn består ikke i menneskers trosyringer og debatt nedfelt i bekvemme lærevedtak, tilpasset yndlingsideer i samtiden. Kirkens kjennetegn er den trofasthet som holder fast ved apostlenes lære, formidlet og mottatt fra kirkens Herre. Hvor kirkens kjennetegn består, gis rom for samtale over Skriftens ord, nyttig til undervisning, rettevisning, oppreising og oppseding i rettferdighet (2. Tim 3:16). Vi har mye å undres over og samtale om. Problemet er Guds ord underlagt den selvkloke fornuft, selvbekreftende behov og helhetlige hensyn. I

Døpt til Jesu død, er vi hver for oss kalt til å leve med ham til gave i livets vitnesbyrd kalt til å følge Kristi eksempel i forsakelse og tro. Det kan ingen gjøre av egen fornuft eller kraft. Kraften i den kristnes liv er ikke «egen kraft eller fromhet» (Apg 3:12). Jesus Kristus er Guds kraft (Apg 8:10) til frelse for hver den som tror (Rom 1:16). Han har sendt oss Hjelperen Den Hellige Ånd som pant i våre hjerter, så vi ikke følger begjæret i vår syndige natur (Gal 5:1).

Åpenbaringsordets Gud virker den selverkjennelse som tar ham og oss selv på alvor.

Sal 49:8-10 – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham, - det blir for dyrt å frikjøpe hans liv, så han kunne leve for alltid og aldri gå i sin grav.

Rom 3:20 – Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Løsepenge fra synd og død er Jesus Kristus – Gud og menneske forent i samme person. Hans blod var «Guds blod» (Apg 20:28). Gud døde i Jesu død for alle. Løsepenge for alle måtte han være, for loven var *«svak på grunn av den onde menneskenatur»* (Rom 8:3),

Gal 4:4f – men i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født un-

der loven, for å kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for å gi sitt liv til løsepenge for mange.

2 Kor 5:19 - Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. (2 Kor 5:19)

Vi hører Jesu tydningsord under Herrens Nattverd: «Denne kalk er den nye pakt i mitt blod, som utgytes for de mange til syndenes forlatelse.» Hans død er løsepenge for «de mange», det vil si *alle* – ingen unntatt.

Med Guds kraft oppstod Kristus fra de døde den tredje dag, rettferdiggjort i alles sted. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud, tilregnet troen av nåde. Jakob og Johannes forstod ikke den gang Jesu oppdrag. Følgelig forstod de heller ikke hva etterfølgelse innebærer – delaktighet i Kristi lidelser.

«Det beger jeg drikker, skal dere få drikke, og den dåp jeg døpes med, skal også dere døpes med.»

Sett i påskeperspektivet, tok Kristus et endegyldig oppgjør med synd og død og satans rike en gang for alle.

Rom 6:10f - Det liv han nå lever, er et liv for Gud. På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Gud virker med sitt ord den tro som, stoler på Kristi fortjeneste og mangler ingenting. Han er i sin lidende lydighet vår rettferdighet hos en forsonet Gud. Det er her tale om en virkelighet, nemlig den rettferdighet Guds evangelium åpenbarer av tro til tro. Gud er god for sin godhets skyld. Jesus priser dem salige som er fattige i seg selv (Mt 5:3). Han alene er deres levende håp.

Alternativet til Guds rike er det evige «utenfor» (Lk 13:25, 28). Der fins ingen Jesus og ingenting fins som gjør livet verdt å leve. Der rår Gud i vrede over fiendemaktene synd og død og djevel. Jesu advarsel har adresse til oss alle: Også Herrens advarer, lik Jesus er evangeliet den altoverskyggende hovedsag:

Rom 2:6, 8f - Skjønner du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse /.../ Er vi døde med Kristus (døpt til hans død), tror vi at vi også skal leve med ham. Vi vet at når Kristus er oppreist fra de døde, så dør han ikke mer, for døden har ikke lenger noen makt over ham.

Rom 5:18 – Likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.

*Fader, Sønn og Hellig Ånd,
Bind meg du med troens bånd
Fast til deg i dåpens pakt.
Styrk meg ved din nådes makt,
Så skal jeg i evighet
Love deg, o kjærlighet,
Du mitt liv, min salighet!*

Første s. i faste

Lk 10:16-20. Seieren i troens gode strid

Jesus hadde utsendt sytti disipler, og da de sytti kom tilbake, fortalte de begeistret om fremgang i en åndskamp.

«Herre, også de onde åndene lyder oss i ditt navn!»

Denne åndskamp har apostelen Paulus beskrevet slik:

Ef 6:12 – Vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.

Det er lett å forveksle økt kirkesøkning med lirkestatistikkens tall. Tallene kan vitne om en positive holdningsendring til den organiserte kirkevirksomhet. Jesus advarer:

Lk 6:26 – Ve dere når alle taler vel om dere, for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.

Kirkens kjennetegn er ikke den positive holdning eller deltagelse i menighetsaktivitet. Guds kirkes kjennetegn er Guds tjeneste for oss med de gudgitte tegn: Guds evangelium og sakramentene forvaltet i samsvar med Kristi ord og befaling. Så får vi glede oss over kirkesøkning – stor eller liten, for Gud er den som lokker og drar til Guds omsorg for oss med sin kirkes kjennetegn.

Stilt overfor de syttis kortslutning, orienterte Jesus begeistrede disipler om en virkelighet som omfatter langt mer enn den vi ser. Den omfatter også kampen mellom Guds gode engleskarer og satan med all sin helvethær.

Senere utdypet Jesus denne virkelighetsorientering da den gamle Johannes var forvist til øya Patmos. Johannes skrev ned Jesu åpenbaringer i Åpenbaringsboken.

Åpb 12:7-9 – Draken kjempet sammen med sine engler, men ble overvunnet og kunne ikke lenger ha noen plass i himmelen. Den store drake ble styrtet. Den gamle slange, han som kalles djevelen og satan, og som forfører hele verden, han ble kastet ned på jorden og hans engler med ham.

Våre livshistorier foregår under syndefallets kår. Vi lever her hvor kampen pågår mellom åpenbaringsordets Gud og de fiendemakter som terroriserer Guds skaperverk. Lik Jesu disipler den gang er også vi dradd inn i denne strid. De forstod ikke hvor farlig den fiende er som også vi står overfor. Forstår vi?

Også Jesus måtte kjempe med den onde fristeren - den første gang like etter sin dåp, da djevelen fristet ham i ørkenen. Da brukte Jesus det våpen som han også den siste gang brukte på korset. I ørkenen avviste han fristeren med et «*det står*

skrevet». Da djevelen tilslørte sitt angrep med et sitat fra Salme 91, avslørte Jesus ham: «*Du skal ikke friste Herren, din Gud.*» (Mk 16:15-17)

Forførere har til alle tider misbrukt bibelord til fordel for egeninteresser. Det klassiske eksempel er Jesu tydningsord om gaven han gir under Herrens Nattverd. Forførere sier Jesus bor i en himmel fjernt fra vår jordiske virkelighet. Det endelige kan ikke romme den uendelige, sier de. De vet å sette grenser for Guds handlende allmakt. Men Kristus ved Faderens nådeside handler om noe annet.

Nå er Kristus fri til utøve sin handlende allmakt i en dennesidig, jordisk virkelighet, i fri til å være virksom til stede når og hvor som helst i tid og rom, og fri til å være virksom til stede hvor som helst en menighet samles og holder hans befalinger.

Vi bekjenner ingen teori om en virkelighet i to etasjer - den ene jordisk og materiell, den andre himmelsk og åndelig. Vi bekjenner den treene Gud, han som første gang gav seg tydelig til kjenne under Jesu dåp i Jordan: Gud Fader, Sønn og Helligånd, i guddoms makt like stor og i majestet like evig. Det er han vi kjenner gjennom den han utsendte, den enbårne Sønnen Jesus Kristus. Vi kjenner den eneste sanne Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, lik venn å stole på i liv og død. Virksom med sitt ord har han skapt himmel og jord, alt synlig og usynlig, og med Kristi oppstandelse fra døde er han det levende håp, førstegrøden av de hensovne.

Jomfru Maria fødte ham som er sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Den uendelige og evige Gud steg inn i tid og rom. Og nå sier han under Nattverden: «**Dette er** mitt legeme.» Han sier presist og like fram hva det er han gir i brødets og vinens skikkelser. Eller sagt med apostelens ord:

1 Kor 10:17 – Velsignelsens beger som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv Kyrkobib.)

Sammen med den gamle kristenhet siden aposteltiden synger vi mot den djevelske åndelighet: «*Ett Guds ord kan ham binde*».

«Jeg har gitt dere makt til å trå slanger og skorpioner under fot, og makt over alt fiendens velde, og ingenting skal skade dere.»

Den som leser Apostlenes gjerninger, ser at Kristus oppfylte sitt løfte, slik han også gjorde i den gamle pakt

5 Mos 8:15 – (Gud) ledet deg gjennom den store, uhyggelige ørkenen, hvor det var giftslanger og skorpioner... (jf Mk 16:18).

Sal 91:13 – På løve og orm skal du trampe, ung løve og slange skal du trå under fot.

I Åpenbaringsboken lar Jesus slanger og skorpioner være utrykk for den listige djevel, gitt frihet til å pine og plage menneskene, men i en begrenset tid. (Åp 9:3, 10). Unntatt er Kristi kirkebrud, hun istemmer Kristus-bekjennelsen, gitt fra himmelen.

Mt 16:18f – Du er Peter; på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

«Kirken er visselig ikke bygd på et menneskes autoritet, men på det embete som bekjenner det samme som Peter bekjente, da han forkyste at Jesus er Kristus (Messias), Guds Sønn. Derfor taler han til ham som til en tjener: På denne klippe, dvs på dette embete.» (Tractatus 25. E sv oversettelse)

I dåpens nådepakt gir allmaktens Gud hva vår barnelærdom kort sammenfatter:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Mk 16:16)

2 Kor 10:3-5 – Vi lever som mennesker, men vi kjemper ikke som mennesker gjør. For våre våpen er ikke fra mennesker, men de har sin kraft fra Gud og kan legge festninger i grus. Vi river ned tankebygninger og alt stort og stolt som reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange i lydigheten mot Kristus.

«Gled dere ikke over at åndene lyder dere, men gled dere over at dere har fått navnene skrevet i himmelen.

Åpb 3:8 – Den som seirer, skal bli kledd i hvitt, og jeg vil aldri stryke hans navn ut av Livets bok, men kjennes ved hans navn for min Far og hans engler.

Krusifikset er en synlig påminnelse om hvem døpte tilhører: Herren Jesus Kristus. «Han er min Herre», og mitt navn er skrevet i himmelen.

Joh 3:16 – Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.

Ef 5:26 - Kristus elsket kirken og gav seg selv for å hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. (E Sv Kyrkobib.)

Ef 1:4-7 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut bestemt oss til å få barnerett hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn. I ham har vi forløsningen som ble vunnet ved hans blod.

Dåpen er i vårt land det glemte sakrament, for glemt er dåpens mening i livets vitnesbyrd: Med Kristus til gave, kalt til å etterfølge hans eksempel forsake djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen og bekjenne i livets vitnesbyrd at «han er min Herre» (forkl 2 trosart).

Rom 6:3f, 11, 15, 19 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, er døpt til hans død?

/.../ for at også vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ På samme vis skal dere regne dere som døde for synden, men som levende for Gud i Kristus Jesus. /.../ Hva så? Skal vi synde fordi vi ikke er under loven, men under nåden? Slett ikke! /.../ Før stilte dere lemmene til tjeneste for umoral og urett, og det førte bare til enda mer urett. Men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett til

helliggjørelse.

Rom 8:12 – Vi står ikke i gjeld til den onde menneskenatur, så vi skulle leve deretter.

Alt i kirkens liv handler om dåpen, praktisert i forsakelse og tro. Gud er trofast, om vi enn er troløse. Skulle livets vitnesbyrd anfekte barneretten hos Gud, så stadfester han din barnerett med syndenes forlatelse, tilsagt i det private skriftemål. Annen støttestav trengs ikke. «Så er jeg fri, at jeg kan stå for domstol din med glede.»

Andre s. i faste

Mk 9:14-32. Seieren over djevelen

Teksten viser at Guds fiende – djevelen, er virksom også med åndsbesettelse, dels dels åndelig eller mentalt, dels fysisk.

I vår tid fins mye viten om årsakene til sykdom og lidelser. Men når det gjelder den virkelighet som overstiger tankens muligheter, vet vi ikke mere enn fortidens mennesker. Vi er henvist til åpenbaringsordets Gud, virksom med sitt ord i en bevitnet frelseshistorie – i tid og rom til stede.

En *åndelig* besettelse kan gi seg til kjenne på en legemlig måte, eller gjennomsyre kulturfellesskap i stort og smått. Bundet til den onde lyst i vårt innerste, har mennesker sin glede i vantroens syndearter under skinn av selvbestemt frihet. Et eksempel i vår tid er den liberal-terapeutiske kvasireligion. Dens avgud er selvets gud – egokulturens avgud.

I den *legemlige* besettelse er den onde ånd handlende subjekt, og menneskets vilje og forstand et viljeløst redskap i den ondes planer. Da er personen uten ansvar for sine ord og handlinger. Prekmenteksten i dag gir et eksempel.

Åndsbesettelser av ulike slag har med Det første bud å gjøre: «**Du skal ikke ha andre guder utenom meg.**» Synden mot det første bud dyrker fremmede guder. Det skjer i ulydighet mot åpenbaringsordets Gud, vår skaper og gjenløser. Ham kjenner de ikke. Vantroen er alle syndearters mor. Den liberal-terapeutiske ego-dyrking kommer til uttrykk med et forvrengt gudsbilde, et gudsopprør og et liv i trelldom.

Et forvrengt gudsbilde: En illustrasjon gir beretningen om syndefallet: Gud forbød mennesket å spise av kunnskapens tre. Vi skal i stedet ære Gud som Gud, 1 Mos 2:16f. Dette tåler ikke Guds fiende, og ga Eva et vrengebilde av forbudet:

1 Mos 3:1, 4f – "Har Gud virkelig sagt: Dere skal ikke ete av noe tre i haven? /.../ Dere skal visselig ikke dø, for Gud vet at på den dag dere eter av det, skal

deres øyne åpnes, og dere skal bli liksom Gud og kjenne godt og ondt.”

Et annet uttrykk: Et trassig **gudsopprør**. Guds motstander djevelen later som om han er tilværelsens midtpunkt, som alle må akte å ære som gud. Guds fiendemakter skaper ingenting. De ødelegger Guds skaperverk. (Mt 13:36-43).

Et tredje uttrykk: Et liv i **trelldom**: Vantroens frukter er syndearter i selvbekreftende friheter. Da vitner livet om Guds fiendemakters okkupasjon, virksom like fra mors liv av.

Joh 8:44 – (Djevelen) en morder fra begynnelsen, og han står ikke i sannheten, fordi sannhet ikke fins i ham. Når han taler løgn, taler han av sitt eget, fordi han er en løgner og løgnens far.

1 Pet 5:8 – Vær edrue! Våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han kan oppsluke (Åp 12:12b).

Frafall fra Guds ord etterlater et tomrom. Det må fylles. En ond ånd trer inn og drar sju ånder etter seg, verre enn den første, sier Jesus. De holder mennesker fanget i et utall villfarelser. Gammel erfaring bekrefter: Hvor troen går ut, går overtroen inn. Allerede bibelhistorien gir eksempler:

Da kong *Saul* viste ulydighet mot Guds ord, »kom en ond ånd fra Herren og plaget ham». (1 Sam 16:14)

Det står om Judas Iskariot at satan førte inn i ham. (Joh 13:27)

Teksten forteller at Jesu disipler maktet ikke å drive ut den onde ånd. Derfor bragte faren gutten til Jesus. Han svarte:

«Du vantro slekt! Hvor lenge skal jeg være hos dere? Hvor lenge skal jeg holde ut med dere?»

Teksten gir en drastisk skildring av den besatte gutten. Vi blir minnet om vår avmakt under syndefallets kår, men også minnet om Kristi seier over helvetmaktenes okkupasjon. Et kjennetegn er *troløshet* mot den levende Gud, hans ord og gode skapervilje.

Rom 3:9-12 (Sal 14:1ff) – Alle er under syndens makt. For det står skrevet: Det finnes ikke en som er rettferdig, ikke en eneste. Det finnes ikke en som er forstandig, ikke en eneste som søker Gud. Alle er kommet på avveier, alle er fordervet. Det finnes ikke en som gjør det gode, ikke en eneste.

Så lenge vi lever, er dømte mennesker kalt til å praktisere dåpen i forsakelse og tro. Det er å være ombord i Noas ark, inntil foten settes på den nye jord. Jesus sa: «Dette slag kan bare drives ut med bønn og faste.» Onde ånder har det travelt. De er av ulike slag og har begrenset tid. Kristi gjenkomst nærmer seg, da som verdens dommer.

Åp 12:12 – Ulykkelige jord og hav! For djevelen er kommet ned til dere, og hans vrede er stor. Han vet at han bare har en kort igjen.

1 Kor 15:24f – (Enden kommer) når han overgir sin kongemakt til Gud Fade-

ren, når han har tilintetgjort all makt, myndighet og velde, for han skal herske som konge inntil Gud «har lagt alle hans fiender under hans føtter».

I nåtid utøver Kristus sitt nådige herredømme hvor den forsamlede menighet holder hans befalinger.

Mt 16:18f – på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over henne. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

Kampen vinnes i troskap mot det apostoliske ord fra Herren.

1 Kor 15:1f – Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og jeg står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro (jf 14:36-38).

Da ropte guttens far til Jesus: «Jeg tror, hjelp meg i min vantro!»

«Om du kan gjøre noe, så ha medlidenhet og hjelp», sa guttens far. «Om jeg kan?» svarte Jesus. «Alt er mulig for den som tror».

Farens spørsmål kjenner vi igjen, stilt på en annen måte: Kan Gud være til, når så mye ondskap skjer i denne verden? Vi kan like gjerne: Gud må være til siden så mye godhet finner sted i denne verden. Slike talemåter beviser ingenting.

Åpenbaringsordets Gud er nidkjær for sitt skaperverk, okkupert av fiendemaktene synd, død og djevel. Gud har foregrepet løsningen: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død og beseiret sine fiendemakter. Døden er beseiret og satan berøvet all anklagerett over Guds barn. Den fullendte løsning gjenstår: Kristi gjenkomst med den nyskapte jord hvor rettferdighet bor. I nåtid er Gud virksom med nidkjærhet for sitt verk. Han viser sitt forsyn, og det på tre måter.

- *Gud holder djevelen i tømme,*

Job 2:6, 35:14 – (Gud) sa til satan: Se, han er i din hånd. Spar bare livet hans! /.../ Også når du sier at du ikke ser (Gud), så ser han nok din sak, og du skal bie på ham.

- *Gud forbyr og straffer all ondskap*

1 Pet 2:20 - Men om dere må tåle lidelse, skjønt dere gjør det gode, da er det nåde for Gud.

- *Gud kaller med sitt ord alle til omvendelse og tro på syndenes forlatelse og samfunn med ham som er evig liv.*

1 Mos 50:20 – (Josef:) Dere tenkte ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode, for å gjøre dette som vi ser i dag.

Sal 68:21 – hos HERREN vår Gud er det utgang fra døden.

Gud lar sin gode vilje skje når han bryter menneskenes onde planer og råd. Men lar han det onde skje, tillater han ting som er ham *fremmed*. Da gjør vi erfaringer som forferder og ingen begriper (Sal 81:13-17). Men det er ikke slik Gud er. Han er

ingen lunefull skjebnegud som krever alles underkastelse (islam). Med selvhengivende kjærlighet har Gud gitt sitt innerste vesen til kjenne i Jesus Kristus, "full av nåde og sannhet" (Joh 1:14) Han er «et levende håp (1 Pet 1:3), en venn å stole på i liv og død, også når vi erfarer syndens lønn.

«Jeg befaler deg, du stumme og døve ånd: Far ut av ham og gå aldri mer inn i ham!»

Jesus drev ut onde ånder med **sitt** ord. Virksom til stede med sitt ord, gjør han vantro troende. Når Gud lar det onde skje i kristnes liv, straffer han ikke. Gud oppdrar og rettleder, noen ganger for å drive til selverkjennelse og større lydhørhet for hans velgjerninger i Kristus. Andre ganger setter han troen på prøve, så vi øver troen i tillit til Guds løfte, gitt i vår dåp. Sagt med vår barnelærdom:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt for at jeg skal leve under hans herredømme og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...» (LK forkl 2 trosart.)

«Menneskesønnen skal overgis i menneskers hender, og de skal slå ham i hjel, og tre dager etter skal han oppstå. Dette skjønte de ikke...»

Jesus forberedte disiplene på det oppdrag han skulle fullføre, men Guds skjulte visdom forstod de ikke. Lik dem, trenger også vi Hjelperen, Den Hellige Ånd. Med syndsforlatelsens evangelium gir han opplyst forstand til å tro Guds velgjerninger i Kristi lidelse, død og oppstandelse, og dertil ny vilje, lyst og kraft til å etterfølge Kristi eksempel i forsakelse og tro.

1 Kor 2:7, 9 – vi taler Guds visdom som er en hemmelighet; den var skjult /.../ Denne visdom har ingen av verdens makthavere kjent til. Hadde de kjent til den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre. Men det står skrevet: Det intet øye så og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt det som Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham, dette har Gud åpenbart for oss ved sin Ånd.

2 Tim 2:25f – (En Guds tjener) skal tålmodig tilrettevise dem som sier imot, med håp om at Gud gir dem omvendelse, så de kan kjenne sannheten og våkne av sin rus i djevelens snare, fanget som de er av ham til å gjøre hans vilje.

Den hellige Gud er en forsonet Gud. Kristus oppstod rettferdiggjort den tredje dag. Skyldbrevet som gikk oss imot, har han betalt i sin lidende lydighet «inntil døden lydig». Hvor syndegjelden er strøket, har anklageren mistet all makt og talerett.

Vår hellighet og rettferdighet for Gud er Kristus Jesus – og ingen annen.

Tredje s. i faste

Lk 4:31-37. Jesu makt i ord og gjerning

Jesus hadde talt i Kapernaums synagoge. Tilhørerne undret seg:

«Han talte med myndighet, og ikke som de skriftlærde.

Det samme ble sagt om Bergprekenen: «Han talte med myndighet». Hvordan er dette å forstå?

De skriftlærdes myndighet var stor blant jødene. I Det høye råd kunne de utlevere Jesus til hedningene for å få ham korsfestet. På lignende vis kan makthavere i nåtid påvirke mennesker til å mene noe annet enn de ellers ville ha gjort.

Med hvilken myndighet fremstod Jesus? Han talte **som Gud**: «Sannelig, sannelig, - amen, amen sier jeg dere.» Jesu ord lød med samme myndighet som den Moses hørte fra en brennende tornebusk: «JEG ER».

Jesu ord hadde utspring i hans persons hemmelighet: Gud og menneske forenet i Jesu person. Den brennende tornebusken var et skyggebilde av den kommende Kristus Jesus. Hans ord lød i selvhengivende kjærlighet, nidkjær for en verden okkupert av Guds fiendemakter – synd og død og djevel. Jesu myndighet er usammenlignbar.

Joh 5:34 – Jeg tar ikke imot vitnesbyrd av et menneske.

Om mennesker misbruker sin makt, lar ikke onde ånder seg forstyrre. Men setter vi lit til selvbestemte avguder, får vi være i fred, for da har denne verdens fyrste oss under kontroll. Makthavere kan fremstå for- blindet av sin maktposisjon. Men Kristi ord forstyrrer onde ånder. Jesus opptrådte lydig det oppdrag han var utsendt for å fullføre. Uten maktmisbruk, lot han seg arrestere i i Getsemane:

Lk 22:53 – dette er deres time, nå er det mørket som rår.

Teksten forteller om en mann som var besatt av en uren ånd: Da den så Jesus komme, bekjente den hvem Jesus er, redd kraften i Jesu ord.

«Hva har du med oss å gjøre, Jesus fra Nasaret? Er du kommet for å ødelegge oss? Jeg vet hvem du er, du Guds Hellige!»

Jak 2:19 - Også de onde ånder tror det, og skjelver.

Den onde ånd bekjente av frykt for Jesu Guddom. Men det betyr ikke at vi skal tro hva onde ånder ellers sier om ham. Jesus svarte: «*Ti still, og får ut av ham!*»

Hva onde ånder sier, er alltid tvetydig og egnet til å villed. Også onde ånder kan si om Herrens Nattverd: Vi tror at vi får Kristi legeme og blod *i nattverden*, men tilslører Kristi tydningsord: «*Dette er.*»

Vi må alltid støtte oss til klare bibelord om en sak, og ikke til ord som handler om

noe annet og tilslører hva ordene sier rett ut. Å støtte seg til menneskers meninger i troens saker, fører alltid vill. Den falske åndelighet bortforklarer og problematiserer «det som står skrevet».

Joh 8:44 – (djevelen) har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten – det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far..

Derfor drev Jesus ut den urene ånd, og forhindret større skade.

1 Joh 3:8 – Det var for å gjøre ende på djevelens gjerninger at Guds Sønn åpenbarte seg.

Heb 2:14f – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv..

Gud påtvinger ikke sin tro med maktspråk og tvangsmidler. Kirkedressur virker hykleri. Guds tro kommer til oss med Kristi ord som høres. Prekenen har sin kraft av Kristi ord. Med sitt ord er den oppstandne Kristus virksom til stede i den forsamlede menighet. Eller sagt med en katekismeforklaring: Guds tro kommer «ved evangeliets trøsterike lære og nådeløfte om syndenes forlatelse for Kristi skyld.» Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse til Kristi ord:

For at vi skal komme til denne tro, er prekenembetet innstiftet for å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen hvor og når Gud vil i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud – ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld. (CA art 5)

En illustrasjon er *privatskriftemålet*. Den oppstandne Jesus befalte apostlene og deres etterfølgere å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Dertil gav han dem fullmakt til å meddele den enkelte syndenes forlatelse i Kristi sted. «Den dere forlater syndene, er forlatt.» (Joh 20:23). Hvor privatskriftemålet er i bruk, fremstår menigheten som et legende fellesskap.

Etter syndsbekjennelsen spør presten: «Tror du at jeg tilsier deg Guds tilgivelse?» «Ja.» - «Jeg forlater deg dine synder. I Guds Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.» Så enkelt. Den som hører dere, hører meg (Lk 10:16).

Privatskriftemålet hører med til prestens kall, kalt til å forvalte Guds nådemidler i menigheten, og dermed tilsi på Kristi vegne syndenes forlatelse til den som ber ham høre «mitt skriftemål». Det står i teksten: «Det var makt i hans ord.» Guds nådetilsagn er gitt oss til bruk når synder røver troens frimodighet.

I en menighet dreier alt seg om Herren Jesus: «Han er min Herre». Med sitt myndige ord gir han oppreisning fra døden i våre synder, oppreist av nåde til livet med ham til gave og eksempel.

Gal 3:14 – for at folkeslagene ved Jesus Kristus skulle få del i den velsignelse

som var lovt Abraham, og for at vi ved troen skulle få Ånden som det var gitt løfte om.

2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres synder og har betrodd oss forsoningens ord.

Rom 1:16 – (evangeliet) er en Guds kraft til frelse for hver den som tror.

1 Pet 1:23 – Dere er jo født på ny, ikke i kraft av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds levende ord som er og blir.

Den velsignelse som Gud lovte Abraham, er virksom til stede hvor to eller tre forsamlet er. Derfor holder vi hviledagen hellig med Guds Ord og bønn, og samles med den oppstandne Kristus i vår midte, virksom med sitt maktfulle ord. Eller sagt med Martin Luther, kirkens reformator:

«Dersom vi alvorlig tenker på Ordet, hører det og lever etter det, da har Ordet en slik kraft at det aldri blir uten frukt. Det vekker opp en ny forståelse, en glede og hengivenhet, og det renser hjertet og tankene stadig på nytt. For disse ord er ikke uvirksomme og døde, men kraftige og levende. Om det ikke var noen annen nød eller nytte som drev oss, så skulle vel tanken på Guds Ord tilskynde oss, for ved å høre Guds Ord blir djevelen kastet ut og drevet på flukt.» (SK 1:101)

Teksten belyser hensikten med dåpen – en *kamphandling*:

«Hva er dette for slags tale? Med makt og myndighet befaler han de urene ånder, og de farer ut!»

Du ble døpt for å «forsake djevelen, og alle hans gjerninger og alt hans vesen», og tro på Herren Jesus, og med ham til gave, følge hans eksempel i gode gjerninger.

Å forsake betyr å si i nei med avsky og forakt til djevelens "vesen", dvs hans pomp og prakt. Ordet «vesen» ble opprinnelig brukt om det opptog da man bar avgudsbildet omkring til avgudens ære. Noe lignende skjer med parader og opptog i vår tid til ære for tiidens guder.

Den som vender tilbake til Guds nådepakt i dåpen, lar seg ikke blende av djevelens prakt i denne verden. Den som deltar i djevelens opptog, deltar under skinn av frihet, men forført av den onde selv, er vi trelbundet til den onde lyst i vårt innerste. Man hyller vantroens fyrste med åpenbare synder, og gjør det med krav på andres raushet og respekt. Men den som øver troen i dåpens nådepakt, slutter seg til Kristi seierstog for å leve som hans egen, og med ham til gave tjene ham med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

I kristen dåpstradisjon har hensikten med dåpen fått billedlige uttrykk:

Dåpsbarnet bærer «*kristenlua*, en påminnelse om "frelsens hjelm" (Ef 6:17). «*Dåpskjo-len*» er en påminnelse om Kristi fullkomne hellighet og rettferdighet, gitt i dåpen med løfte om salighet for hver den som tror. (Gal 3:27). «*Korsmerkingen*» på panne og bryst påminner deg om hensikten med dåpen: Jeg tilhører Kristus for å forsake djevelens gjerninger, kalt til å øve troen i gode gjerninger med Kristus som

eksempel.

Gal 5:16f – Vandre i Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet begjærer. Kjødet begjærer mot Ånden og Ånden mot kjødet. De er hverandres motstandere, for at dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil.

Hva vi er ved dåpen og troen, skal vi en gang bli på den ytterste dag, når Gud Helligånden reiser opp de troendes legemer fra død og grav. i Nytestamentet fins **lastekataloger**:

1 Kor 6:9f:

Vet dere ikke at de urettferdige skal ikke arve Guds rike! Far ikke vill! Hverken utuktige eller avgudsdyrkere eller horkarer eller de som lar seg utnytte til homoseksualitet eller pedofiler skal arve Guds rike. Mk 7:2f. Kol 3:4-6.

Rom 1:26-32:

(Gud) overgav dem til vanærende lidenskaper. Kvinnene gav seg hen til unaturlig kjønnsliv istedenfor den naturlige. På samme måte sluttet mennene å ha naturlig samlig med kvinner og brente i begjær etter hverandre. Menn drev utukt med menn og til gjengjeld pådro de seg straffen for at de var kommet slik på avveier.

Fordi de ikke brydde seg om å ha kunnskap om Gud, overgav Gud dem til deres egen sviktende dømmekraft, så de gjør slikt som ikke sømmer seg. De er fulle av all slags urett, umoral, pengejag og ondskap, av misunnelse, mordlyst, strid, svik og falskhet. De farer med sladder og baktalelse, hater Gud og bruker vold, er overmodige og skryter og finner på all slags ondt, de er ulydige mot foreldre, uforstandige, upålitelige, ukjærlige og ubarmhjertige. De vet at Guds lov sier at de som gjør slikt, fortjener å dø. Men ikke bare gjør de dette selv; de roser også andre som gjør det.

Dyds kataloger:

I Nytestamentet danner dyds katalogene motstykket til lastekataloger i den greske samtidskultur. Karakteristisk er innslaget av dyder med Kristus til eksempel.

Gal 5:22-25 – Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, tålmodighet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet, mildhet, kyskhet.

Kol 5:12-17 - Kle dere derfor som Guds utvalgte, hellige og elskede i hjertelig barmhjerighet, godhet, ydmykhet, mildhet og tålmodighet. Vær overbærende mot hverandre og tilgi hverandre, om noen har noe å klandre en annen for. Liksom Kristus har tilgitt dere, så også dere! Men fremfor alt skal dere kle dere i kjærligheten, som er fullkommenhetens bånd. La Kristi fred råde i deres hjerter! Til den er dere kalt i ett legeme. Vær takknemlige! La Kristi ord bo rikelig iblant dere, undervis og forman hverandre /.../ Alt hva dere gjør i ord eller gjerning, gjør det alt i Herren Jesu navn, og takk Gud Fader ved ham!

Dyds katalogene avgrensner mot den største villfarelse i vår tid, kalt *»billig nåde«.

Rom 6:1-3, 11 – Skal vi fortsette å synde, for at nåden skal bli enda større? Slett ikke! Vi som døde bort fra synden, hvordan kan vi fremdeles leve i den? Eller vet dere ikke at alle som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Fade-

rens veldige kraft. /.../ På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Rom 12:1-3 – Ved Guds barmhjertighet formaner jeg dere /.../ til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste. Og la dere ikke lenger prege av denne verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan dømme om det som er Guds vilje, det gode, det som er til hans behag, det fullkomne.

Midtfastesøndag

Joh 6:52-71. Brødet fra himmelen

Jesus hadde talte i Kapernaums synagoge. Mange trodde på ham og ville gjøre ham til konge. Andre syntes talen var en hard tale:

«Hvordan kan han gi oss sitt legeme å spise?»

Uenigheten om Jesu person pågår inntil dagens ende. Et menneske kan jo ikke mette fem tusen med fem byggbrød og to fisker! Og dertil si at han kan gi sitt legeme å spise. Det strider mot all fornuft – og det gjør det.

Uvitende om foreningen av Gud og menneske i Jesu person, må man avvise underet den gang, og i nåtid avvise underet i Herrens Nattverd.

Sal 49:8f -Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham

Men Guds Sønn i Jesu skikkelse, han kan med sitt allmaktasord gjør dette, han som er sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. **«Dette er mitt legeme som gis for dere til syndenes forlatelse»** - og dermed evig liv hos Gud.

Med bevitnede undergjæringer stadfestet Jesus sin persons hemmelighet. Det endelige vitnesbyrd har Gud gitt, som reiste Jesus opp fra de døde den tredje dag. Underet på Påskemorgen stadfestet underet på Langfredagen: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Løsepenge er betalt med «Guds blod» - en gang for alle (Apg 20:28). Derfor gjorde han brødunderet. Det vitner om ham som er brødet fra himmelen, kommet i Menneskesønnens kjøtt og blod.

Å spise Menneskesønnens legeme og blod skjer på to måter – den sakramentale spising og den åndelige spising. Først den **sakramentale** spising, sagt med vår barnelærdom:

«Hva er nattverden? Den er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Jesus Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det.»

Under Herrens Nattverd hører vi Jesu tydningsord fremsagt over fremsatt brød og

vin. Ordene sier presist hva han lar nattverd gjestene motta med munnen:

«Dette er mitt legeme ... dette er mitt blod som utgytes til syndenes forlatelse...»

Sal 33:9 – Han talte og det skjedde, han bød og det stod der.

Den oppstandne Kristus er virksom med sitt ord i vår midte. Han gjør det under at vi mottar med munnen samfunn med Guds Golgata-offer i brødets og vinens skikkelser. Vi mottar hva hans ord sier.

Prekenteeksten derimot handler om den **åndelige** spising:

«Om dere ikke spiser og drikker Menneskesønnens legeme og blod, har dere ikke liv i dere.»

Jesus taler her om den åndelige spising. Den skjer ved troen og er *nødvendig* til salighet. Den som setter alt sitt håp til frelsen, fullbrakt i Jesu Kristi død, dør salig i denne tro – også uten å ha mottatt sakramentet.

Når presten blir tilkalt i sognebud, drar han fordi den syke vil delta i Guds kirkes samfunn med Kristus i sakramentets skikkelser, dette til sann trøst mot døden og dommen. Men den som ikke tror hva Kristus sier hva han gir, «spiser og drikker en dom over seg» (1 Kor 11:29). Sagt med vår barnelærdom:

«Verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: «det gis for dere», «det blir utgytt for dere».

Troen hungrer etter Guds Ord og anvender Guds ord på seg selv. Troen kan være skrøpelig, men har Herren Jesus og har kristendom nok. Men skrøpelige kristne som vi er, søker vi til Herrens Nattverd for å bli styrket i vårt barneår hos Gud og sammen med andre delta i «troens fest» - takksigelsens måltid».

Jesu tilhørere var både uvitende og egenrettferdige. De avviste Jesu ord om ham som er brødet fram himmelen. De avviste Guds tro kommet til oss i kjøtt og blod.

«En hard tale. Hvem kan høre på slikt?»

Det kunne de ha sagt om Guds lov, for den er virkelig en hard tale. Evangeliet derimot åpenbarer en desto større nåde i tusen ættledd.

«Jeg – Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ættledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ættledd.

Søker vi trøstegrunner i eget liv, må det være fordi vi støter oss på Guds selvhengivende kjærlighet, så ubegripelig stor at han ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham til soning for verdens synder. Uten ham, finnes ingen sann sann trøst mot døden og dommen – bare falske trøstegrunner.

«Ånden er den som levendegjør, her kan mennesket intet utrette.»»

Jesu ord rammer vår avmakt i troens saker. Han stadfester det bibelske vitnesbyrd om menneskets muligheter i møte med den hellige Gud. Eksempler:

Sal 82:5 – De har hverken innsikt eller forstand, de vandrer omkring i mørke.

1 Kor 2:14 – slik et menneske er i seg selv, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. For ham er det uforstand, og han kan ikke fatte det.

Ef 4:17f – Deres tanker er tomhet, deres forstand formørket, og de er fremmede for livet i Gud. For deres hjerter er blitt forherdet, så de ikke kjenner ham...

Joh 6:44 – Ingen kan komme til meg, om ikke Faderen som har sendt meg, drar ham, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag.

Gud må dra oss til seg fordi vår menneskenatur stritter imot, lik motvillige esler. Gud må med evangeliet gi opplyst forstand og et nytt sinn.

Et eksempel er Kristus-bekjennelsen, gitt de tolv ved Cæsarea Filippi. Simon Peter bekjente på vegne av de tolv: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord, og vi tror og vet at du er Guds Hellige.» De trodde fordi de visste at Kristus-bekjennelsen var gitt fra himmelen – ikke umiddelbart, men gjennom Jesu undervisning i Det gamle testamente.

Beretningen om hendelsen ved Caesarea Filipp har Matteus utformet etter mønsteret i **Salme 34**. Salmen taler profetisk om den kommende Messias – Jesus Kristus. Han er den elendige (v 7) er Guds kirkes «klippe» i den nye pakt.

Hele Matteus-evangeliet er redigert som en bekjennelse til Kristus Jesus, sant menneske av Abrahams og Davids ætt, og sann Gud – Immanuel med oss. Han som gav dåpsbefalingen, er gitt «all makt i himmel og på jord», med løftet om å være med sin kirke alle dager og til sist på Dommens dag. Her danner bekjennelse og dokumentasjon en enhet med krav på troverdighet.

Gud er ikke bare opphavet til kirkens Kristus-bekjennelse. Han er også kilden til den tro som bekjenner Jesus Kristus som «min Herre». Det er Guds tro vi bekjenner, kommet fra himmelen med Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Det er et menneskeopfunn å sidestille kirkens Kristus-bekjennelse med «religion, livssyn og etikk».

Like lite som en død kan reise seg opp, kan et menneske tro på Jesus Kristus av egen fornuft, eller komme til ham av egen kraft. Hør, og du skal leve! Hør Guds Ord – både lov og evangelium. Bare åpenbaringsordets Gud kan reise opp fra døden i våre synder, frelst av nåde.

«De ord jeg har talt til dere er ånd og liv.»

Peter stadfestet Jesu ord med bekjennelsen: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord», gitt oss i en bevitnet Jesus-historie. Kristentroens begrunnelse er radikal og enestående; Guds Sønn, født av Faderen fra evighet, kommet til oss i Jesu tjenerskikkelse for å gi liv (6:33).

Guds lov dør, men evangeliet reiser opp til livet med den eneste sanne Gud. Denne oppreisning fra evig død til liv merkes hvor tilhørere anvender Jesu lidende lydighet, enhver på seg selv. Det er å spise og drikke Menneskesønnens legeme

og blod på åndelig vis. Gud drar oss da til sin kirkes samfunn i de hellige ting, rakt fram i sakramentets skikkelser. Da styrker Gud troen med himmelske gaver i jordiske skikkelser.

Judas Iskariot, en av de tolv, han skulle forråde Jesus.

Mange av Jesu disipler trakk seg tilbake etter Jesu undervisning. Teksten slutter med et advarende eksempel – Judas Iskariot, han som forrødte Jesus.

Til bakgrunnen hører bibelhistorien om Israels vandring gjennom ørkenen, underveis fra Egypt til Kana'ans land. I ørkenen lot Gud manna regne ned fra himmelen (2 Mos 16), men i lengden ble denne mat ensformig. De lengtet tilbake til kjøttgrytene i Egypt, lik bortskjemte unger (4 Mos 11).

Denne misnøye er et skyggebilde misnøyen med Guds kirkes kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte. Man overser det underfulle ved kirkens merkevare. Man ser seg om etter noe annet enn den oppstandne Kristus, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Da er kjøttgrytene yndlingsideer i samtiden, aktiviteter for interesserte og kirkehuset brukt til samlinger som «trekker folk», som det heter.

1 Kor 2:9f, 13 – Det intet øye så og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt dette Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham /.../ om dette taler vi, ikke med ord som menneskelig vsdom har lært oss, men med ord lært av Ånden. For det som hører Ånden til, tolker vi det som hører Ånden til.

Underfull er Guds tjeneste for oss med Ord og Sakrament. Virksom i den forsamlede menighet, drar han oss til seg i de handlinger han befalte og døpte skal lære å holde. Det som ikke er oppkommet i noe menneskes hjerte – det har Gud med sitt ord åpenbart ved sin Ånd for dem som elsker ham.

1 Pet 1:3 – Lovet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Far, som i sin store barmhjertighet har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.

Tit 3:5-7 – han frelste oss ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig. Han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde, og bli arvinger til det evige liv som er vårt håp.

5. s. i faste

Joh 8:30-45. Trell eller fri

Denne søndagens tekster danner opptakten til Den stille uke. Prekenteeksten handler om jøder i ordstrid med Jesus, så heftig at han sa: «*Dere har djevelen til far.*» Hvorfor?

Jesu kontante avvisning gjelder *den falske åndelighet*, Med henvisning til følelse og erfaring, begrunner den sitt gudsforhold med dypere innsikt enn den vi har mottatt fra Kristus Jesus, mottatt i og med det apostoliske ord. Jesus avviste den falske åndelighet med følgende ord.

«Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler.»

Allerede i aposteltiden fremstod «superapostler» med påstand om en dypere innsikt (el gnosis), dypere enn den en Herrens apostel hadde mottatt fra Herren Jesus og gitt videre til kirken. Apostelordets lære fra Kristus Jesus er prekenembetets autoritet og kompetanse – og ingenting annet. Den falske åndelighet lar kirken fremstå på en annen grunnvoll, kontant avvist med Jesu ord: «Dere har djevelen til far». Apostelen formaner:

1 Kor 14:36 og 15:1-3 – var det kanskje fra dere Guds ord gikk ut, eller er det bare til dere det er nådd fram? /.../ – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkyste dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkyste – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro...

2 Kor 11:5f, 13f – jeg mener at jeg på ingen måte står tilbake for disse superapostler. Selv om jeg er lekmann i veltalenhet, så er jeg det ikke i kunnskap. Den har jeg alltid og i alle spørsmål lagt frem for dere. /.../ disse er falske apostler, troløse arbeidere som opptre som om de var Kristi apostler. Det er ikke noe å undres over, for selv satan skaper seg om til en lysets engel.

<Med uttrykket «*mine ord*» sikter Jesus til sin undervisning i Det gamle testamente. Tekstene handler om åpenbaringsordets Gud, virksom i en jordisk historie. Jesu ord handler om Guds Sønns lidende lydighet i Jesu skikkelse, lydig til døden på korset. Denne historie bringer Guds tro til oss, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Åpenbaringsordets Gud tjener oss med Jesu ord – «*mine ord*».

Apostelen Johannes omtaler hendelsen med dyp innsikt i konflikten mellom Jesu undervisning i Det gamle testamente og den åndelighet som øser av eget bryst i troens saker. Den ble kalt gnostisisme – av ordet «gnosis» som betyr *innsikt*. Gnostikerne påstod de var opplyst av en guddomsgnist i sitt indre og i stand til å formidle den virkelige kristentro fra Jesu innerste disippelkrets.

Gnostikeren *Marcion* (d c 160) forkastet Det gamle testamente og flere skrifter i Nytestamentet. Denne åndelighet er påtrengende aktuell. Mange søker den egentlige

kristendom i en ideverden bakom eller over det apostoliske ord, uavhengig av det skrevne ord.

Andre overser Det gamle testamente med påstanden at dets gudsbilde er den strenge Gud – i motsetning til Jesu kjærlige og tilgivende Far. Denne oppfatning gjør dagens pretekst ubegripelig. Motsetningen er Bibelen fremmed. Tvert imot: Kristentroen er den sanne jødedom, forutsagt ved Moses og Profetene. Derfor hører tekstlesninger fra Det gamle testamente sammen med lesninger fra Nytestamentet. De hører sammen lik forholdet mellom løfte og oppfyllelse.

Joh 5:46 – Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han.

Jesus sa til de jøder som var komme til tro på ham: «Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler».»

Teksten opplyser først at blant jødene var det «*mange som trodde på ham*» - de stille i landet som «ventet på Israels trøst, og at han ved denne anledning talte til «*de jøder som var kommet til tro på ham*» (v 30f).

Blant jødene fantes også *sadduseere*, som ikke trodde alt i Skriftene. Andre jøder tilhørte *fariseerne*, de som gransket Skriftene med frelsen som mål. De kunne invitere Jesus, si seg enig med ham om oppstandelsen og det doble kjærlighetsbud om kjærligheten til Gud og vår neste som til oss selv.

Denne sammenheng fremgår tydelig av Jesu undervisning i dagene mellom Påskedagen og Himmelfartsdagen. Nytt var oppstandelsen, men ellers gammelt nytt fra Jesu undervisning før Langfredagen. Jesus erstattet ikke Det gamle testamente med en ny lære – lik Markion. Han sa: *Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle*. (Mt 5: 17.) Apostelen Paulus hadde mottatt denne undervisning overlevert fra Herren, og formidlet den med dyp innsikt i motsetningen mellom jødedom og kristendom.

Apg 24:14 – Jeg (Paulus) tror på alt som står skrevet i Loven og Profetene.

«Dere vil drepe meg, for mitt ord får ikke rom hos dere. Jeg taler om det jeg har hørt hos Faderen, men dere gjør det dere har hørt hos deres far.

Jesus hadde sagt at hvis de ble i hans ord, skulle de lære sannheten å kjenne, og sannheten skulle gjøre dem fri. Han kom ikke med sitt eget, men talte hva han hadde «*hørt hos Faderen*». Han talte som Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Da protesterte jødene: «*Vi er Abrahams ætt og har aldri vært noens trel-ler*» (v 31-33).

Fariseerne lærte at mennesket er født med fri vilje, fri til å velge mellom rett og galt i troens saker. Med andre ord sagt: Hvert menneske er «sin egen lykkes smed», fri til å velge etter behov. Overført til kristen sammenheng fremstår en kristelighet med bekvemme forbehold mot upassende tekster eller apostelord. Dermed fremstår man med en påstått innsikt tilpasset tidsriktige ideer og forventet adferd. Den tysuperapostler med problematiserende bortforklaringer (abstrahering), med den påståt-

te mening i vage ord og vendinger (generalisering), og til sist den såkalte teologi som ikke er annet en den praktiske fornuft (konkretisering).

Denne åndelighet strider mot Jesu undervisning om mennesket: «Hver den som gjør synd, er syndens trell.» (v34). Det kunne også fariseerne tilsynelatende si seg enig i, for brudd med Guds lovpakt medfører trelldom. Det hadde Moses lært dem:

5 Mos 28:15, 32 – Hvis du ikke vil adlyde Herren din Gud og ikke legger vinn på å leve etter alle hans bud og forskrifter som jeg gir deg i dag, skal alle disse forbannelser nå deg /.../ Dine sønner og døtre skal overgis til et fremmed folk.

I Guds lovpakt har Gud alle rettigheter og folket alle plikter. Altså var Israels frihet og frelse avhengig av folkets lydighet mot loven. Dette frelsesvilkår forklarer fariseernes strenge lovfromhet.

Motstykket til lovpakten er Guds *nåde*pakt – «den nye pakt i mitt blod», som Jesu ord sier under Herrens Nattverd. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi offerdød. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. I nådepakten har Guds påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter. Men dermed er ikke nåderetten gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. I dåpen blir forsoningen gitt den enkelte del, og oppreist til livet med den oppstandne Jesus, innlemmet i Guds nådepakt med løftet om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16). Syndenes forlatelse er vår støttestav gjennom livet, ikke bare i begynnelsen, men hele veien inntil vår siste stund. Dåpen gjentas ikke for dåpen omfatter den døptes liv. Alt i kirken handler om dåpen med Kristus som eksempel i forsakelse og tro.

«Får Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri» (v 36).

Det er hensikten med frelsen, gitt i dåpen, å leve som Guds frie barn, reist opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Med Kristus som gave tilhører vi ham, kalt til å tlene ham ved troen ikledd hans evige rettferdighet. Med ham til gave tjener vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Sagt med vår barnelærdom:

«Den gamle adam i oss skal druknes med daglig anger og bot, og dø med alle synder og onde lyster, og at det daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Hensikten er fort sagt. Problemet er den onde lyst i menneskets innerste. Hjelperen er Den Hellige Ånd. Ham må vi påkalle om redning og frelse. Vår støtte stav må hele veien være syndenes forlatelse for Kristi skyld. Det er på nåderettens grunn vi lever og tjener som Guds frie barn, frelst av nåde.

Et advarende eksempel fins i Åpenbaringsboken: Jesu sendebrev til den selvtilfredse Laodikea-menigheten, likegyldig for apostelordets lære og tilfreds med sin bekvemme kristelighet (Åp 3:14ff). Sendebrevet er minst like strengt som Jesu oppgjør med lovens treller i dagens prekentekst. Frafallet begynner med selvkloke forbehold mot ubekvemme apostelord fra Herren. Denne surdeig må renses ut. (1 Kor 5:6f)

Fariseeren Saulus – den senere apostel Paulus, fikk lære den rettferdighet som evangeliet åpenbarer i Jesu Kristi lidende lydighet. Han er Guds kraft til frelse for hver den som tror, det vil si uten lovgjerninger.

Fil 3:7-9 - Det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus, min Herre, er så mye mer verd. /.../ Her har jeg ikke den rettferdighet som loven gir, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. (E Sv Kyrkobib). som

Guds lov lærte Paulus den onde menneskenatur å kjenne. Guds evangelium lærte han Kristus å kjenne. Han er menneskenes eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Gud er god for sin godhets skyld – ikke av noen annen grunn.

Rom 3:21f – nå er Guds rettferdighet blitt åpenbart uten loven. Om den vitner Loven og Profetene. Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror.

Gal 4:24-26, 28, 31 – (Om de to kvinnene er to pakter) Den ene, Hagar, er pakten fra fjellet Sinai. Hennes barn fødes til trelldom. /.../ Hagar svarer til det nåværende Jerusalem, som lever i trelldom med sine barn. Men det Jerusalem som er der oppe, er fritt, og det er vår mor. /.../ Dere er barn i kraft av løftet, slik som Isak.

Guds hellige lov lar oss stå som tiggere for Gud, prisgitt Guds barmhjertighet for Kristi skyld. Sønnen frigjør oss ved sannhetens ord og lar oss leve som Guds frie barn etter løftet, oppreist fra døden i våre synder, frelst av nåde for å tjene den levende Gud med Kristus som eksempel i forsakelse og tro. (Ef 2:6).

Palmesøndag

Joh 12:1-19. Kristus tilbedt som sann Gud og sant menneske

Tilbedelsen skjedde under Kristi inntog i Jerusalem, underveis til den dypeste fornedrelse:

«Hosianna! Velsignet være han som kommer i Herrens Navn!»

Jesus lot seg tilbe under inntoget i Jerusalem, og likeså etter oppstandelsen. (Mt 28:9, 17). Han lot seg tilbe da han ble opptatt til Guds tronehimmel. Og nå blir han tilbedt ved Faderens nådeside – ikke fjernt fra sine, men virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. (Åp 7:11 osv)

Eksemplene på Jesus-tilbedelse forteller oss at den historiske Jesus fra Nasaret skal tilbes som sann Gud og sant menneske, nå og alltid og i all evighet. Også Kristi menneskenatur skal tilbes, han som forenet med sin guddomsnatur led, døde og

ble begravet.

Født av jomfru Maria, tilhører Kristi legeme Guds skaperverk. Det betyr ikke at vi tilber det skapte fremfor Skaperen. Tilber man Kristi guddom, tilber man også Kristi manndom – og omvendt. Derfor brukte han tittelen Menneskesønnen om seg selv.

Kol 1:19, 2:9 – Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham. /.../ – I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Men vil man ikke gi Kristi menneskenatur den samme ære og tilbedelse som hans guddom, fornekte man Gud. Gud Faders enbårne Sønn steg ned av fri vilje og opptok vår menneskenatur av kjøtt og blod i forening med sin guddom. Den som ikke ærer Sønnen i enhet med hans menneskenatur, ærer heller ikke Gud Faderen.

Sal 2:11f – Tjen Herren med ærefrykt og glede, kyss skjelvende jorden for hans føtter, så han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien.

Opphøyd til Faderens nådeside, tilber også Guds engleskarer Guds Sønn og alles bror.

Heb 1:6 - Alle Guds engler skal tilbe ham.

«Du er Kristus, den levende Guds Sønn!»

Kristus-bekjennelsen danner veiskillet mellom sann og falsk Kristus-tilbedelse: Rett tilbedelse skjer med bekjennelsen til Jesus som Herre og Frelser. Et eksempel blant mange var de disipler som omfavnet Jesu føtter og tilba den oppstandne Jesus (Lk 24:52). Det motsatte var tilfelle med Judas Iskariot. Han æret Kristus med leppene, mens hjertet var langt borte fra ham.

Gud avviser også den gudstjeneste som består av menneskepåfunn.

Jes 1:11-15 – Ve det syndige folk, et folk som er tyngt av skyld, ætlinger av ugjerningsmenn, sønner som bare gjør ondt. De har gått bort fra Herren, foraktet Israels Hellige og vendt ham ryggen. /.../ Hadde ikke Herren, Gud Sebaot, latt noen av oss slippe unna, da var vi som Sodoma, da lignet vi Gomorra.

Rom 8:12 – vi skylder ikke den onde natur noe, så vi skulle leve etter den.

Kol 2:23 – (Det har) ord på seg for å være visdom /.../ Men det har ingen verdi, det tjener bare til å tilfredsstille menneskets onde natur.

Troen tilber Kristus i samsvar med Guds ord. Derfor var det en rett tilbedelse da Israel i den gamle pakt tilba Gud i samsvar med seremoniloven. Det var også rett tilbedelse når folk dro til Jerusalems tempel i de påbudte høytidene. Det var også rett tilbedelse da disiplene hyllet Kristus med Hosanna-rop under inntoget i Jerusalem. Det var påbudt, at dette skulle de gjøre. (Sal 118:19-26.) Også vi gjør klokt i å tilbe ham i samsvar med Guds ord.

Noen later til å tro at tilbedelsen må skje med utagerende adferd, med ekstatiske rop og skrål. Men rett tilbedelse skjer i troskap mot det apostoliske ord, gitt til kjennet med sakssvarende ord og uttrykk.

Andre påstår at Kristus-bekjennelsen skjer med forbehold om gjerninger eller fornyelse som verden godtar. Andre påstår at de under Herrens Nattverd bekjenner Kristus med forbehold mot hans tydningsord: «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod.*» Men rett tilbedelse skjer aldri med forbehold mot den rett utlagte Skrift fra dens Herre, Jesus Kristus, gitt kirken i og med det apostoliske ord..

2 Joh 10f – Om noen kommer til dere og ikke har denne lære med seg, skal dere ikke ta imot ham i deres hus og hilse ham velkommen. Den som hilser ham, gjør seg delaktig i hans onde gjerninger.

Vi må holde oss til bekjennelsen i ord og handling, og dermed høre og se: kommer tilbedelsen til uttrykk i sakssvarende ord og uttrykk? Gud ser i hjertene den tilbedelse som troen virker. Jomfru Maria tilba Kristus som en forberedelse til hans begravelse. Hun satt ved hans føtter og tok imot evangeliet om ham – den gode del. Hun tilba ham som også var *hennes* syndebærer. (Mt 10:39)

Det er en rett tilbedelse å sette sin lit til Guds enbårne Sønn som tok på seg vår menneskenatur for vår frelses skyld. - Det er en rett tilbedelse å sette sin lit til ham som i sin lidende lydighet har oppfylt Guds lov i alles sted og gitt sitt liv til løsepenge for verdens synder. - Det er en rett tilbedelse å tilbe ham som oppstod rettferdiggjort tredje dag «etter Skriftene» og tilbe ham som er vårt levende håp og alles eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. - Det er en rett tilbedelse under Herrens Nattverd å tilbe hans legeme og blod i sakramentets skikkelser. - Og det er en rett tilbedelse å tjene ham ved troen, ikledd hans evige rettferdighet, gitt i vår dåp, og vente ham som vår frelser på Dommens dag.

Ufattelig stor er Jesu persons hemmelighet – Guddom og manndom forenet i Jesu person. Ufattelig stor er også vår uverdighet under syndefallets kår, født uten frykt for Gud, uten tillit til ham og med ondt begjær.

«Det er slike tilbedere Gud vil ha».

Herren er i sitt tempel, sitt legemes tempel (Joh 2:21). Derfor påkaller vi Den Hellige Ånd og ber ham komme oss til hjelp under Herrens Nattverd, så vi av hjertet tror Kristi ord om den himmelske gave i jordiske skikkelser.

Gud tjener oss i den gudstjeneste Kristus innstiftet og befalte: «*Gjør dette til min ihukommelse.*» Her gir Gud *virkelig* samfunn med seg i sitt Golgata-offer, den korsfestede og oppstandne Kristus. Derfor tilber vi ham i Ånd og sannhet.

**O Guds Lam, uskyldig,
på korset ihjelslaget!
Inntil døden lydig.
Hvor ille var du plaget.
Miskunne oss, o Herre Jesus.**

Skjærtorsdag

1. Kor 11:23-29. Kristus forkynner i sin nattverd

Teksten handler ikke om trosytringer, men om Guds kirkes gudgitte kjennetegn, nemlig de befalinger som den oppstandne Kristus gav. De skal døpte mennesker lære å holde, trofast mot apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Bibelens Herre.

Teksten besvarer tre spørsmål i vår barnelærdom: **Hva er** Alterets sakrament? - **Hvilken nytte** har vi av å spise og drikke hva han gir under Nattverden? Og **hvordan motta** sakramentet på verdig vis?

Hva er alterets sakrament? Bortforklaringer rammer Jesu tydningsord.

«Dette er mitt legeme». Og: «Denne kalk er den nye pakt i mitt blod».

Bare forblindet fornuft søker den egentlige mening i en påstått virkelighet bakom eller over Jesu ord. Denne bortforklaringskunst rammer ikke bare bibelordets Herre, men også Kristi kirke med ødeleggende kraft.

Jesu tydningsord henger sammen med læren om *«Skriftens klarhet»*. Bortforklarer man Kristi tydningsord under nattverden, vil denne fremgangsmåte høyst sannsynlig også ramme andre klare og likefremme Jesus-ord om de handlinger han har innstiftet og befalt. Fremgangsmåten rammer *prekenembetets oppdrag* – å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk, og dermed ramme *ramme også hensikten med dåpens sakrament* – et liv i forsakelse og tro med Jesus som eksempel..

Som regel skjer bortforklaringene indirekte og velment ved hjelp av *rangering*. Noe er viktig, annet mindre viktig, så får man ellers tro og leve som man vil. *Allmennytt* i set organiserte tjenestefellesskap erstatter bibel- og bekjennelsestroskap i apostolatets kirke. Med stor konsekvens må syndenes forlatelse tilsløre syndenes tillatelse. Denne villfarelse er fra gammelt kalt «billig nåde».

«Amen» - det viktigste ord vi kan ta i vår munn

Odet «amen» betyr «det er sant og visst». Ordet «amen» gir uttrykk for rett lovprisning til åpenbaringsordets Gud.

Åp 3:14 – Dette sier han som er Amen, det trofaste og sannferdige vitne, opphavet til Guds skaperverk.

Under kirkens gudstjeneste er «amen» det viktigste ord i vår munn. Med «amen» istemmer vi læren fra Herren Jesus, mottatt i og med apostelordets lære. Der gis rom for kristnes samtale. Vi har mye å samtale om og undres over til gjensidig oppmuntring veiledning og trøst.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære.

1 Kor 15:1f – Jeg kunngjør for dere /.../ det evangelium jeg forkynnte for dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynnte for dere – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro, for først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot... (Jf 14:36f.)

1 Tess 2:14 – Derfor takker vi alltid Gud: Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynnte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

Kristus gav ikke de tolv apostlene en selvstendig læremyndighet og kompetanse i kirken, og heller ikke gitt senere prester og biskoper i kirken. (Apg 15) Deres autoritet og kompetanse er delegatens ord fra Herren, mottatt i og med det apostoliske ord.

Et eksempel er patriarken Abraham, som Gud befalte å ofre sønnen Isak, en befaling i strid med all fornuft og – hva verre var – i strid med det Messias-løfte som Gud hadde gitt Abraham og hans ætt. Og likevel viste Abraham barnlig lydighet mot Gud, i tillit til ham som kan oppvekke døde til liv.

Rom 4:17f – han trodde på den Gud som gjør døde levende og byr det som ikke er å bli til. Selv om alt håp var ute, holdt Abraham fast ved håpet og trodde.

Så handler denne hendelse om Guds selvhengivende kjærlighet til en verden under syndefallets kår, Joh 3:16 - «Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...»

Stilt overfor Kristi ord, lest høyt over fremsatt brød og vin, følger vi Abrahams eksempel. Vi bøyer oss for Kristi ord og lar all spekulasjon fare. Den oppstandne Kristus vil ha samfunn med sine venner, og han har selv bestemt på hvilken måte det skjer.

Da han tok brødet, var det usyret brød, og da han løftet kalken, løftet han «vintreets frukt». Brød og vin er ikke billedspråk om noe annet. Kristi tydningsord sier presist og like fram hva han lar rekke fram: - «*dette er mitt legeme /.../ dette er mitt blod*».

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi uttaler velsignelsesbønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv Kyrkobi- bel)

Brødet fortsetter å være brød, og vinen fortsetter å være vin. Og samtidig har vi samfunn Guds Golgata-offer, rakt fram og mottatt i brødets og vinens skikkelser. Dette samfunn forener Guds kirke på denne jord.

Vi sier om Menneskesønnen Jesus at han er Gud og menneske. Vi sier om alterets sakrament at det er samfunn med Guds Golgata-offer - Kristi legeme og Kristi blod, himmelske gaver mottatt i jordiske skikkelser. Vi mottar med munnen Guds offer for verdens synder, fullført i Jesu død.

Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Fra ham har vi mottatt de underfulle handlinger som prekestol, døpefont og alterbord vitner om.

Herrens Nattverd stiller oss overfor en kjensgjerning, et under uavhengig av vår tro eller ikke. Guds vitnesbyrd er Jesus, oppreist rettferdiggjort på grunn av sin lidende lydighet i alles sted. Gud tjener oss. Guds tro kommer til oss. Et synlig pant på vår frelse, fullbrakt i hans død, er samfunn med sitt ofrede legeme og blod i jordiske skikkelser. Eller sagt med forklaringen i Lille Katekisme – hva Herrens nattverd er:

Den er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det.»

Hva gagner det å spise og drikke på denne måten?

Lille Katekisme svarer:

«Det viser disse ord oss: «Det gis for dere» og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Ved disse ord blir det i sakramentet gitt oss syndenes forlatelse, liv og salighet. For der hvor syndenes forlatelse er, der er det liv og salighet.»

Hvordan kan det å ete og drikke gjøre så store ting? Selve den ting at vi eter og drikker gjør det visselig ikke, men de ord som her står: «det gis for dere», og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Disse ord er, ved siden av å ete og drikke, hovedsaken i sakramentet. Den som tror hva ordene sier, slik de lyder, har syndenes forlatelse.»

Uttrykket «til syndenes forlatelse» fins ikke i prekenteksten, men selve saken er der. Saken oppfyller profetien om Guds nådepakt i Kristi blod.

Jer 31:34 – jeg vil tilgi deres misgjerning og ikke komme i hu deres synd.

Det kan virke underlig at vi trenger et sakrament i tillegg til dåpen. Gud har jo i dåpen til Jesu død opprettet sin nådepakt med oss, med løfte om salighet for hver den som tror. Her er en viktig forsljell: Dåpen skjer én gang og omfatter livet inntil siste stund. Herrens Nattverd gjentas, og det av flere grunner:

- *Arvesyndens motstand i vårt innerste,*
- *verden frister til ord og handlinger i strid med Guds gode skapervilje, og*
- *vi trenger å bli styrket i troen på barnekår hos Gud, gitt i dåpen.*
- *Kristus befaler at vi med «ofte» altergang forkynner «Herrens død inntil han kommer».*

Hvordan motta sakramentet på verdig vis?

Lille Katekisme svarer:

«Å faste og berede seg legemlig er vel en vakker, ytre skikk. Men verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: «det gis for dere», og: «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Den som ikke tror disse ord, men tviler, er ikke verdig og beredt, for disse ord krever hjerter som tror fullt og helt.»

Nattverden er ingen belønning for kvalifiserte kristne. De fins ikke. Vårt levende håp er kun Jesus Kristus. Han alene er vår hellighet og rettferdighet hos Gud.

Altså gir belyser teksten nattverdets gave og nytte, og hva nattverdberedelse er:

- Om gaven: Kristus gir i velsignet brød og vin **samfunn** med sitt sanne legeme og blod, som en gang for alle ble ofret for verdens synder.
- Om nytten: Samfunn med Kristi ofrede legeme og blod, mottatt i brødets og vinens skikkelser, **styrker troen** på syndenes forlatelse og barnekår hos Gud.
- Om rett nattverdberedelse: Vel beredt er den som tror Kristi ord - «det gis for dere», og: «det utgytes for dere til syndenes forlatelse».

Jesus Kristus dekker bord for syndere, frelst av nåde. Han innbyr til troens fest.

Da er det to grunner til å holde seg borte fra altergang:

- Man bortforklarer Kristi ord om gaven han gir i jordiske skikkelser, og
- vil ikke erkjenne at enhetens Herre over enhetens sakrament utelukker fellesskap med vrang lære.

Herrens apostel formaner:

Rom 16:17 – Hold øye med dem som lager splittelse og leder andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem!

Nattverdberedelse hører med til rett nattverdfeiring. Derfor bør det være adgang til privat skriftemål på den måte som prest og menighet finner tjenlig.

1 Kor 11:28 – Enhver må prøve seg selv, og så spise og drikke av kalken.

(Hvor antallet nattverdgjester gjør det vanskelig for presten beregne rett mengde brød og vin, bør det være skriftlig påmelding før gudstjenesten. I ettertid viser kommunikantprotokollen hvem de var som praktiserte kirkefellesskap på dette sted.).

Langfredag

Joh 18-19. «Det er fullbrakt»

Det skjedde for at Skriften skulle bli oppfylt.

Evangelisten Johannes fremhever tre hendelser. De skjedde for at Skriften skulle bli oppfylt. Soldatene kastet lodd om Jesu kjortel, Jesus tørstet på korset, og soldatene knuste bena til den døde Jesus. Det skjedde hver gang for at Skriftens ord skulle bli oppfylt.

Bibelhistorien gir mange skyggebilder av hendelser oppfylt i Jesu livshistorie, t eks Absaloms opprør mot sin far kong David, som flyktet over bekken Kidron.

2 Sam 15:23 – Hele folket gråt høylytt da hæren gikk forbi. Kongen stod ved Kidron-bekken, og hæren gikk forbi ham langs veien ut mot ødemarken.

Salmedikteren Tomas Kingo oppfattet skyggebildet: «Over Kedron Jesus treder Med frivillig ånd og mot». Men Jesus flyktet ikke. Guds enbårne Sønn gikk frivillig opp til Jerusalem, frivillig til pine, død og grav.

Fil 2:6-9 – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn...

Et annet eksempel: Moses stod foran den brennende tornebusken og hørte Gud gi seg til kjenne med navnet «**JEG ER**». Da skjulte Moses ansiktet av frykt for å se Gud. (2 Mos 3:6) Denne hendelse var et skyggebilde av Jesus i Getsemane hage, da soldatene kom for å fange ham. Han fremstod lik den brennende tornebusk. Han gav seg til kjenne med gudsnavnet **JEG ER**. Da «vek de tilbake og falt til jorden». Hendelsen avbilder det grunnleggende i kristentroen. Den er ikke «min» tro, men Guds tro til oss, og derfor «vår hellige tro». Kristentroen er Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie:

1 Pet 1:10 – Denne frelse er det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få.

2 Pet 1:16 – Det var ikke oppdiktete sagn vi holdt oss til da vi kunngjorde for dere vår Herre Jesu Kristi kraft og hans komme. Nei, vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet.

La oss betrakte anklagen, overskriften og oppdraget i lys av Guds løfter.

Anklagen: Han må dø fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn

Det er sant. Den som bryter Guds lov, må dø, for syndens lønn er døden (Rom 6:23). Men Jesus kom ikke for å oppheve loven, men for å oppfylle den.

Pilatus hadde rett da han sa: «Jeg finner ingen skyld hos ham.» Foran ham stod verdens syndebærer - Guds Lam uskyldig. Men anklagerne beskyldte Jesus for gudsbespottelse. Han hadde gjort seg selv til Guds Sønn. Å spotte Navnet, det er å spotte Gud selv. Det forbyr Gud: «Du skal ikke misbruke Guds navn.»

Da Moses hørte en mann spotte Guds Navn, sa Gud til Moses: (2 Mos 22:38).

3 Mos 24:24 – Den som spotter Herrens Navn, skal dø, hele menigheten skal steine ham.

Men Jesus hadde ikke gjort seg selv til Guds Sønn. Hans persons hemmelighet var foreningen av Gud og menneske i Jesu person. I sin fornedrelsestid fremstod han i ord og handling som Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet. Han steg ned av fri vilje for å oppfylle Guds lov og bære verdens synder. Anklagen rammet anklagerne med tilbakevirkende kraft. De hadde rett i at Jesus måtte dø, for han var Guds rene Lam og verdens syndebærer – også anklagernes syndebærer.

Frelsehistorier har mange skyggebilder av den kommende Kristus, til eksempel:

Sal 69:5 – Mange er de som vil meg til livs, som er mine fiender uten grunn.

Jes 53:6 – skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

Nytestamentet har mange henvisninger til Guds forsoning med verden i Kristus Jesus:

1 Pet 1:18 – Dere vet at det var ikke med gull eller sølv dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene, det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Rom 8:32 – (Gud) som ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham for oss alle, kan han gjøre noe annet enn å gi oss alle ting med ham?

1 Kor 2:8 – Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de det, ville de ikke korsfestet herlighetens Herre.

Overskriften: «Jesus, nasareeren, jødenes konge.»

Den var skrevet på hebraisk, gresk og latin. Siden kirkens reformasjon har de tre språkene hørt med i den evangelisk-lutherske kirkes presteutdanning. *Hebraisk* er Det gamle testaments språk. *Gresk* er det språk som evangeliene og apostlenes skrifter ble skrevet på, og etter hvert samlet i Det nye testamente. *Latin* representerer bibeloversettelsene, blitt til i ettertid. Også Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden ble skrevet på latin.

Overskriften på korset siterer ikke Jesu ord om seg selv. Han var ingen jordisk Messias-konge, men kongen i himlenes rike. Overskriften var en ironisk kommentar til jødenes forventninger til en jordisk Messias-konge. Jesus vitnet om seg selv:

«Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, hadde mine menn kjempet for meg, så jeg ikke skulle bli overgitt til jødene». /.../ «Så er du da konge», svarte Pilatus. «Du sier det», sa Jesus. «For å vitne om sannheten er jeg født, og derfor er jeg kommet til verden. Hver den som er av sannheten, hører min røst.»

Og du, Guds egen barneflokk,
Hans smerTERS store lønn!
Kan du din frelser prise nok?
Å, kron ham, kron ham, kron ham,
Himlens kongesønn!

Oppdraget: «Det er fullbrakt»

Grunnteksten sier dette med ett ord: **tetèlestai**. Grunnstammen i ordet betyr «slutt, ende eller mål». Jesu jordeliv var slutt, men ordet fullbrakt rommer så ufattelig mye mer. Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet var slutt. Han hadde oppfylt Guds lov i alles sted. Guds rene Lam hadde fullført sitt oppdrag og kommet i mål.

Rom 10:4 – Lovens endemål er Kristus til rettferdighet for hver den som tror. (Sv Kyrkobib)

1 Kor 15:54f – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft,

er loven. Men Gud skje takk som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Kristus har oppfylt loven i alle deler. Han påtok seg alles plikter og oppfylte dem i alles sted. Derfor er Kristus alene alle menneskers hellighet og rettferdighet for Gud. Frelsesveien heter ikke lenger gjerninger, men tro. Frelsesveien er *den* tro som Gud virker ved evangeliet om sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død.

Troen har Kristus og mangler ingenting – fri til å tjene den levende Gud som hans kjære barn. Med Kristi ord virker Gud Helligånden det nye livet «i oss». Gud er en forsonet Gud, og døpt til Jesu død, har vi barnerett hos ham, fri til å tjene ham som Guds kjære barn. «*Han er min Herre*».

Ef 2:8, 10 – Av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. /.../ For vi er hans verk, skapt i Kristus til gode gjerninger. Som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skal gå inn i dem.

Å, store nåde, / Midt i all våde:

Frelsen er gitt oss i dåpen, gi akt!

Han måtte lide, / Lyde og stride;

Løftet i dåpen evig står fast.

Nå er vi frie – grunnen er lagt,

Fri til å tjene, nåden tilsagt.

Gud nå forkynner / Nåde for synder.

Amen. Halleluja.

Lørdag før påske

Mt 27.57-66. Jesu sabbatshvile

På langfredag kveld kom Josef av Arimatea til Pilatus og ba om å få utlevert Jesu legeme. Josef var et høyt ansett medlem av Det høye råd, men ikke blant dem som krevde dødsdom over Jesus. Josef var i hemmelighet en Jesu disippel.

Josef fikk utlevert Jesu legeme. Svøpt i et linklede, ble liket lagt i Josefs nye grav. Liksom Jesus red inn i Jerusalem på en eselfole, som ingen andre hadde ridd på, ble Jesu legeme lagt i en grav som ingen hadde ligget i. Jesu gravsted beviser at Jesus virkelig var død og ble begravet.

Det kan virke underlig å bekjenne at den døde Jesus ble lagt i en grav. Det må være et viktig ledd i vår hellige tro. Sett i påskeperspektivet, vet vi svaret. Verdens syndebærer døde og ble begravet etter fullendt verk. Liksom Gud hvilte etter sitt fullførte skaperverk, hvilte Guds enbårne Sønn etter fullført verk. Lovens oppfyller og verdens syndebærer hvilte i graven. Gud er en forsonet Gud i Jesu Kristi død,

og forsoningen gitt oss til del i dåpen til Jesudød (Rom 6:3).

Hva betyr det for oss mennesker at Jesu legeme lå i graven?

Vi skal ikke søke trøst mot døden i den avdøde, men ære den som æres bør. Den sanne trøst mot døden og dommen er Guds nådepakt i vår dåp. Alt annet er falske trøstegrunner.

Verdens synder ble lagt i graven sammen med Jesu døde legeme. Alt hva vi mennesker kan bebreide oss selv for, hva vi enn har tenkt, sagt, gjort eller forsømt, alt ble lagt i Jesu grav. Jesu persons hemmelighet begrunner dette svar. Han som fra evighet av er Guds enbårne Sønn og samtidig sant menneske, født av jomfru Maria, han hadde beseiret døden og hvilte i graven inntil tredje dag. Der lå verdens synder begravet sammen med ham, Den Hellige og Rettferdige.

Denne viten fremgår av hendelsen, sett i ettertid – i påskeperspektivet. Gud reiste Jesus opp fra de døde. Døden er syndens lønn, men døden kunne ikke holde på ham som var uten synd. Gud reiste Jesus opp fra de døde, erklært rettferdig i alles sted. Gud er en forsonet Gud og den oppstandne Jesus er alle menneskers eneste rettferdighet og hellighet for Gud. Derfor ble vi døpt til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16a)

Rom 6:3, 11 - vet dere ikke at alle som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ dere (skal) regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Døpt til Jesu død, ble Guds forsoningsverk gitt oss til del med barnerett hos ham. Vi ble kalt til å leve med Jesus Kristus til gave, frelst av nåde. Og med ham til eksempel, ble vi kalt til å forsake djevelens gjerninger og tjene Gud i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra døde, lever og råder i evighet.»

Gud skaper ved evangeliet den tro som ikke vet noe annet til frelse enn Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4), gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Rom 6:6-8 – Vi vet at vårt gamle menneske er korsfestet med ham, for at syndelegemet skal tilintetgjøres, så vi ikke lenger er treller for synden. Den som er død er rettferdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, så tror vi også at vi skal leve med Kristus.

Guds løfter ved profetene ble oppfylt i Kristi lidende lydighet inntil døden.

Jes 44:22 – Jeg stryker dine overtredder bort som en tåke og dine synder som en sky. Vend om til meg, jeg løser deg ut.

Mika 7:19 – Herren skal igjen vise barmhjertighet mot oss og trå våre misgjeringer under fot. Du skal kaste alle våre synder i havets dyp.

Dan 9:24 – Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferdighet, profetenes syner blir stadfestet og Det aller helligste blir salvet.

O Jesus Krist,

Sann trøst for visst,

Jeg må deg be med smerte:

Hjelp at jeg inntil min død tror på deg av hjertet.

Jesu grav lar oss triumfere i møte med vår egen grav

1 Kor 15:55.57 – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud skje takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Kristus i sin grav har gjort våre graver til hvilekammer inntil oppstandelsen fra de døde på den ytterste dag. Da skal han gi alle som tror på ham, inngang til Guds fullendte rike på den nye jord. Guds løfte ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Han som jomfru Maria fødte, er Guds glede til alt folket. En bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter, lar oss istemme Guds glede:

Mitt eneste håp

Er satt til min Herres frivillige dåp.

Han døde min død, i min grav ble han lagt.

Slik fikk han sin død og min grav i sin makt.

Straks steg han av dåpen med velde og bød

En dåp til sin død.

Josef av Arimatea ville ikke istemme dødsdommen over Jesus. Han gav ham i stedet sin grav, gjort klar til bruk. Pilatus avslår ikke Josefs ønske. Heller ikke den forsonede Gud avslår den som søker ham. Om troen er svak, så har den Kristus. Hos ham er kristendom nok. Han er og blir vårt levende håp og den sanne sanne trøst mot døden og dommen. Om anledning gis, kan man tilkalle presten i sognebud og få den sanne trøst konkret og synlig meddelt i Den Hellige Nattverd til syndenes forlatelse, liv og salighet.

Jesu grav ble forseglest og bevoktet, men til ingen nytte

En forseglest grav og soldatenes vakthold stadfestet Jesus død. Et skyggebilde er beretningen om Daniel i løvehulen.

Dan 6:17f – Kongen befalte at de skulle hente Daniel og kaste ham i løvehulen. Kongen sa til Daniel: «Måtte din Gud, som du stadig dyrker, frelse deg!» De hentet en stein og la den over åpningen til hulen. Kongen forseglest den

med sitt eget og sine stormenns segl, så det ikke kunne gjøres noen forandring med Daniel.

Allikevel kom Daniel levende ut fra løvehulen. Tross soldatvakthold og en orseglet gravstein rullet foran gravåpningen, ingenting kunne hindre Jesus å gå levende ut av graven. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. De påminner oss om de handlinger som den oppstandne Kristus befalte og døypte skal lære å holde. I disse handlinger er den oppstandne til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord. Virkningen er den tro som anvender Guds velgjerninger, enhver på seg selv. Sagt med vår barnelærdom:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte, kjøpt meg fri og frelst meg, ikke med sølv eller gull, men med sitt hellige og dyre blod og sin uskyldige lidelse og død for at jeg skal leve under hans herredømme og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...»

Verdens synder ble lagt i Jesu grav. Ingenting kan skille oss fra Guds kjærlighet i Jesus Kristus. Guds løfte, gitt i vår dåp, står fast. Med sitt ord gir han frimodighet til å anvende Guds velgjerninger, enhver på seg selv. Så hør Guds Ord og ta vare på det! Virkningen er den frimodighet som tør si: Han er også min Herre. Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus er til meg også.

Rom 8:38f - hverken død eller liv, hverken engler eller krefter, hverken det som nå er eller det som kommer, eller noen makt, hverken det som er i det høye eller i det dype, eller en annen skapning, skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.

Evig seier
Nå vi eier
Alltid, Herre Krist, i deg.
Du har vunnet,
Vi har funnet
Vår rettferdighet i deg.
Skyld foruten
Kommer bruden
Nå med lovsang frem for deg.

PÅSKETIDEN

Påskedag

Mt 28:1-8. Kristus er sannelig oppstanden!

Evangelisten Matteus forteller det som skjedde like etter Jesu oppstandelse. Da det grydde av dag, kom Maria Magdalena og den andre Maria til graven. Et jordskjelv skjedde da engelen steg ned fra himmelen. Engelen veltet steinen til side for grav-åpningen. Graven var tom.

Jesus hadde lagt fra seg tjenerskikkelsen. Med sitt forherligede legeme hadde han gått ut gjennom steinen som sperret inngangen. Ingenting kunne hindre ham. Samme kveld gikk han gjennom den stengte døren inn til apostlene. Det ufattelige var skjedd: Han som er sann Gud og sant menneske var til stede i tid og rom.

Den oppstandne Kristus er til stede på tre måter:

For det første: *Legemlig til stede, slik han var i sitt jordeliv.* Engelen hadde sagt han skulle gå foran dem til Galilea. På samme jordiske måte skal han komme tilbake på himmelens skyer, synlig for alle. (Åp 1)

For det andre: *Til stede på en himmelsk, overnaturlig måte.* Han som ble født uten å krenke sin mors jomfrudom, gikk gjennom steinen som sperret gravåpningen, og samme kveld gikk han gjennom den stengte døren,. I nåtid er han til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i handlende allmakt. Under sin nattverd trer han synlig frem med sitt legeme og blod i brødets og vinens skikkelser.

For det tredje: *Til stede over alt, slik Gud er til stede i sitt skaperverk.* Hvor vi enn befinner oss, kan vi be: «Herre Jesus, miskunne deg over oss!»

Sal 139:8-10 – Farer jeg opp til himmelen, er du der, rer jeg leiet i helvetet, er du der. Tar jeg morgenrødens vinger på og slår meg ned der havet ender, så fører du meg også der, din høyre hånd holder meg fast.

Vær ikke redde!

Guds ord kan virke skremmende, for hva har vi fortjent? Det faller naturlig å gjøre som Adam og Eva. De forsøkte å gjemme seg blant trærne i haven. Også kvinnene ved Jesu grav ble redde da de så engelen, den første som forkynte Jesu legemlige oppstandelse. Engelens utseende var som lynet å se til og klærne var hvite som snø. Vaktsoldatene skalv av frykt og ble liggende som døde, men til de to kvinnene ved graven sa han: « *Vær ikke redde!* »

Guds ord kommer ikke for å skremme, men for å bringe sann trøst og glede, slik

Jesus gjorde: «Vend om, for himmelriket er kommet nær!». Rikets komme stadfestet han med de undere han gjorde. Noen rev riket til seg. Andre følte seg krenket, anklaget og fordømt.

Guds ord har denne doble virkning. Det virker med lov og evangelium. Begge handler om gjerninger. Guds lov handler om våre gjerninger. Guds evangelium handler om Guds gjerninger til frelse for alle. Gud oppmuntrer og trøster med gjerninger i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved profetene i den gamle pakt.

Hvorfor skyndte de seg av sted til Jesu utvalgte apostler?

Engelen sa til kvinnene: «Vær ikke redde! Jeg vet at dere søker Jesus, den korsfestede. Han er ikke her. Han er oppstått, slik som han sa. Kom og se stedet hvor han lå. Skynd dere av sted til hans disipler og si: Han er stått opp fra de døde»

Apostlenes oppdrag hadde hast: De skulle være øyenvitner til den oppstandne Jesus. Det var som øyenvitner Peter og de andre kunngjorde for sine anklagere:

Apg 3:15 – Livets høvding drepte dere, han som Gud reiste opp fra de døde. Det er vi vitner om.

Også Paulus markerte Jesu død og oppstandelse da han forsvarte sitt apostolat:

1 Kor 15:3-8 – For først og fremst overgav jeg til dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter Skriftene, og at han viste seg for Kefas og deretter for de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang, av dem lever de fleste, men noen er døde. Deretter viste han seg for Jakob og siden for alle apostlene. Aller sist viste han seg også for meg...

Opprinnelsen til kirkens prekenembete er den ordre som den oppstandne Jesus gav de tolv, og med dem deres etterfølgere i prekenembetets gjerning:

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!

Kristentroen beror på viten. Synlige påminnelser i kirkerommet er prekestolen, døpefonten og alterbordet med den hvite duken. De påminner om Kristi nærvær, virksom med sitt ord i Guds kirke gjennom skiftende generasjoner inntil dagenes ende. Da venter han den trofaste kirke og motta hva han befalte i begynnelsen.

Kristi oppstandelse fra de døde er Guds vitnesbyrd om sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død. Alle ble vi frikjent på grunn av den ene Rettferdiges død i alles sted. Profetien om «det salige bytte» ble oppfylt:

Jes 53:11– Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Uttrykket «de mange» er en hebraisk talemåte. Den betyr «alle». Guds forsoning er fullført med adresse til alle. Den oppstandnes marsjordre står fast under alle forhold i tidens løp: Gud er en forsonet Gud, men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. Iførste omgang gjelder det å forkynne

at Guds løfter ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie..

Prekenembetets oppdrag begrunner kirkens virksomhet i tidens løp

Døpte skal lære å holde de handlinger som den oppstandne befalte. Undervisning og instruksjon forutsetter troskap mot det apostoliske ord. På dette vilkår er den oppstandne Jesus virksom til stede i den forsamlede menighet.

Synlige påminnelser er prekestolen, døpefonten og alterbordet. De påminner døpte om Guds kirkes gudgitte tegn - evangeliet og sakramentene. I disse handler er den oppstandne Kristus virksom til sted med sitt ord. Da følger den kristne samtale om Jesu Kristi person, verk og hensikten med det hele.

Guds kirkes gudgitte kjennetegn gir grunn til undring. I Lille Katekisme er det barnet som spør: *Hva er det?* Svarene er gitt med Jesu undervisning, mottatt i og med det apostoliske ord. Annen begrunnelse har ikke kirkens virksomhet. Begrunnelsen omfatter livets vitnesbyrd og et ordnet diakonat. Alt etter nådegaver og behov, omfatter oppgavene fordelt på liturgi, undervisning, pleiediakoni og administrasjon. Fristelsen ligger nær: Menneskepåfunn til selvbekreftende behov.

1 Kor 15:19 - Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker.

Guds tro til oss

Ved evangeliet kommer *Guds tro* til oss. I mottar gudskunnskap gjenJesus Kristus, den korsfestede og oppstandne. Denne kunnskap mottar vi gjennom apostolor-dets lære fra ham. Den oppstandne er i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord tjener han oss med evangeliet og sakramentene.

Vi lærer den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død. Han opplyser og kaller ved evangeliet til livet i Guds nåderike. Med Kristus til gave er han vårt levende håp.

Ef 1:17-20 – (jeg ber) at vår Herres Jesu Kristi Gud, herlighetens Fader, at han må gi dere visdommens og åpenbaringsens Ånd med sin kunnskap. At han må opplyse deres hjerters øyne, så dere fatter hva det håp innebærer som han har kalt dere til, og hvor rik på herlighet hans arv er blant de hellige, og hvor overveldende stor hans makt er i oss som tror som følge av hans kraft som har virket i oss. Med denne kraft var han virksom i Kristus, da han reiste ham opp fra de døde og satte ham på sin høyre side i de himmelske verdener.

Kristi grav er tom. Guds kraft reiste ham opp, rettferdiggjort i alles sted. Samme Guds kraft er virksom i dåpens vannbad i ordet. Gud kaller til et liv i forsakelse og tro, med Jesus som eksempel. Vår tilbakemelding er påkallelse med takk og bønn og lovprisning.

De to kvinnene sprang av sted med frykt og stor glede

Frykt og glede er to sider ved kristnes liv: På den ene side barnlig frykt for å gjøre Gud imot som har elsket oss så høyt, på den annen side gleden over Kristi daglige

komme, virksom ved troen i våre liv.

1 Pet 1:3-5 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. Vi skal få en arv som aldri forgår og ikke flekkes til eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir bevart ved troen så dere skal nå fram til frelsen...

Andre Påskedag

Mt 28:9-15. Vitner om oppstandelsen

Hvem var de første som gave beskjed om Jesu legemlige oppstandelse? Hver for seg forteller de fire evangelistene at det var *engler*. Det bekrefter de to disiplene som var på hjem til Emmaus, De hadde hørt om kvinnene, som tidlig om morgenen hadde funnet graven tom, og at engler hadde forklart dem at Jesus var oppstanden. (Lk 24:22f). Det fortalte de til ham som slo følge med dem, uten at å oppfatte at det Jesus, den oppstandne (Lk 24:15).

Markus forteller at kvinnene hadde sett en mann, kledd i en hvit fotsid kjortel. (Mk 16:5) Matteus forklarer at engelen var den samme som hadde veltet steinen fra graven, og at engelens klær var hvite som snø (Mt 28:2f). Lukas nevner to menn i skinnende klær (Lk 24:4). Johannes forteller om Maria Magdalena, at hun bøyde seg gråtende inn i graven og fikk se to engler i hvite klær. Englenes budskap til henne var det samme som for de andre:

Lk 24:4 – Dere søker Jesus, nasareeren, den korsfestede. Han er oppstanden. Han er ikke her. Se, der er stedet der de la ham.

Men det var ikke engler som ga *apostlene* beskjed om Jesu oppstandelse. Budbærere var de kvinnene som tidlig om morgenen kom først til Jesu grav. Det var på engelens befaling de skyndte seg av sted for å fortelle apostlene om Jesu tomme grav. Apostlene skulle være vitner til den oppstandne. Det ble de om kvelden, da den oppstandne gikk inn gjennom den stengte døren. Jesus ga kvinnene følgende beskjed:

«Frykt ikke!»

« Gå og kunngjør for mine brødre at de skal dra til Galilea. Der skal de få se meg.»

Dagens pretekst begynner ikke med Jesus selv. Den oppstandne Jesus møtte kvinnene da de var underveis til apostlene. De gikk fram, omfavnet føttene og tilbad ham. Da stadfestet Jesus hva engelen hadde sagt dem: «Frykt ikke!»

Ordene sammenfatter evangeliet. Frykt ikke! Den korsfestede, døde og begravde

Jesus er oppstanden. Frykt ikke! Det betyr: Gud er en forsonet Gud, forsonet med alle, ingen unntatt. Frykt ikke for dødens makt, for den har Kristus beseiret. Frykt ikke for djevel og helvete, for dem har Kristus beseiret. Samme hilsen fikk apostelen Johannes da han som gammel mann var forvist til øya Patmos. Den oppstandne Jesus hilste ham:

Åpb 1:17f – Frykt ikke! Jeg er den første og den siste og den levende. Jeg var død, men se, jeg lever i all evighet og har nøklene til døden og helvetet.

Påskedag kveld kom den oppstandne Jesus inn til disiplene. Da gikk han inn gjennom den stengte døren, hilste apostlene og kalte dem «*mine brødre*». Denne hilsen minner om en hendelse i bibelhistorien. Da Josef ga seg til kjenne for brødrene sine, sa han: «*Jeg er Josef, deres bror, som dere solgte til Egypt.*» (1 Mos 45:4) De hadde solgt ham, og likevel kalte Josef seg for «*deres bror*». Ikke hadde apostlene solgt Jesus, men Peter hadde fornektet ham og alle stukket av. Hvorfor kalte Jesus dem for «*mine brødre*»? Av samme grunn som apostelen Paulus kaller Kristi bekjennere for «*Kristi medarvinger*» (Rom 8:17). Hvilken arv er det tale om?

1 Kor 1:30 - Kristus Jesus /.../ er blitt vår visdom fra Gud, vår rettferdighet, helliggjørelse og forløsning, for at den som roser seg, skal rose seg av Herren.

Derfor lyder hilsenen fra prekestolen: «*Nåde og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus!*» Adressater er Kristi medarvinger: Hør hva dere får: Visdom fra Gud, og med den rettferdighet, helliggjørelse og forløsning.

Den første arvedel er **visdom** fra Gud. Den er kilden til rettferdighet, helliggjørelse og forløsning.

Joh 17:3 – Dette er det evige liv at vi kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.

Den andre arvedel er **rettferdighet** fra Gud. Kristus oppstod rettferdiggjort, erklært rettferdig i alles sted. Han er medarvingenes rettferdighet hos Gud.

Rom 4:25 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (e Sv Kyrkobib).

Tredje arvedel er **helliggjørelse** fra Gud. Kristus helliger sin kirke «i vannets bad ved ordet» (Ef 5:26). I dåpen ble vi ikledd den virkelighet som er Kristi evige rettferdighet, og med ham til eksempel, etterfølge ham i forsakelse og tro.

Den fjerde arvedel er **gjenløsning** fra Gud. Den oppstandne Kristus er «det levende håp» (1 Pet 1:3). Eller sagt med Luther (sit e PJonsson):

«Så lenge vi er her på jorden, må vi lide av synd og skam og spott, mangel og svakhet. Det blir aldri verre enn at dette rammer vår onde menneskenatur. Men i troen er vi allerede salige. Like- som Kristus er oppstanden fra de døde og er i det evige liv, så er også vi det i troen.»

Frykt ikke for fiendenes reaksjon

Vaktsoldatene ble betalt for å sette ut ryktet: Jesu disipler hadde stjålet liket. Men

ryktet bekreftet den kjensgjerning at Jesu grav var tom.

Apostlene opptrådte ikke lik bedragere, men som *vitner uten fordeler*. De risikerte livet og ble til sist henrettet. Unntaket var Johannes, som under en kristenforfølgelse varf forvist til øya Patmos. De vitnet alle frimodig om underfulle kjensgjerninger. Et eksempel var Peter og Johannes da de stod anklaget for Det høye råd:

Apg 4:20 – Vi kan ikke tie med det vi har sett og hørt.

Den unge *Saulus* må ha godtatt påstanden om bedrageri. Han ble satt til å passe på klærne til *Saulus*, da de steinet ham til døde. Men *Stefanus* opptrådte ikke lik en bedrager (Apg 7:58). Det gjorde heller ikke den senere apostel *Paulus*: «*Kristi kjærlighet tvinger oss*» (2 Kor 5:14).

Det står om *Saulus* at «*han raste fremdeles mot Herrens disipler og truet dem på livet.*» Han dro senere til synagogen i Damaskus med øversteprestens fullmakt. De kristne han fant, både menn og kvinner, skulle han føre i lenker til Jerusalem. Planen mislyktes, for nær Damaskus ble han blendet av et lys fra himmelen. Den oppstandne Jesus stanset ham (Apg 9:1-3).

Saulus vendte om, og etter dåpen til Jesu død virket han som apostelen *Paulus*. Han ble Guds «*utvalgte redskap*» blant hedningene (Apg 9:15). Han som før var en fanatisk kristenforfølger, ble Kristi apostel. Han utførte sitt oppdrag med hengivenhet og offervilje – i alle slags farer, vanskeligheter, lidelser og forfølgelser, like til sin død som blodvitne i Rom.

Martyrenes frimodighet er ikke poenget, men tro begrunnet i kjensgjerninger. Kristentroen er Guds tro, kommet fra himmelen til oss – ikke direkte, men i en bevitnet Jesus-historie - historien om Guds Sønns lidelse, død og oppstandelse «etter Skriftene». Kristentroens kilde er hverken opplevelsesmystikk, overgivelse eller enfornuftig slutning. En kristen tror fordi han vet.

Evangeliet åpenbarer ikke *vår* tro eller *min* tro, men *Guds* tro til oss. Guds løfter ved profetene oppfylt i en bevitnet Jesus-historie – historien om Guds Sønns lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse, lydig til døden på korset, og Guds vitnesbyrd som reiste ham opp fra døde tredje dag «slik Skriftene har sagt». Guds evangelium er godt nytt. Guds løfte er oppfylt. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død, Guds vitnesbyrd er Kristus oppreist fra døde tredje dag. Kristentroen er viten.

2 Tim 1:9-12 – Han har frelst oss og kalt oss med et hellig kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt i Kristus Jesus fra evighet av, og som nå er blitt åpenbart da vår frelser, Kristus Jesus, kom til jord. Han har tilintetgjort døden og ført liv og udødelighet fram i lyset ved evangeliet. /.../ jeg vet hvem jeg tror på.

Stefanus ble steinet på grunn av sin viten. Han visste at Guds løfter ved profetene var oppfylt i Jesu livshistorie. Derfor ble Herrens bror *Jakob* et blodvitne, og likeså Herrens apostler, unntatt Johannes. Kristentroen er viten om Guds forsoningsverk fullbrakt i en bevitnet kjensgjerning – Jesus Kristus og ham korsfesteet, og stadfes-

tet med en annen kjensgjerning – Jesu oppstandelse fra døde (2 Tim 1:2).

I det sekulær-liberale samfunn skjer forfølgelsen med relativismens terror – Guds tro til oss i en bevitnet Jesus-historie sidestilt med religion, livssyn og etikk. Sidestillingen er ødeleggende for kristen folketradisjon. Guds klagemål ved profeten Hosea treffer uvitenheten i vårt folk:

Hos 4:6 – Mitt folk skal gå til grunne fordi det ikke kjenner Gud! Siden du har vraket kjennskapen til ham

Kirkefellesskap begrunnet i føleri, dialog og flertallsvedtak er overtro på egen fornuft og kraft. Begrunnelsen legger en annen grunnvoll enn den som er lagt (Rom 15:20, 1 Kor 3:11). Men Guds faste grunnvoll står (2 Tim 2:19).

1 Tim 3:15 – du skal vite hvordan en skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds hus, sannhetens støtte og grunnvoll.

2 Tim 1:10, 12 - Kristus har tilintetgjort døden og ført liv og udødelighet fram i lyset ved evangeliet. /.../ Jeg vet på hvem jeg tror.

Første s. e. Påskedag

Lk 24:36-48. Prekenembetets oppdrag og fullmakter

Denne teksten var opprinnelig evangeliet på Tredje Påskedag. Oppstandelsen er det samlende tema gjennom denne uken, opprinnelig den egentlige Påskeuken.

Lukas-teksten forteller om de to Emmaus-vandrerne. Underveis til Emmaus, møtte de den oppstandne Jesus. Da de forstod hvem han var, vendte de tilbake til Jerusaleem. Der var de elleve samlet sammen med vennene. – De to fortalte om det som var hendt på veien, og at de hadde gjenkjent Jesus da han brøt brødet (Lk 24:33-35).

Deretter forteller Lukas-teksten om det som hendte om kvelden. Det samme gjør Johannes. Også Johannes dokumenterer en hendelse av grunnleggende betydning for kirkens virksomhet inntil dagenes ende.

Da stod Jesus midt i blant dem og sa «Fred være med dere!»

I stedet for gjensynsglede ble det forskrekkelse. «De trodde de så en ånd.» De hadde all grunn til å bli forskrekket, for ifølge Moseloven var den som hadde omgang med ånder og drev med trolldom, skyldig til dødsstraff (3 Mos 20:27). Det skulle ikke finnes noen i folket som søkte råd hos de døde (5 Mos 18:10f). Et advarende eksempel er kong Saul, som søkte råd hos en åndemaner i En-Dor.

Et ordtak sier at hvor kristentroen dør ut, flytter overtroen inn. Den dominerende

overtro i vår samtid er overtroen på mennesket «selv», omgitt av ånder eller av ingenting. Bannskap og djevlebesvergelses er blitt vanlige innslag i massemedia i en seksualisert massekultur, og likeså innslag om ånder, spøkelser, trolldom og den slags.

Det fins også de som under skinn av kristendom stiller seg likegyldig til Jesu legemlige oppstandelse fra de døde, likegyldig til kristentroens opprinnelse i en bevitnet Jesus-historie, og likegyldig til bevitnede kjensgjerninger de førte dagene før han ble opptatt til Guds tronehimmel. Tidlig påskemorgen gikk han gjennom gravsteinen og samme kveld gjennom den stengte døren inn til de elve. Deretter viste han seg for disiplene, underviste dem og hadde måltidsfellesskap med dem. Ved en anledning var de over 500 disipler samlet, og Paulus fortalte at av dem lever de fleste ennå (1 Kor 15:7).

Den falske åndelighet begrunner sin tro med føleri og spekulasjon. Men kristentroen er *Guds tro* til oss. Guds løfter ved profetene er oppfylt og formidlet til oss gjennom kirkens ytre kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte. Den falske åndelighet er fremmed for kirkens ytre kjennetegn – den oppstandne Kristus, virksom til stede med sitt ord i de handlinger han befalte og døpte skal lære å holde. Synlige påminnelser i kirkerommet minner oss om den korsfestede og opptandne Kristus. I ham er alle visdommens og kunnskapens skatter skjult. Derfor hilste han disiplene med de formanende ord:

«Hvorfor er dere forferdet? Og hvorfor lar dere tvilen stige opp i dere? Se på mine hender og mine føtter, det er meg. Ta på meg og se! En ånd har da ikke kjøtt og ben, som dere ser at jeg har! Dermed viste han dem sine hender og føtter.»

Han viste dem sårmerkene etter naglene og spydstikket i siden. En uke senere fikk Tomas anledning til å røre ved sidesåret og istemme Guds tro til oss alle: «Å, Herre, min Gud!» Jo, det var gudmennesket Jesus. De gav ham et stykke stekt fisk og en bit av en honningkake. Han spiste. De så på og undret seg av bare glede.

Vi tror og istemmer Guds tro, gitt verden i en dennesidig, jordisk Jesus-historie. Hva Gud hadde lovt ved profetene i den gamle pakt, ble stadfestet med Guds kraft, den korsfestede Kristus Jesus, oppreist fra døde tredje dag.

Heb Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt til arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Apg 17:31 – Det har (Gud) gjort troverdig for alle ved å oppreise ham fra de døde.

2 Tim 1:12 – jeg vet hvem jeg tror på.

De første kristne trodde hva kjensgjerninger fortalte: Guds løfter ved profetene var oppfylt. Guds vitnesbyrd var Jesus, reist opp fra de døde den tredje dag. Et senere

øyenvitne til den oppstandne var apostelen Paulus, tidligere en fanatisk kristenfølger. Jesus-historien fra begynnelsen fortsetter i nåtid. Etter Pinsedagen er den oppstandne Jesus til stede i den forsamlede menighet, virksom med de midler han befalte, forvaltet på troskapens vilkår. Dagen nærmer seg da vårt levende håp kommer i guddoms herlighet, synlig for alle.

1 Kor 15:19f – Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker. Men nå er Kristus stått opp fra de døde, som første-grøden av de hensovne.

Kristus nøyde seg ikke med å vise dem sitt legeme og spise maten de gav ham. Han fortsatte å føre skriftbevis med sin undervisning om sin persons hemmelighet og det verk han hadde fullført. Han sa til apostlene at de skulle være vitner om «dette», det vil si vitne med Kristi undervisning i prekenembetets gjerning.

Den oppstanden Jesus gir opplyst forstand

Johannes skriver at da han sammen med Peter besøkte den tomme graven, hadde de enda ikke forstått Skriften, at «han *måtte* oppstå fra de døde.» (Joh 20:9)

Lukas forteller at Jesus begynte med Moses og alle profetene og forklarte med alle Skriftene det som gjaldt ham. Han *åpnet deres sinn*. Lik ham er skriftbevis også vår begynnelse. Noen *eksempler*:

Moses befalte at de skulle slakte *Påskelammet* før de kunne utvandre fra trelldommen i Egypt. Påskelammet var et skyggebilde av den kommende Kristus. Også Sakarja-profetien gikk i oppfyllelse:

Sak 13:7: - Sverd, våkn opp mot min hyrde, mot mannen som står meg nær, lyder ordet fra Herren, Gud Sebaot. Slå hyrden, så sauene spredes!

Sal 40:8f – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.

Øyenvitnene stadfestet Jesu selvitnesbyrd om sin person og det frelsesverk han var sendt for å utføre. Lik de første kristne, istemmer også vi Guds tro, gitt verden i en *bevitnet Jesus-historie*: Den lar oss istemme apostlenes bekjennelse ved Cæsarea Filippi: «*Du er Messias, den levende Guds Sønn!*» Begrunnelsen også den gang var Jesu undervisning i Skriftene. Den bringer Kristus-bekjennelsen fra himmelen. Lært av ham, skal han med sin undervisning lære oss den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig liv i ham, den treene Gud, og tilbe ham og tjene ham..

I gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i åpenbaringsordets Gud. Den kom til syne da Jesus steg opp fra dåpen i Jordan-elven. Himmelen åpnet seg og Jesus så Guds Ånd komme ned over seg som en due og røsten lød fra himmelen: «*Dette er min Sønn den elskede, som jeg har behag i*» (Mt 3:16f).

Denne gudskunnskap er det store tema i kirkeårets påsketid fram til Pinsedag. Og samme gudskunnskap gjennomstrømmer skriftene i Det nye testamente. Den Helige Treenhets kirke seg til kjenne med evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet

til en fallen verden.

Det dype i kristentroen

De som hører og tar vare på Kristi ord, gir han forstand til å forstå Skriftene. Ved Kristi ord er Den Hellige Ånd virksom, opplyser, kaller og drar oss til Faderen. Vi lærer Gud Faderen å kjenne, den person som er altets *opphav*, og ved Kristi ord lærer vi Faderens enbårne Sønn å kjenne, han som er *midleren* i Guds skapelse og forsoningsverk, og ved Kristi ord lærer vi Den Hellige Ånd å kjenne- *hjelperen* og livgiveren. De tre personene i Den hellige Treenhet er «i *guddom én, i herlighet like stor, i majestet like evig*» (Athan. pkt 6).

Med denne gudskunnskap gav Jesus marsjordren til de tolv, og med dem deres etterfølgere i prekenembedet: *I Jesu navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folk, og først i Jerusalem.* På Pinsedagen formante Peter: «Vend om. og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse.» (Apg 2:38)

Peters formaning handler ikke om et frelseskjema i ulike stadier – først anger og syndsbekjennelse, deretter overgivelse i den prosedyre som taleren bestemmer, og til sist forbedring i en puritansk katalogmoral. Dette skjema fins ikke i Nytestamentet, hverken i lang eller kort utgave. Det virker forestillingen om *kvalifiserte* kristne. De fins ikke.

Den som vil lære Gud å kjenne, må høre Guds ord. Da kan ingen unngå å ta seg selv på alvor i møte med åpenbaringsordets hellige Gud. Men om enn vårt hjerte fordømmer, så er Guds kjærlighet så mye større. Gud lokker og drar med sine velgjerninger i Kristus Jesus og ham korsfestet, reist opp fra de døde den tredje dag. Fattige i oss selv, er vi tiggere for Gud, men «*Himmelriket er deres*», sier Jesus ((Mt 5:3). Troens kilde er - sagt med en katekismeforklaring, «*evangeliets trøsterike lære og nådeløfte om syndenes forlatelse for Kristi skyld*».

Den oppstandne Jesus befaler at årsaken til kirkens tro skal bli forkynt for alle folk:

Lk 24:47 – i hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folkene.

Marsjordren er gitt. Gud er en forsonet Gud, og forsoningens goder gir han, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Han tjener oss med sitt ord i de handlinger han befalte. De som hører og tar vare på Guds ord, kommer til troen, og blir bevart som Guds kjære barn med livet i den kommende verden for øye.

«Dere er vitner om dette.»

På Pinsedagen utrustet Kristus de tolv med Åndens gaver til den kirkegrunnleggende oppgave - å formidle Jesu undervisning til kirken i all ettertid. Istedenfor Judas ble Matias valgt til apostel ved loddtrekning. (Apg 1:17) Den oppstandne Jesus lot loddet falle på Matias, kalt av nåde.

Det apostoliske prekenembete opphørte ikke med apostlenes død. Fra deres disiplkrets ble skikkede menn kalt til å være hyrder for menighetene. Det samme prekenembete skal finnes inntil Jesu gjenkomst ved dagens ende.

Tit 1:5 – Jeg lot deg bli igjen på Kreta for at du skulle ordne det som var ugjort, og innsette prester i hver by, slik jeg påla deg. (E Sv Kyrkobibel. Prest, av presbyter = eldste. Oversettelsen prest unngår forveksling med eldsteordningen, Calvins konstruksjon.)

Kirken kaller og innsetter prester – det er hyrder og lærere i menighetene (1 Pet 5:1-3). Med troskap i sin gjerning døver de i Den treéne Guds navn, hører skriftemål og tilsier syndenes forlatelse i Kristi sted, og forretter Herrens Nattverd – troens fest i den forsamlede menighet. I troskap mot det apostoliske ord samarbeider prest og menighet om nådemidlenes bruk.

Lik oldkirkens kristne hilser prest og menighet hverandre med hilsen «Herren være med dere» og menigheten svarer «og med din ånd». Slik konsitituerer vi oss som rettsforsamling i Guds nåderike. Vi er samlet for å utøve nåderetten gitt i vår dåp. Med den samme hilsen til slutt hever vi rettsforsamlingen og avslutter med velsignelse og utsendelsen i Jesu navn.

Liturgien verner om Guds barns nåderett hos Gud. Samarbeidet bevitner den oppstandne Jesus i vår midte, virksom med sitt ord i de handlinger han innsittet og befalte. Forvaltet med troskap, er de Guds kirkes underfulle merkevare. Gud lokker og drar oss med sine frelsesgoder i den forsamlede menighet.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

1 Tim 3:15 – Guds hus, den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Andre s. e. Påskedag

Joh 10:1-10. Våre sjelers Hyrde og Biskop

«Jeg er døren inn til sauene.»

Jesus omtaler seg med gudsnavnet «**JEG ER**». «JEG ER Den Gode Hyrde.» Eller: «Døren.» Bakgrunnen er her som alltid Det gamle testamente, da Israels folk var Guds hjord.

Sal 80:1 – Hør oss, Israels hyrde, du som fører Josef som en hjord!

Sal 100:3 – Kjenn at Herren er Gud! Han har skapt oss, ikke vi selv, til sitt folk og den hjord han vokter.

1 Pet 2:25 – Dere var som bortkomne sauer, men har nå vendt dere om til ham som er hyrde og biskop for deres sjeler. (E Sv Kyrkobib.)

Døpt til Jesu død, kom vi alle inn gjennom Døren til Guds nåderike. Hensikten er den samme for alle døpte: Å leve det nye livet som Guds kjære barn, reist opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Vi ble kalt til å tjene Gud, ved troen ikledd Guds evige rettferdighet, den evangeliet åpenbarer.

Derfor handler alt i kirken om dåpen til Jesu død: På den ene side si forsake djevelen og alt hans vesen, på den annen side tro på Kristus, og med ham til gave, etterfølge ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

I denne gode strid er Kristus virksom med sin Hellige Ånd. Han er hjelperen og trøsteren som med Kristi ord skaper det nye menneske som skal leve evig for Gud, liksom Kristus lever i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Et eksempel er hendelsen på Pinsedagen, da folkemengden hørte Peter forkynne: *«Hele Israel skal være forvisset om at denne Jesus - som dere har korsfestet, har Gud gjort til **HERREN** og til Kristus.»* (Apg 2:36)

Tilhørerne hørte apostelen Peter forkynne den oppstandne Kristus, Døren inn til Guds evige nåderike. De spurte: Hva skal vi gjøre? Peter svarte: *«Vend om, og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse! Da skal dere få Den Hellige Ånd til gave.»*

Peter talte ikke om en omvendelse begrunnet i kvalifikasjon. Han talte om begrunnelsen: Guds frelse, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død (Rom 6:3). Hva vi tikk i dåpen, begrunner livets vitnesbyrd i forsakelse og tro, ikke bare i begynnelsen, men hele veien. Gud frelser og frikjenner ved å gi - hele veien.

Apg 5:31 – Våre fedres Gud oppreiste Jesus, han som dere hengte på treet og drepte. Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding, for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse.

Apg 11:18 – Så har da Gud latt hedningene få vende om og vinne livet!

Apg 20:21 – (Paulus ved avskjeden i Efesus) Jeg har vitnet for både jøder og grekere om den omvendelse som gjelder for Gud, og troen på vår Herre Jesus. (E Sv Kyrkobib.)

«Den som klyver over et annet sted, er en tyv og en røver.»

Falske hyrder reserverer seg mot Kristi ord og befalinger, gitt kirken i og med apostelordets lære. Det strider mot Kristi ord å lære frelse med forbehold om gjerninger.

1 Kor 15:1f – Jeg kunngjør dere det evangelium /.../ dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro..

Gal 1: 7-9 – Det finnes ikke noe annet evangelium. /.../ Hvis noen forkynner dere et annet evangelium enn det dere har mottatt, skal han være forbannet.

Gal 5:4 – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

Falske hyrder kommer inn «en annen vei», sier Jesus. Falske hyrder kommer ikke

med Kristi lære fra Faderen. Deres lære er tilpasset menneskers yndlingsideer i samtiden. Jesus kaller dem «*fremmede*». Lik falske profeter i den gamle pakt, spår de «av egen lyst» (Esek 18:2). Jesus sier at «den som taler ut fra seg selv, søker sin egen ære» (Joh 7:18), og når han lyver, taler han «ut fra sitt eget» (8:44).

Den forsamlede menighet er Kristi hjord på stedet

Guds kirke trer fram i den forsamling som *hører* Den gode hyrde. De kjenner ham på stemmen, og derfor samles de om ham – og ingen annen.

Jes 55:10f – mitt ord /.../ som utgår fra min munn /.../ skal ikke vende tomt tilbake, men gjøre det jeg vil og utføre det som jeg sender det til.

Joh 8:31f – Om dere blir i mitt ord, så er dere i sannhet mine disipler og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal frigjøre dere.

Ef 2:20 – (Kirken er) Guds familie, bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørne steinen er Kristus Jesus selv.

Den bekjennende menighet er ikke et sosialt produkt av trosytringer. Guds kirke trer fram i forsamlingen om gudgitte kjennetegn, forvaltet i troskap mot Herrens bud.:

”- forsamlingen av de hellige, hvor evangeliet læres rent og sakramentene forvaltes i samsvar med Kristi ord” (CA art 7).

Der er Guds kirke å finne på den ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen.

«Den som kommer inn gjennom døren, er hyrde for sauene.»

Rette hyrder kommer ikke med sitt eget. De går inn gjennom Døren. Lært av ham som er Bibelens Herre og rette utlegger, begrunner de Guds tro med Kristi lære fra sin Far i himmelen, slik hans apostler gjorde.

Joh 7:16 - Min lære er ikke min egen, mens hans som har sendt meg».

Guds kirke på stedet har en hyrde i samsvar med Kristi befaling til Peter: «*Vær hyrde for sauene mine.*» (Joh 21:16)

1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil. (E Sv Kyrkobib.)

Apg 20:28, 30 – Vær hyrder for Guds menighet som han vant ved sitt eget blod. /.../ Blant dere selv skal noen menn stå fram og fare med vrang lære for å trekke disiplene med seg. Våk derfor...

Herrens apostler var kalt *direkte* av Jesus Kristus. Etter dem blir kirkens hyrder kalt *indirekte* gjennom menighetens kall, eller den instans som menighetene har betrodd kallsretten.

Ordet «apostel» betyr utsending eller delegat. En delegat kommer ikke med sitt eget, men gir videre læren fra Kristus Jesus, han som er Døren i Guds nåderike.

Hva vil det si å kjenne den gode hyrde «på stemmen»?

Det er å kjenne ham på den gudskunnskap som Kristus gav apostlene fra sin Far i himmelen (2 Pet 1:2). Da lærer vi den treéne Gud å kjenne i all hans trofasthet og

selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død. Med denne kjennskap øver vi troen med Kristus som gave, og med ham som eksempel etterfølger vi ham i troens lydighet. Et eksempel:

Gal 1:1, 4 – (Paulus) ikke kalt av mennesker eller ved noe menneske, men av Jesus Kristus og Gud Fader, som reiste ham opp fra de døde. /.../ han som gav seg selv i døden for våre synders skyld, for å fri oss ut av den nåværende onde verden, etter Gud vår Fars vilje.

Hvem er de tyver og røvere som kom før Jesus?

De kan ikke være Guds profeter i den gamle pakt, for svaret finner vi hos dem, t.eks. profetene Esekiel og Jeremia:

Esek 34:2f – Ve Israels hyrder, som bare sørger for seg selv. Er det ikke hjorden dere skal sørge for? Melken bruker dere til mat, ullen tar dere til klær, og gjøfeet slakter dere, men dere gjeter ikke sauene.

Jer 23:1 – Ve de hyrdene som ødelegger og sprer flokken jeg har på beite.

Det samme sa Jesus. Hans ve-rop lyder gjennom kirkens historie:

Mt 23:13 – Ve dere fariseere og skriftlærde! Dere hyklere! Dere stenger himmelriket, men selv går dere ikke inn, og tillater ikke dem som gjerne vil.

Hva vil det si å stenge himmelriket?

Det er å binde tilhørerne til menneskers påbud fremfor Kristi ord og befalinger til kirken. Eksempler er lærevedtak eller gudstjenestelige ordninger påbudt med hjemmel i «overordnet» myndighet. Det er å stenge frelsesveien for dem som vil gå inn og ut gjennom døren «og finne beite», som Jesus sier. Derfor har ikke menighetens liturgi noen annen hensikt enn den å verne om Guds barns nåderett i Guds rike. På dette vilkår er Jesus Kristus den åpne døren til det rike hvor det er liv og overflod.

Sal 23:1, 5f – Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting. /.../ Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne. /.../ Bare godhet og miskunnhet skal følge meg alle mine dager, og jeg får bo i Herrens hus gjennom lange tider.

Jesus Kristus er vil inn i våre liv. Med sitt ord banker han på våre hjertedører. Den som hører, åpner og tar imot himmelske gaver og samfunn med ham:

Åp 3:20 – Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde måltid, jeg med ham og han med meg.

Tredje s. e. Påskedag

Joh 14:1-12. Tro og gjerninger

Teksten inngår i Jesu avskjedstale for disiplene. Jesus oppmuntret dem:

«La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg!»

Jesu oppmuntring har adresse til mennesker i stand til å bedømme følgene av sine ord og handlinger. I det private skriftemål oppmuntrer han og trøster han med sitt nådetilsagn i sin tjeners munn: «Jeg forlater deg dine synder.»

Oppdraget som skriftefar hører med til prestens kall. Presten er ikke kalt til å behandle nevroses. De overlates til sakkyndige. Syndenes forlatelse er Kristi fortjeneste og kirkens skatt på denne jord. Den står til fri bruk når en synd plager samvittigheten og røver troens frimodighet. Hvor syndenes forlatelse er, der er liv og salighet. «Tro på Gud og tro på meg», sier Jesus.

Hva er problemet? Den onde lyst i vårt innerste. Vi er hver for oss født uten frykt for Gud og uten tillit til Gud. Hvor den onde lyst vinner fram, tar vi hverken oss selv eller den levende Gud på alvor, men innbiller oss evnen til å frelse oss selv, eller i det minste med Guds hjelp.

Forholdet lov og evangelium

Lov og evangelium hører sammen, og likevel er de likeså forskjellige som himmel og jord. Eksempler fra bibelhistorien er mange og handler om oss.

Gud hadde forbudt *Adam og Eva* å spise av kunnskapens tre om godt og ondt. Gud forbød dem å opptre lik ham. I så fall skulle de dø døden. De lot seg friste av den onde. De spiste av treets frukt og leve som Gud – å vite forskjellen mellom rett og galt, godt og ondt! De brøt forbudet og ble grepet av angst. Forgjeves forsøkte de å gjemme seg for Gud. (1 Mos 2:17)

Følgene fremgår av *historien om Kain* som drepte sin bror Abel. Da talte Gud lovens ransakende og dømmende ord til Kain: «*Hva har du gjort? Hør, din brors blod roper til meg fra jorden.*» Kain ble redd. «*Min misgjerning er større enn jeg kan bære den.*» (1 Mos 4:10, 13)

Et tredje eksempel: *Elifas*, som fortalte Job om den erkjennelse han var kommet til i løpet av natten:

Job 4:14, 17 – Jeg ble grepet av skrekk, så jeg skalv, redselen gikk meg til marg og ben. /.../ Kan et menneske være rettferdig for Gud, kan en mann være ren for sin skaper?

Guds lov virket den skremmende erkjennelse: Et menneske kan umulig å elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv.

Et fjerde eksempel: Kong *David* etter sitt fall: «*Dag og natt lå din hånd tungt over meg.*» (Sal 32:4)

På *Pinsedagen* forkynte Peter for folkemengden: «*Dere har korsfestet Jesus.*». Tilhørerne ble forskrekket. (Apg 2:36) Kort sagt: Vi er alle medskyldige i Jesu død som verdens syndebærer.

Et siste eksempel: Paulus talte til *landshøvdingen Felix* om «rettferdighet, avholdenhet og den kommende dom». Felix ble forskrekket. (Apg 24:25) Guds lov er hellig lik Gud, og krever derfor et levnet hellig og rettferdig lik Gud selv.

Guds lov trøster ikke, oppmuntrer ikke, men virker vond samvittighet, angst og uro. Guds evangelium derimot trøster og oppmuntrer, frikjenner og setter fanger fri. Ved Jesus Kristus lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i all hans selvhengivende og trofaste kjærlighet:

Joh 11:25f – Jeg er Oppstandelsen og Livet, den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø.

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i Hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved Hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn, da han stod opp fra de døde.

Eksemplene angår oss alle, og lar oss begripe Jesu ord: «*La ikke hjertene deres bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg.*» Jesus er Guds fred til oss, og derfor oppstandelsen og livet i egen person.

Jesus Kristus og ham korsfestet vitner om Guds lov og syndens lønn. Men kraftigere taler evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet og en forsonet Gud i Jesu Kristi død. Guds kjærlighet overgår all forstand. Vi er dyrt kjøpt, og prisen betalt, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag. Sårmerkene hans vitner om Guds selvhengivende kjærlighet. Gjennom Jesus lærer vi Gud å kjenne i all hans trofaste kjærlighet (Joh 17:3).

«Tro på Gud og tro på meg»

Jesus sier ikke at hvis du forbedrer deg og gjør så og så, blir du frelst. Nei, uten forbehold av noe slag oppmuntrer han til tro, nemlig den tro som Gud virker med evangeliet om Guds velgjerninger i Jesus Kristus og ham korsfestet. Guds godhet møter oss i Kristi lidende lydighet. Han har oppfylt Guds lov og er det Guds Lam som har båret verdens synder, lydig til døden på korset. Ved dåpen og troen er vi Guds kjære barn. Gud lar deg arve himmelriket for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Er dette sant?

Guds vitnesbyrd er en bevitnet kjensgjerning. Jesu oppstandelse fra de døde. Han er Gud og menneske forent i samme person. Han er Veien til Faderen, og ingen vei går utenom han. Veien er han, og dermed Sannheten og Livet. Han oppmuntrer: «*Tro på Gud og tro på meg.*» Denne hemmelighet var det Jesus stadfestet for

Tomas. På den åttende dag etter oppstandelsen lot han Tomas røre ved Jesu sidesår. Unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria, er Jesus *Veien* til den levende Gud, *Sannheten* er han, for han kaller og opplyser veien med sitt ord. *Livet* er han, for han er det levende håp – han og ingen annen. Han er frelsens begynnelse, fortsettelse og mål.

Jesu motstandere – fariseerne og de skriftlærde, trodde på *lovens* Gud. Det er en gudstro uten en forsonet Gud forsonet med verden i Jesu, Guds Sønns lidende lydighet, lydig til døden på korset. Selvbestemt tro derimot er overtro på egne evner i troens saker. Selvbestemt tro medfører selvbekreftende opplevelseshjakt i tillit til egen fornuft og kraft. Jesus sier: «*Forgjeves dyrker de meg,*» (Mt 15:9)

Apg 4:12 – (Peter) Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noen annen som vi skal bli frelst ved.

1 Tim 2:5f – Det er én Gud og én mellommann mellom Gud og mennesker: mennesket Kristus Jesus, som gav seg selv som løsepenge for alle.

Nå er den korsfestede og oppstandne Kristus i vår midte, virksom med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet. Den Hellige Ånd virker med Kristi ord, kaller og opplyser vår forstand og helliger og bevarer oss i Guds tro med saligheten for øye.

Joh 1:51 – Dere skal se himmelen åpnet og se Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen.

Guds himmelstige er «av Ord og sakramenter gjort». På den «Gud Fader selv på øverst trinn Sin fred vil oss tilsige». Under er denne frelsesorden. Først reiser Gud himmelstigen «av Ord og sakramenter gjort». Med midler som høres og ses kommer Gud med Kristus til gave, gitt kun av nåde i en bevitnet Jesus-historie.

Med Kristus til gave følger virkningen ved troen i livets vitnesbyrd. Da er han døpte menneskers eksempel i forsakelse og tro. Den rangsnudde frelsesorden gjør virkningen til troens årsak. Da går troen tapt. I Guds frelsesorden går frelsens årsak først: Kristus og ham korsfestet. Da trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Tit 3:5, 8 – (Gud) frelste oss, ikke på grunn av gjerninger gjort i rettferdighet, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd. /.../ Dette er et troverdig ord og jeg vil at du skal innprente det /.../ at de som er kommet til tro på Gud, blir ivrige etter å gjøre gode gjerninger.

«Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger jeg gjør, ja, større enn dem, for nå går jeg til Faderen.»

Hvilke gjerninger er større enn de Jesus gjorde? Apostlenes gjerninger viser at Herrens apostler gjorde undergjerninger som også Jesus hadde gjort. Men større er Jesu gjerninger, virksom med sitt ord i prekenembetets gjerninger, de vi kaller nådemidlene.

Det er en «større» gjerning å døpe i Jesu navn til Jesu død. I dåpen frelser Gud fordi han lar sin forsoning med verden blir den enkelte til del med barnerett hos ham. Det er en «større» gjerning å tilsi syndenes forlatelse i den treéne Guds navn. Det er en «større» gjerning å fremsi Kristi ord over fremsatt brød og vin, og dele ut hva han sier det ER – hans legeme og blod, gitt til syndenes forlatelse.

Da Jesus gikk til Faderen, overlot han til apostlene og deres etterfølgere å utføre prekenembetets handlinger. Forvaltet på troskapens vilkår, er han med oss alle dager.

«Den som tror på meg, fra hans indre skal det – som Skriften har sagt, renne strøm mer av levende vann.»

Ordene sikter til Pinsedagen, om Den Hellige Ånd, gitt kirken i den nye pakt.:

Jes 12:3f – Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder. Den dagen skal dere si: Lovpris Herren og påkall hans Navn! Gjør hans gjerninger kjent blant folkene!

Jes 58:11 – Herren skal alltid lede deg og mette deg i det tørre land. Han skal gi deg nye krefter, så du blir lik en vannrik hage, ja, som et kildevell der vannet aldri svikter.

Jesus lovte de tolv at på Pinsedagen skulle Den Hellige Ånd gi dem kraft til å være Jesu vitner (Apg 1:8). Ånden påminnet dem om alt hva Jesus hadde sagt, og ledet dem fram til hele sannheten. Fra apostelordet øser vi vann av frelsens kilder, fra et uuttømmelig kildevell. (Joh 17:20, 1 Tess 2:14))

2 Kor 1:4 – Blir vi trøstet, er det for at dere skal få den trøst som hjelper dere til å holde ut de samme lidelser som vi må tåle.

Åp 21:6, 22:1 – jeg er Alfa og Omega, Begynnelsen og Enden. Den som tørster, vil jeg la drikke av kilden med livets vann for intet. /.../ en elv med livets vann, klar som krystall ---springer ut fra Guds og Lammets trone.

Elven er den apostoliske læretradisjon, den Jesus innskjerper i sendebrevene til de syv menighetene i Lille-Asia. De representerer kristenheten inntil dagenes ende. Da venter han å motta sin kirkebrud, trofast mot de bud han gav i begynnelsen. Han venter det folk som følger Kristus, hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4) Jesus formaner, advarer og oppmuntrer: «Den som har ører å høre med, han høre hva Ånden taler til menighetene.

Den gang Paulus var farisèer, lignet han en rytter som driver hesten fram med pisen. Etter møtet med den oppstandne Kristus, fikk Paulus drikke av Guds evangelium, og lot andre drikke av samme kilde. Med sitt ord virker han den tro som anvender Guds velgjerninger, enhver på seg selv. Han lar oss få den nåde «å vende om og vinne livet». Æren er Guds i det høyeste, ved Jesus Kristus, vår Herre. (Apg 11:18.).

Fjerde s. e. Påskedag

Joh 7:37-39. Livets vann fra helligdommen

«Den som tørster, la ham komme til meg og drikke.»

Hvilken tørst er Jessu her taler om? Det er den erkjennelse som Guds lov virker – lengselen etter livet med en forsonet Gud og leve forsonet med ham

Sal 32:3f – Så lenge jeg tidde, tærtes jeg bort, jeg stønnet dagen lang. Din hånd lå tungt på meg dag og natt. Min livskraft svant som i sommerens hete.

Jesus oppmuntrer: Kom til meg og drikke! Et eksempel var fangevokteren i Filippi, han som ble så redd at han nesten begikk selvmord. Men Peter oppmuntret ham: «Tro på Herren Jesus, og du skal bli frelst!» (Apg 16:30f)

Hendelsen illustrerer den avgrunnsdype forskjell mellom Guds lov og evangelium. Guds lov er hellig liksom Gud, og sier: «Gjør det, så får du leve!» (Lk 10:28) Hvis ikke er du fordømt og fortapt. Evangeliet derimot gjenoppretter vårt gudsforhold med syndenes forlatelse for Kristi skyld, tilsagt uten forbehold.

Lov og evangelium hører sammen, men synes å motsi hverandre. Ved Guds hellige lov blir synden kjent og fordømt. (Rom 3:20) Virkningen er enten vrede eller syndserkjennelse. Evangeliet derimot åpenbarer Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi død. Virkningen er troen på syndenes forlatelse og en glad samvittighet.

Både lov og evangelium inneholder løfter. Loven gir løfter med forbehold om godtgjøring. Evangeliet forkynner Guds fred, som er Jesus Kristus til oss alle. Han alene er alle menneskenes eneste hellighet og rettferdighet for Gud. Evangeliet sier: «Den rettferdige skal leve av tro.» (Hab 2:4. E Sv Kyrkobib.)

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Rom 4:5f – den som ikke har gjerninger, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham blir hans tro regnet til rettferdighet. Han får rettferdigheten tilregnet ved tro. Som også David sier, at frelsen tilhører det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger. (E Sv Kyrkobib.)

Guds lov og evangelium har hver sin oppgave. Guds lov avslører vår livssituasjon under syndefallets kår. Denne oppgave kalles «dødens embete» (2 Kor 3:7).

Et eksempel er kong David, som ikke forstod at han var skyld i hans død som flt på sin Urias-post. Han dømte ham til døden som var skyld i dette. «Så sant Herren lever, den mannen skal dø», sa David. «Du er mannen», sa profeten Natan. Da våknet David til syndserkjennelse: «Jeg har syndet mot Herren!». Natan tilsa ham straks syndenes forlatelse: «Så har også Herren tilgitt deg din synd. Du skal ikke dø.» (2 Sam 12:5, 7, 13)

Et annet eksempel er *tilhørerne på Pinsedagen*. De ble forskrekket da Peter forkyn- te Guds lov. Rådville spurte de: «Hva skal vi gjøre?» Peter forkyn- te straks evange- liet: Motta syndenes forlatelse i dåpen til Jesu død og oppstandelse. (Apg 2: 37) De tørstet og fikk komme til Ham som er livets kilde.

Evangeliet derimot oppmuntrer til å ta våre liv på alvor og vende om til en forsonet Gud. Guds forsoning med alle er fullført i Jesu Kristi død, men dermed ikke utdelt. Det er i dåpen til Jesu død Gud gir sitt forsoningsverk den enkelte til del, med løftet om salighet for hver den som tror (Mk 16:16).

Så er det lovens oppgave å drive oss til Kristus. Han er «*lovens endemål til rettfer- dighet for hver den som tror*». (Rom 10:4. E Sv Kyrkobib)

Denne sammenheng er ingen fornuftig konklusjon. Evangeliet åpenbarer den rett- ferdighet som er Kristus, reist opp fra de døde tredje dag, rettferdiggjort i alles sted. Denne *virkelighet* er det Gud tilregner oss. Jesus oppmuntrer til tro: Tro på Gud og tro på meg, og du skal ikke lenger tørste. Den som kommer til Guds tro, anvender på seg selv Guds velgjerninger i Jesus Kristus.

Jes 55:1 – Hør, alle som tørster, kom hit og få vann! Og dere som ikke har penger, kom hit og hent korn og spis. (E Sv overs.)

«Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften har sagt, renne strøm- mer av levende vann.»

Virkningen beror på kilden, nemlig Jesus, troens opphavsmann og fullender (Heb 12:2). Den som bekjenner troen, bekjenner ikke «min tro», men Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus: «Han er min Herre», «Den Hellige og Rettferdige (Apg 3:14). Da går profetien i oppfyllelse:

Esek 47:9, 12 – Når dette vannet kommer dit, blir vannet i sjøen friskt, så alt kan leve der vannet renner ut. /.../ På begge elvebreddene skal det vokse alle slags frukttrær. Løvet på dem skal ikke visne, og frukten skal ikke ta slutt. Hver måned skal de bære ny frukt, for vannet de får, strømmer ut fra hellig- dommen. Trærnes frukt skal tjene til føde og bladene til legedom.

Profetien blir oppfylt i Guds Ene, Hellige kirke. Hun er apostolatets kirke. Hun ut- bres i tidens løp med apostelordets lære fra åpenbaringsordets Gud.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære.

Åp 21:6, 221 – Jeg er Alfa og Omega, begynnelsen og enden. Den som tørs- ter vil jeg la drikke av kilden med livets vann for intet. /.../ (En elv) med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone.

1 Tess 2:14f – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkyn- te, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som Guds ord, som det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

4. s. e. Påskedag

Lk 11:1-13. Bønnesøndagen.

En gang var han et sted og bad

Teksten innleder med et ord brukt om *de faste bønnene* i synagogens gudstjeneste. Ulike lærere hadde ulike bønneformular til bruk for sine disipler. Johannes Døperen hadde lært sine disipler hvordan de skulle forrette bønn. Det samme ville Jesu disipler at han skulle lære dem.

Da lærte Jesus dem å be den faste bønne vi kaller «Fadervår» eller «Herrens bønn». De består av sju bønner, dertil påkallelsen først og lovprisningen til slutt. Sju-tallet markerer helheten - alt vi trenger å be om i denne verden, først tre bønner som gjelder vårt forhold til Gud, og deretter bønner for livet under syndefallets kår.

Tankevekkende er plasseringen i Luthers Lille Katekisme – det tredje hovedstykke. *Første hovedstykke* (el «første parten») er Tibudsloven. Forklaringene til budene er nytestamentlige forklaringer, sett i lys av den andre trosartikkel. De ti Guds bud gjør tydelig Guds gode skapervilje og menneskenes nød under syndefallets kår. Tibudsloven rydder vei for spørsmålet: «*Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg?*» (Rom 7:24)

I *det andre hovedstykke* om Troen finner vi sentrum i katetekismen, ordene som alt dreier seg om, nemlig ordene i forklaringen til andre trosartikkel, de ord som alt dreier seg om: «**Han er min Herre**».

Herrens bønn, plassert som *det tredje hovedstykke* er vel begrunnet. Bønne er plassert etter de to første partene om Guds lov og Guds tro. Altså er kristen bønn noe annet enn det å folde hendene, lukke øynene og fremsi en ønskeliste med håp om å påvirke Gud med våre ord. Kristen bønn er *Guds verk* (opus Dei), drevet fram av Guds ord, både lov og evangelium. Ved Sønnen trer vi fram for Faderen som Guds kjære barn og ber i barnlig tillit til ham.

Jak 1:5f – Dersom noen av dere mangler visdom, skal han be til Gud, og han skal få; for Gud gir til alle, villig og uten bebreidelser. Men han må be i tro, uten å tvile. Den som tviler ligner en bølge på havet, som drives og kastes hit og dit av vinden.

I Jesu navn trer vi fram for vår Far i himmelen, lik en venn å stole på i liv og død. Våre bønneemner er ikke tilfeldige, men lært av den treene Gud ved Kristus Jesus, vår Herre. La oss betrakte leddene i Herrens bønn.

Påkallelsen: Fader vår, du som er i himmelen

Det er vår barnerett, gitt i vår dåp, og påkalle vår Far i himmelen. Vi påkaller ham som er alle tings opphav, synlig og usynlig. Vi påkaller ham fordi vi kjenner ham

gjennom den han utsendte, Jesus og vet at han har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn... (Joh 3:16). Vi ber fordi vi vet at Gud er nidkjær for sitt verk, okkupert av fiendemaktene synd, synd og død og satan med sin onde englehær. Vi ber fordi vi kjenner den levende Gudi all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet i en bevitnet Jesus-historie. Den overgår all forstand.

Ef 2:18f – Gjennom (Jesus Kristus) har vi /.../ i én Ånd adgang til Faderen. Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men er de helliges medborgere og Guds familie.

Vi trer fram for den eneste sanne Gud Fader, Sønn og Helligånd «i herlighet like stor, i majestet like evig» (Atan pkt 6).

Etter påkallelsen følger de tre første bønnene. De handler om Guds forhold til oss. Disse bønnene er samtidig en lovprisning. De gjelder Guds Navn, Guds rike og Guds vilje. Disse bønnene omfatter alle mennesker - også her hos oss.

Helliget vorde ditt Navn

Vi ber om nåde til å oppfylle det andre bud, så vi påkaller ham i all nød, ber, lover og takker ham. Den som ikke tror at Gud er meg nådig for Kristi skyld, tror heller ikke hva Guds ord vitner om Sønnen, og kan derfor heller ikke hellige Guds navn. Derfor ber vi at Guds ord må bli lært rett og rent også her hos oss, og vi leve deretter som Guds kjære barn.

1 Joh 5:10 – Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg. Men den som ikke tror Gud, har gjort ham til en løgner, fordi han ikke har trodd Guds eget vitnesbyrd om sin Sønn.

Komme ditt Rike

Vi ber at Guds rike må bli vidt utbredt, og også komme til oss. Da er Kristus til stede, virksom med sitt ord blant oss. Vi ber om Den Hellige Ånds hjelp til å tro Guds hellige ord, og bekjenne i livets vitnesbyrd vårt barnekår hos Gud, og vente Kristus som vår Frelser på Dommens dag.

Skje din vlje på jorden som i himmelen

Denne bønn er et forsvar mot mange slags ulykker og onde planer, som ellers ville skje. Bønnen utelukker den kortslutning at all lidelse og ulykke er uttrykk for Guds straff. Lidelse og ulykke kan også være uttrykk for Guds tukt, for hva har vi fortjent med den onde lyst, virksom i vårt innerster?

De fire siste bønnene handler om «oss», om vår korte levetid under syndefallets kår.

Gi oss i dag vårt brød dag for dag

Det er Matteus-versjonen vi er vant til: «Gi oss i dag vårt daglige brød.» Lukas lar oss se vårt livsopphold i et utvidet perspektiv: «Gi oss hver dag vårt daglige brød». (Lk 11:3) Det hefter usikkerhet ved vårt daglige brød. Det er alltid usikkert om vi maktet å sikre vårt livsopphold på egen hånd. Våre liv følger ikke den rett linje.

Ord 30:8f – gi meg hverken armod eller rikdom, men la meg få den mat jeg trenger.

Forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere

Våre hverdagssynder inngår i en sosial sammenheng. Vi er hverandres skyldnere, Den som har fått mye tilgitt, er som regel mer forsonlig enn før. (Jf Lk 7:47)

Før eller siden blir de fleste pleietrengende og livet virke meningsløst. Da er livet en etisk fordring til overbærenhet og tjeneste. Den etiske fordring omfatter også de kronisk syke, idiotene og mennesker i dyp nød. Deres liv utfordrer til gode gjerninger etter Guds vilje. Og døpt til Kristi død, ber Den Hellige Ånd med uutsigelige sukk også for dem. (Rom 8:26)

Led oss ikke inn i fristelse

Gud frister visst ingen til det onde, men setter troen på prøve. Vi ber at Gud må bevare oss og holde oss oppe, så djevelen, verden og den onde lyst i vårt innerste ikke bedrar oss og forfører oss til vantro, fortvilelse og andre store synder og laster.

Frels oss fra det onde

Oversettelsen kan like gjerne være *den* onde. I denne bønnen ber vi om en god ende på all strid og bekymring, og til sist om en salig død.

Til slutt: Hva er hensikten med Guds barns bønner?

Etter å ha lært oss de sju bønnene, oppmuntrer Jesus til *utholdende* bønn. Et eksempel er han som vekket en venn om natten og bad om brød. Eksemplet reiser spørsmålet om hensikten med bønnens adgang til Gud.

Når Guds ord opplyser om syndens nød, blir vi drevet til å bruke vår barnerett hos vår Far i himmelen. Nøden driver oss, og Guds løfter oppildner oss. Be og dere skal få!

Gud hører sine barns bønner. Vår nåderett er grunnet på Guds forsoning med verden i Kristi død. Han gir alltid det som tjener til vårt beste. Vår Far i himmelen gir aldri steiner for brød. Det ser vi først i ettertid, og tydelig sett i påskeperspektivet.

Kristi Himmelfartsdag

Lk 24:49-53. Vår øversteprest er gått inn i himmelen

Evangelistene har dokumentert at under et av sine disippelmøter ga den oppstandne Jesus det løfte som innleder dagens prekentekst:

Lk 24:49 - «Jeg sender over dere det min Fader har lovt»

Hva hadde Faderen lovt? Jesus siktet til løftet om Den Hellige Ånd – den person som i den treene Gud utgår fra Faderen og Sønnen. Faderens løfte om Den Hellige Ånd finner vi hos profetene, t eks:

Jes 44:3, 8 – Jeg øser vann på den tørstende jord og lar bekker risle over det tørre. Min Ånd vil jeg utøse over din ætt, min velsignelse over din etterslekt. /.../ Frykt ikke, bli ikke forferdet! Har jeg ikke for lenge siden kunngjort og fortalt deg det? Dere er mine vitner. Er det noen Gud ved siden av meg?

Joel 3:1 - (sitert i Peters pinsetale) – En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd over alle mennesker. Deres sønner og døtre skal tale profetord, de gamle blant dem skal ha drømmer, og de unge skal se syner.

Det var løftene om Den Hellige Ånd Jesus viste til, da han sa det var til gagn for de tolv at han «gikk bort» (v 28).

Joh 14:26 - Hjelperen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, skal lære dere alt og påminne dere om alt jeg har sagt dere.

Deretter skulle de bli i Jerusalem i ni dager, inntil løftet ble oppfylt på Pinsedagen. Da ble de ikledd «kraft fra det høye», og eie «min glede i fullt mål» (Joh 17:13). Kraften er Kristus Jesus, den levende hjørnestein i Guds kirkes grunnvoll i den nye pakt, og gleden er den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Utrustet med Åndens gaver mer enn andre kristne, skulle de tolv gi læren videre til kirken i den nye pakt. (Sam me v 17)

Vi har mottatt læren, gitt i og med det apostoliske ord. Ved det lærer vi mennesker den eneste sanne Gud å kjenne. Derfor påkaller vi den hellige Gud etter tekstlesningene og ber: «Hellige Gud, hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet.»

Joh 17:17-20 – Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. Likesom du har sendt meg til ver den, har jeg sendt dem til verden. Jeg innvier meg for dem, så de også skal være innviet i sannheten. Jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord kommer til tro på meg.

«Vår hellige tro» er gitt fra himmelen i en bevitnet Jesus-historie, og den blir gitt videre gjennom Kristi ord, virksom til stede med Den Hellige Ånd i den forsamlede menighet. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort og bevart meg i den rette tro, likesom han kaller, samler, opplyser og helliggjør hele kristenheten på jorden og bevarer henne hos Jesus Kristus i

den rette, ene tro.» (LK forkl 3 trosart).

Men sidestilt med religion, livssyn og etikk, blir Guds tro underlagt relativismens terror og tilhørerne ført vill..

«Han førte dem siden til Betania, løftet sine hender og velsignet dem»

Den oppstandne Jesus gjorde her det samme som øverstepresten Aron:

4 Mos 6:23-27 – Herren sa til Moses: Du skal tale til Aron og hans sønner og si til dem: Når dere velsigner israelittene, skal dere si: «Herren velsigne deg og bevare deg! Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig! Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred!» Når dere således uttaler mitt navn over israelittene, vil jeg velsigne dem.

Når gudstjenesten slutter med velsignelsen, blir Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn lagt på forsamlingen, og det Guds ord sier, det skjer.

Heb 9:11f, 24 – Kristus er kommet som øversteprest for de himmelske goder som vi nå har. Han har gått igjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget av menneske hånd, det vil si: som ikke hører denne skapte verden til. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning. /.../ Nå skulle han for vår skyld tre fram for Guds ansikt.

Hvorfor ble Kristus opptatt til himmelen?

Kristus ble ikke skilt fra oss for å bo i en himmel fjernt fra oss. Nå bor han i sitt nåderike, virksom med handlende allmakt, nærmere enn vi aner. Nå utøver han sin gjrning som den himmelske øversteprest. Med lidende lydighet har han oppfylt Guds lov og frembåret seg selv som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Nå trer han alltid fram for Faderen med forbønn for den troende kirke. På den siste dag kommer han synlig for alle i sin guddoms herlighet. Da skal han «*frelse dem som venter på ham*», Heb 9:29.

Heb 7:24f – Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, for han er og blir til evig tid. Derfor kan han også fullt og helt frelse dem som kommer til Gud ved ham, fordi han lever og alltid går i forbønn for dem.

Han er også nå og i evighet sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Han er etter sin menneskenatur vår og alles bror ved Guds nådeside. Og nå ber han for dem som ved apostlenes ord kommer til troen på ham. (Joh 17:20).

Guds kirkes merkevare – en trosartikkel

Kirkens gudgitte tro er ingen skueartikkel, men en trosartikkel. En skueartikkel beror på føleri og spekulasjon. Mennesker søker dit hvor det er liv og røre under skinn av kristendom. De søker syn for sagn fremfor Kristi gjerning med sitt ord. Men Guds kirkes kjennetegn er ikke trosytringer eller menneskepåfunn, ikke liv og røre, eller trosfellesskap i den hjemmekose idyll. Kirkens kjennetegn er Guds rene evangelium og sakramentene forvaltet med troskap i den forsamlede menighet.

Etter Himmelfartsdagen fortsetter Jesus-historien, virksom til stede med evangeliet

som høres og sakramentene som ses. Der møter vi kirkehistorien i egentlig mening og med krav på troverdighet. Annen begrunnelse trengs ikke. En kristen tror fordi han vet Guds velgjerninger i Jesus Kristus og har et levende håp. (2 Tim 1:12)

Kirkens troverdighet beror på den oppstandne Jesus og hans befalinger til kirken - de handlinger døde skal lære å bruke og holde. Da lokker og drar det underfulle ved kirkens gudstjeneste. Annen begrunnelse er ikke gitt kirkens virksomhet.

Uvitenhet er gammelt nytt og en stående utfordring til alle tider. I en krisetid på 700-tallet f. Kr. måtte profeten Hosea klage:

Hos 4:1f, 4 - Det er ingen sannhet og troskap, og ingen gudskjennskap i folket. De sverger og lyver, myrder og stjeler, bryter ekteskapet og farer med vold, og bloddåd følger på bloddåd. /.../. Mitt folk skal gå til grunne fordi det ikke kjenner Gud.

I skarp motsetning står de nådegaver som den oppstandne Kristus gir sine bekjennere, alt etter mål:

Ef 4:8-13 – «Han steg opp i det høye og bortførte fanger, til menneskene gir han gaver. Han satte noen til apostler, noen til profeter, noen til evangelister, noen til hyrder og lærere. Han gjorde det for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste, og Kristi legeme kan bygges opp...» (Sal 68:19)

Apostelen beskriver også befrielsen:

Rom 7:22-25 – Mitt indre menneske sier med glede ja til Guds lov, men jeg merker en annen lov i mine lemmer. Den kjemper mot loven i mitt sinn og tar meg til fange under syndens lov som virker i mine lemmer. Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud skje takk, ved Jesus Kristus, vår Herre!

Sal 124:7 – Vi har sluppet fri som fuglen fra fuglefangerens snare. Snaren er revet i stykker og vi er sluppet fri.

Ved dåpen og troen er vi ikledd hans rettferdighet, uskyldighet og salighet, fri til å tjene ham. Liksom han har elsket oss, er han et eksempel til etterfølgelse i menighetens fellesskap og i våre daglige gjøremål. Hensikten med frelsen, gitt i dåpen, har utspring i ham som er frelsens årsak og vårt levende håp. Teksten slutter teksten med ordene:

«De tilba ham og vendte tilbake til Jerusalem med stor glede. De var alltid i templet og priste Gud.»

Guds tempel er også her hos oss, Templet er den oppstandne Kristus, virksom med sitt ord i vår midte

Prekestolen er stedet for Kristi undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk. *Døpefonten* påminner oss om barneretten hos Gud og vårt kall til å etterfølge Kristus i forsakelse og tro. *Alterbordet* med den hvite duken påminner oss om Guds nådepakt i Jesu Kristi blod, og befaling «gjør dette».

Brødet, vinen signet, viet,
Ved hans Ord som oss befriet,
Er hans legem' og hans blod.
Ei forstanden det utgrunner,
I hans ord vi ser Guds under
Og den skjulte enhets rot.

«Velsignet være han som kommer i Herrens Navn.»

Ja, kron ham, kron ham, kron ham, himlens kongesønn!

Førpinsesøndag

Lk 12:4-12. Jesus varslet apostlene om Åndens komme

Tekstlesningene i dag forbereder oss på Pinsedagen. Da skjedde to ting i Guds frelseshistorie. Guds kirke fremstod i den nye pakt, grunnet på Guds forsoning med verden, fullbrakt i Kristi offerdød. Og da ble hjelperen Den Hellige Ånd gitt Guds kirke til gave. Han skriver Guds lov i de troendes liv og hjelper oss til å leve det livet vi er skapt til å leve etter Guds gode skapervilje. Denne hjelper var nødvendig for apostlene, og nødvendig for kristne til alle tider – også nødvendig for oss.

«Jeg sier dere, mine venner: Vær ikke redd for dem som slår legemet ihjel, men si- den ikke kan gjøre mer»

Jesus kalte de tolv for sine «*venner*». Han kunne også ligne dem med småbarn – «*disse små som tror på meg*» (Mt 18:10, 14 barn). Jesu apostler var i seg selv ikke spesielt modige. Peter fornektet ham tre ganger i øversteprestens forgård. Da den oppstandne Jesus oppsøkte dem, hadde de låst seg inne på et rom av frykt for Jesu fiender. Et barn som er redd, trenger fremfor alt en hjelper og trøster. Det trenger Guds barn uavhengig av alder.

Landshøvdingen Pilatus misbrukte sverdets makt – den verdslige makt. Den er gitt denne verdens makthavere til vern om borgernes liv og eiendom. Også Herodes misbrukte sverdets makt da han sørget for at apostelen Jakob den eldre led martyrdøden som den første av apostlene. Men vi trenger ikke å frykte verdslige makthavere. De kan iverksette dødsdommer, men «siden ikke gjøre mer», sier Jesus. Hvem har vi grunn til å frykte fremfor alt?

Vi har fremfor alt grunn til «å frykte ham som har makt til å kaste i Gehenna».

Ordet «Gehenna» ble den gang brukt om søppelplassen utenfor Jerusalem. Der fortærte ilden søppelet dag og natt. (Mk 9:44)

Mennesker frykter sykdom, lidelse og død – eller «noe alvorlig», som det heter. Men hvem er redd for ham som er dommeren over våre livs evige skjebne? Det er den hellige Gud, vår skaper og gjenløser. Han er nidkjær for sitt verk, okkupert av fiendemaktene synd, død og djevel. Så høyt har han elsket verden at han gav sin enbårne Sønn og forsonet verden med seg selv i Jesu død. Så nidkjær er åpenbaringsordets Gud, den levende Gud.

Unnfanget og født under syndefallets levekår, kom vi til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fienders terror. Vi merker oss Jesu rekkefølge: Advarselen først, deretter trøsten. Gud gav sin enbårne Sønn til verden for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv..

2 Mos 20:5f – Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ættledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ættledd.

Joh 3:17f – Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham. Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt.

Gud vil at hans gode skapervilje skal råde uten forbehold. Gud Skaperen fornyer, bygger opp og gjør livet verdt å leve. Fiendemaktene skaper ingenting. De dør, ødelegger og river ned. Den hellige Gud reagerer med vrede mot synd, død og satan med sin englehær. djevel. Gud reagerer med nidkjærhet for sitt verk. Denne reaksjon er skremmende. Men «Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus vår Herre» (Rom, 6:21). Gud er nådig kun for sin godhets skyld. Med likegyldighet er mennesker skyld i det evige «utenfor» hvor ingen Jesus fins. Derfor advarer Jesus.

Advarende eksempler er beretningene om syndfloden, straffen over Sodoma og Gomorra, plagene som rammet Egypt, beretningen om Kora og hans opprør, og Israels folk, bortført til Babylon.

Det var Guds nidkjærhet Jesus viste da han med en svøpe drev ut dem som drev handel i forgården til templet. Noe lignende skjedde magikerne Ananias og Safira. De utga seg for kristne for å tjene penger på sin magi. Advarende eksempler vitner om Guds lov, hellig liksom Gud selv, får vi lønn som fortjent.

Forholdet mellom Guds lov og evangelium handler om motsetning og sammenheng, men uten sammenblanding. Guds evangelium åpenbarer Guds nådige rettferdighet. Den frikjenner, trøster og oppmuntrer med Kristi lidende lydighet. Verdens syndebærer har oppfylt loven i alles sted, lydig til døden på korset. Derfor er den hellige Gud syndere nådig for Kristi skyld – og ikke av noen annen grunn.

Rom 3:25f – Kristus Jesus har Gud stilt synlig fram for at han ved sitt eget blod skulle være et sonoffer – for dem som tror. Slik ville Gud vise sin egen rettferdighet. For tidligere hadde han i sitt tålmod båret over med de syndene som var begått. Men i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han erklærer den rettferdig som tror på Jesus.

Rom 10:4 - Kristus er lovens ende til rettferdighet for hver den som tror. (E Sv kyrkobib).

Guds nidkjærhet viser at vi hver for oss er mer verdt enn mange spurver. Vi er kjøpt og prisen betalt. (1 Kor 6:20) Til hvilken pris?

1 Pet 1:18f – det var ikke med forgjengelige ting, med sølv eller gull dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene, det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Kol 2:14f – Gjeldsbrevet som gikk imot oss på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset. Han avvæpnet maktene og myndighetene og stilte dem fram til spott og spe da han triumferte over dem på korset.

1 Pet 2:24 – Han bar våre synder opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten.

Guds evangelium handler om Guds frelse i Kristi lidende lydighet, fullbrakt i Kristi død på korset og stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde. Men hvorfor? Guds svar ble avgitt på Pinsedagen. Den Hellige Ånd ble gitt kirken for å skrive Guds gode skapervilje i de troendes sinn. Derfor oppmuntrer apostelen:

Rom 12:2 - la dere ikke lenger prege av den nåværende verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan bedømme hva som er Guds vilje, det gode som er til hans behag, det fullkomne.

«Den som spotter Den Hellige Ånd, skal ikke få tilgivelse.»

Hvilken spott taler Jesus om? Den kan ikke være misbruk av Guds navn. Paulus er kjente at han som fariseer «spottet, forfulgte og brukte vold», men Gud tilgav ham for Kristi skyld. (1 Tim 1:13). Et apostelord belyser saken:

Heb 6:4-6 – Når noen en gang har fått lyset, har smakt den himmelske gave og fått Den Hellige Ånd, har smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter, og de så faller fra, da er det umulig å fornye dem så de vender om.

Umulig må fornyelsen være, når man forblir *forherdet inntil sin død*.

Hva bør den gjøre som frykter å ha begått synd mot Den Hellige Ånd? En hjelp er Guds nådetilsagn, tilsagt i det private skriftemål. Kristi fullmakt sier: «*Den dere forlater syndene, er forlatt*» (Joh 20:23). Med syndsforlatelsens ord stadfester Gud ditt barnekår hos ham, gitt deg i din dåp.

«Når de fører dere fram for /.../ for øvrigheter og myndigheter, vær ikke da bekymret for hvordan dere skal forsvare dere eller hva dere skal si. Det skal Den Hellige Ånd lære dere i samme stund.»

Troskap mot Herrens ord og bud medfører motstand. Kristus forberedte apostlene på forfølgelsestider og oppmuntret dem. De skulle bli i Jerusalem inntil Pinsedagen, til de var blitt ikledd «*kraft fra det høye*» (Lk 24:49). Først deretter skulle de iverksette misjonsbefalingen. Kristus innfridde sitt løfte. Da Peter og Johannes stod anklaget for Det høye råd, «ble de fylt av Den Hellige Ånd».

Apg 4:10-13 – Denne mannen som står frisk foran dere i kraft Jesu Kristi, na-

sareerens navn, han som dere korsfestet, men Gud reiste opp fra de døde. Han er den steinen som dere bygningsmenn vraket, men som er blitt hjørnestein. Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noe annet navn som vi skal bli frelst ved.

På lignende vis oppmuntret Paulus den unge Timoteus i prekenembetets gjerning: «Lid også du vondt som en god Jesu Kristi stridsmann» (2 Tim 2:3)..

Gud Den Hellige Ånd er hjelperen og trøsteren med Kristi ord. Han lar oss kjenne kraften av Kristi oppstandelse. Et eksempel er apostelen Paulus under sitt første fangenskap i Rom (år 62 el 63. Han skrev i et tilbakeblikk på sin tid som farisèer:

Fil 3:7-11 – det som før var en vinning for meg, anser jeg for Kristi skyld som tap. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. Dette for å lære å ham å kjenne og kraften av hans oppstandelse, og samfunnet med ham i hans lidelser og bli lik ham i hans død, at jeg måtte nå fram til oppstandelsen fra de døde. (E Sv Kyrkobibel)

KIRKEÅRETS KIRKEDEL

Pinsedag

Joh 14:15-21. Hjelperen Den Hellige Ånd

I dag begynner kirkeårets kirkedel. Det samlende tema er kristnes liv med Hjelperen Den Hellige Ånd.

Teksten er hentet fra Jesu tale da han hadde innstiftet nattverden. I talen lovte han å sende Hjelperen – Den Hellige Ånd. Men hvilken hjelp gir han? Et svar har Jesus gitt like før dagens prekentekst: – *Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger jeg gjør.* (Joh 14:12.) Hvilke gjerninger er de? Det Jesus-ord som innleder teksten, belyser Helligåndens hjelp:

«Dersom dere elsker meg, holder dere mine bud».

Kjærligheten er lovens fylde – å elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv. De ti Guds bud gjør tydelig Guds gode skapervilje for alle mennesker. De er også Jesu bud, men dertil gav han et nytt bud som ikke står i Moseloven – budet til Jesu disipler: - *«dere skal elske hverandre»*. Det fins ikke i Moseloven, men omfatter også det doble kjærlighetsbud. I tillegg kommer de gjerninger som kjennetegner Guds kirke: Det evangeliske prekenembete, Herrens Nattverd, dåpen og løse- og bindemakten.

Da Jesus innstiftet den nye pakts måltid – *Den Hellige Nattverd*, befalte han: *«Gjør dette til min ihukommelse.»* Etter oppstandelsen innstiftet han også *prekenembetet* og gav *dåpsbefalingen*.

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Mt 28:19f – Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag idet dere døper dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Prekenembetets oppdrag omfatter også nøklemakten fra den oppstandne Kristus – fullmekten til å *løse- eller binde synder på Kristi vegne.* (Joh 20:23)

Disse befalinger skal døpte lære å holde og bruke. På dette vilkår er han med oss. Da trenger vi hjelperen Den Hellige Ånd, som med Kristi ord lærer oss den eneste sanne Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Den Hellige Ånd er den tredje person i Guds treenhet. Denne trehet i enheten overgår all forstand: Tre personer i den ene Gud. Også i gammeltestamentlig var man kjent med en trehet i åpenbaringsordets Gud, men først under Jesu dåp i Jordan ga treheten seg tydelig

til kjenne. Det bibelske vitnesbyrd tvinger oss til denne bekjennelse. Den går som en rød tråd gjennom Det nye testamente.

Siden aposteltiden bekjenner Guds kirke den treene Gud – i seg selv en virkelighet som utelukker mennesketankens erobringer. Kirkens gudstro er Guds tro til menneskene, gitt verden i en dennesidig, jordisk Jesus-historie.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordumstid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt med sitt mektige ord.

Den Hellige Ånd utgår fra Faderen og Sønnen

Guds Sønn i Jesu skikkelse ba Faderen sende hjelperen, Den Hellige Ånd (Joh 14:26). I avskjedstalen sa Jesus at Helligånden *utgår* fra Faderen og Sønnen for å *herliggjøre* Sønnen i Jesu skikkelse. Det gjør han ved «å ta av det som er mitt og forkynne for dere», sa Jesus (16:32).

Guds tro til oss er åpenbaringen av de tre personene i sin guddoms enhet: Faderen er *opphav*, Sønnen er *født* og Ånden *utgår* fra Faderen og Sønnen – «like stor i Guddoms makt og majestet» (D atan bekj, pkt 6).

Vi trer fram for Gud Faderen i Jesu navn og ber ham komme oss til hjelp med Den Hellige Ånd. Vi trer fram fordi vi vet og kjenner den ene, sanne Gud gjennom den han utsendte – Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse.

Fra kirkefedrene har vi bildet av tre soler som utgår fra hverandre – Sønnen som er *født* av Faderen fra evighet, og Ånden som *utgår* fra dem begge. Nærmere kommer vi ikke. Det er vårt håp å få skue Gud ansikt til ansikt, og se ham slik han er i all sin herlighet (Åpb 22:4). Men skal Guds tro komme til oss, må vi *høre* Jesu Kristi ord fra Faderen. Da trenger vi Hjelperen, Den Hellige Ånd (Mt 17: 5). Da anvender vi Guds tro, enhver på seg selv.

Ved hjelp av Kristi ord fra Faderen er det Helligånden forsvarer, oppmuntrer og trøster sitt folk: Frykt ikke, du lille hjord! Dere er Guds kjære barn. Guds nådepakt med dere i den hellige dåp består. Den som tror, skal bli salig. (Mk 16:16).

Hjelperen Den Hellige Ånd river ned tankebygninger og kommer vår avmakt til hjelp i troens saker. Han opplyser vår forstand med evangeliet, trøster og hjelper oss med Guds velgjerninger i Kristus og skaper ved troen det nye menneske som skal leve evig for Gud i hans rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Helligånden gjør hva duen gjorde, da den kom tilbake til Noas ark. Duen kom med det friske oljeblad i nebbet – et bilde på Guds evangelium til oss (1 Mos 8:11). Dagen nærmer seg da Kristi troende kirke skal stige i land på den jord som kommer med det fullendte gudsrike.

«Jeg skal be Faderen, og han skal gi dere en annen talsmann, som skal bli hos

dere for alltid, Sannhetens Ånd, som verden ikke kan ta imot.»

Vi har fått Hjelperen ufortjent - av nåde, utgått fra Faderen og Sønnen. Men *hvorfor?* De titler Jesus bruker, gir svar. Han kaller Den Hellige Ånd «*talsmann*» og «*Sannhetens Ånd*».

Ordet for talsmann kan også oversettes med *forsvarer, hjelper og trøster*. Han gjør talsmannens gjerning. Han forsvarer og trøster med Guds nåderett når Guds fiender anklager med Guds lov. En forsvarsadvokat kan ikke se bort fra loven, men anvender loven til klientens forsvar. Det er hva Den Hellige Ånd gjør:

Rom 8:26f – Ånden kommer oss til hjelp i vår svakhet, for vi vet ikke hva vi skal be om for å be rett. Men Ånden går i forbønn for oss med uutsigelige sukk. Og Gud, som gransker hjertene, vet hva Ånden vil, for det Ånden ber om for de hellige, er etter Guds vilje.

Guds vilje opphever ikke loven. Guds vilje viser til vår stedfortreder, Guds enbårne Sønn. I sin lidende lydlighet under loven, har han oppfylt loven i *alles* sted. Troen har Kristus til gave, og frelst av nåde har anklageren ingen anklagerett. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Med denne oppmuntring hjelper Ånden oss til å praktisere dåpen i forsakelse og tro.

Rom 6:19 – Før stilte dere lemmene til tjeneste for umoral og urett, og det førte til enda mer urett, men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett.

Den Hellige Ånd er Sannhetens Ånd

Sannhetens Ånd kommer oss til hjelp med Sønnens ord fra Faderen. Kristi ord er nådemidlet som lar oss kjenne Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Derfor ber vi: den treéne Gud etter tekstlesningene: *Hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet.*

Lk 11:13 – Når selv dere som er onde vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal ikke da Faderen gi Den Hellige Ånd fra himmelen til dem som ber ham.

Den Hellige Ånd tilslører ikke Guds ord med vage ord i generelle vendinger. Helligånden taler sannheten med Kristi ord og befalinger fra Faderen. Ordene sier ikke alt. Det er heller ikke mulig. Sannheten er gitt oss stykkevis, men i den kommende verden skal Guds folk forstå fullt ut, slik Gud kjenner oss fullt ut (1 Kor 13:12).

Størst blant tro, håp og kjærlighet er kjærligheten. Den er størst fordi troen fra Gud er sann. Uten Guds tro kan ingen kjenne Gud i hans selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet.. Gud er en forsonet Gud. Med Guds tro til oss har kjærligheten sin glede – ikke i urett, men i sannheten (1 Kor 13:6).

Jes 11:2f -Ånden skal hvile over ham (Kristus), Ånden med visdom og forstand, Ånden med råd og styrke, Ånden som gir kunnskap om Herren og frykt for ham.

Herrens tolv apostler fikk denne åndsutrustning på Pinsedagen. Den Hellige Ånd viste seg som ildtunger på apostlenes hoder, «og de begynte å tale på fremmede tungemål etter som Ånden gav dem å forkynne» (Apg 2:4).

Forundret spurte tilhørerne fra mange folkeslag: «Hvordan henger det sammen at en- hver av oss hører dem tale på vårt eget tungemål? /.../ Vi hører dem tale om Guds storverk på vårt eget språk?» (v 11) De hørte et høreunder. Det greske ordet «glossa» betyr tungemål eller språk. Noen lar ekstatisk babbel være et tegn på Guds kirkes nærvær. Da må kirken ha vært fraværende gjennom et par tusenår. De som gjør babbel til kirketegn, har et bevisproblem.

Guds løfte ved profetene ble oppfylt på Pinsedagen. De tolv ble utrustet med Åndens gaver til å formidle Jesu undervisning på fremmede språk, og dermed legge kirkens grunnvoll for all ettertid. Det krever bibeloversettelser til fremmede språk, og nye oversettelser, for språkene er i endring.

Med Kristus som bibellærer er han virksom med Sannhetens Ånd. Men begrunner man kristentroen med føleri og overgivelse, da øser man av eget bryst og går ut-over «det som står skrevet» (1 Kor 4:6f). Bibel- og bekjennelsestroskap kjennes på troskapen mot apostelordets lære fra Herren Jesus, kirkens Lærer:

1 Joh 3:18-20, 24 – vår kjærlighet må være sann. Ikke tomme ord, men handling. Slik skal vi vite at vi er av sannheten, og vi skal stille våre hjerter til ro for hans åsyn, for selv om vårt hjerte fordømmer oss, har vi frimodighet for Gud. /.../ Den som holder hans bud, blir i Gud og Gud i ham. Og at han er i oss, det vet vi for han har gitt oss sin Ånd.

1 Kor 15:1,3f – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynnte dere, det dere har mottatt og står på. /.../ For først og fremst overga jeg det jeg selv har mottatt, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han blev begravet, at han stod opp den tredje dag etter Skriftene...

Åp 3:22 – Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

En menighet samles om kirkens kjennetegn - evangeliet og sakramentene, forvaltet slik den oppstandne Kristus befalte. Vi er i oss selv en skrøpelig flokk, men det har behaget Gud å gi oss Riket. Gud Helligånden kommer oss til hjelp med den rett utlagte Skrift med Sønnens ord fra Faderen.

Talsmannen, Den Hellige Ånd, trøster og forsvarer oss med Guds trofasthet og selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus. Ved troen helliger han oss, så vi i livets vitnesbyrd så vi elsker hverandre med ham til eksempel som har elsket oss først.

Andre Pinsedag

Joh 12:44-50. Den Hellige Ånd opplyser

Den Hellige Ånd er *helliggjøreren*, gitt Guds kirke til hjelp med Kristi ord, virksom i den forsamlede menighet. Uten Den Hellige Ånd fins ikke kirken noe sted – bare religion, livssyn og etikk. Eller sagt med et sitat fra Luthers Stor Katekisme:

«Verken du eller jeg kunne vite noe om Kristus eller tro på ham og gjøre ham til Herre, hvis ikke Den Hellige Ånd først hadde tilbudt oss dette og lagt det i våre hjerter ved forkynnelsen av evangeliet.

Gjeringen er gjort og fullført. Kristus har vunnet skatten for oss ved sin lidelse, død og oppstandelse. Men dersom dette verk ble skjult og ingen fikk vite om det, da ville alt vært forgjeves, alt ville vært tapt. For at skatten ikke da skulle være begravd, men tatt i bruk og nyttiggjort, så har Gud latt sitt Ord gå ut og bli forkynt, og i Ordet latt Den Hellige Ånd by fram og gi oss denne frelsens skatt.

Å helliggjøre er altså ingenting annet enn å føre oss til Kristus, så vi skulle få den velsignelse som vi ellers aldri kunne skaffe oss av oss selv.» (SK 2:38f)

Teksten belyser tre sider ved Den Hellige Ånds gjerning:

Å OPPLYSE vår formørkede forstand med Kristi Ord fra Faderen.

Å BYGGE menigheten, virksom med Kristi ord fra Faderen.

Å BEVARE oss i Guds tro, gitt ved evangeliet.

Den Hellige Ånd OPPLYSER med Guds Ord vår formørkede forstand

Jesus bruker ordet «lys» om sin persons hemmelighet - sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person: *«Som et lys er jeg kommet til verden, for at hver den som tror på meg, ikke skal bli i mørket.»*

Med Guds ord opplyser den Hellige Ånd om Jesu persons hemmelighet - om Gud og menneske forenet i Jesu person og Guds forsoning fullført i Jesu død. Troen er Den Hellige Ånds suverene verk. Han kaller og opplyser ved evangeliet om Guds gjerninger i en bevitnet Jesus-historie, varslet ved Guds profeter i den gamle pakt. Med opplyst forstand istemmer vi Sakarias' lovsang:

Lk 2:29-32 – Herre, nå lar du din tjener fare herfra i fred, slik du har sagt. Med egne øyne har jeg sett din frelse, som du har beredt i alle folks påsyn, et lys til åpenbaring for hedningene og til ære for ditt folk, ditt Israel.

Senere stadfestet Jesus denne kjennskap:

Joh 8:12 – JEG ER verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørke, men ha livets lys.

På Pinsedagen viste Ånden seg med ildtunger over apostlenes hoder. De ble utrustet til å tale på fremmede språk, alt etter som Ånden gav dem. Dermed kunne

tilhørerne bli opplyst, hver på sitt eget språk.

Først ble de opplyst om sin livssituasjon. Forskrekket spurte de. «*Hva skal vi gjøre?*» Da forkynnte Peter evangeliet om syndenes forlatelse: «*Vend om og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Så skal dere få Den Hellige Ånds gave.*» Den formørkede forstand ble opplyst: De som da tok imot hans ord, ble døpt.» (Apg 2:37f, 41)

Sal 36:10 – Hos deg er livets kilde; og i ditt lys ser vi lys.

Den Hellige Ånd BYGGER menigheten, virksom med Kristi ord

Den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte. Synlige påminnelser i kirkerommet er prekestol, *døpefont* og *Herrens bord* – alterbordet med den hvite alterduken. Hvor disse handlinger blir forvaltet med troskap, der består Guds Ene Hellige Kirke, den apostoliske kirke.

Ordet «apostolisk» er det kirkebeskrivende ord om kirkens utbredelse i tidens løp. Kjennetegnet er apostelordets lære fra Jesus Kristus, formidlet i tidens løp gjennom skiftende generasjoner. Trofast mot apostlenes lære, blir menigheten oppbygd på den ubeskårne grunnvoll hvor hjørnesteinen er den oppstandne Kristus.

Underlig er denne historie. Guds troende kirke kjennes ikke på trosytringer i samtale, debatt og dialog. Kristne samtaler om den «*visdom som leder til frelse ved troen på Kristus Jesus Kristus*» (2 Tim 3:15). Enhetens kjennetegn er ikke trosytringer, men evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte, trofast mot den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Der er Den Hellige Ånd menighetens byggmester.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære...

2 Tim 3:16f – Alle skrifter som er inngitt av Gud, er også nyttige til å gi opplæring og tale til rette, hjelpe på rett vei og oppdra i rettferd. Slik skal det menneske som hører Gud til, settes i rett stand og bli rustet til all god gjerning.

*Joh 17:20 – (Jesus) ber for dem som **ved deres ord** kommer til tro på meg. Jeg ber at de alle må være ett, likesom du, Fader, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss.*

Rom 10:13-15, 17 – Hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst. Men hvordan kan de påkalle en de ikke tror på? Og hvordan kan de høre dersom ingen forkynner? Og hvordan kan noen forkynne uten at de er utsendt? /.../ Så kommer da troen av budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

Den Hellige Ånd BEVARER kristne, trofaste mot det apostoliske ord

Kristi kirke består på det prekenembete som istemmer Peters bekjennelse på vegne av de tolv: Jesus er «*Messias, den levende Guds Sønn.*» (Mt 16:16) Bekjennelsen ble ikke gitt dem umiddelbart, men gjennom Kristi undervisning. Han hadde i lengre tid undervist dem i Det gamle testamente. Tema var hans persons hemmelighet og det verk han var sendt for å fullføre.

Guds kirke kjennes på den trofaste kirke, trofast mot apostelordets lære fra Skrif-

tens Herre, og de som hører og kommer til tro, blir bevart hos Gud. (Joh 17:20) Kristentroens begrunnelse er hverken trosytringer eller lære nedfelt i flertallsvedtak. Læren er gitt med apostelordets lære fra Jesus Kristus, Bibelens Herre og rette utlegger. Annen kompetanse, autoritet eller gyldighet er ikke gitt kirkens prekenembete, annet enn å formidle den lære som beviselig er formidlet siden aposteltiden. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente og stadfestet med Guds vitnesbyrd: Kristi legemlige oppstandelse den tredje dag.

Derfor lærer kirken, at for å få Guds tro, «er det innstiftet et embete til å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler, blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet...» (CA art 5)

Guds forsoning med verden er fullført, og gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Dåpen er Guds nådepakt, gyldig livet ut med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). Med Kristus til gave ufortjent, er vi kalt til å etterfølge Jesu eksempel i forsakelse og tro.

Er løpet langt, la dem ei mattes,
Gråhåret tjener kom i hu!
Er løpet kort, la dem ei fattes
Et rom hvor hjemme selv er du.

I tillit til Guds løfte, anvender vi Guds forsoningsverk på oss selv, og øver troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. I kirken handler alt om dåpen.

Vårt gudsforhold står og faller med vårt forhold til Kristus Jesus

«Hva jeg taler, det taler jeg slik Faderen har gitt meg.»

Jesu ord sikter her til *hensikten* med Guds Sønns fornedrelse i tjenerskikkelsen, oss mennesker lik, men uten synd. I sin lidende lydighet gikk han inn under Guds lov og oppfylte den i i alles sted. (Fil 2:7f)

«Om noen hører mine ord og ikke tar vare på dem, så dømmer ikke jeg ham, for jeg er ikke kommet til verden for å dømme verden, men for å frelse verden.»

Mt 11:28 – Kom til meg alle dere som strever og har tungt å bære!

Joh 6:37 – Den som kommer til meg, vil jeg så visst ikke støte bort.

Det var for å frelse verden Guds Sønn fornedret seg selv og kom i Jesu tjenerskikkelse. Slik ble Guds frelsesplan fullført. Med sin lidende lydighet har han frelst oss fra syndens og dødens og djevelens tyranni. Seieren har han vunnet allerede.

Fil 2:8f – han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham Navnet over alle navn.

Fullført er Guds forsoning med verden i Kristi død. Kristi gjenkomst gjenstår. Da kommer han i sin guddoms herlighet, synlig for alle. Han kommer som verdens dommer og sin troende kirkes frelser.

Nå er det nådetid: Gud oppmuntret med evangeliet til omvendelse og tro, ja, mere:

Han *befaler* å tro hva evangeliet gir. Denne befaling kaller han et «*bud*». Gud befaler oss inntrengende å sette vår lit til Guds forsoningsverk, gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Gud vil vi skal tjene ham, ved troen ikledd Jesu Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Gal 3:27 – Så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus (Sv Kyrkobib).

På Pinsedagen fremstod Guds kirke i den nye pakt. Nå lever vi i den nådetid da Hjelperen Den Hellige Ånd er i arbeid med Kristi ord - opplyser vår forstand, oppbygger Guds kirke og bevarer oss i Guds tro, gitt ved Kristi ord som høres.

Den Hellige Trefoldighets fest

Mt 28:16-20. Døpt i den treene Guds Navn

Denne søndagens navn har fra gammelt av vært «**Den hellige Trefoldighets fest**».

Gjennom kirkeårets juledel og påskedel har vi gjennom Jesus Kristus lært den treene Gud å kjenne. I dag feirer vi denne gudgitte tro med takk og lovprisning. Vi har lært Guds å kjenne gjennom Sønnen fra Faderen, og med hjelperen Den Hellige Ånd, virksom med Sønnens ord fra Faderen, én sann Gud som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.

Det bibelske vitnesbyrd om åpenbaringsordets Gud tvinger oss til å tenke slik om Ham. Årsaken er Guds løfter i den gamle pakt, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fed-rene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt til arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Joh 17:3 – dette er det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.

Vi mennesker lærer hverandre å kjenne gjennom ord vi sier. Guds ord i en bevitnet Jesus-historie, lærer oss Gud å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død. Han er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd i den ene guddom - «*i herlighet like stor, i majestet like evig*» (Atan pkt 6). I gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i Gud, men uklart, liksom på lang avstand. Det var under Jesu dåp i Jordan-elven Gud ga sin trehet tydelig til kjennet. Da Jesus steg opp av vannet, viste Den Hellige Ånd seg som en due over ham, og røsten lød fra himmelen: «*Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i*» (Mt 3:16f).

Vi istemmer hva Gud har vitnet om sin underfulle hemmelighet. De tre personene i den ene Gud kan lignedes med tre soler som utgår fra den ene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd. Nærmere kommer vi ikke Guds underfulle treenhet.

«Dette er den allmenkristne tro, at vi tilber èn Gud i Treenheten og Treenheten i èn Gud.» (Atan pkt 3)

Gjennom Jesus Kristus har vi lært den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet.. Og den som er døpt i den treene Guds navn, har ved dåpen og troen barnerett hos ham. Denne gudskunnskap begrunner misjons- og dåpsbefalingen.

(Vi reiser oss og fremsier med veksellesning den Athanasianske bekjennelse.)

Årsaken til kirkens tro er unik

Muslimer underkaster seg Muhammeds gudside – en skjebnegud som har skapt verden. Uvitende mennesker fester seg ved utvortes fromhet og putter alt i samme sekk, kalt «religion». Slik blir den nytestamentlige tro underlagt relativismens terror med kirkeødeleggende virkning.

Begrunnelsen gjør kirkens gudstro unik. Vi istemmer hva åpenbaringsordets Gud har talt i en dennesidig, bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Kirkens gudstro er Guds tro til menneskene, formidlet i den apostoliske læretradisjon siden aposteltiden. Lært av åpenbaringsordets Gud, tilber vi den treene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd – èn sann Gud, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. *«Enhver som altså vil bli salig, må tenke slik om Treenheten.»* (Atan pkt 26.)

«- da de fikk se ham, falt de ned og tilbad ham.»

Jesus hadde lovt å møte de tolv på et fjell i Galilea. Der møtte de ham og *tilba* ham. Guds ord sier; *«Herren, din Gud, skal du tilbe.»* Vi tilber Jesus, Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Vi tilber det største av alle Guds under – Gud og menneske forenet i Jesu person. Vi tilber det under som også Guds engler higer etter å se inn i (1 Pet 1:12).

Vi tilber ikke det skapte fremfor Skaperen. Ved Guds nåde har vi lært den levende Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). Det er *ham* vi tilber. Et eksempel: Under Herrens Nattverd er det ikke brød og vin vi tilber. Vi tilber Guds Golgata-offer - Jesu Kristi, Guds Sønns legeme og blod i sakramentets skikkelser. I dette måltid har vi samfunn med ham i en jordisk virkelighet.

Kol 2:9 – i ham er hele guddomsfyllden legemlig til stede.

Joh 1:16 – Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde.

Under Herrens nattverd ihukommer vi Sønnens død for Faderen og tilber ham ved troen i Den Hellige Ånd. Hovedsaken er likevel kirkens samfunn med Guds Golgata-offer i sakramentets skikkelser, verdig all tilbedelse i himmelen og på jorden.

De som nekter ham den sakramentale tilbedelse, avslører sin «Gud og Jesus-religion»: De betrakter Jesus som menneske og mottar ikke annet enn brød og vin. I Gud-og-Jesus-religionen er Jesus i himmelen, fjernt fra oss. For dem er ikke Kristi tydningsord avgjørende, men den umiddelbare Jesus-mystikk i hjertet. Denne todelte virkelighetsoppfatning er den samme hos antikkens filosofer – en åndelig verden skilt fra den materielle verden. Denne åndelighet unngår det nytestamentlige vitnesbyrd – Guds nærvær, virksom til stede i en bevitnet Jesus-historie:

Joh 1:14 – Ordet ble menneske og tok bolig i blant dere.

Lk 17:21 - Guds rike er iblant dere!

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord.»

Den oppstandne Jesus sier med disse ord at han forener Gud og menneske i Jesu person. Han er Menneskesønnen, den sønn som jomfru Maria fødte, og samtidig gitt all makt i himmelen og på jorden. Nå sitter han ved Guds nådeside som Kongen i Guds rike og alle menneskers bror, fri til å utøve sin allmakt med ord og handlinger i den forsamlede menighet. Eller sagt med en katekismeforklaring: «Ifølge sin menneskenatur rår Kristus i herlighet, nå og i evighet sammen med Faderen og Den Hellige Ånd, over alt det skapte i himmelen og på jorden.»

Sal 110:1 – Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter.

Herlighetsteologi eller korsets teologi?

«**Herlighetsteologi**» starter «ovenfra». Forkynnelsen forutsetter at tilhørerne har en fri vilje til å velge såkalte «rettigheter» hos Gud. Rett valg medfører lykke, rikdom, god helse og fremgang på alle livets områder. Herlighetsteologi appellerer til mennesker i en vanskelig livssituasjon, men blir ikke forventningene om «velsignelser» innfridd, må årsaken være en mangel ved troen, uoppgjort synd, osv.

Herlighetsteologer vet å tilpasse læren til dominerende ideer i samtiden, og foreskrive den lærepraksis som gir kirken fremgang, anseelse og gode kår til alles beste. Denne fornuftsvisdom kjennes på vage ord i generelle vendinger, som om den rett utlagte Skrift finnes i ideenes verden, overlatt til mennesker å konkretisere (el kontekstualisere). Praktisk teologi må følgelig handle om *den praktiske fornuft* (Immanuel Kant).

Korsteologi begynner «nedenfra» - med Jesus-barnet i krybben. Korsteologer mottar gudskunnskap gjennom Guds enbårne Sønn i hans fornedrelse, og mottar Skriftens klarhet, tydet av ham selv og gitt videre til kirken i og med apostelordets lære. Med ham til gave, etterfølger korsteologer hans eksempel i forsakelse og tro.

Korsteologer ser Gud «bakfra» - i Kristus Jesus og ham korsfestet (2 Kor 2:2, 2 Mos 32:22). De ser den visdom som i verdens øyne er dårskap. De ser i Skriftens lys Guds selvhengivende kjærlighet. Den fins ikke uten personer i den samme guddoms enhet. (Mt 3:16f).

1 Kor 1:21, 23, 24 – Da verden ikke brukte visdommen til å kjenne Gud gjennom Guds visdom, besluttet Gud å frelse dem som tror ved den dårskap vi forkynner. /.../ en korsfestet Kristus /.../ Guds kraft og Guds visdom.

2 Kor 10:5 – vi river ned tankebygninger, alt stort og stolt som reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus.

Gudsåpenbaringen sett «bakfra» lar oss motta «korsteologi». Vi lærer Gud å kjenne gjennom Jesu persons hemmelighet, bevitnet i en jordisk Jesus-historie. Den lar oss kjenne Guds trofasthet og selvhengivende kjærlighet i Sønnens død etter sin menneskenatur. Denne kjennskap stadfestet Gud da han reiste Jesus opp fra de døde «etter Skriftene». Han er Guds kraft, til frelse for hver den som tror.

Joh 1:18 – Ingen har noensinne sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er.

Vi må bøye oss for å betrakte Gud i krybben, på korset, eller da den oppstandne Jesus spurte: «Har dere noe å spise?» Vi må ned på det jordiske nivå hvor de fire evangelistene dokumenterer Jesu person og verk. Tankevekkende er det bibelbevis Paulus brukte fra 5. Mosebok:

5 Mos 30:11f, 14 – Disse budene som jeg gir deg i dag, er ikke for vanskelige eller fjerne for deg. De er ikke i himmelen, så du må si: «Hvem vil fare opp til himmelen for oss og hente dem ned, så vi kan få høre dem og leve etter dem?» /.../ Nei, ordet er deg ganske nær, i din munn og i ditt hjerte, så du kan leve etter det.

Så skriver Paulus: «Dette er troens ord som vi forkynner» (Rom 10:8). Gudskunnskap fra åpenbaringsordets Gud utelllukker overtroen på egne evner i troens saker.

Sal 131:1b – Herre, mitt hjerte står ikke etter det som er for høyt for meg, og mine øyne ser ikke etter det som opphøyd er. Jeg gir meg ikke av med slikt som er for stort og underfullt for meg.

Guds enbårne Sønn steg ned i Jesu tjenerskikkelse. Virksom til stede er han med sitt nærvær i den forsamlede menighet – midt iblant oss med ord som høres og sakramenter som ses.

Joh 3:13-15 – Ingen annen er steget opp til himmelen, uten han som er steget ned fra himmelen, det er Menneskesønnen, som er i himmelen. Og likesom Moses løftet slangen opp i ørkenen, slik skal også Menneskesønnen løftes opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord.»

Hvilken makt kan det være? Ikke kan det være verdslig makt, den djevelen fristet ham med i ørkenen. Ingen makthaver i denne verden kan utøve den makt som Jesus har – Guds makt til å forlate synder. (Lk 5:24)

Heb 1:3 – Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord. Da han hadde fullført renselsen for våre synder, satte han seg ved Majestetens høyre hånd i det høye.

I denne kongeposisjon utøver han sin makt i Guds nåderike på jorden. Han forlater synder. Denne fullmakt gav han til sine utvalgte apostler og deres etterfølgere i prekenembetet; «*De som dere forlater syndene, er forlatte*» (Joh 20:23). Det var denne makt Paulus utøvde da han skrev til Korint-menigheten:

2 Kor 2:10 – Den som dere tilgir, /.../ det har jeg for deres skyld tilgitt, i Kristi sted. (E sv Kyr- kobib)

Løse- og bindemakten ble gitt for å stadfeste døptes barnerett hos Gud, og med Kristus til gave forsake djevelens gjerninger og øve troen i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg. Dåpsbefalingen omfatter også oppdraget å lære kristne å bruke skriftemålet:

«Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det som jeg har befalt dere.»

I dåpen har Gud opprettet sin nådepakt med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). I prekenembetets gjerning er den oppstandne Kristus til stede, virksom i den forsamlede menighet. Derfor sa Ananias til Paulus:

*Apg 22:16 – Kom og la deg døpe og få dine synder vasket bort, i det du påkal-
ler hans Navn.*

Allerede kirkerommets inventar påminner om den oppstandnes handlinger, virksom med sitt ord: *Prekestolen* - stedet for Kristi undervisning, *døpefonten* – hvor frelsen blir gitt den enkelte i dåpen til Jesu død, og *Herrens bord* – hvor kirkens samfunn i de hellige ting kommer offentlig til syne. Virksom med sine nådemidler kommer han oss til hjelp og styrker oss med syndenes forlatelse i barnekår hos den Treene Gud.

«Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Apostlene er borte, men prekenembetet rekrutterer seg selv og består. Men uten barn og ungdom til stede under gudstjenesten, har vi grunn til å spørre: Hvordan skal det gå med Guds husfolk på dette sted, når vi er borte?

Dåpsbefalingen peker på Kristus, vårt levende håp. Dåpsbefalingen peker også på kristen oppseding i forsakelse og tro. Den medfører arbeid i hjem og menighet, for Kristus er virksom med sitt ord. Må den treene Gud komme oss til hjelp i troens gode strid.

Jer 22:29 – Land, land, land! Hør Herrens ord!

Åp 3:22 – Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

1. s. e. Tref.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 16:24-28. Korset og lønnen

Teksten er hentet fra et kapittel hvor mye handler om Peter med tilnavnet Kefas. Begge navn betyr «klippe», men noen klippe var ikke Peter. Kirkens grunnvoll er ikke et menneske, men den kirke som istemmer den bekjennelse som Gud lot Peter istemme: *«Du er Kristus, den levende Guds Sønn»*, v 18f:

«Du er Peter, på denne klippe vil jeg bygge min kirke og helvetets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.»

Men da Jesus deretter fortalte at han *måtte* gå til Jerusalem for der å lide, dø og oppstå tredje dag, da protesterte Peter. Jesus svarte med å avvise satan: *«Vik fra meg, satan!»* Deretter følger dagens prekentekst med adresse til dem som er døpt til Jesu død. Det var satan som la fristelsen i Peters munn. Satan skyr korsets teologi. Satan hadde fristet Jesus i ørkenen og fristet ham siste gang på korset:

Mt 27:40 – Du som river ned templet og bygger det opp igjen på tre dager! Frels nå deg selv, hvis du er Guds Sønn, og stig ned av korset! (Mk 15:30, 32).

«Den som vil følge etter meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg.»

De tolv slapp å bære Jesu kors underveis til Golgata. Jesu store lidelse begynte i Getsemane, alene i bønn. Lenger fikk de ikke følge ham. Peter sa seg villig til å følge ham, men fornektet ham tre ganger i øversteprestens forgård. Korsets teologi medfører et annet kall:

«Den som vil følge meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg.»

Dette Jesus-ord er en påminnelse til alle døyte om hensikten med vår dåp. Hensikten er forsakelsen og troen, med Jesus som eksempel. Døpt til Jesu død, er vi kalt til å forsake djevelens gjerninger og bekjenne Kristus: *«Han er min Herre»*. Eller hensikten sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i han rike og tjene ham i evig rettferdighet uskyldighet og salighet...»

Denne hensikt kommer til uttrykk i en evangelisk liturgi: Den har ingen annen oppgave enn den å verne om døptes barnerett hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død.

Gud har frelst oss og gitt oss barnerett hos ham for at vi skal være hans egne, tjene ham med Kristus som gave, og frelst av nåde etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro. Hva er problemet?

Evnen mangler vi, for i troens saker er vi født uten frykt for Gud og uten tillit til ham, men med ond lyst – død til alt det gode. Ved troen er vi ikledd Guds rettferdighet og hellighet, gitt av nåde i dåpen, men denne drakt skitner vi til, for den onde lyst er

virksom i vårt innerste. Vår støttestav må være syndenes forlatelse hele veien.

Jes 1:18 – Kom, la oss gjøre opp vår sak, sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som sne.

Rom 6:9f – Vi vet at når Kristus er oppreist fra de døde, dør han ikke me, for døden har ingen makt over ham. /.../ På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men som levende for Gud i Kristus Jesus.

Men i Korint-menigheten møtte apostelen Paulus såkalte «superapostler» (2 Kor 11:5, 13f). De fremstod som om Guds ord var utgått fra dem, eller kommet bare til dem. De lærte en kristendom utformet i den greske visdom (1 Kor 1:22). Da måtte Paulus forsvare sitt gudgitte apostolat mot kvinnefrigjørernes likhetsideer, med tro på guddomsgnisten i dere indre. Han bar det kors som Kristus påla ham.

1 Kor 14:36f - Var det kanskje fra dere Guds ord gikk ut, eller er det bare til dere det er nådd fram? Hvis noen mener at han er profet eller åndsfylt, så skal han vite at det jeg skriver, er et Herrens bud...» (1 Kor 14:36-15:11. Jf 1 Mos 2:18, 21-24, 1Tim 2:13-15f).

«- men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.»

Hva betyr dette? Jesu ord minner oss om hensikten med vår dåp til Jesu død: Kristi kirke er det folk som følger Jesus gjennom endetidens trengsler, hvor enn han går (Åp 14:4). De små korsbærere følger den store korsbærer.

Rom 6:6-8 – Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skal gjøres til intet og vi ikke lenger være slaver under synden. For synden har ingen rett over den som er død. Er vi døde med Kristus, tror vi også at vi skal leve med ham.

Med barnerett hos Gud for Kristi skyld, stiller vi våre legemer fram som våpen for Guds rettferdighet (Rom 6:19). Et eksempel gir apostelen Paulus:

Fil 3:8f – Jeg regner alt for tap, fordi det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham. Her har jeg ikke min egen rettferdighet, den som loven gir, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen.

Eller sagt med vår barnelærdom

«Den gamle adam i oss skal druknes med daglig anger og bot og død med alle synder og onde lyster, og at det derimot skal fremkomme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

**Å, la meg alltid finnes
I lysets rette drakt,
Og la meg alltid minnes
Min dåps den dyre pakt,
Så tro jeg deg alene
I liv og død må tjene
Tross helvets list og makt.**

«Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden, men taper sin sjel? Eller hva kan et menneske gi til vederlag for sin sjel?»

Vi kan på mange vis dempe sorg og klage, og lindre smerte, men problemet består: Vår avmakt i møte med Guds fiendemakter, synd og død og den onde selv. Seieren vinnes med Jesus Kristus til gave. Med sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lovi alle deler og i alles sted. Den oppstandne Kristus er Guds nådegave. Han har løst oss fra trelldommen under skyld og skam og håpløshet.

Rom 6:25 - Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Jesus Kristus, vår Herre.

I «kors og trengsel» møter vi to slags skyld: På den ene side skylder vi Gud å takke ham hver morgen ny for å tjene og lyde ham, og ved leggetid takke Gud for gaver ufortjent.

På den annen side står vi som skyldnere for Gud og må be: «*Forlat oss vår skyld, slik også vi forlater våre skyldnere.*» Vi blir stadig påminnet om det vi skulle ha gjort eller sagt, eller latt være usagt og ugjort. Vårt eneste sanne trøst er Guds selvhengivende kjærlighet kun for sin godhets skyld. Gud har elsket oss først. Guds vitnesbyrd er Kristus reist opp fra døde den tredje dag, slik Skriftene har sagt. Men overlatt til oss selv, gjenstår den skyld som ingen dødelig kan betale, for gjort er gjort. Tiden holder det levde liv i sitt grep.

1 Kor 13:3 – Om jeg gir alt jeg eier til brød for de fattige, ja, om jeg gir meg selv til å brennes, men ikke har kjærlighet, da gagnar det meg intet.

Fil 1:21 – For meg er livet Kristus og døden en vinning.

Gud har i dåpen til Jesu død gjort den enkelte delaktig i Guds forsoning med verden. Gaven er syndenes forlatelse. Årsaken er kun Kristi fortjeneste. Han er Guds kraft, gitt til daglig bruk – ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet. Men uten ham er vi døde i våre synder:

Esra 9:6 – jeg kjenner meg selv for skamfull og ydmyket til å løfte mine øyne opp mot deg, min Gud. For våre synder har vokst oss over hodet, og vår skyld er så stor at den når til himmelen.

1 Mos 4:13 – Da sa Kain til Herren: «Min straff er så stor at jeg kan ikke bære den.»

Men betrakter vi oss selv i lys av Guds frelse, gitt vår dåp, er situasjonen en annen:

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår onde natur.

I Guds kirke på denne jord fins den skatt som ikke fins andre steder: syndenes forlatelse for Kristi skyld. Med barnerett hos Gud, går vi til vår gjerning med Kristus til gave, og med ham til eksempel tjener vi Gud med nådelønnen for øye. Oppreist fra døden i våre synder, venter i Guds fullendte rike i den kommende verden. Det er å

vinne livet for Kristi skyld.

Tit 3:4-8 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Og han frelste oss – ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

Dette er et troverdig ord, så jeg vil at du skal innprente det, /.../ så de som er kommet til tro på Gud, blir ivrige etter å gjøre gode gjerninger.

2. S. E. TREF.

Lk 9:51-62. Jesu vandring til Jerusalem

Tekstens første del handler om *hensikten* med Jesu vandring til Jerusalem, Den andre delen handler om *etterfølgelsen* med Jesus som eksempel.

Da det led mot den tid da Jesus skulle tas opp til himmelen, vendte han sitt ansikt mot Jerusalem for å dra dit opp.

Evangelisten Lukas sier at det som siden skjedde var forutbestemt i Guds råd fra evighet, og varslet i det som stod skrevet i hos Moses, Profetene og i Salmene.

Lukas forteller først om den hendelsen da Jesu budbærere ble nektet overnatting i en samaritansk landsby. Samaritanerne forkastet gudstjenesten i Jerusalems tempel og hindret dem som var på vei til templet for å delta i den gudstjeneste som Moseloven påbød.

Samaritanernes holdning til jødene går langt tilbake i tid. I 2 Kongebok kap 17 fortelles det om kongen i Assyria, han som bortførte isrealittene til Babylon. Da lot han samaritanerne bosette seg i Samaria. De dyrket mange avguder og var kjent for religionsblanding. Et eksempel fra aposteltiden er trollmannen Simon, en samaritan. Han lot seg døpe med kristen dåp for å øke inntekten av sine trolldomskunster. (Apg 5:1ff.)

Samaritanernes flerguderi var ille nok. Men verre var det at de uten å forstå hva de gjorde, hindret Israels konge og verdens gjennløser da han dro forbi. Flere samaritanere hadde kjennskap til Jesus, for etter samtalen med kvinnen ved Sykar-brønnen, var flere samaritanere kommet til tro på ham.

Disiplene Jakob og Johannes – også kalt Tordensønnene, forstod at det var en stor synd å støte Jesus fra seg. En uke forut hadde de to bekjent Jesus som Messias, den levende Guds Sønn. Da trakk de samme slutning som profeten Elia, som lot ild

fare ned fra himmelen og fortære de gudløse i Sodoma og Gomorra! (2 Kong 1:10).

Jesus irettesatte dem og sa: «*Dere vet ikke av hvilken ånd dere er. De forstod ikke hvorfor Jesus måtte gå til Jerusalem: Jesus forklarte at «Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»* Profetien om Guds salige bytte skjult for dem:

Jes 53:5, 11f – Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. /.../ Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Det var Guds selvhengivende kjærlighet som drev Jesus til Jerusalem. Han måtte fullføre sitt verk som verdens syndebærer, for i hans død skulle Gud forsone verden med seg selv. Guds nidkjærhet for sitt verk under syndefallets kår drev ham, lik en fortærende ild. Jesus gikk ikke til Jerusalem som verdens dommer, men som verdens løsepenge fra Guds fiendemakters okkupasjon. Han gikk som Guds rene Lam for selv å bli dømt i alles sted og bortta verdens synder.

Så er vi over til tekstens andre del – om etterfølgelsen.

Det var en som sa: «Jeg vil følge deg, hvor enn du går.»

Da svarte Jesus: «Revene har hi, og himmelens fugler har reir, men Menneskesønnen har ikke noe han kan hvile sitt hode på.»

Jesus lovte ikke sine etterfølgere lykke og fremgang. Den store korsbærer fremstod som forbilde for små korsbærere i hans spor. Ved dåpen og troen er vi kalt til å etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro. Da får vi erfare deres virksomhet som Jesus kaller «revener» og «himmelens fugler».

Revenes virksomhet. Det er de som smyger seg inn i menighetene med villfarelser. De herjer i Guds vingårder, det er menighetene i Guds kirke:

Høys 2:15 – Fang revener for oss, de små revener som herjer i vingårdene.

Ett av flere eksempler var superapostlene i Korint-menigheten. De smøg seg inn med sine idéer om den onde skaperguden, likhetsideer om kvinnens rett til prekenembetet. Da avbilder hun Kristi forhold til sin kirkebrud i et lesbisk parforhold, og den gode skaperen som den onde skaperguden. Omsatt i praksis, opphevet likhetsideen det skapergitte forhold mellom mannkjønn og kvinnekjønn, erstattet med den kjønnsløse idé «mennesket». Men en kristen kvinne har lært den gode skaperen gjennom Jesus Kristus bekjenner ham med sitt morskall.

På sakssvarende vis lar vi det skapergitte forhold komme til uttrykk i den liturgiske ordning – mannen i prekenembetets gjerning, underordnet Kristi kirkeomsorg, og kvinnen underordnet ham som under Kristus selv. (Ef 5). Kvinnen i sitt morskall blir frelst, om hun «holder fast ved tro, kjærlighet og helliggjørelse og lever som det sømmer seg» (1 Tim 2:15).

Guds kirkeorden er et et kristokrati, hvor Kristus er hode for sitt kirkelegeme, den

troende kirke. Med Kristus som eksempel stadfeste vi Herrens bud for menneskenes skyld, mannen som opphav til barnet kvinnen føder. Superapostlenes virksomhet – revene - virker ødeleggende på alt samfunnsliv, grunnet på forholdet far og mor og barn.

Et annet eksempel: Menighetene i *Galatia*. «Revene» smøg seg inn med et annet evangelium, med forbehold om omskjærelse. Men et annet evangelium fins ikke.

Et tredje eksempel: På 300-tallet smøg *Arius* og hans tilhengere seg inn menighetene med sin lære om Guds Sønn. De lærte om Guds enbårne Sønn at han er ikke født av Faderen fra evighet, men *skapt*. Arianerne fornektet foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Arianerne lærte at Jesus et menneske som med sitt liv vitnet om Gud. Samme villfarelse går igjen i «Gud og Jesus-religionen».

Et fjerde eksempel: På *reformasjonstiden* smøg «revene» seg inn med forbehold om nådeserfaringer i den umiddelbare Jesus-mystikk. Denne åndelighet sa om Martin Luther at han hadde stanset reformasjonen på halvveien. Under parolen «videre fram» utformet de den nattverdlære som bortforklarer Jesu presise tydningsord «*dette er*». De leste ordene som om Jesus sier «det betyr».

Eksemplene virket alle med surdeigskraft. Skjult under kjærlighetens kappe, har tilslørende ordbruk kirkeødeleggende virkning. Ordbruken skjuler det underfulle ved kirkens samfunn, hvor den oppstandne Kristus er til stede, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet og Guds Golgata-offer rakt fram i brødets og vinens skikkelser.

«Himmelens fugler har reir.»

Hva mener Jesus med denne billedbruk? I lignelsen om såmannen forklarte han at fuglene er de som røver Guds ord hvor grobunn mangler (Lk 8:12). Lignelsen om sennepskornet handler om det lille frøet som spirer og vokser til et tre, stort nok til at fuglene bygger reir på greinene (Mt 13:31f).

Kirkens historie illustrerer Jesu ord. Falske profeter og superapostler har sine motmenigheter, grunnet på reservasjoner mot apostelordets lære som Guds ord, «som det i sannhet er» (1 Tess 2:16). De sier om Guds ords etterfølgere at de bygger murer mot forbrødring «på tilstrekkelig grunnlag», også kalt evangeliets «kjerne». Men Guds Ene Hellige Kirke fins ikke på den beskårne kirkegrunn.

Jesus er det trofaste og sannferdige vitne. I sendebrevet til Laodikea-menigheten gir han kanskje den strengeste advarsel til sin kirke i denne verden:

Åp 3:16f – Du er lunken, ikke kald og ikke varm. Derfor vil jeg spy deg ut av min munn. «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingen ting.» Men du vet ikke at nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken.

Fuglenes reir tegner bildet av menigheter tilpasset folkemeningen, nedfelt i kirkemøtevedtak og bispemøtenes enstemmige lærevedtak. Denne legitimeringsmåte er Bibelen fremmed.

«La meg først gå hjem og begrave min far.» Da sa Jesus: «La de døde begrave sine døde, men gå du av sted og forkynn Guds rike.»

Jesus anvender her den regel som gjaldt øverstepresten i den gamle pakt.

3 Mos 21:10f – Den som er blitt øversteprest blant sine brødre og har fått salvingssoljen på sitt hode, er innsatt i embetet og kledd i de hellige klær, og skal ikke gå inn til noen død, ikke engang ved sin far eller mor skal han gjøre seg uren.

Det er en god gjerning å begrave den døde, og en plikt å sørge for fars og mors begravelse. Men hvem er det Jesus kaller «de døde»?

«De døde» forkynner evangeliet med forbehold om fornyelse i utvortes hellighet. Jesus formaner: La dem drive med sitt. Kom du og bekjenn Guds frie nåde for Guds godhets skyld. Lovens bokstav dører. Jesus reiser oss opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Til sist sier Jesus:

«Ingen som har lagt hånden og ser seg tilbake, er skikket for Guds rike.»

Et eksempel: Under flukten fra Sodoma så Lots hustru seg tilbake og ble til en saltstøtte (1 Mos 19:26f). Jesus sa med tanke på Dommens dag:

Lk 17:32f – Tenk på Lots hustru! Den som vil vinne sitt liv, skal miste det, men den som mister det, skal bevare det.

Det er fristende å søke trøst i eget liv, men bak fasaden fins den synd som er skjult for en selv. Falske trøstegrunner tilslører Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Med ham til gave, etterfølger vi ham og venter Kristus som vår Frelser på Dommens dag (Fil 3:20).

Sal 19:13 – Tilgi meg, Gud, hver synd jeg ikke vet om!

Heb 12:2f – (Troen har) blikket festet på ham som er troens opphavsmann og fullender. For å få den glede han hadde i vente, tålte han korset uten å bry seg om vanæren, og nå har han satt seg på høyre side av Guds trone.

3. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekst: Mt 9:9-13. Om kallet

Det fins to slags kall: Det ene gjelder alle slags yrker og daglige gjøremål, blant dem også kallet til prekenembetet i kirken. Teksten handler om et annet kall: Kallet til Guds rike.

«Følg meg!» Matteus reiste seg og fulgte ham

Jesus kalte tolleren Matteus (el Levi). Han reiste seg og fulgte ham. Den som hører evangeliet, er dermed kalt til Guds nåderike. Ingen er kalt fordi man føler seg kalt, eller grepet av det Guds ord man hører. Sjelegransking er unødvendig. Saken er klar: Jesus har talt. Du er kalt.

Evangelistenes kallsberetninger handler om Jesu kall til Guds rike (eks Joh 1:35ff). Jesu persons hemmelighet er den enbårne Sønnen, født av Faderen fra evighet av, utsendt for å lære menneskene den eneste sanne Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet. Sagt med forklaringen til tredje trosartikkel i vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet...»

Senere ble Matteus kalt til apostelembetet. Etter Jesu tolv apostler går kallet til menn funnet skikket til hyrde- og læreembetet i menighetene, slik det fremgår av kirkerettsregler i aposteltiden.

Skikket er den som lærer og lever i samsvar med apostelordets lære fra Herren Jesus. Ved apostlenes lære kommer mennesker til Guds tro (Joh 17:20). Prestens skrøpeligheter gjør ikke Guds ord og sakrament ugyldig. Men ulver i saueham avslører seg selv med lærdommer av eget bryst. (Joh 10).

1 Tim 3:6 – han må ikke være nyomvendt, for da kan han bli innbilsk.

Mt 15:14 – når en blind veileder en blind, faller de begge i grøften.

I endetiden skal forakt for Guds gode skapervilje medføre en omfattende kirkeødeleggelse. Den største fare truer kirken innenfra med Den Lovløses virksomhet (2 Tess 2). Et kjennetegn er kvinner som av egen lyst vil utøve prekenembetet i tross mot Guds gode skapervilje for mann og kvinne (1 Mos 2:15ff, jf 1 Tim 4:1-4, 2 Tim 3:1-9). De opptrer lik superapostler, som om Guds ord er kommet bare til dem, eller utgått fra dem (1 Kor 14:36). Denne frigjøringside trosser Jesu kall og marsjordre til de tolv (Lk 24:47). Virkningen er ødeleggende for kirken og det verdslige samfunn, som fremfor alt trenger trofaste mødre.

I Jesu lignelse om det store gjestebud gikk kallet ut med innbydelsen: «Kom, alt er gjort ferdig!» Ingen følte seg grepet av å høre kallet. Tvert imot. De avviste kallet

ved å unnskyldte seg. Det betyr ikke at det er noe galt med Guds kall. (Lk 14:7) Gud mener alvor med sitt kall, også når han kaller gjenstridige.

Rom 10:21 (Jes 65:2) - Hele dagen rakte jeg hendene ut til et ulydig og gjenstridig folk.

1 Tess 5:24 – Han som kaller dere, er trofast.

2 Tim 2:13 – Er vi troløse, så er han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.

«Hvorfor spiser mesteren deres sammen med tollere og syndere?»

Dette så fariseerne da Jesus var gjest hos Matteus. De undret seg og spurte Jesu disipler. Ifølge Guds ord skal Guds folk være et hellig folk, og derfor unngå fellesskap med rom for reservasjoner. Guds kirke består på en ubeskåret kirkegrunn.

Sal 1:1 – Salig er den som ikke følger ugudelige menneskers råd og ikke slår inn på synderes vei eller sitter sammen med spottere.

Rom 16:17 – Jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som skaper splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har mottatt. Hold dere unna dem!

Fariseerne hadde all grunn til å undre seg, tatt i betraktning hvem Jesus er – «Den Hellige og Rettferdige» i egen person (Apg 3:14). Jesus gjennomskuet den utvortes ærbarhet. Han så inn i menneskers innerste (1 Sam 16:7) og visste hva som bor i mennesket (Joh 2:25). Fariseerne derimot bedømte mennesker etter det de så. Jesus så inn i fariseernes innerste, og så det som var skjult for andre. Heller ikke de utvortes ærbare var rene.

Job 4:17 – Kan et menneske være rettferdig for Gud, kan en mann være ren for sin Skaper?

«Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke. /.../ Det er barmhjertighet jeg vil, ikke offer.»

Her sier Jesus hvem han er og hvorfor han var kommet. Han er Guds selvhengivende kjærlighet i egen person.

Jes 53:5 – han er såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved han sår har vi fått legedom.

1 Pet 2:24 – Han bar våre synder på sitt legeme opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten. Ved hans sår har vi fått legedom

Derfor har ingen rett til å peke på et menneske og si: Der går en synder! Vi er alle barn av Adams falne ætt, og ingen er kvalifisert for Guds rike. Guds Sønn i Jesu skikkelse kom for at vi skulle lære Gud å kjenne i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, og ha evig liv i ham.

Gal 4:4 - i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Rom 3:10-12, 22-24 – Det finnes ikke én som er rettferdig, ikke en eneste. Det finnes ikke én som er forstandig, ikke én som søker Gud. (Jf Sal 14 og 53) /.../

Her er det ingen forskjell, for alle har syndet, og de har ingen del i Guds herlighet. Men ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige på grunn av forløsningen i Kristus Jesus.

Den Ene for alle, kaller oss alle ved evangeliet:

«Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere.»

1 Kor 1:9 – Gud er trofast, han som har kalt dere til samfunn med Guds Sønn.

Ef 1:18 – Måtte han gi deres hjertes øye lys, så dere forstår hvilket håp han har kalt dere til...

4. S. E. TREF.

Mt 7:1-6. Dommens mål og barmhjertighetens mål

I Bergprekenen (Mt 5-7) underviser Jesus om Guds lov. Han påminner oss om Guds ord til Moses (Mt 5:48).

3:Mos 11:44 – Dere skal hellige dere og være hellig, for jeg er hellig.

Hellighet er en egenskap ved Gud. Gud har også andre egenskaper, t.eks. allvitethet og udødelighet, men her krever Gud at Guds barn skal vise slektskap med Gud i livets vitnesbyrd. Vi skal være hellige fordi Gud er hellig. Hvordan er dette mulig for mennesker, født under syndefallets kår?

Syndefallsberetningen forteller om de første mennesker at de falt for fristelsen å agere Gud, og lik ham vite forskjellen mellom godt og ondt. Men istedenfor å bli lik Gud, gikk gudsbildet tapt.

Gud skapte mennesket i sitt bilde, både mannkjønn og kvinnekjønn, skapt med fullkommen visdom, rettferdighet og hellighet. Vi var derfor udødelige, satt til å forvalte alt levende på jorden, i havet og i luften, alt i samsvar med Guds gode skapervilje. Dette samsvar kalles med ett ord for «gudsbildet». Det gikk tapt da de første mennesker lot seg friste til å opptre som Gud, og av egen fornuft og kraft vite forskjell på rett og galt, godt og ondt.

Men under syndefallets kår er alle mennesker født uten frykt for Gud og uten tillit til ham, men med den onde lyst i vårt innerste. Hver for oss kommer vi til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel.

Men Guds gode skapervilje består, gjort tydelig for oss i Guds morallov - Tibudsloven. «Du skal ikke ha andre guder utenom meg» sier Guds første bud. Og forklaringen: «Vi skal frykte og elske Gud over alle ting og sette all vår lit til ham». Guds forsoningsverk i Jesu død lar oss se Guds morallov i lys av Guds selvhengivende

kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ætteledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ætteledd.»

Rom 7:24f - Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud skje takk, ved Jesus Kristus, vår Herre. Så tjener jeg Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.

Åpenbaringsordets Gud krever den hellighet som Gud har, men det liv han krever, det tilregner han av nåde for Jesu Kristi skyld. Den som krever noe annet, tillegger Gud en egenskap han ikke har.

Døm ikke, for at ikke dere skal bli dømt! Dere skal selv dømmes med den dom dere feller over andre, og det skal måles opp for dere i det målet dere selv bruker.»

Hvilken målestokk er det Jesus sikter til? Han synes å motsi seg selv.

På den ene siden er han i sin lidende lydighet alle menneskers tapte gudsbilde og alles eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Det er *ham* Guds evangelium åpenbarer og tilregner troen uten forbehold (Joh 8:11): *«Jeg forlater deg dine synder.»* Det kunne Jesus si i kraft av sin guddoms natur. Han er Guds kraft til oppreisning fra døden i våre synder.

Rom 6:23 – syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus vår Herre.

På den annen side kunne Jesus – når han forkynte Guds lov for tilhørerne, avsi strenge dommer. Da avsa han lovens dom, den dom han skal avsi på Dommens dag. Han motsa ikke seg selv, men *foregrep* sin dommergjerning på Dommens dag. Med løsemakt sikrer han vår frelsesvisshet.

Guds kirke er i nåtid gitt himmelrikets nøkler, med myndighet til å løse den angrenede, fra døden i sine synder, eller binde den ubotferdige i sine synder. Det hører med til prestens kall å høre skriftemål og på Guds vegne tilsi syndenes forlatelse i Kristi sted. Hvor skriftemålet er i bruk, ligner menigheten et lasarett, hvor sårede bringes inn til den pleie som Gud utøver med himmelrikets nøkler.

Vårt forbilde er Guds Sønn i tjenerskikkelsen. Han kom ikke til verden for å dømme, men for å frelse. Han frelser oss fra den dom som rammer Guds fiendemakter. (Joh 12:47) Nå dømmer heller ikke Gud Faderen. Dommen er overlatt til Kristus på Dommens dag. Da er han verdens dommer i den aller høyeste rett.

Nøklemakten medfører myndighet til å utøve menighetstukt og læretukt, og dertil retten til å iverksette gudstjenestelige ordninger til vern om Guds barns nåderett hos Gud. Denne kompetanse og autoritet gjelder ikke i trosytringer i samtale og debatt,

men apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Lærer, Jesus Kristus.

Ifølge Jesu anvisning skal menighetstukt først skje med tilrettevisning på tomannshånd, eller i nærvær av to eller tre vitner, før den eventuelt skjer i menighetens offentlighet. (Mt 18:15-17) Et eksempel gjaldt en sak i Korint-menigheten, da Paulus i sitt fravær skrev følgende:

1 Kor 5:3 – Jeg er ikke hos dere nå, men i ånden er jeg nær, og min dom over den skyldige har jeg alt felt, som om jeg selv var til stede.

Men ingen har rett til å dømme sin neste ovenfra og ned - fra et selvopphøyet trinn.

Jak 4:11f – Tal ikke ondt om hverandre, mine brødre. /.../ Det er bare én som er lovgiver og dommer, han som har makt til å frelse og til å ødelegge. Men hvem er du som dømmer din neste?

Rom 2:1 – Derfor har du ingen unnskyldning, du menneske som dømmer, hvem du så er. For når du dømmer en annen, dømmer du deg selv. Du gjør jo det samme selv.

Kirkens rett er en annen rett enn statens rett

Vi gjør klokt i å skjelne mellom ulike embeter eller kall. I en verdslig sammenheng kan en kristen være satt til oppgaven å avsi dommer. Derfor bekjenner vi om verdslige saker (CA art 16):

«- lovlige borgerlige ordninger er Guds gjerninger, og derfor er det tillatt for kristne å styre embeter, lede rettslige etterforskninger, dømme i saker etter /.../ gjeldende lover /.../ bare ikke når de gir påbud om å synde, for da bør de lyde Gud mer enn mennesker.»

Menneskers lover kan være onde og urettferdige. I forfølgelsestider kunne kristne bli dømt til døden som opprørere. Men hvilket opprør? Det består i lydigheten mot Gud fremfor lydighet mot menneskebud i strid med Guds gode skapervilje. Guds bud er overordnet menneskers bud. »En skal lyde Gud mer enn mennesker» sier den apostoliske regel (Apg 5:28).

En dommer bør følge den regel som gjelder under enhver omstendighet:

3 Mos 19:15 – Dere skal ikke gjøre urett, når dere sitter til doms. Du skal ikke holde med noen fordi han er fattig, og ikke gi noen rett fordi han er mektig. Rettferdig skal du dømme din neste.

Hva mener Jesus med «målet dere selv bruker»?

Jesu ord henspiller på fariséernes lære om *de to mål* – Guds rettferdighets mål og Guds barmhjertighets mål. Gud er den som tilmåler. Men hvilket mål er størst? Fariséerne var uenige seg imellom.

Læren om de to mål tilsvarende forholdet mellom Guds lov og evangelium. Gud bruker dem begge, og derfor trenger vi ikke diskutere hvilket mål som er det største. Gud er den som dømmer med lovens mål fullt ut, og den som dømmer med barmhjertighetens mål fullt ut.

Vi kan med undring spørre: *Hvordan kan Gud gi den skyldige rett, og samtidig erklære den ugudelige rettferdig?* Begge dommer er jo «en styggedom for Herren» (Ord 17:15). Forklaringen er Guds forsoning med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Der har Gud anvendt lovens mål fullt ut, og der har han anvendt barmhjertighetens mål fullt ut.

Derfor ville ikke Paulus – den tidligere fariséer, vite av noe annet enn Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Kristus – den éne uskyldige, ble fordømt i alle fordømmes sted, og i hans død er vi alle frikjent. Gud er en forsonet Gud. Guds selvhengivende kjærlighet overgår all forstand. Den underfulle kjensgjerning gjenstår, stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Kristus opp fra de døde:

Jes 53:5 – Straffen ble lagt på ham for at vi skulle få fred.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, slik at han ikke lenger tilregner dem deres misgjerninger.

Jesus sier at *vi skal måle med det mål han bruker*. Hvordan? Det betyr å dele rett mellom lov og evangelium. Måler vi andre med Guds lov, skal vi selv bli dømt etter Guds lov. Tilgir vi andre, slik Gud har tilgitt oss, skal også vi bli tilgitt med det samme overstrømmende mål. Dette mål er stilt fram for verden i Kristi lidende lydighet. Han er Guds fred og gave til oss..

«Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye legger du ikke merke til?»

Denne lignelse har adresse til dem som avviser evangeliet om Guds nåde fordi han er nådig – og ikke av noen annen grunn. Det ligger til vår menneskenatur å gjøre oss kvalifisert til Guds nåde, eller i det minst bli kvalifisert med Guds nådes hjelp. Derfor søker vi trøstegrunner i vårt eget liv. Luther har treffende sagt om slike:

«Disse bjelkebærere og flisedommere vil ikke tåle denne artikkel (om syndenes forlatelse), men ha alt så fullkomment rent, aldeles rent, uten noen mangel eller skrupelighet. Straks de ser noe slikt, farer de av sted med dømming og fordømming, som om de selv er så hellige at de ikke trenger syndenes forlatelse.»

«Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin, de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.»

Til sist formaner Jesus med de ord som er *kirkerettens grunnregel*. Den forbyr kirkefelleskap under skinn av kjærlig forbrødring. Enhetens Herre over *enhetens sakrament* krever enig bekjennelse til hans tydningsord om den gave han lar rekke fram under Herrens Nattverd og gi samfunn med Guds Golgata-offer – sitt legeme og blod, rakt fram og mottatt i jordiske skikkelser.

1 Kor 13:6 – (Guds kjærlighet) «gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten».

Før selve *dåpen* må den som døpes, først bekjenne at han forsaker djevelens gjerninger og bekjenner troen på den treëne Gud. Er det tale om et spedbarn, svarer

den som bærer barnet «ja» på barnets vegne. (Luthers Lille dåpsbok)

Noe lignende skjer under det private skriftemål. Den som går til *skrifte*, må først svare «ja» på spørsmålet: «Tror du min tilgivelse er Guds tilgivelse?» - «Ja.»

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Forsømmer man enhetens vilkår, blir forsoningens goder kastet ut til dem som vil ha godene av andre grunner. Det er å kaste perler for svin. Virkningen ødelegger de gudgitte handlinger som er kirkens kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet i troskap mot Herrens bud.

Han blir mottatt ubeskåret,
Som har alles synder båret,
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære,
Som går udelt inn til deg.

5. s. e. Tref. Aposteldagen

Mt 16:13-20. Prekenembetets oppdrag og myndighet

Jesus hadde i lengre tid undervist de tolv. Han hadde undervist dem om sin persons hemmelighet og det oppdrag han var utsendt for å fullføre. Lærebok var Det gamle testamente. Da de var kommet til Cæsarea Filipp, satte Jesus dem på prøve. Jesus spurte dem hvem han var, og Peter svarte på vegne av de tolv: «*Du er Messias, den levende Guds Sønn.*» Deres svar var ingen trosytring, men en *bekjennelse*.

Hva vil det si å «bekjenne»?

Den som bekjenner, *stadfester* en kjensgjerning, eller *istemmer* ord som er sagt - og ingenting annet. Den som sier om Jesus Kristus at «*han er min Herre*», sier ikke hva han eller hun mener eller syns om ham, eller avgir en erklæring «på tilstrekkelig grunnlag», som noen påstår. En trosytring kan i beste fall være en mening underveis til en bekjennelse. Men den som bekjenner at Jesus er «min Herre», bekjenner *Guds tro til oss*, gitt i en bevitnet Jesus-historie - historien om hans lidelse, død og oppstandelse, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

De tolv holdt fast ved bekjennelsen og endte sine liv som blodvitner til Jesu person og verk. Unntaket var apostelen Johannes, som under en kristenforfølgelse ble forvist til øya Patmos. Han døde en gang på 90-tallet.

De fire evangeliene dokumenterer også ord og hendelser i apostlenes livshistorier.

Jesus hadde kalt de tolv en for en, og *straks* fulgte de Jesus. Han kaller også oss som nå hører. Den som er døpt til Jesu død, er dermed kalt til å etterfølge den oppstandne Jesus med ham til gave og eksempel. Og den som nå hører hans ord, er dermed kalt til å etterfølge Jesus.

De tolv fulgte Jesus, tross fordommer om en verdslig Messias-hersker. Ingen er en ferdig kristen. Disipler hører Jesu undervisning og vokser i kunnskap om Jesu person, hvem han er, hva han har gjort og hensikten med det hele. Og når vi samles til gudstjeneste, samles vi fordi Gud tjener oss med sitt ord. Vi samles for å høre ham, påkalle ham, takke, be og lovprise ham og legge vårt «amen» dertil.

«Du er Messias, den levende Guds Sønn.»

Det er en bekjennelse til Jesu persons hemmelighet – den største av alle Guds undere, som også Guds engler higer etter å få se inn i: Gud og menneske forent i Jesu person. Han kalte seg helst *Menneskesønnen* for å unngå forventningen om en verdslig hersker.

I Kristus-bekjennelsen brukte Peter det hebraiske ordet «*Messias*», på gresk Kristus, som betyr «Den salvede». Matteus har sitert ham ordrett. Men i Peters første brev brukte han det greske ordet Kristus. Det markerer sammenhengen i Det nye testamente – Kristus forkynt for alle folk. Eller sagt med en katekismeforklaring:

«Han er etter sin menneskenatur salvet med gledens olje og med Den Hellige Ånd og kraft.»

Maria undret seg over engelen Gabriels ord: Hvordan kunne slikt skje?

Lk 1:35 – Engelen svarte: «Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, kalles Guds Sønn.»

Det var først gjennom Jesu undervisning og de undere han gjorde, at de tolv forsto hvem han var. Jesus forklarte hvorfor:

«For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen.»

Kilden til kirkens Kristus-bekjennelse er hverken liturgisk praksis eller et resultat av dialog og debatt. Kilden – eller opphavet, var den enbårne Sønnens undervisning, gitt fra sin Fader i himmelen. Med Kristus-bekjennelsen stadfestet de tolv Guds løfter ved profetene.

«Salig er du, Simon, sønn av Jona», sa Jesus til Simon Peter. Jesus gjorde hva han hadde lovt: Den som bekjenner ham, vil Jesus bekjenne for sin Fader i himmelen (Mt 10:32). Peter var «salig» på grunn av Guds ord, gitt fra himmelen, mottatt og bekjent. Kirkens Kristus-bekjennelse er «vår hellige tro» - hellig fordi den er Guds gave også til oss.

Hendelsen ved Caesarea Filippi vitner indirekte om de tre personene i Guds *treen-*

het, I gammeltestamentlig visste man om en trehet, men dunkelt, sett liksom på langt hold. Den fremsto første gang synlig bevitnet under Jesu dåp i Jordan-elven. Opphavet til Kristus-bekjennelsen er «*min Far i himmelen*», forklarte Jesus. Derfor er Kristus-bekjennelsen også en bekjennelse til Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd. Den Hellige Ånd utgår fra Faderen og Sønnen, og opplyser vår forstand med Sønnens ord fra Faderen.

1 Kor 2:10, 12 – dette har Gud åpenbart for oss ved sin Ånd. Ånden utforsker alle ting, også dybdene i Gud. /.../ Vi har ikke fått verdens ånd, men den Ånd som er fra Gud, for at vi skal forstå hva Gud i sin nåde har gitt oss.

«Du er Peter, og på denne klippe vil jeg bygge min kirke»

Allerede da Jesus møtte Peter første gang, sa han: «Du er Simon, sønn av Jona, du skal hete Kefas»– på latin *Petrus*, på norsk «*Klippemannen*». Jesus kalte ham ikke *petra*, som betyr klippe. Navnet Petrus minner om mannen i Jesu lignelse, han som bygde sitt hus på klippen. (Mt 7:24). Hvilken klippe? Den klippe som fulgte israelittene gjennom ørkenvandringen, underveis til det lovede land.

1 Kor 10:4 – de drakk av den åndelige klippe som fulgte dem. Denne klippe var Kristus.

Samme 3:11 – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt; Jesus Kristus.

I teksten taler Kristus til Peter som til en *tjener*. Kristus bygger sin kirke på det prekenembete som istemmer apostlenes bekjennelse i Peters munn: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn.» Jesus gav himmelrikets nøkler til den Kristus-bekjennende kirke, representert ved hans tjenere (Åp 1:18).

Hva er bindemakten?

En katekismeforklaring sier: «*Bindemakt er makten til å binde en ubotferdig synder i hans synder og stenge himmelen for ham. Den kalles også for bann.*»

Forskjellen mellom binde- og løsenøkkelen tilsvare forholdet lov og evangelium.

Et eksempel: Peter brukte bindemakt da han i sin tale på Pinsedagen bandt tilhørerne da han forkyste for tilhørerne at de var medskyldige til Kristi død - som alle er. Vi har med våre synder drept «*herlighetens Herre*», ham som Gud oppreiste fra døde den tredje dag. (Apg 2:23, 3:14f)

Et annet eksempel: Paulus brukte bindenøkkelen, da han ble motsagt og spottet i Korint-synagogen.

Apg 18:6 – han ristet da støvet av sine klær og sa til dem: «Deres blod skal komme over deres egne hoder.»

Hva er løsemakten?

Sagt med en katekismeforklaring: «*Løsemakten er den makt som Kristi tjenere har fått til å løse en angrende synder fra hans synder og åpne himmelriket for ham.*»

Det var løsenøkkelen Peter brukte da han på Pinsedagen oppmuntret de angrende til å la seg døpe til syndenes forlatelse. (Apg 2:38) Løsenøkkelen blir brukt på den enkelte i det private skriftemål, men ikke bare der. Løsenøkkelen blir også brukt i prekenen, dåpen og nattverden, og når man forkynner i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle. I det private skriftemål blir syndsforlatelsen tilsagt den enkelte på Guds vegne. Sagt med et Luther-sitat

«Det er derfor ikke nok om du innfinner deg til skrifte og nattverd en eller to ganger i året. Så ofte synd uroer ditt hjerte, skal du gjøre bruk av den nådepakt som Gud sluttet med deg i din dåp. Hold deg til Ordet og sakramentet, som stadfester Guds nådepakt med deg, så du ikke skal tvile på Guds tilgivelse, gitt i en tjeners munn. /.../ Slik har Gud befalt kirkens tjenere å tilså syndenes forlatelse til hver den som ber ham om det, og likeså gi dåpen og nattverdens sakrament.» (Fritt oversatt e PJonsson):

Den oppstandne Jesus befalte de tolv – og med dem deres etterfølgere i preken-embetets gjerning: *Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.* (Lk 24:47)

Blant tilhørerne fins kanskje den som tenker at syndsforlatelsen må gjelde verdige trengende, men ikke meg. Men verdige kristne fins ikke for Gud. Privatskriftemålet i bruk gjør menigheten til et legende fellesskap i Guds sjelesorg.

Lk 10:34 – (han) tok ham med til et herberge og pleiet ham. /.../ Neste morgen tok han fram to denarer, gav dem til verten og sa: «Sørg godt for ham, og må du legge ut mer, skal jeg betale deg når jeg kommer tilbake.»

6. S. E. TREF.

Mt 5:27-42. Jesus underviser om Guds lov

I dagens pretekst holder Jesus en lovpreken for disiplene. Underlig. En kristen tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, er fri fra lovens forbannelse og dermed fri til å tjene Gud i gjerninger som har hans ord og befaling for seg. Likevel holder Jesus en lovpreken for alle disipler i tidens løp. Syndenes forlatelse er ikke syndenes tillatelse.

Mt 5:20 – Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariseérnes, kommer dere aldri inn i himmelriket.

Vi må stadig skjelne mellom frifinnelsens årsak og dens virkning. Årsaken Kristi verk «for oss». Virkningen er Kristi gjerning ved troen «i oss».

Når troen øves i gode gjerninger, merker vi den onde lyst i vårt indre. Vi må påkalte og be: Herre Jesus, miskunne deg. Han kommer oss til hjelp med Den Hellige Ånd. Han er livgiveren som ved troen *skaper og fornyer det nye menneske*, det som vi en gang skal bli fullt og helt. Årsaken er utenfor oss. Nemlig Kristus i sin

evige rettferdighet, uskyldighet og salighet hos Gud. Virkningen i oss er i sin begynnelse – det nye menneskesom Gud med handlende allmakt skaper og fornyer ved troen i oss. Har vi ikke denne forskjell klart for oss, faller vi for fristelsen å tro på egne evner i troens saker, og helst med Guds hjelp.

«Dere har hørt det er sagt...»

Disse Jesu ord innleder prekenteksten. Han sikter til en tradisjon fra fedrene. Fariséerne og de skriftlærde påstod at den gikk tilbake til Moses. Denne tradisjon bestod av flere hundre påbud og forbud. De var for fariseerne en åpenbaringskilde, sideordnet Det gamle testamente.

Også kristne kan legge avgjørende vekt på «de gamle» har sagt og gjort – og dermed være fornøyd med sementerte vaner. Men ingenting i kirken er godt fordi det er gammelt, men det som er gammelt kan være nyttig for oss. Tradisjon og sedvaner er ingen åpenbaringskilde, sideordnet med den rett utlagte Skrift fra dens Herre.

Jesus korrigerer med sitt: «Jeg sier dere». Hans korrektiv har guddommelig autoritet. Han er HERREN som talte til Moses og Profetene. Med sin undervisning i loven avslører han egenrettferdighet. Han løser oss fra trelldomsåk og drar oss til seg - til ham som er frelsens årsak og troens glede.

Gal 5:1, 13 – Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen bringe under trelldommens åk. /.../ La bare ikke friheten bli et påskudd for den syndige natur, men tjen hverandre i kjærlighet.

Om ekteskap

Først tar han for seg det sjette bud om ekteskapet mellom en mann og en kvinne: «Du skal ikke bedrive hor», det vil si bryte ekteskapets hellighet og ukrenkelighet. Hor er seksuelt samliv utenfor ekteskap. Det er ingen privatsak å inngå ekteskap, men en offentlig-rettslig handling, nedfelt i alle kulturtradisjoner. Da opphører foreldreretten til det barn som inngår ekteskap. Denne innsikt tilhører den naturlige åpenbaring og vitner om Skaperens omsorg for det sosiale liv.

1 Mos 1:24 – Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett (1 Mos 2:24).

Det fins foreldre som overser den synd at to flytter sammen, som de heter. De vil ikke støte sønnen eller datteren fra seg, forklarer de. Men med god hensikt kan man legitimere hva som helst – også den å sette foreldretten til side uten hensyn til familie, slekt og venner i den nære krets.

Jesu undervisning går dypere. Allerede den som ser på en kvinne med sikte på fullbyrdet handling, bedriver hor i sitt hjerte. Dermed utlegger Jesus også det tiende bud, som forbyr å begjære sin nestes hustru. Luther har gitt følgende kommentar (her i fri over settelse):

«Kan ekteskapsbrudd skje allerede ved å se på en annen kvinne, hvordan skal man da bære seg ad? Menn og kvinner må jo leve sammen og omgås til daglig. Hvis ikke må man jo rømme denne verden, lukke ørene, rive ut øynene og

hjertet ut av kroppen! Men Kristus forbyr ikke her at vi lever sammen, spiser og drikker sammen, ja, også ler sammen. Alt dette er ikke et onde, om vi bare ikke glemmer budet «du skal ikke begjære». /.../

Du kan vel se på enhver kvinne eller mannsperson, men pass på at begjæret holder seg borte. Det er Guds ordning at man holder seg til sin egen ektemake, og begge bindes sammen i lyst og begjær og hengir seg helt til hverandre. Kan du leve i ekteskap, da unn deg gjerne den glede at Gud velsigner det som behager ham. Det er jo Guds egen skaperordning.

Men er du så vidløftig at du ser deg om etter en annen, da har du overtrådt grensen mellom å se og begjære. /.../ Det er umulig å verge seg mot djevelens fristelser med onde tanker og ond lyst. Pass bare på at du straks river ut hans piler, så de ikke biter seg fast.» (Sitat slutt.)

En klok munk sa for lenge siden: «Du kan ikke hindre fuglen som flyr over hodet ditt, men nekte den å bygge reiret der.»

Jesus viser med lignelser hvor fordervet menneskenaturen er av synd og ondt begjær. Han sier: «*Riv ut ditt øye, og hugg av din hånd!*» Han sier ikke at den slags selvplaging er en from gjerning, for uansett hva vi gjør, kan vi ikke av egen fornuft eller kraft fri oss fra den onde lyst i vår menneskenatur.

Rom 7:23 – Jeg ser en annen lov i mine lemmer.

Om skilsmisse

Mt 19:8 – Den som skiller seg fra sin hustru av noen annen grunn enn hor, og gifter seg med en annen, han begår ekteskapsbrudd.

Det er Guds skapervilje at mann og kvinne skal inngå ekteskap og være «ett», det vil si dele seng, bord og barn, og leve sammen inntil døden skiller oss. Men det er en skilsmissegrunn, om den ene part har begått hor og brutt ekteskapet. Det kan være vanskelig å påvise. Lettere er situasjonen når en vantro ektefelle vil skilles.

1 Kor 7:15 – hvis den ikketroende part vil skilles, så la ham gjøre det. I slike saker er ikke en kristen mann eller kvinne bundet. Gud har kalt oss til fred.

Om edsavleggelse

Den som sverger ved noe, markerer at han forteller sannheten. Uten gudskunnskap kan ikke mennesket vite at det en sverger ved, er Guds eiendom. Den som ofte misbruker Guds navn til å sverge, synder ofte. «*La et ja være et ja, og et nei være et nei. Det som er mer enn dette, er av det onde*», sier Jesus. Men Jesus forbyr ikke å avlegge ed, om vi må vitne i en rettssak. Det betyr ingen ting for Gud, for Gud gjennomskuer oss.

Sal 116:11 – Hvert menneske er en løgner.

Joh 3:19f – Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket framfor lyset, fordi deres gjerninger var onde.

Joh 8:44 – Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre det deres far ønsker. Han har vært en morder fra begynnelsen, og står ikke i sannheten; det finnes ikke sannhet i ham. Når han taler, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og

løgnens far.

Jesus Kristus er Guds trøsterike sannhet i egen person:

Joh 8:31f – Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler. Da skal dere kjenne sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri.

2 Kor 1:19f – Guds Sønn, Jesus Kristus, som vi har forkynt for dere, /.../ i ham var ikke ja og nei, men bare ja. Derfor sier vi vårt Amen ved ham, Gud til ære.

Å gjengjelde ondt med godt

Rettsregelen «øye for øye, tann for tann» (2 Mos 21:24) handler ikke om hevn, men om samsvar mellom forbrytelse og straff. Regelen beskytter mot overdreven straff eller gjengjeldelse.

Jesu ord om å vende det annet kinn til, handler om Guds kirke, kalt til å vise det sinnelag som var i Kristus. Med tanke på livets vitnesbyrd formaner Jesus: «Gi den som ber deg, og vend ikke ryggen til den som vil låne av deg.»

Fil 2:5 – vis det samme sinnelag som Kristus Jesus!

Joh 13:15f – Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre.

1 Pet 2:21, 23 – Kristus led for dere og etterlot dere et eksempel for at dere skulle følge etter i hans spor. /.../ Han skjelte ikke igjen da han ble utskjelt, han truet ikke når han led, men overlot sin sak til ham som dømmer rettferdig.

Ett eksempel på maktmisbruk er historien om kirkens søndagsbruk – en trist historie. Søndagsbruken ble forvekslet med den gammeltestamentlige sabbatslovgivning. Uteble man fra kirkegang, kunne man risikere bot og gapestokk.

Kirkens evangeliske søndagsbruk gjør helligdagen til en *gledens* dag - Herrens dag, Virksom med sitt ord i den forsamlede menighet tjener han oss med nådemidlene i vår midte. Herrens Nattverd er troens fest og takksigelsens måltid, og takksigelsen begynner som det sømmer seg for kristne:

«La oss prise Herren! Han er verdig all takk!»

Kristi Forklaringsdag

Mt 17:9-13. Jesu guddomsnatur skjult i tjenerskikkelsen

De tre disiplene Peter, Jakob og Johannes hadde vært øyenvitner til Jesu guddoms herlighet. Og de hadde hørt røsten fra himmelen, som stadfestet hva de så:

«Dette er min Sønn, den elskede. I ham har jeg behag. Hør ham!»

Matteus forteller at Jesus var blitt «forvandlet for dem». Lukas presiserer: Jesu *ansikt* ble forvandlet for dem. (Lk 9:29) Jesu guddomsnatur ble ikke forvandlet. Den er evig og uforanderlig. (Heb 13:8)

i jomfru Marias morsliv ble Guds enbårne Sønn unnfanget ved Den Hellige Ånd. Han som var født av Faderen fra evighet, ble forenet med vår menneskenatur og dermed alles bror. Maria fødte ham som er det største av Guds under, men skjult i «en tjeners skikkelse» (Fil 2:7). Ingen guddomsglans strålte fram av Jesus-barnet i krybben, lagt på halm og strå. Ingen guddomsglans var synlig da han under brylluppet i Kana gjorde vann til vin. Han viste i handling sin guddommelige herlighet, men skjult for menneskers øyne. Den var også skjult da han hang på korset.

Fil 2:7 - I det ytre var han som et menneske.

Jesu guddomsnatur skjult i tjenerskikkelsen

Prekmenteksten forteller det som skjedde *etterpå*, etter hendelsen på Forklaringsberget. Da de gikk ned derfra, ga Jesu dem et *forbud* -

«at de ikke skulle fortelle noen om dette synet, ikke før Menneskesønnen hadde stått opp fra de døde.»

Hvorfor dette forbud? Jesus forklarte at *Menneskesønnen først måtte «lide»*, det vil si fullføre sitt oppdrag i lidende lydighet. Ellers ble ikke Guds løfte ved profetene oppfylt. Etter oppstandelsen fra de døde på Påskedagen fikk de fritt fortelle og bevitne hendelsen på forklaringsberget.

De tre apostlene lød Jesu befaling. Først etter Jesu oppstandelse fortalte de om underet på Forklaringsberget. Sett i ettertid, framstår de som troverdige vitner til en kjensgjerning:

2 Pet 1:16 – vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet.

Joh 1:14 – vi så hans herlighet, den herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Fader, full av nåde og sannhet.

Jakob – også kalt Jakob den eldre, var også til stede på Forklaringsberget. Han var den første av de tre som led martyrdøden, og den første apostel som fikk skue Gud i all hans herlighet (Åp 22:4).

«Hør ham!»

Røsten fra himmelen befalte dem å *høre* Guds Sønn i tjenerskikkelsen. I bibelsk ord- bruk er ordet «å høre» brukt om forkynnelsen – *det hørte*. Røsten fra himmelen formante: **Hør** hans undervisning i Skriftene! **Hør** hva Skriftene vitner om Jesu person og det verk han har fullført!

Vi er henvist til det apostoliske ord – *det hørte*. Slik er det vi nå mottar Jesu undervisning i Skriftene. Altså må ordene i Jesu dåpsbefaling gjelder en rettighet som alle døpte har: Å få lære å bruke de handlinger som Kristus har befalt. Denne nåderett er av evighetsbetydning. Følgelig er det en ufattelig tragedie å forføre barn og unge med en kristendomsundervisning sidestilt med religion, livssyn og etikk.

I Åpenbaringsboken har den oppstandne Jesus gitt sine formaninger i sju sendebrev til menigheter i Lille-Asia. Sju-tallet står for en helhet. De sju menighetene representerer Guds kirke på jorden gjennom alle tider. Sju ganger formaner Jesus: «*Den som har ører, han høre når Ånden taler til menighetene!*»

På forklaringsberget var det bibelske Kristus-vitnesbyrd representert ved Moses og Elias. Den nye pakt var representert ved Peter, Jakob og Johannes. «*Hør, så få dere leve*» (Jes 55:3) Hele Bibelen vitner om Jesu guddom i forening med hans manndom. Eksempler:

Jes 9:6 (profeten Jesaja) – Veldig Gud.

Sal 110:1 (David) – Herren sa til min Herre.

Apg 10:4 (Peter). Om ham vitner alle profetene.

Rom 9:5 (Paulus) – Gud over alle ting, høylovet i evighet.

1 Joh 5:20 (Johannes) – den sanne Gud.

Hvorfor måtte Guds Sønn stige ned i fornedrelsen?

Jesus gikk ned fra forklaringsberget for å fullføre sitt oppdrag som verdens syndebærer. Han *måtte* stige ned i gudsforlatthetens mørke: «*Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?*» (Mt 27:46). Hvorfor? Svaret fins mange steder i Bibelen og angår oss alle, f eks:

Ord 8:31 – Min lyst var blant menneskenes barn.

Jer 31:3 – Med evig kjærlighet har jeg elsket deg.

Gal 2:20 (Paulus) – Guds Sønn har elsket meg og gitt seg selv for meg.

Han som var Guds enbårne Sønn fra evighet av, han steg frivillig ned under syndefallets kår. Han lot seg utlevere til synderes død, fordømt og fortapt på korset. (Fil 2:8) I sin lidende lydighet oppfylte han Guds hellige lov i alle deler og i alles sted.

Vi er dyrt kjøpt, ikke med gull eller sølv, men med Kristi dyre blod – Guds blod. Dette stadfestet Gud med Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag. Hans fullbrakte verk får vi fritt anvende, enhver på seg selv. Hans død er min død, hans grav er min grav, og hans oppstandelse er min oppstandelse.

*Guds store kjærlighet det var
Som bragte meg den nåde,
At mine synders skyld du bar,
For meg tok dødens våde.*

Etter Jesu oppstandelse kunne de tre tre fritt bevitne den kjensgjerning de hadde sett og hørt på Forklaringsberget. (Apg 4:20)

Kristentroens begrunnelse i bevitnede kjensgjerninger skiller kirkens tro fra menneskers religioner, livssyn og lovrettferdighet. Jesus-historien var varslet ved Guds profeter og med hendelser som varslet den Kommende, lik skyggebilder av Guds Sønn i tjenerskikkelsen. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død.. Vi bekjenner Guds tro til oss i en bevitnet Jesus-historie. «Han er min Herre.» Vi tror og bekjenner hva Kristus har latt oss vite.

Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død. *Gud* led, døde og ble begravet etter sin menneskenatur. Ingen dødelig så hva Guds engler så. De så Guds forsoning fullbrakt da Jesus utåndet på korset. De så Guds seier over synd og død og satans velde, og utbrøt i den himmelske lovsang til Gud og Lammet som ble slaktet. Men for mennesker var dette skjult, Vi ser Gud «bakfra», ser med det skrevne bibelord. «Så har Gud elsket verden, at han gav...»

Øyenvitner fikk ved flere anledninger se den oppstandne Jesus, ta på ham, spise sammen med ham og høre ham undervise i Moses, Profetene og Salmene. Med opplyst forstand forstod de at åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu Kristi død.

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.

2 Kor 5:19, 21 – Det var Gud som i Kristus forsonet verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres synder, og han overgav ordet om forsoningen til oss. /.../ Han som ikke visste om synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle få Guds rettferdighet.

Forklaringsberget og Golgata hører sammen i Jesu korsdød

På forklaringsberget var også profeten Elias til stede. De tre disiplene undret seg over profetien ved Malaki (Mal 4:5). Den handlet om Døperen Johannes og hans virksomhet. Han knyttet sammen hendelsen på forklaringsberget og Jesu død på korset: «Se der, Guds Lam som borttar verdens synder!» (Joh 1:29)

Den historiske Jesus fra Nasaret er den lovede Kristus, sann Gud og sant menneske, høylovet i evighet. Med sin død på korset har Gud vunnet sin kirke «*ved sitt eget blod*» (Apg 20:28). Guds eviggyldige sannhetsbevis er Jesus reist opp fra døde, erklært rettferdig i alles sted. Ved Faderens nådeside er han nå til stede hvor

som helst en menighet samles, og med sitt ord virksom med handlende allmakt i de handlinger han befalte. Hør ham!» Sønnens lydighet i tjenerskikkelsen er menneskenes eneste hellighet og rettferdighet for Gud – han og ingen annen.

«Han er min Herre som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt...» Hvorfor? For at vi som er døpt til hans død, skal tilhøre ham og tjene ham, ved troen ikledd hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

«Hør ham!» Og du skal leve!

8. S. E. TREF.

Mt 7:22-29. Klippen Kristus

Jesus advarte mot falske profeter. De kommer i saueham, men innvendig er de glupske ulver. Ved en senere anledning sa han: - *«av hjerte kommer falske vitnesbyrd»* (Mt 15:19) I teksten advarer Jesus med Dommens dag for øye:

«Mange skal på den dagen si: Herre, Herre!

Har vi ikke profetert ved ditt navn og drevet ut onde ånder ved ditt navn, og gjort mektige gjerninger ved ditt navn?»

Anvendt på kirkefelleskap, forbyr han prekestol- og nattverdfelleskap «på tilstrekkelig grunnlag», det vil si med rom for forbehold mot apostelordets lære fra ham.

Rom 16:17 – Dra dere unna dem.

2 Joh 9f - Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. /.../ hils ham ikke vel møtt...

En falsk profet «spår av egen lyst» (Esek 13:2), opptrer som om han er «sterk i egen kraft» (1 Sam 2:9), taler «ut fra sitt eget» (Joh 8:44) og tyder bibelord «på egen hånd» (2 Pet 1:20). Falske profeter opptrer med *gode hensikte, men gode hensikter kan* begrunne hva som helst, og under skinn av kjærlig forbrødring, forføre kristne.

2 Kor 11:5, 13f – disse superapostler /.../ er falske apostler, uhederlige arbeidere som forstiller seg til apostler. Det er ikke så underlig, for satan selv forstiller seg til en lysets engel.

«Et godt tre kan ikke bære dårlig frukt. /.../ På fruktene skal dere kjenne dem».

Det gikk galt for de kristne i Galatia, da de mottok Guds evangelium med *forbehold* om omskjærelse, pålagt i Mose lov.

Gal 3:1 – Uforstandige galatere! Hvem er det som har forhekset dere, dere

som har fått den korsfestede Kristus malt for øynene deres?

Tenkende kristne prøver læren på apostelordets lære fra Kristus Jesus. Han er Skriftens Herre og rette utlegger. Tenkende kristne motsier ikke apostelordet, men spør etter lærens begrunnelse. Den kristne samtale gir frihet for trosytringer, men ikke over prekestolen. Den er stedet for Jesu undervisning

Joh 4:1 – Prøv åndene, om de er av Gud!

1 Kor 13:6 – Kjærligheten (Guds agape) gleder seg ikke over urett, men gleder seg med sannheten. (E Sv Kyrkobibel)

Apostolatets kirke fremstår med den gudgitte lære, mottatt fra Herren Jesus og gitt videre til kirken i og med apostelordet. Trofast mot det apostoliske ord, fremstår Kristi kirke med krav på troverdighet (Apg 2:42). Den troløse kirke derimot fremstår med trosytringer tilpasset folkemening og allmenntytte, som om kirkefellesskap er et sosialt produkt av trosytringer (herlighetsteologi).

«Jeg har aldri kjent dere. Bort fra meg, dere som gjorde urett!»

Jesu ord kan virke unødig harde. De som gjorde urett, hadde jo allerede bekjent ham som sin Herre. Kirkens Kristus-bekjennelse og rett er to sider av samme sak. De har økumenisk gyldighet.

Men bekjennelsen «Jesus er Herre» kan vise seg å være en erklæring om prekestol- og nattverdfellesskap «på tilstrekkelig grunnlag». Erklæringer med forbehold mot apostelordets lære vitner om hjerter bortvendt fra Gud (Mk 7:6). Motsigelser i gudstjenestelige ordninger gir inntrykk av tjenestefellesskap til alles beste, men oppbygger ikke Guds kirke på den ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen. Forbehold mot apostelordets lære har kirkeødeleggende virkning, viser historien.

Eksempler på bekjennelsesskrifter med kirkerettslig autoritet og gyldighet er Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden. Deres autoritet består i bekjennelsen til apostelordets lære som Guds ord, «som det i sannhet er» (1 Tess 2:14).

Hvor kirkens bekjennelse er tilpasset yndlingsideer i samtiden, der rår relativismens terror over kirkens gudgitte tro. erHva hjelper det barn og unge å bli orientert om kristendom, sidestilt med religion, livssyn og etikk? Man kan godt beholde kirkens bekjennelser med status som aktverdige fornminner om fortidens kristendom. Da er bekjennelsen en formalitet.

Jer 6:16 – Spør etter de gamle stiene, etter veien til det gode! Gå på den, så finner dere hvile! Men de svarte: «Vi vil ikke gå der.»

1 Tim 6:3-5 – Om noen /.../ ikke holder fast ved Herren Jesu sunne ord og den lære som hører guds frykten til, da er han hovmodig og skjønner ingen ting. Han er bare syk etter diskusjoner. /.../ har mistet dømmekraften og er kommet bort fra sannheten, de mener guds frykten er en vei til vinning.

Den som hører disse mine ord og gjør etter dem, han blir lik en klok mann som bygde huset sitt på fjell.

En stormflod avslører om huset står på fjellgrunn eller sandgrunn. Jesu billedbruk formaner til troskap mot det apostoliske ord. Eller sagt med formaningen til slutt i Lille Katekisme:

«Når du øver deg i De ti Guds bud og Loven, får du lære syndene dine å kjenne og angre dem.

Da skal du ikke fortvile, men ta for deg trosartiklene og evangeliet og straks ta din tilflukt til Kristi fortjeneste. Grip den ved troen og vær viss på syndenes forlatelse og fred med Gud.

Be så med frimodighet hver dag til Gud om alt du trenger til sjel og legeme, og bruk den bønn som Kristus har lært sine disipler, nemlig Herrens Bønn.

Og husk på din dåp, hvor den trofaste Gud opprettet sin nådepakt med deg. I dåpen har han gitt deg Jesu død og oppstandelse, gjort deg til sitt barn, og lovt deg sin salighet ved troen på ham som døde og oppstod for alle. Husk hvem du tilhører, så du forsaker djevelen og alt hans vesen, og tjener Gud i hellighet og rettferdighet alle dine dager.

Når du merker at du har overtrådt Guds bud, og at synden plager din samvittighet, søk da hjelp i skriftemålet. Motta avløsning hos din prest, som i menigheten er betrodd fullmakten å forlate synder.

Gå til Herrens Nattverd for å bli styrket i din tro på Guds nåde mot fattige syndere, og bær fram takksigelser for ham som gir deg del i sin udødelighet.

Med sitt Ord og sine sakramenter vil den allmektige Gud bevare oss i den tro som det første bud krever, så vi lever i hans skaperverk og bærer troens frukter etter hans ord og vilje. Må Herren være deg nådig! Amen.» (Sitat slutt.)

Denne formaning tegner bildet av et disippelliv med Jesus som Hyrde og Lærer.

1 Kor 3:11 – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, Jesus Kristus.

Kristus er den fjellgrunn som lar oss bli stående i Guds dom og gå inn til gleden på den nye jord, og alt nå takke og love ham, f eks:

«Du er verdig all takk og ære, du som har latt meg høre ditt ord og lært meg at frelsen er å få i ditt navn. I dåpen har du frelst meg fra syndens og dødens og djevelens herredømme. Du har med dine gjerninger gjort alt som trengs til evig liv og salighet.»

Jesu makt og myndighet

Etter Jesu Bergpreken har Matteus tilføyd tilhørernes reaksjon:

«Da Jesus var ferdig med å tale, var folket slått av undring over hans lære. Han lærte dem med myndighet, og ikke som de skriftlærde.»

Hvorfor undret de seg? Årsaken var hverken dypsindige tanker, en vakker fremstilling eller det apostelen Peter kaller «oppdiktede sagn» (2 Pet 1:16). Årsaken var personen Jesus. Han talte **som Gud** - med Guds makt og myndighet.

Nå er den oppstandne Kristus virksom med sitt allmaktsord i vår midte. Han forlater eller binder synder, og med sitt allmaktsord fremsagt over brød og vin, gjør han underet i Herrens Nattverd. Han gir sine venner virkelig samfunn med Guds Golgata-offer, rakt fram og mottatt under brødets og vinens skikkelser. Så får verdens uvær komme og gå som de vil.

8. S. E. TREF.

Lk 16:10-17. Trofasthet i smått og i stort

Guds lov krever troskap i smått og stort. Den som er tro i smått, er også trofast mot Gud og sin neste.

Eksempler har vi i De ti Guds bud. Det *første* bud - om trofasthet mot åpenbaringsordets Gud: «Du skal ikke ha andre guder foruten meg. Det *fjerde* bud: Om trofasthet mot foreldrene våre. Det *sjette* bud: Om trofasthet mot ektemaken. Det *sjuende* og *åttende* bud – om trofasthet i alle forhold.

«Den som er tro i smått, er også tro i stort.»

Hva vil det si å være tro i smått? Den trofasthet som Gud krever, varierer ikke etter arbeidets betydning i menneskers øyne. I Guds nåderike er rangeringen den motsatte. Martin Luther nevner som eksempel en tjenestepike som lager mat, vasker opp og gjør annet husarbeid. Hun befinner seg ikke nederst på rangstigen, sett fra Guds side. Siden arbeidet har Guds Ord for seg og gjort i tillit til Gud, utfører hun en gudstjeneste for Gud.

Det er lett å misbruke Jesu ord om troskap i de små ting. Æres den som æres bør, enhver i sitt kall, men gjort gjerning kvalifiserer ikke til salighet hos Gud. Et eksempel er Jesu lignelse om den rike bonde. Han så fram til den dag han kunne trekke seg tilbake, fornøyd med sitt liv.

Lk 12:19-21 – Han sa til seg selv: Nå har du mye godt liggende for mange år. Slå deg til ro, et, drikk og vær glad! Men Gud sa til ham: Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. – Slik går det med den som samler skatter til seg selv og ikke er rik i Gud.

Trofasthet i smått er vår skyldighet for Gud og mennesker, men vår skyldighet kvalifiserer ikke til salighet hos Gud. Det fastslår Jesus ettertrykkelig med følgende ord:

«En trell kan ikke tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre /.../ Dere kan ikke tjene Gud og Mammon.»

Videre sa Jesus med adresse til pengekjære fariseere: «Dere vil ha folk til å tro at

alt står rett til med dere, men Gud kjenner hjertene deres. Og det som er stort for mennesker, er avskyelig for Gud.»

Blant fariseerne var også han som ga tiende av sin inntekt til de fattige, og takket Gud for det (Lk 18:12). Gud gjennomskuer også slike.

Hva skal da vi si om oss selv? I evangeliene blir fariseerne målt med Guds lov som målestokk - det mål som avslører alles livsproblem: Å sikre sitt liv med det som forgår. Det gjorde også den tids tollere, som ble rike ved å kreve for mye toll. Den tolleren som angret i templet, sa: «*Gud vær meg, en synder, nådig!*» Det er tiggere vi er for den levende Gud.

Rom 7: Ved loven blir synden kjent.

Men det evige liv består i noe annet enn syndserkjennelse. Guds lov driver oss til Guds barmhjertighet, stilt fram i Jesu lidende lydighet. Drevet av Guds lov til Kristus, tar vi vårt eget liv og Gud på alvor. Han er i sin lidende lydighet lovens oppfyller og verdens syndebærer.

Joh 17:3 – Dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og den han utsendte, Jesus Kristus.

Det evige liv begynner med den kjennskap som Jesus gir til åpenbaringsordets Gud. Kjennskapen til den eneste sanne Gud gjør oss til tjenere med Jesus til eksempel. Hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet gjør oss ivrige etter gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Som regel handler de om småting som andre overser eller går hus forbi. Men den allseende Gud ser sine tjeneres troskap i det som er smått. Gjort i tillit til Guds godhet for sin egen skyld, har Gud behag i gjerningen. Vi øver troen i det som er smått i menneskers øyne: Om barneretten hos Gud, gitt av nåde i dåpen til Jeau død. (Tit 3:1-8)

Gjør meg lærvillig og sterk,
La meg ditt vennskap ei spille!

I *Jakobs brev* er det tale om livets vitnesbyrd, sett fra *menneskers* side. Denne synsvinkel lar oss bedømme hva årsaken kan være, sett utenfra. Kanskje Guds godhet for sin egen skyld? Eller kanskje forsøk på å fremstå verdig for Gud? Sett fra yttersiden, må vi si oss enig med ordene i Jakobs brev:

Jak 2:24 – Dere ser altså at et menneske blir erklært rettferdig ved gjerninger og ikke bare ved tro.

Gud ser i hjertene, og ser troens rettferdighet, nemlig Kristus Jesus i hans selvhengivende lydighet. Han er Guds kraft til frelse for hver den som tror (Rom 1:16). Med ham til gave, oppmuntrer apostelen oss til å legge vinn på gode gjerninger til glede og gagn for vår neste (Tit 3:8).

Loven og profetene hadde sin tid inntil Johannes (Døperen). Fra da av forkynnes evangeliet om Guds rike, og alle trenger seg inn i det med makt.

Den Hellige Ånd kaller og opplyser med evangeliet. Med evangeliet om Kristi velgjerninger *for oss*, kommer Guds tro til oss, og de som kommer til tro, må rive Guds nåderike til seg.

Fattige i oss selv, kan noen og hver erkjenne at «dette forstår jeg meg ikke på». Denne erkjennelse kan være utgangspunkt for samtale om kristentroens unike årsak. Heller ikke en troens bekjenner tror av fornuft eller kraft. Den evnen har ingen, men Gud kan. Han har kalt meg ved evangeliet og opplyst meg om sine velgjerninger i en bevitnet Jesus-historie.

Altså må den som søker Gud, høre Guds ord. Ved evangeliet som høres, kommer hjelperen Den Hellige oss til unnsetning. Da demrer kristentroens årsak for oss. Det som syntes smått for oss, blir stort og umistelig. Lik tiggere rekker vi hatten fram, og Gud tilsier oss sitt himmelrike av nåde. Denne gratis-adgang har Kristus fortjent for oss alle – ingen unntatt. Troen har Kristus og mangler ingenting.

Fil 3:14, 20 – For meg er livet Kristus og døden en vinning. /.../ Jeg har min borgerrett i himmelen og derfra venter jeg Kristus som frelser på Dommens dag.

I ego-kulturen rår selvbestemmelsen. Under skinn av frihet er man bundet til den onde lyst, lik en hund i bånd. Men Guds morallov og gode skapervilje består. Den er målestokken på Dommens dag.

«- før skal himmel og jord forgå, før en tøddel i loven faller bort.»

10. E. TREF.

Mt 11:20-24. Vår nådetid

Den 10. august år 70 ble Jerusalem ødelagt. Denne hendelse har i ettertid stor betydning for kristne.

Flere årtier i forveien hadde Jesus forutsagt Jerusalems ødeleggelse. (Lk 19:43f) Templets tid nærmet seg slutten. I Jesu dødsstund revnet forhenget til Det aller helligste i Jerusalems tempel. (Mt 27:51) Det aller helligste lå åpent. Guds forsoning med verden i Jesu offerdød hadde revet ned «skilleveggen» mellom jøder og hedninger (Ef 2:14). Nå er Kristus Jesus Guds fred med alle. Han kaller til omvendelse og to, og forener jøder og hedninger i Guds nådepakt i Kristi blod

1 Tim 3:15 – Guds hus som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Det ødelagte Jerusalem gjorde slutt offertjenesten i templet. Det gamle måtte vike for Guds nådepakt i Kristi Jesu død, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt.

Nå kan jødene fritt vende tilbake til «løftets land» - *Guds nåderike*. Det er kommet nær med Kristus Jesus i den forsamlede menighet, virksom til stede med forsoningens goder. Guds forsoning med verden er fullbrakt, og gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Dåpen er den nye fødsel ved vann og Ånd (Joh 3:5). Eller sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig...» (Mk 16:16)

Fra dåpen kommer Guds barn, ved troen ikledd Kristi hellighet og rettferdighet for Gud. De som deretter etterfølger Kristus i forsakelse og tro, de er ikke trellkvinnens barn, men den frie kvinnes barn (Gal 5:30f.) De er medborgere i det Jerusalem som er der oppe (Gal 4:26), og derfra venter de Jesus som Frelser på Dommens dag (Fil 3:20).

«Ve deg, Korasin! Ve deg Betsaida! Dersom de mektige gjerninger som er gjort hos dere, hadde skjedd i Tyrus og Sidon, ville de for lenge siden ha vendt om...»

Teksten handler her om de steder hvor Jesus hadde virket. Til bakgrunnen hører Guds løfte til Israels folk, gitt ved Guds profeter.

Jer 7:3 – La deres atferd og gjerninger forbedres, så lar jeg dere bo på dette sted.

Men folket gjorde ikke forbedring. Jesus anklaget folket på disse stedene, lik Guds profeter i gammel tid. Folket vendte ikke om til ham, tross de fortrinn Gud hadde gitt sitt utvalgte folk fremfor andre folk.

Jesu anklage viser hvor misvisende det er å forveksle staten Israel med Guds løfter oppfylt i Kristus Jesus. Årsaken til staten Israel var ikke jødernes omvendelse til tro på Kristus.

Rom 3:1f – Hvilke fortrinn har jøden, eller hva gagn er det i omskjærelsen? Mye, på alle måter! Først og fremst at Guds ord ble betrodd dem.

Rom 9:4f – De er jo israelitter, dem tilhører barnekåret, Guds herlighet og pak-tene, deres er loven, tempeltjenesten og løftene, dem tilhører fedrene, og fra dem er Kristus kommet som menneske, han som er Gud over alle ting, høylo-vet i evighet.

Det hører også med til jødernes fortrinn at Kristus selv hadde vandret blant dem, helbredet syke, forkynt og undervist. Alt dette viser Guds godhet og omsorg for Is-rael, sitt eiendomsfolk.

5 Mos 7:6-8 – Deg har Herren din Gud utvalgt blant alle folk på jorden til å være hans eiendomsfolk. Når Herren hadde godhet for dere og utvalgte dere, var det ikke fordi dere var større enn andre folk, for dere er det minste av alle folkene. Nei, Herren elsket dere...

I samme posisjon står vi. Vi har mottatt *forsoningens goder* i den nye pakt. Guds

forsoning med verden ble gitt den enkelte til del i *dåpen* til Jesu død, og med ham det nye livet, gitt av nåde. Vi har fått *undervisning* om Guds velgjerninger i Jesus Kristus, og lært den levende Gud å kjenne i all hans trofaste kjærlighet. Vi har lært å bruke Guds *nådemidler* og leve i Guds nåderike. Og lært av ham, får vi under *Herrens Nattverd* ta del i Guds kirkes samfunn i de hellige ting (1 Kor 10:16f).

Ufattelig store er forsoningens goder, gitt uverdige ufortjent. Vi har ingen grunn til å hovre på jødernes bekostning. Vi har heller ingen grunn til å klage over villfarelser og frafall i det sekulær-liberale samfunn, for hva har vi fortjent?

Fremdeles kan vi samles om den oppstandne Kristus, virksom i vår midte med Guds Ord og sakramenter. Guds utvelgelse av nåde er en stadig oppmuntring til å vende om og tro på ham som elsker sitt folk av nåde.

Jes 55:6f – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige skal forlate sin vei og ugjerningsmannen oppgi sine tanker og vende om til Herren, så vil han vise ham barmhjertighet, for vår Gud er rik på tilgivelse.

Forherdelsen

Folket i Korasin og Betsaida ble kalt, men forherdet seg. Med forherdelse var de skyld i sin egen fortapelse, utestengt fra Guds nåderike i den kommende verden. Der fins ingen Jesus. Alt godt og prisverdig i dette liv, går der til grunne.

Paulus fulgte Jesu eksempel da han i synagogen i Efesus møtte motstand:

Apg 19:9 - Noen gjorde seg harde og ville ikke tro, men snakket nedsettende om «veien» mens alle hørte på. Da brøt Paulus med dem og skilte ut disiplene

Den samme Paulus skriver at Gud er nådig mot dem han vil, og forherder den han vil (Rom 9:18). Men det betyr ikke at Gud forherder noen fordi han har utvalgt dem til fortapelse. Det viser bibelhistorien. Gud forherdet Farao fordi han ikke ville høre Guds ord. Dermed var Farao årsak til sin egen forherdelse. (2 Mos 7:3) Det samme var tilfelle med folket i Korasin og Betsaida.

Heb 6:4-6 – Når noen en gang har fått lyset, smakt den himmelske gave og fått Den Hellige Ånd, smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter, og de så faller ifra, da er det umulig å fornye dem så de igjen vender om. De korsfester selv Guds Sønn på ny og gjør ham til spott.

Så lenge de forkaster Guds Sønn, er omvendelsen utelukket. Omvendelse og tro hører sammen med ham som vi søker. Han lokker og drar.

Apg 20:21 (Paulus) – Jeg har vitnet /.../ om omvendelsen til Gud og troen på vår Herre Jesus.

Alle de er kalt som hører evangeliet om Guds forsoning med verden i Jesu død. Og alle de som er døpt til Jesu død, er kalt til å etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro. Kort sagt: i den kristnes liv og i kirken handler alt om dåpen -.

Rom 6:3 - Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et

nytt levnet.

Meningen med vanddåpen følger døpte mennesker gjennom livet. Gud som gav løftet, er trofast. Men med forherdelse inntil døden, er den dømte skyld i sin egen fortæpelse. Sagt med vår barnelærdom, er meningen med vanddåpen denne:

«Den betyr at den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og dø med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Guds lov fordømmer, men loven opphever ikke Guds evangelium

Jerusalems innbyggere avviste Jesus, men fikk nådetid til omvendelse og tro. Vår situasjon er den samme som for tilhørerne på Pinsedagen. Også vi har skyld i Guds Sønn's død på korset etter sin menneskenatur, men fikk likevel nådetid. Guds hellige lov kan aldri oppheve Guds nådepakt i vår dåp. Det kan døpte gjøre selv.

Heb 4:7 og 10:23 – I dag, om dere hører hans røst, så forherd ikke deres hjerter. /.../ Han som gav løftet, er trofast.

11. S. E. TREF.

Mt 23:1-12. Ydmyket ved loven, oppreist ved evangeliet

Teksten inngår i en tale som Jesus holdt kort tid før han ble drept. Han straffet fariseerne og de skriftlærde med ve-rop og advarte mot surdeigen – deres lære. Men det de lærte, skal vi *«gjøre og holde»*, sier Jesus, men passe oss for surdeigen.

Hvilken surdeig skal vi passe oss for? (Mt 16:6)

Fariseerne og de skriftlærde lærte rett, når de søkte evig liv i Skriftene – Moses og Profetene. (Joh 5:39) Fariseerne satt *«på Mose stol»*. De formidlet Guds lov og gode skapervilje. Den var ikke Kristus kommet for å avskaffe, men *oppfylle* (Mt 5:17). Da begikk fariseerne den feil å avvise Det gamle testamentes vitnesbyrd om en lidende Messias.

«Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han. Men vil dere ikke tro hans skrifter, hvordan skal dere da kunne tro meg?»

2 Kor 3:15f – Ja, helt til denne dag ligger sløret over deres hjerter hver gang Moseloven blir opplest, men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort..

Mt 5:18 – Sannelig sier jeg dere: Før himmel og jord forgår, skal ikke en tøddele eller prikk i loven forgå.

Å sitte på *«fordervelsens domstol»* handler om noe annet (Sal 94:20). Da lærer man en Kristus som kommer med verdslig makt, og innbiller mennesker evnen til velge mellom rett og galt i troens saker. Denne villfarelse skal vi unngå å høre (Mt

16:6, 12).

Men den som sitter «på Peters stol», skal vi høre. Han viser med himmelrikets nøkler hyrdeansvar for den betrodde menighet. Denne fullmakt tilsvarer oppdraget å forkynne Guds lov og evangelium.

«Det de gjør, skal dere ikke rette dere etter, for de sier ett, men gjør noe annet.»

Bibeltroskapens kjennetegn er *troskap mot det apostoliske ord*. Det er ingen selvfølge. Et eksempel er apostelen Peter. Tre ganger fornektet han Kristus i øversteprestens forgård. Og da Peter senere kom som Herrens apostel til Antiokia, unngikk han måltidsfellesskap med hedningkristne. Han «hyklet». Apostelen Paulus irettesatte ham. Peter angret og fikk oppreisning. I sin gjerning som Herrens apostel har Peter talt Guds lov og evangelium til også til oss, og dermed brukt himmelrikets nøkler.

Ordet skal gå foran personen – ikke motsatt. Det er læren som skal prøves på Guds ord. En påminnelse er ordene etter den oppleste preteksten: «*Hellige Gud, hellige oss i sannheten. Ditt ord er sannhet.*» Ordene inkluderer også presten. Det er denne rettesnor vi istemmer med kirkens bekjennelse (CA art 8):

«Selv om kirken i egentlig mening er forsamlingen av de hellige og sant troende, er det likevel – da mange hyklere og onde er blandet inn i den i dette liv – tillatt å bruke sakramenter som er forvaltet av onde, i samsvar med Kristi ord: «På Mose stol sitter de skriftlærde og fariseerne» osv. Både Ordet og sakramentene er virksomme på grunn av Kristi innstiftelse og befaling, selv om de meddeles av onde.» (Sitat slutt.)

Noe annet er kirkefellesskap med rom for lærdommer i strid med det apostoliske ord. Slike fellesskap skal man unngå. Det er Guds kirkes kjennetegn vi skal søke – evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet i samsvar med Kristi befaling. Vi skal derimot gjerne samtale om det hørte Guds ord til innbyrdes trøst, oppmuntring og rettledning.

«De binder tunge bærer og lesser på folks skuldrer, men selv vil de ikke løfte en fing er for å flytte dem.»

Hvilke «*tunge bærer*» advarer Jesus mot? Han advarer mot *menneskers tradisjoner*. Ved siden av Moses og Profetene hadde fariseerne sin egen tradisjon med mange påbud og forbud, overtatt fra «de gamle». Med lydighet mot menneskebud satte de Guds bud til side. Allikevel fremstod de som gode eksempler for andre.

Guds lov er i seg selv en tung byrde – svært tung. Peter kalte den «*et åk som verken våre fedre eller vi selv har orket å bære*» (Apg 15:10). Det var særlig seremoni-loven han siktet til.

Jesu advarsel treffer den forstenede tradisjonalisme, uten hensyn til endrede omstendigheter. Liturgien har ingen annen hensikt enn den å verne om Guds barns nåderett i sakssvarende former. Dertil kommer diakonale tjenester alt etter evne og

behov, f.eks. kateket, pleiediakon, kantordiakon, osv. Arbeidsformer avpasset barnas og de unges nivå, formidler den gudskunnskap som er gitt kirken.

Troens lydighet mot Tibudsloven må nødvendigvis skje på mange måter i livets vitnesbyrd. Guds gode skapervilje omfatter også det indre liv – tanke, vilje og følelse. Tibudsloven krever kjærlighet til Gud av *hele* vårt hjerte og vår neste *som oss selv*. Allerede det første bud er tyngre enn alle menneskebud: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg*». Men forklaringen til dette bud og de andre er sett i lys av den nytestamentlige tro. Lik navet i hjulet dreier alt seg om Jesus Kristus: «Han er min Herre».

Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Bekjenner vi om Jesus Kristus at han er «min Herre», bekjenner vi den samme tro både små og store, og ber vi i Jesu navn til vår Far i himmelen.

Alt i den troendes liv dreier seg om ham – «*min Herre*». Hvor vi enn er i katekismen, dreier det seg om «min Herre». Han alene er troens årsak, og med ham til gave etterfølger vi hans eksempel i forsakelse og tro. Med ham til gave trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Da har Gud behag i gjerningen.

Syndsforgatelsens evangelium stadfester Guds lov og gode skapervilje.

Noen er tilfreds, om bare evangeliet blir forkynt og sakramentene forvaltet – nå som før. Da blir hensikten med dåpen oversett: Å forsake djevelens gjerninger og øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Den evangeliske frihet endrer tankegangen: Ikke alt er tjenlig fordi det er gammelt, men kan være gammelt fordi det er nyttig i det menighetsbyggende arbeid.

En villfarelse ligger nær – å gjøre syndenes forlatelse til syndenes tillatelse, som om vi med å overtre Guds bud gjør Guds nåde større. Nei, med syndenes forlatelse *stadfester* vi Guds lov og gode skapervilje. Med Den Hellige Ånds hjelp blir loven oppfylt i Kristi kraft, virksom ved troen.

Rom 3:31 – Opphever vi da loven ved evangeliet? Nei, slettes ikke! Vi stadfester loven.

Evangeliet er ingen «ny lov», og Kristus er ingen ny Moses. Evangeliet er «frihetens fullkomne lov» (Jak 1:25). Alt hva loven krever, har Kristus oppfylt med sin lidende lydighet under loven. Med ham til gave, går vi til våre gjøremål som Guds kjære barn. Vi er frikjent og frikjøpt for å leve etter Guds gode skapervilje, gjort tydelig i De ti Guds bud. Sotflekke hefter ved gjerningene, skrøpelige som vi er, men troen har syndenes forlatelse, og har i Kristus kristendom nok.

La ingen kalle dere lærer, for dere har bare én Lærer, Kristus.

«Dere skal ikke la dere kalle rabbi, for det er én som er lærer for dere, og dere er alle søsken. Og kall ikke noen her på jorden far, for dere har bare én Far, han som er

i himmelen. Og la ingen kalle dere lærer, for dere har bare én Lærer, Kristus.»

Hva er det Kristus her advarer imot? Hovmod og selvkloke hoder prekenembetets gjerning. Prekestolen er stedet for Jesu undervisning, gitt videre ved hans delegater. . Derfor selvkloke kappestrid er en plage for kirken. Men tross skrøpeligheter kan forkynnelsen være til velsignelse, om bare læren er ren.

Fil 1:15, 18 – Det finnes nok noen som forkynner Kristus fordi de er misunnelige og vil ha strid, men noen også i god hensikt. /.../ Men hva gjør det? Kristus blir forkynt i alle fall, enten det skjer med baktanker eller i oppriktighet.

Verre er lærevedtak som i praksis forplikter kristne i strid med apostelordets lære fra kirkens Herre. De har ingen gyldighet i kraft av menneskers autoritet og kompetanse. Ikke engang en Herrens apostel kunne fremstå med selvstendig læreautoritet.

Kristi kirke er ikke et liberalt folkedemokrati, men et *kristokrati*. Her beror autoritet, kompetanse og gyldighet på underordning under Kristus, Skriftens rette utlegger. Og og kirkens overhode (Apg 15:14-18). Gyldighet har «Skriften alene», utlagt av «Kristus alene» og mottatt ved «tro alene». Men med menneskers påståtte autoritet og kompetanse blir allting galt.

Det hender gode hensikter tilslører «evangeliets frie løp». Det skjer når hensynet til folkemening og allmennytte fremmer et annet evangelium. Det fins ikke (Gal 1:8).

Den som formidler Kristi lære ubeskåret, må gjerne kalles lærer i kirken, kalt til å formidle apostelordets gudgitte lære. Samme frihet gjelder den familiefar som trofast formidler Guds ord til barna. Han må gjerne kalles far, for vår Far i himmelen er opphavet til det Guds ord som en kristen familiefar formidler til barna.

«Den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.» Disse sluttord i teksten er utlagt i teksten om fariséeren og tolleren i templet.

12. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 15:29-39. Jesu omsorg

Teksten gir et bilde av Jesu omsorg for mennesker i ulike nødssituasjoner, syke og sultne. Matteus dokumenterer en hendelse da Jesus viste omsorg for en flokk mennesker som fulgte ham opp i fjellet et sted i Galilea. Mat fantes ikke.

Matteus beskriver en situasjon som peker ut over seg selv. Uansett livssituasjon, består menneskets grunnproblem: Sykdom, lidelse og død, og dertil egen skyld og skam og håpløshet. Jesu omsorg den gang viser til hans omsorg i nåtid, til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord.

Folk brakte hjelpeløse til Jesus. De hjalp lamme, vanføre, blinde, døvstumme og mange andre. Slik går det til også i nåtid. Avmektige i troens saker, samles vi. Guds tjeneste for oss lokker og drar. Den oppstandne Kristnes er virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Vi samles om de befalinger som døpte skal lære å holde, forvaltet slik han befalte.

Blant dem som hører evangeliet, skaper Gud den tro som anvender Guds velgjerninger, enhver på seg selv. Gud skaper av ingenting, så det som ikke er, det er. Da skjer den tilbakemelding som påkaller Gud med takk og bønn i Jesu navn.

Åpenbaringsordets Gud kommer oss til hjelp med Ordet ble menneske i Jesu tjenerskikkelse. Hjelpen er gitt oss ovenfra – «av Ord og sakramenter gjort». De lamme ble lagt ned for Jesu føtter. Blinde ble geleidet fram til ham. Situasjonen tegner vår livssituasjon. Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver», osv.

Guds tro kommer til oss med Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død, og forsoningen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Joh 16:14 – (Den Hellige Ånd) skal herliggjøre meg. Han skal ta av mitt og forkynne for dere (17:17).

Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.

Ef 2:8 – av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.

Rom 6:3 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra døde ved Faderens veldige kraft.

Kristentroens årsak er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie, den Gud hadde lovt ved sine profeter i den gamle pakt. En kristen tror fordi han vet. «**Så** har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne» (Joh 3:16). Midlet i Guds sjelesorg er Kristi ord og hjelperen Den Hellige Ånd.

Et eksempel er *Lydia*, da hun kom til troen: «Herren åpnet hennes hjerte så hun ga akt på det som *Paulus* talte.» (Apg 16:14). Det var også hensikten da Kristus utsendte Paulus som apostel til folkeslagene:

Apg 26:18 - Du skal åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys, fra satans makt til Gud, for at de skal få tilgivelse for syndene og arverett hos Gud sammen med dem som er helliget ved tro på meg.

2 Kor 4:6 - Gud som sa: «Det bli lys i mørket», han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet, som stråler i Kristi ansikt, skal lyse fram.

Folk undret seg da de fikk se stumme tale, vanføre bli friske, lamme gå og blinde ble seende. Og de lovpriste Gud.

Folk lovpriste Gud for Jesu undergjerninger. Denne virkning hører hjemme i en videre sammenheng. Vi må samtale om det vi har hørt og sett. Årsaken er den levende Gud. Med sitt ord virker han den selverkjennelse at vi tar oss selv på alvor og venter alt godt fra Gud.

Gud drar oss til seg med den sjelesorg han gir med sine nådemidler, virksom i den forsamlede menighet. Gjennom Kristus Jesus lærer vi Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Den gode Gud er god mot oss fordi han er Den Gode – og ikke av noen annen grunn.

Joh 3:27 – Et menneske kan ikke få noe uten at det er gitt ham fra himmelen.

Rom 2:4 – Guds godhet driver dem til omvendelse.

Apg 5:31 og 11:18 – Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. /.../ «Så har da Gud også latt hedningene vende om og vinne livet!»

Han gav til disiplene, disiplene gav til folket. Alle spiste og ble mette.

Jesus syntes inderlig synd på folk som etter tre dager i fjellet var sultne. Den om sorg han viste den gang, viser han også mot oss. Han lar oss ikke gå til grunne på veien. Han mettet folket med sju brød og noe småfisk. Han fremsa takksigelsesbønnen, brøt brødet, gav disiplene og de ga til folket. Alle spiste og ble mette. Underet minner om underet da israelittene vandret i ørkenen, underveis til det lovede land. Underet minner også om underet han gjør under Herrens Nattverd.

5 Mos 8:3 – Slik ville han la deg forstå at mennesket ikke lever bare av brød, men av hvert ord som kommer fra Herrens munn.

1 Kong 19:7 – Stå opp og spis, for ellers blir veien deg for lang.

Guds Ord er mat i rette tid, også for oss. Hvordan kunne folkemengden bli mett av så lite og restene fylle sju kurver? Årsaken var *Jesu ord*. Hvorfor fikk den stumme taleevnen tilbake? Årsaken var *Jesu ord*: Effata – lukk deg opp! Hvorfor kom Lasarus levende ut av graven? Årsaken var *Jesu ord*: «Lasarus, kom ut!»

Jesu ord virker også den åndelige spising som skjer ved troen. Han vitner med sine undergjerninger om sin persons hemmelighet: Gud og menneske forenet i Jesu person. Han er livets brød, kommet ned fra himmelen.

Joh 6:27, 35, 51 – Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som består og gir evig liv. /.../ (Jesus sa.) Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hunge /.../ Jeg er det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. Og det brød jeg gir, er mitt legeme som jeg gir til liv for verden.

I kraft av sin guddoms natur handler Jesus suverent med sitt ord. Under sin nattverd er han virksom med handlende allmakt. Med sitt ord – fremsagt over fremsatt

brød og vin, gjør han sitt Golgata-offer virkelig til stede i brødets og vinens skikkelser. Med munnen mottar vi himmelske gaver i jordiske skikkelser. Hans venner har virkelig samfunn Guds Golgata-offer. Underlig er det at ikke noe sted i Nytestamentet knytter Den Hellige Ånd til Jesu nattverdunder. Det skjer med Jesu Kristi ord. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Det er ikke spising og drikking som gjør det, men hans ord.»

Med sitt nattverdunder kommer den oppstandne Jesus oss til hjelp i den forsamlede menighet, og det på tre måter: Han **styrker** troen. Han **forener** oss i Ham og Han i oss. Og han **bevarer** kropp og sjel til en salig oppstandelse og evig liv.

Døpt til Kristi død, skal vi lære å holde alle Kristi befalinger. Vi trenger ikke finne på noe, heller ikke forklaringer. Den talemåten «å finne på noe» er sjelden brukt i Bibelen, og da kun i negativ mening. To eksempler:

2 Kong 17: 7, 9. Da Herren hadde latt israelittene innta Samaria, var de redde for avgudene. Derfor tilpasset de seg folkenes skikker og bygde offerhauger i alle byene sine. /.../ De «fant på» usømmelige ting som var Herren deres Gud imot.

Apg 14:8-18. Det er et kjennetegn ved alle kulturer at menneskene finner på «all slags ondt. (Rom 1:30) Det kunne skje spontant.

I byen Lystra hadde Paulus helbredet en mann som var lam like fra fødselen av, og aldri hadde kunnet gå. Da folkemassen så hva Paulus hadde gjort, ble Paulus og Barnabas forvekslet med gudene Zevs og Hermes. Da flerret de kappene sine, løp fram og ropte: «Hva er det dere finner på, folk!»

Eksempelene minner om djevelen, da han fristet Jesus etter 40 dagers faste i ødemarken. Den fjerde fristelsen skjedde på et høyt fjell med utsikt over verdens riker og deres herlighet. «Alt dette vil jeg gi deg, om du faller ned og tilber meg».

Læretilpasninger og forklaringer tilpasset denne verdens visdom skjer alltid ved «å finne på noe». Det skjer i god hensikt, som kan begrunne hva som helst.

Hva er problemet? Ved å finne på noe blir kirkens gudgitte kjennetegn forvekslet med trostrynger og dialog. Forvekslingen rammer det prekenembete som Kristus innstiftet, og likeså de befalinger som dømte skal lære å bruke og holde fast ved. Uvitenhet fremmedgjør.

Den oppstandne Kristus kaller tilbake til start. Marsjordren består: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Han lokker og drar med kirkens unike merkevare – den oppstandne Kristus, virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Med sitt allmaktsord øver han sjelesorg i de handlinger hans befalte.

Underfulle er Guds kirkes kjennetegn. Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. De lokker og drar på kirkevei. Med ord som høres og sakramenter som ses, er den oppstandne Kristus virksom til stede med sin sjelesorg. Ved evangeliet skaper Gud av ingenting den tro som bruker Guds kirkes kjennetegn og

har liv i overflod (Mt 13.12).

2 Kor 10:4f – For våre våpen er ikke fra mennesker, men de har sin kraft fra Gud og kan legge festninger i grus. Vi river ned tankebygninger og alt stort og stolt som reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange der lydigheten mot Kristus.

13. S. E. TREF.

Mt 11:25-30. Jesu åk lett å bære

Teksten sier først at Kristi åk er skjult for noen, og slutter med Kristi ord: «Kom, alle som har tungt å bære!» Det skjulte åk er tungt å bære. Jesu åk er lett å bære. Motsetningen handler om forholdet Guds lov og Guds evangelium. De henger sammen, men uten sammenblanding.

På den ene side Jesus-ord som stenger himmelriket for oss:

Mt 7:21, 23 – Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! – skal komme inn i himmelriket, men den som gjør min himmelske vilje. /.../ Bort fra meg, dere som gjør urett!

På den andre siden ord som lar veien ligge åpen tilbake til Gud.

Joh 3:14f – likesom Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik skal Menneskesønnen løftes opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.

1 Joh 2:2 – Han er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men hele verdens.

Jesus hadde ropt ve-rop over de steder hvor folket avviste ham. Deretter priser han Faderen «fordi han har skjult evangeliet for kloke og forstandige.» Tilsynelatende anklager han Gud for motstand og frafall. Men årsaken er den onde menneskenatur i menneskets innerste. Denne årsak gjør mennesket ansvarlig for sin egen fortapelse i det evige utenfor – utenfor Guds nåderike.

Jes 6:9f – Gå og si til dette folket: Dere skal høre og høre, men ikke forstå; se og se, men ikke skjønne! Gjør hjertet sløvt hos dette folket, gjør ørene tung-hørte, klin øynene til, så det ikke kan se med øynene og ikke høre med ørene, ikke forstå med hjertet og ikke vende om og bli leget!

Vårt grunnproblem som mennesker er den onde lyst i menneskets innerste - uten frykt for Gud og uten tillit til ham. Guds ve-rop i Jesu munn rammer også oss. Sagt med et Luther-sitat:

«Vår visdom og klokskap i guddommelige ting er det øye som djevelen åpnet på oss i paradiset, da Adam og Eva i djevelens navn også ville være kloke. Gud hadde lært dem og gitt dem sitt ord, om de ville være virkelig kloke. Så

kom djevelen og «forbedret» saken, åpnet øynene deres så de ikke kunne se Gud. Dette er den plage som alltid henger oss om halsen, så vi i djevelens navn vil være vise og kloke. (Sit e PJonsson)

Prisgitt den onde lyst i vårt innerste, vil vi belære Gud med bedreviten i troens saker. Denne selvklokskap virker ødeleggende på menneskeliv, kulturliv og kirkeliv, ja, verre enn pest, hunger og dyrtid, og verre enn natur- og klimakatastrofer. Gudløshet overgir menneskene til nøden på syndens hav.

Ventroen er årsaken til syndens nød. Det første bud krever: «*Du skal ikke ha andre guder utenom meg.*» Synden mot det første bud er «alle syndearters mor», men opphever ikke Guds frelsesvilje. Åpenbaringsordets Gud er i sin selvhengivende kjærlighet nidkjær for sitt verk, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel.

De kloke og forstandige hadde avvist det evangelium som Gud har åpenbart for «de enfoldige».

Enfoldighet er ingen kvalifikasjon til Guds nåderike. «De enfoldige» illustrerer Guds godhet. Gud er god fordi han er Den gode.

1 Kor 1:26f – ikke mange vise, menneskelig talt, ikke mange med makt eller av fornem ætt. Men det som går for å være uforstandig i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme. Det som regnes som svakt i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de sterke til skamme.

Apostelens trosforsvar handler ikke om kompensasjon for lavstatus, men om Guds handlemåte av nåde. Guds godhet gjør mektige og vise til skamme. Guds godhet består i den selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet.

«Ja, Fader, for dette var din gode vilje.»

Budskapet om Guds forsoning med verden vekker nysgjerrighet. Hvem er Jesus? Hva har han gjort, og hva gjør han nå? Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død. Den nysgjerrige vil vite hva kristne vet.

2 Mos 33:19b – jeg er nådig mot den jeg viser nåde, og barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut bestemt oss til barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Guds frelsesvilje er *universell*. Allikevel vender mange det døve øre til Guds frelsesvilje i en bevitnet Jesus-historie. Guds frelsesvilje omfatter også de vise og selvkloke. Den samme godhet viste Kristus disiplene sine, så trege til å tro hva profetene vitnet om ham. Denne langmodighet fremgår av bibelhistorien:

Jer 7:12 - Jeg talte til dere tidlig og sent, men dere hørte ikke.

Rom 10:21 – Hele dagen rakte jeg hendene ut til et til et ulydig og gjenstridig

folk. (Jes 65:2)

Et gjenstridig folk er i egne øyne forstandig og klokt. Den selvkloke spør ikke etter den rett utlagte Bibel fra dens Herre, og mottar den heller ikke. Korsets visdom er for dem en dårskap, stilt fram for verden i Kristus Jesus, og ham korsfestet (1 Kor 2:2). En kraftigere forkynnelse av lov og evangelium fins ikke. De som strever med krav og forventninger, treller under lovens tunge åk, men Gud vet vår nød:

«Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile»

Innbyderen er Guds Sønn, født av Faderen fra evighet. Han steg ned og ble mennesker lik i Jesu skikkelse. For vår skyld og av fri vilje gikk han inn under lovens åk. Lydig til døden på korset, har han oppfylt Guds skapervilje i alles sted. Med seg selv som løsepenge har han kjøpt oss fri fra trelldommen under synd og død og djevel. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord – bordet med den hvite duken uten offerblod. De er tause påminnelser om den oppstandnes befalinger, virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Han er menneskenes hellighet og rettferdighet hos den levende Gud – og ingen annen.

Ef 1:9 og 3:5 – han kunngjorde oss sin viljes hemmelighet, den frie beslutning han hadde fattet om å fullføre sin frelsesplan når tiden var inne: Å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord.

Ordet «alt» omfatter her Kristi kall til alle som har byrder å bære, ingen utelukket. Kom, alle... Hans byrde er lett å bære, for den har han selv båret, og driverens åk har han brutt i stykker. (Jes 9:4) Av nåde er vi frelst.

Alt ble overgitt til den enbårne Sønnen av hans Fader. Ordet «alt» omfatter også Jesu menneskenatur. All makt ble overgitt til ham. Alt ble lagt under hans føtter, han som forener Gud og menneske i sin person. (Mt 28:18, jf Sal 8:7).

Med Kristus til gave samles vi til gudstjeneste. Vi samles som Guds kjære barn. Vi leker trygt nær den hellige Gud, nidkjær for sitt verk, lik en fortærende ild.

Denne visdom har Gud synliggjort i en bevitnet Jesus-historie. Opphøyd til Faderens nådeside, fortsetter Jesus-historien. Den fortsetter i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Dette er vår himmelske Fars vilje. Da synger Guds barn:

Hosianna i det høyeste! Velsignet være han som kommer i Herrens navn.

14. S. E. TREF.

Lk 4:23-30. Bruk eller misbruk av Jesu undervisning

Tolv år gammel talte Jesus første gang i Jerusalems tempel. Talen ble vel mottatt. Alle undret seg over «*de herlige ord som kom ut av hans munn*». (Lk 4:22).

Dagens tekst forteller hvordan det videre gikk: Tilhørerne tok ikke Guds dom til seg, men satte seg til doms over Guds ord. Hva med oss? Prekestolen er stedet for Jesu undervisning, men misbruk forekommer.

Prekenforakt

Prekenforakt er gammelt nytt. Det faller oss naturlig å tilfredsstille egne og behov, fremfor å lytte til Jesu undervisning. En påminnelse gir forklaringen til Det tredje bud i Luthers Lille Katekisme:.

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter prekenen og Guds ord, men holder det hellig, gjerne hører og lærer det.

Rette tilhørere er opptatt av innholdet i tekstene for dagen. En preken kan ikke utlegge alt. Det er ikke mulig. Innholdet er gitt oss stykkevis, og slik må innholdet formidles, slik Herrens apostler og evangelister gjorde. Deres kompetanse og autoritet består i Kristi ord og befalinger. Slik fremstår Kristi delegater. (Apg 15:14-21) Rette tilhørere istemmer og mottar apostelordets lære – «*ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er*» (1 Tess 2:13).

Den trofaste kirke holder Kristi ord og befalinger, gitt kirken i og med det apostoliske ord. På dette vilkår er den oppstandne Kristus til stede, virksom i vår midte med Guds kirkes underfulle kjennetegn, gitt i begynnelsen. Saken handler ikke om trosytringer, men om evangeliets lære og sakramentene forvaltet i samsvar med Kristi befaling. På denne ubeskårne grunnvoll blir Guds kirke oppbygd og består gjennom skiftende generasjoner.

Rette tilhørere hører den gode Hyrdes stemme, følger ham og samtaler gjerne på disiplers vis om det hørte. Rette tilhørere unngår predikanter som «spår av egen lyst» (Esek 13:2). De «kommer i sitt eget navn» (Joh 5:43). De taler «ut fra sitt eget», slik Guds motstander gjør (Joh 8:44). Den kristne samtale dreier seg ikke om diskusjon og dialog med sikte på lære nedfelt i flertallsvedtak. Den kristne samtale dreier seg om Guds kirkes kjennetegn – Guds evangelium og sakramentene, forvaltet i samsvar med Kristi ord og befaling.

Underfull er menighetens felles gudstjeneste, hver gang en enestående begivenhet i lokalsamfunnet. Årsaken lar seg ikke begripe med teorier om kultur og religion. Årsaken er den oppstandne Kristus og hans befalinger – virksom til stede med sitt ord i de handlinger han befalte.

Vi samles om *Guds tjeneste for oss*. Åpenbaringsordets Gud tjener oss med evangeliet og sakramentene, forvaltet med troskap i prekenembetets gjerning. Men uten den oppstandnes befalinger, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i menneskehetens historie.

Sal 23:5 – Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne.

«Lege, leg deg selv!»

Tilhørerne anvendte dette ordtak på Jesus, og avslørte sin prekenforakt. Samme forakt ble vist ham på korset: «*Andre har han frelst. Seg selv kan han ikke frelse.*» (Mt 27:42) Jesu persons hemmelighet var skjult for dem – Gud og menneske forent i Jesu person. Med sitt ord stilte Jesus den diagnose som vi istemmer med kirkens bekjennelse:

Etter Adams fall blir mennesket «født med synd, det vil si uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med begjær, og at denne arvelige sykdom og brist virkelig er synd, som fordømmer og også nå fører med seg den evige død for dem som ikke blir gjenfødt ved dåpen og troen.» (CA art 2)

Denne arvesynd var byrden Kristus måtte bære i lidende lydighet, «*født under loven for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnekår*» (Gal 4:4f). Han bar vår syndesykdom med all dens smerte.

Jes 53:4 – Sannelig, våre sykdommer tok han på seg, og våre smerter bar han.

Den prekenforakt som rammet Jesus, rammet indirekte Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Men da han sa at de måtte spise Menneskesønnens legegeme og drikke hans blod, ble det for mye også for Jesu disipler: «*Det er en hard tale*», sa de (Joh 6:50).

Den spising og drikking Jesus talte om, er det tema som Jesu undervisning og hele Bibelen dreier seg om: Frelsen mottatt uten forbehold om kvalifikasjon og prestasjon. Gud er god for sin egen skyld, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Utelukket fra frelsens årsak er bønn og beredelse, utelukket er selvbestemt tro og overgivelse i en bestemt prosedyre, og utelukket er vår lovprisning under Herrens nattverd. Det er ikke vår tro, men *Guds* tro til oss vi bekjenner - vår *hellige* tro, kommet til oss med evangeliet:

Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og gjøre hans gode vilje.

Mt 5:20 (i Bergprekenen) – Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariséernes, kommer dere aldri inn i himmelriket.

Joh 3:5 (til Nikodemus) – Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.

Jesu lignelser er eksempler på Guds nådige inngripen, til eksempel lignelsen om den bortkomne sønnen, den bortkomne sauene eller om det bortkomne pengestykket. (Lk 15) I lignelsen om vingårdsarbeiderne markerer Jesus den gratis inngang til Guds rike - gratis, av nåde. (Mt 20:1ff) Løsepengen er betalt med «Guds blod» i

Jesu død. Gud er en forsonet Gud, for (Apg 20:28).

Hvorfor helbredet ikke Jesus syke i Nasaret?

Tilhørerne hadde hørt om Jesu undergjerninger i Kapernaum. Hvorfor helbredet han ikke syke i Nasaret? På grunn av deres vantro, forklarer Matteus (Mt 13:58). Vantro provoserer Guds vrede over fiendemaktene synd, død og djevel.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke tror Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

I Nasaret kom Jesus til sine egne, men de tok imot ham (Joh 1:11). Jesus forklarte at en profet blir ikke vel mottatt på sitt hjemsted. Selv var han Profeten som Gud hadde lovt å sende til sitt folk (5 Mos 18:15). Dette løfte hørte med til jødernes fortrinn fremfor andre folk. Men sett i en videre sammenheng, er alle mennesker hans egne. Vi er alle skapt ved ham og til ham.

5 Mos 18:15 - Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham.

Rom 9:4f – De er jo israelitter, dem tilhører barnekåret, Guds herlighet og pak-tene, deres er loven, tempeltjenesten og løftene, dem tilhører fedrene, og fra dem er Kristus kommet som menneske...

I fortellingen om den rike mann og Lasarus, sa Abraham til den rike mann at det var ikke nok til frelse å holde seg til Moses og Profetene (Lk 16:29). Gjør man det, overser man Guds løfter ved profetene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie - historien om hans lidelse, død og oppstandelse. Guds løfte om Profeten ble oppfylt. I Nasaret-synagogen stod han i deres midte. Det er også vår situasjon. Den oppstandne Jesus Kristus er i vår midte. Virksom med sitt ord i den forsamlede menighet, utøver han sin profetgjerning i delegaters munn.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Guds reaksjon når døpte gir rom for andre guder

Reaksjonen er beskrevet i Mose' avskjedssang:

5 Mos 32:21 – De egget meg med sine avguder, med gagnløse guder. Så vil jeg egge dem med et folk, krenke dem med et uforstandig folk.

Kristi etterfølgere ser med sorg den organiserte kirkevirksomhet, hvor lære og liv er tilpasset den sekulærliberale kvasireligion - overtroen på mennesket «selv». Ute-lukket er Guds kirke, trofast mot apostelordets lære fra Jesus Kristus, kirkens Hyrde og Lærer.

Ett eksempel: I *Antiokia i Pisidia* ble jødene misunnelige da de så hedninger samle seg om Pauli forkynnelse. Paulus og Barnabas forklarte at Guds ord måtte først bli forkynt for jødene, men siden de forkastet evangeliet, skulle det bli forkynt for hedningene. Da måtte de to flykte for å berge livet (Apg 13:35f).

Et annet eksempel: Da *Paulus ble fengslet i Jerusalem*, ble han gitt anledning til å

tale til folket. Da satte jødene i gang en forfølgelse mot ham. (Apg 22:22)

Jesus sammenlignet tilhørerne med to hendelser, som begge viser Guds nåde mot hedninger. Det *første* eksemplet er knyttet til *Sidon*, kjent for avgudsdyrkelse, bl a gudinnen Astarte. (1 Kong 11:5) Til straff ble størstedelen av Salomo's rike tatt fra ham. Sønnen Rehabeam fikk beholde Juda rike, mens ti stammer fikk beholde Israels rike (1 Kong 12:1ff). Da Akab var konge i Israel, dyrket israelittene avguder. Gud straffet dem med hungersnød. Da søkte profeten Elias tilflukt hos en enke i Sarepta ved Sidon. Der viste Gud sin nåde mot enken, en hedensk kvinne. (1 Kong 17:8ff)

Det *andre* eksemplet var en hendelse på profeten Elisa's tid. Syreren *Na'aman*, var blitt spedalsk. Han var avgudsdyrker og Israels fiende. En pike fra Israel ga ham det råd å oppsøke Elisa og be ham om hjelp. Elisa ba Na'aman døpe seg sju ganger i elven Jordan. Na'aman nølte. Ikke var vel elven Jordan mer hellig enn elvene i Syria? Til sist fulgte han rådet og ble helbredet. Det var ikke vannet i Jordan som helbredet ham. Helbredelsen skjedde *i kraft av Guds ord* (2 Kong 5:1ff). Denne hendelse er et skyggebilde av dåpen i den nye pakt.

Kristus ble selv døpt i Jordan. Han som var uten synd, ble døpt med synderes dåp (Mt 3:15). Med sin dåp i Jordan har han helliget alt vann, og gjort dåpen til «en salig syndflod». Døpeordene er Guds Treenhets uttalt sammen med vannet. Da er dåpsvannet et nåderikt livets vann og et bad til ny fødsel og fornyelse i Den Hellige Ånd. (Tit 3:4-7).

Enken i Sarepta og syreren Na'aman illustrerer Guds frie nåde, uten forbehold av noe slag. Guds nådige sinnelag egget jødene til motsigelser, og egger også dem som begrenser dåpen til et gjennfødelsens bad for småbarna, men lar overgivelsen i en anvist prosedyre være gjennfødelsen for voksne. Denne forkortningslære er Bibelen fremmed. Den fortierhensikten: Å etterfølge Kristus med ham til gave, og med ham til eksempel øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Med ham til gave, ble vi kalt til å etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro, ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet, for Guds løfte står fast.

Guds frie nåde fins ikke uten frelsen gitt i dåpen til Jesu død (Rom 6). Oppreist fra døden i våre synder, kommer vi fra dåpen, ikledd Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Vi kommer med løfte om salighet for hver den som tror (Mk:16:16). Derfor er dåpen «rettferdiggjørelsens sakrament», ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet. Alt i kirken handler om dåpen. Sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.» (Mk 16:16)

Hvilken tro? Ikke «min tro», men *Guds* tro, den tro som Gud skaper av ingenting med sitt ord, så det som ikke er, det er (Rom 4:17).

«Han gikk midt gjennom flokken og gikk bort.»

Teksten slutter med ord om forherdelsen mot Guds ord. De ville styrte ham utfor et høyt fjell. Jesu vei gikk gjennom flokken og videre til Golgata – til Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Guds forsoningsverk er fullbrakt, men dermed gjenstår oppdraget - å gi den enkelte forsoningen til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. Med den oppstandne Jesus tiil gave, er vi kalt til å etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro.

En fare er den selvtilfreds kristelighet, lik Laodikea-menigheten. Tilfreds med «det sentrale» viser man Jesus bort og må tåle hans strenge formaning, gitt videre i apostelens formaning:

1 Kor 15:1- – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium som jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte - så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har mottatt, at Kristus døde for vår syndet etter skriftene, og at han viste seg for Kefas og deretter for de tolv..

Kol 2:12 – i dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble også dere reist opp sammen med ham ved den tro som Gud virker, han som reist Kristus opp fra de døde (Sv Kyrkobibel).

1 Kor 11:23f – jeg har mottatt fra Herren, dette som jeg har gitt videre til dere. I den natt Herren Jesus ble forrådt, tok han et brød, takket og brøt det og sa: «Dette er mitt legeme, som er for dere. Gjør dette til min ihukommelse...

Åp 3:19-22 – Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

15. S. E. TREF.

Mt 6:19-23. Skatter i himmelen

Det er en god ting å søke rikdom til hjelp og nytte for fattige og nødlidende. De vet best mulighetene de har til sjølberging.

Et eksempel fra bibelhistorien er Josef. Da han var i Egypt, ble han rik. Rikdommen brukte han til å hjelpe folket som led hungersnød i sju år. Vi merker oss apostelens formaning til kristne:

1 Tim 6:6-10 – Gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt noe med oss til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike faller i fristelser og farer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær som styrter mennesket ned i undergang og fortapelse. Kjærlighet til penger er en rot til alt ondt. Drevet av pengebegjær er mange ført vill og er kommet bort fra troen og påført seg selv mange lidelser.

Kristus fordømmer begjæret etter rikdom til seg selv. Denne fristelse ligger oss nær, for rikdom gir makt og innflytelse. Alternativet er den innstilling som kommer til uttrykk i Ordspråkenes bok – i Agurs bønn, og i apostelens eksempel:

Ord 30:8 – Gi meg ikke fattigdom, ei heller rikdom, men la meg få det brød som tilkommer meg.

Fil 4:12f – Jeg vet hva det er å ha det trangt, og hva det er å ha overflod. I alle ting er jeg innviet, både å være mett og være sulten, ha overflod og lide nød. Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk.

Samle dere skatter i himmelen

Jesu formaning gjelder det første bud: *Du skal ikke ha andre guder foruten meg.* (2 Mos 20:3) Lille Katekismes forklaring til budet sier hva troen innebærer. Har vi lært Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, da bekjenner vi av hjertet «*Han er min Herre*». Den som er gitt denne nåde, er rik i Gud, og viser i livets vitnesbyrd gudsfrykt og kjærlighet til Gud over alle ting og setter all sin lit til ham i gode og onde dager.

Jesu formaning treffer oss alle. Med pengebegjær etter ting og penger dyrker mennesker avguden kalt *Mammon*. Hvordan unngå å dyrke ham? Jesu formaning oppmuntrer oss til å bruke vår inntekt til å skaffe oss venner i de evige boliger. Det er å lure Mammon. Det er fort sagt, men vanskelig i praksis.

Problemet er den onde lyst i menneskets innerste, også kalt «kjødet» eller «gammeladam, gjenstridig mot Guds gode skapervilje. Den som har lært Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet, trenger formaning:

1 Joh 2:15-17 – Elsk ikke verden, heller ikke det som er i verden! Den som elsker verden, har ikke kjærligheten til Faderen i seg. For alt her i verden, – sanselig begjær, øyenslyst og hovmodig skryt på grunn av rikdom – det er ikke av Faderen, men av verden. Og verden forgår med alt sitt begjær, men den som gjør Guds vilje, blir til evig tid.

Jordiske skatter tæres av møll og rust, og her bryter tyver inn og stjeler. Selv om vi unngår tyver, unngår vi ikke den siste tyven. Døden fratar oss alt, for døden er syndens lønn. Jobs erkjennelse setter navn på livet under syndefallets kår:

Job 1:21 – Naken kom jeg fra mors liv, naken vender jeg tilbake.

Pengebegjær er uforstand og dårskap. Det viste Kristus med lignelsen om den rike bonde. Han var tilfreds med sin velstand, men glemte den store tyven: «*Du dåre! I natt kreves ditt liv av deg.*» (Lk 12:20)

Samle dere skatter i himmelen

Verken møll eller rust tærer i himlenes rike, og ingen tyv fins der. Hvilke skatter er det Jesus taler om? Eiendeler kan det ikke være, for i den kommende verden er de lagt bak oss.

Kan skatten være gode gjerninger? Noen tror det, og påkaller helgener i den tro at de med et overskudd av gode gjerninger kan forkorte tiden i skjærsilden..

Jesus sa til den rike unge mann at han skulle selge alt han eide og gi det til de fattige, «*og du skal få en skatt i himmelen*». (Mt 19:21) Men Jesus sa ikke at han fortjente den med gjort gjerning skulle få en skatt i himmelen. Frelsens årsak er Guds selvhengivende kjærlighet – og ingenting annet.

Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå forta, men ha evig liv.

Gjennom hele Bibelen er Guds nådige sinnelag den underfulle sammenheng i Guds løfter ved profetene og løftene oppfylt i Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse. Gud er en forsonet Gud, og Guds forsoning med verden blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død med løftet om salighet for hver den som tror.

Ef 1:3-6 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i Kristus har velsignet oss med all Åndens velsignelse i himmelen. I Kristus Jesus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han av sin frie vilje forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Skatten i himmelen er Kristus med all hans fortjeneste. I Kristus Jesus er alle «visdommens og kunnskapens skatter skjult». (Kol 2:3) De er skjult, og samtidig åpenbart i en bevitnet Jesus-historie, og skattene er forsoningens goder som i den forsamlede menighet gis tiggere, fattige i seg selv (Mt 5:3). Virksom med sitt ord tilsier han av nåde skatten i himmelen, den skatt som Kristus har fortjent med sin lidende lydighet: «Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:16). «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn». Den som tror, anvender Guds nådetilsagn på seg selv og har evig liv. Tror du det, så har du det. Gud kommer den anfektede til hjelp i det private skriftemål, hva årsaken enn måtte være.

Hva er det underfulle ved kirkens skatt?

Den bibelske ordbruk beskriver skatten med ordene å *rettferdiggjøre* ved tro uten gjerninger, eller *erklære rettferdig*. En jordisk dommer får ikke frikjenne den skyldige, heller ikke erklære den skyldige rettferdig. Slikt strider imot Guds lov (Ord 17:15). Men det er jo nettopp dette den himmelske Dommer gjør!

Gud erklærer synderen rettferdig kun ved tro, det vil si uten gjerninger. Slik er den tro som Gud åpenbarer ved evangeliet. Årsaken er Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Derfor er skatten i himmelen *syndenes forlatelse* - forkynt for alle og i privatskriftemålet tilsagt den enkelte som ber om det.

Denne skatt i himmelen ble vår i dåpen til hans død. Vi ble oppreist fra døden i våre synder, frelst av nåde. Hvorfor? For at vi skal tjene ham ved troen ikledd i Kristi evige rettferdighet, og med ham til gave, følge Jesu eksempel i forsakelse og tro.

I troens saker er vi mennesker blindfødte

Åpenbaringsordets Gud er den som opplyser vår forstand og kaller med evangeliet. En bevitnet Jesus-historie lar oss se inn i Guds «uendelig rike nåde» (Ef 2:7). Døpt til Kristi død, er Guds forsoning med verden gitt oss til del med barnekår og arverett hos Gud. Vi er kalt til å leve som Guds kjære barn, kalt til å tjene ham i gjerninger som har hans Ord og bud for seg.

Rom 6:3f, 23 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra døde ved Faderens veldige kraft. /.../ Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Vi tjener ikke Gud ved å motsi ham i livets vitnesbyrd motsi ham (1 Tim 16).

O Hellig Ånd, du skatt så skjønn, som gjør oss evig rike /.../ Hjelp oss forargelser å sky og tjene Herren ene, Så vi kan Jesu Kristi tro for verdens barn som hos oss bo Med kristent levnet vise.

16. S. E. TREF.

Joh 5:19-21. Sønnen gjør levende dem han vil

«Det Faderen gjør, det gjør også Sønnen. For Faderen /.../ skal vise ham alt det han selv gjør. Og han skal vise ham større gjerninger...»

Kristus sier han skal gjøre større gjerninger enn de han gjorde i sitt jordeliv. Hvilke større gjerninger kan det være?

Vi bekjenner dem med med ordene «legemets oppstandelse». I sentrum for menighetens gudstjenete står den oppstandne Kristus, vårt levende håp (1 Pet 1:3).

Oppstandelsestroen i gammeltestamentlig tid

Oppstandelsestroen er like gammel som evangeliet, og skimtes allerede under syndefallet. Den kommende Kristus skal knuse satans hode (1 Mos 3:15).

Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og kvinnens ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

Det må innebære at også døden ble beseiret. Senere i gammeltestamentlig tid rykker oppfyllelsen nærmere og blir tydeligere, f eks :

Job 19:25f – jeg vet at min gjeløser lever, og som den siste skal han stå fram på jorden. Når det ikke er noe igjen av min hud, og mitt kjøtt er tæret bort, da skal jeg skue Gud.

Dan 12:2 – Mange av dem som sover i jorden, skal våkne opp til evig liv, andre til skam og evig avsky.

Jesus henviste til «Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud». Han er ikke en gud for de døde, men for de levende. (Mt 22:32) Når vi i Det gamle testamente leser «*JEG ER Herren din Gud*», handler utsagnet om ham som er oppstandelsen og livet.

Sam 7:12f – (jeg vil) oppreise din sønn som skal utgå av ditt liv, og jeg vil /.../ trygge hans kongedømme til evig tid.

Hos 6:2f – Han gjorde oss levende etter to dager, på den tredje dag vil han oppreise oss, og vi skal leve for hans åsyn.

Dan 9:24 – Sytti uker er tilmålt ditt folk /.../ til å dekke over misgjerning og til å føre fram en evig rettferdighet og til å besegle syn og profeti og til å salve det Aller Helligste. (Sak 13:7-9)

Beretningen om Jonas, som i tre dager var i hvalfiskens buk, er et skyggebilde av Kristi oppstandelse den tredje dag (Jon 2:1. Jf Mt 12:40, 16:4).

Kristi kirkes oppstandelsestro

Årsaken var i første omgang den oppstandnes *disippelmøter*. Elleve er bevitnet. Ved en anledning var over 500 til stede (Kor 15:1-17).

I den natt han ble forrådt, hadde han innstiftet sin nattverd, og etter oppstandelsen gitt de tolv prekenembetets oppdrag og med dem deres etterfølgere i prekenembetets gjerning.

Underlig er Kristi kirkes fremtreden på Pinsedagen. *Kirken fremstod uten forberedende diskusjon om hva vi nå skal gjøre*. Den oppstandnes befalingen hadde gjort alt ferdig: Herrens Nattverd, det apostoliske prekenembete, nøklemakten og dåpsbefalingen. Ingen usikkerhet rådde av typen: hva skal vi nå gjøre?

Kristi kirkes fremtreden i den nye pakt begynner med Kristi oppstandelse, fulgt av hans befalingen, iverksatt med dåpen på Pinsedagen. Senere gir Nytestamentet en helhetlig lære om legemets oppstandelse. Kilden er Jesu undervisning både før og etter sin oppstandelse. Det fins ingen kristentro uten læren om den legemlige oppstandelse.

Nytestamentet har to talemåter om Jesu oppstandelse. Den ene sier at *Gud oppvekket eller oppreiste Jesus*, alternativt at han *ble oppreist* (Apg 2:24). Denne talemåte fremhever *Guds* handlende allmakt.

Den andre talemåten sier *Jesus oppstod*. Den fremhever Jesu menneskenatur. Guds forsoning med verden hadde funnet sted i Jesu Kristi menneskenatur (1 Kor 15:6f). All makt i himmel og på jord tilkommer Jesus etter sin menneskenatur i enhet med Faderen og Den Hellige Ånd (Mt 28:18).

Hva betyr Jesu legemlige oppstandelse?

(1) *Jesus fra Nasaret er sann Gud og sant menneske forent i Jesu person,*

- (2) *Guds forsoning med verden er fullbrakt i Jesu død,*
- (3) *Guds enbårne Sønn har i Jesu menneskenatur beseiret Guds fiendemakter.*
- (4) *Jesus Kristus ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (Rom 4:24, Jes 53:11f).*

Øyenvitnene til den oppstandne Jesus forteller om hans legeme på to måter, dels i *fysisk* mening, dels i *herliggjort* mening. Den oppstandne hadde et legeme i *fysisk mening*. Han spiste sammen med dem og de fikk ta på ham (Lk 24:39f).

Da Tomas fikk ta på Jesu sidesår, bekjente han Jesu legeme i den *herliggjorte* mening: «*Min Herre og min Gud!*» (Joh 20:28). Denne talemåte sier om den oppstandnes legeme at det var annerledes enn deres legeme som han hadde oppvekket fra døde (Joh 20:26, Lk 24:36). Han gikk gjennom steinen som stengte graven (Mt 28:2), og samme kveld gjennom den stengte døren (Joh 20:19f, 26). Dette legeme var det samme legeme som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv, for senere å lide, dø og oppstå på den tredje dag. Jesu oppstandne legeme var fylt av Guds herlighet og kraft, uforgjengelig og udødelig (1 Kor 15:42-43).

Denne sammenheng mellom Jesu fysiske og herliggjorte legeme innebærer to ting:

For det første: Vi hører Kristi ord på *indirekte* vis under skriftlesningene og prekenen i kraft av Kristi ord. For det andre ser vi ham *direkte* i sakramentets skikkelser – ”dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod” (epifani).

Det var særlig to grunner som overbeviste de første kristne: *Øyenvitnene* til den oppstandne og den oppstandnes *skriftbevis*. De bekreftet hverandre gjensidig (Lk 24:27, 45f. 1 Pet 1:20f, osv). Kirken fremstår med troverdighet.

Hovedinnvendingen mot kirkens oppstandelsestro representerer en omfattende teori om «virkeligheten», at *alt* har en naturlig forklaring. Teorien utelukker Guds handlende allmakt, virksom i alt sitt verk, synlig og usynlig, også når han handler uavhengig av lovmessigheten i skaperverket. Oppstandelsen bekrefter skapertroen. Hverken oppstandelsestroen eller skapertroen er forklaringshypoteser.

Et under lar seg ikke bevise, bare konstatere. Bortforklaringene tilslører eller overser en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt og oppfylt Jesus-historien «etter skriftene».

Den oppstandne Jesus fremstiller ikke seg selv kommet for å innfri menneskers behov. Derfor unngikk Messias-tittelen og foretrakk tittelen «Menneskesønnen», som kommer med et *evig* rike (Dan 4:34, 7:14, 9:24f).

Foreningen av Gud og menneske i Jesu person gjør kirkens tro til *Guds* tro, uavhengig av spekulasjon. Tre evangelister har lært direkte av Jesus. Lukas har nedskrevet hva øyenvitner har fortalt ham. De fire forteller om ham som lar oss kjenne Gud i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Jesus Kristus er menneskenes rettferdighet og hellighet hos Gud. (Joh 17:3).

Ved dåpen til Jesu død blir mennesker født på ny til livet med den oppstandne Jesus. De har et «*et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde*» (1 Pet 1:3. Jf Tit 3:4-7). Kristentroen beror på viten, formidlet i og med det apostoliske ord gjennom skiftende generasjoner. Evangeliet er troverdig i absolutt mening. Et annet evangelium fins ikke (Apg 17:31).

«Guds kraft»

I Nytestamentet handler ikke «Guds kraft» om åndsmakter "på den andre siden", ikke om upersonlige krefter virksom i vår tilværelse, ikke om «medier» eller sjamaner med budskap fra en ånde verden, og heller ikke om hemmelige ritualer for å gjenopprette harmonien i vår tilværelse.

Uttrykket Guds kraft er brukt om åpenbaringsordets Gud. Åpenbaringsordets Gud kaller på det som ikke er, så at det er (Rom 4:17).

«Guds kraft» virket Kristus-bekjennelsen, gitt fra himmelen (Mt 16:16f). Guds kraft bevitner de tre personene i Gud - i guddoms enhet like stor og i majestet like evig. Jesu undervisning er Sønnens lære fra Faderen. Helligånden utgår fra dem begge og virker med Kristi ord den barnlige tillit. Vi trer fram for Faderen ved Sønnen og i Den Hellige Ånd. Vi kjenner den ene sanne Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet og trer fram som Guds kjære barn (Mt 16:13-23 osv).

*Så til uttrykket «Guds kraft» brukt om den **oppstandne** Kristus, hans person og verk.*

Den oppstandne Jesus er overtroens død, også overtroen på menneskets evner i troens saker. Den ene Rettferdige har i sin lidende lydighet oppfylt det doble kjærlighetsbud. Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Kristi død, 2 Kor 5:15, 19ff, osv). Hva han krevde av den lovkyndige, det har han selv gjort (Lk 10:25-37).

Ut av Jesu grav gikk Mennesket (adam), rettferdiggjort i alles sted (Apg 2:24, Rom 4:25). Han er alle menneskers eneste rettferdighet og hellighet hos den levende og hellige Gud. (Mt 5:17, Rom 5:12ff) Den Enes seier i døden for alle, er alles seier i den Enes død. Ut av graven gikk seierherren over synd, død og djevel (1 Kor 15:51ff, Rom 8:37, osv). Alle Guds fiendemakter er ham underlagt inntil dages ende (1 Kor 15:24-28, Mt 28:18). Verket er fullført til frelse for hver den som tror (Rom 1:17, 6:6-11).

Apostelen *Paulus* anvender Jesus-historien når han viser til «Guds kraft». Han ser Jesu korsdød i lys av oppstandelsen, og ser «Guds kraft» (1 Kor 1:17f). Han sammenfatter evangeliet med uttrykket «Guds kraft» til frelse for hver den som tror (Rom 1:16), eller sammenfattet i «Guds kjærlighet» (Rom 8:38).

Evangelisten *Johannes* bruker ordet «tegn» om Jesu undergjæringer. De viser til Guds herlighet, skjult i Jesu tjenerskikkelse (Joh 2:11, 4:48 osv).

I Nytestamentet viser «Guds kraft» til Jesu persons hemmelighet. Med ham til

stede er Guds rike allerede «midt iblant dere», Lk 17:10). Tegnene var de «kraftgjerninger» han gjorde den gang (Mt 13:58 osv) og all ettertid de gjerninger som han virker med Guds kirkes kjennetegn i den forsamlede menighet.

Guds enbårne Sønn ble unnfanget ved "Den Høyestes kraft" i jomfru Marias morsliv (Lk 1:35). Nå sitter han "ved Kraftens høyre side" og skal ved dagenes ende komme på himmelens skyer for å dømme verden (Mt 26:64, Mk 14:62).

«Guds kraft» er virksom ved troen i kristnes liv. Ved «Guds kraft» blir Gudsbildet gjeest i det nye menneske som skal leve evig for Gud i rettferdighet, uskyldighet og salighet. Ved Guds kraft blir vi bevart i Guds tro – den rette tro.

Den samme "Guds kraft" som var midleren for skapelsen, var virksom i Jesu oppstandelse, og foregriper i nåtid herlighetsriket på den nye jord.

Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde (1 Pet 1:3-5).

17. S. E. TREF.

Mk 7:5-13. Menneskebud og Guds bud

Her handler ikke ordet «menneskebud» om visdom, begrunnet i menneskenes erfaringer gjennom generasjoner. Et eksempel er Ordspråkenes bok i Det gamle testamente. Ordspråkene gjenspeiler Guds forsyn og gode skapervilje, som menneskene dunkelt aner i generasjoners erfaringer (den naturlige lovåpenbaring).

Teksten handler om fariseernes sedvaner i en tradisjon ved siden av Moses og Profetene. Også kristne blir fristet til å søke den trygge havn i gammel sedvane. Den kan være gammel fordi den er tjenlig, men ikke tjenlig fordi den er gammel.

«- fariseerne og jødene i det hele vasker hendene med litt vann før måltidet. Slik er nemlig de gamles forskrifter. /.../ De har også mange andre skikker som de har overtatt og overholder. /.../ Derfor spurte fariseerne og de skriftlærde (Jesus): «Hvorfor følger ikke dine disipler de forskrifter vi har overtatt fra de gamle...?»

Fariseerne påstod Moses var kilden til den muntlige tradisjon som de holdt fast ved, og at den var gitt videre i rekken av lærde siden Josva og profetene. Jesus siterte profeten Jesaja da han kalte denne tradisjon for «menneskebud».

Jes 29:13f - Så sier Herren: /.../ dette folket holder seg nær til meg med munnen og ærer meg med leppene, mens hjertet er langt borte fra meg, /.../ den frykt dere har for meg, er tillærte menneskebud.

Vi istemmer slagordene «Skriften alene», og «Kristus alene», «Troen alene». Kris-

tus er Skriftens Herre og rette utlegger. Med ham som kilde, var han årsaken til kirkens wittenbergske reformasjon. Romerkirken lærer «Skrift **og** Tradisjon» som to sideordnede åpenbaringskilder, og påstår om den muntlige tradisjon at dens utspring er apostlenes *muntlige* undervisning, likeså forpliktende som apostlenes *skriftlige* undervisning. Et lærested er følgende:

2 Tess 2:15 – ta vare på det som dere har mottatt og lært av oss, enten muntlig eller i brev.

Apostelen skikker her til sin undervisning tre sabbater på rad i Tessalonikisynagogen. Undervisningen i skriftene var en muntlig overlevering, den han overgav og selv hadde mottatt.

Apg 17:3 – Han utla (Skriftene) og forklarte at Messias måtte lide og oppstå fra de døde, og sa:«Det er Jesus, ham jeg forkynner for dere, som er Messias».

Denne muntlige overlevering skulle de holde fast ved, og likeså den undervisning de hadde mottatt skriftlig i brev fra Paulus. Under gudstjenesten ble apostelbrev opplest som hellig skrift før overgangen til Nattverdets Liturgi. Apostelen Peter likestilte brevene med «de andre skriftene» (2 Pet 3:16). Et eksempel er Paulus og Apollos, som anvendte overleveringen på seg selv med Jesus som kilde.

1 Kor 4:6f, 15:1f – nå har jeg brukt meg selv og Apollos som eksempel, for at dere kan lære ikke å gå utover det som står skrevet, så ingen blir hovmodig og tar parti for den ene mot den andre.

/.../ Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynnte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast ved det ordet jeg forkynnte – hvis dere ikke forgjeves er kommet til troen.

Altså er «det som står skrevet» apostelordets lære, mottatt fra Kristi undervisning i Skriftene. Det er denne lære vi istemmer med normen «**Skriften alene**» (formalprinsippet) og «**Kristus alene**» (materialprinsippet). Han alene er Bibelens rette utlegger. Med lærdommer begrunnet i menneskers vedtak fremstår antikristens motkirke.

Kirkens rettesnor for lære og liv: «Skriften alene» og «Kristus alene»

Vi har ikke mottatt apostlenes undervisning på annen måte enn i skrifter som beviselig stammer fra dem. Slik ble Nytestamentet den skriftsamling som Nikea-konsilet år 325 mottok som målestokk og rettesnor for kristnes lære og liv. Et eksempel er menighetsmøtet i Jerusalem.

Striden gjaldt spørsmålet om hedningekristne er forpliktet på Mose lov om omskjærelsen. Jakob siterte profetordet ved Amos – om Guds Messias som kom for å gjenreise «Davids falne hytte» for at menneskene skal søke Herren, «alle folkeslag som mitt navn er nevnt over» (Am 9:11f, se Apg 15:16f). Med andre ord sagt: Den avgjørende kompetanse og autoritet er Jesus Kristus.

Noen nøyer seg med «å tro på Bibelen», og får straks tilslutning fra en mengde

biblisister. Men kjennetegnet på bibel- og bekjennelsestroskap er troskapen mot det apostoliske ord som Guds ord, «*som det i sannhet er*» (1 Tess 2:13). Denne troskap krever liturgier som med sakssvarende ord og fomer verner om Guds barns nåderett hos Gud. Der er Guds Ene, Hellige, Allmenne og Apostoliske kirke å finne – som i begynnelsen, så også i fortsettelsen inntil dagenes ende.

*Kol 2:8, 11f – Pass på at ingen får fanget dere med visdomslære og tom be-
drag som hviler på menneskers tradisjoner og stammer fra grunnkreftene i
verden, ikke fra Kristus. /.../ I ham ble dere omskåret, ikke med menneske-
hånd, men med Kristi omskjærelse, da dere la av det legeme som er under
synden. For i dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble dere
også reist opp med ham ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus
opp fra de døde (Sv kyrkobib).*

Søndagen er ingen erstatning for sabbaten

Jesu Kristi kirke har ikke erstattet jødedommen. Jesu Kristi kirke er den sanne jødedom, grunnet på Guds forsoning med verden, og gitt mennesker til del i dåpen til Jesu død. Guds vitnesbyrd er Kristi oppstandelse fra døde den tredje dag. Derfor begynte aposteltidens kristne å samles på «Herrens dag». Søndagen ble kirkens samlingsdag.

Romerkirken hevder at *kirken* har erstattet sabbaten med søndagen. Da støtter man seg til tradisjonen med påstand om at den går tilbake til apostlene. Denne erstatningslære snek seg inn i kirker av evangelisk-luthersk bekjennelse. I gamle katekismer ble det tredje bud oversatt med «kom i hu å holde *sabbaten* hellig». Men Jesu Kristi kirke erstatter ikke jødedommen med en «ny lov», begrunnet i kirkens autoritet. Begrunnelsen er «Skriften alene», rett utlagt fra dens Herre, Kristus Jesus. Eller sagt med Den augsburgske bekjennelse.

*«- de som mener at det å holde søndagen istedenfor sabbaten er noe nød-
vendig, forordnet med kirkens autoritet, de tar feil. Skriften har avskaffet sab-
baten – ikke kirken. For etter at evangeliet er åpenbart, kan man se bort fra al-
le de mosaiske seremoniene.» (CA 28:57-59)*

Det er en menneskelig ordning å holde søndagen som hviledag og kirkens samlingsdag. Denne skikk oppstod i aposteltiden uten noe påbud fra apostlenes side. Denne ordning har i tidens løp vist seg å være en god ordning. Med søndagen brukt som helligdag, fremstår vi som den gamle kirke i den apostoliske læretradisjon fra Skriftens Herre Jesus, Jesus Kristus.

Et eksempel er Kristi testamentord, fremsagt over brød og vin under Herrens Nattverd. Ordene sier presist og rett ut hva den himmelske gave er, som Kristus lar rekke fram i jordiske skikkelser. Så lar vi fornuften fare.

1 Kor 11:23 – Jeg har mottatt fra Herren hva jeg også har overgitt til dere.

Døpte mennesker skal lære å holde befalingene fra den oppstandne Kristus. Synlige påminnelser er prekestolen, døpefonten og alterbordet med den hvite alterduken uten blodflekker. Den oppstandne Kristus er i vår midte, virksom med evangelium

og sakramentene, forvaltet i samsvar med Kristi befalinger. Her er Guds hus og himlens port. Her får ikke menneskebud sperre veien.

1 Kor 15:1-3 - Jeg kunngjør for dere /.../ det evangelium jeg forkyste for dere, det dere har mottatt og står på . Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkyste – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg til dere det jeg selv har mottatt....

1 Tim 3:15 – du skal vite hvordan du skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Æren er Guds i det høyeste.

18. S. E. TREF.

Mk 10:17-27. Jesus og den rike mann

Gudfryktige jøder gransket Moses og Profetene fordi de mente å ha evig liv i dem (Joh 5:29). En av dem spurte Jesus: «Gode mester, hva skal jeg gjøre for å få det evige liv?» Da svarte Jesus:

«Hvorfor kaller du meg god? Bare én er god – det er Gud.»

Jesus avviste ikke å bli kalt Gud. Han spurte *hvorfor* mannen kalte ham «god». Mannen kalte Jesus «gode mester», uvitende om foreningen av Gud og menneske i Jesu person.

Mannens uvitenhet angår oss alle, for *hvem* er Jesus fra Nasaret? Mennesker ser krusifikset, men hva de ser, forutsetter gudskunnskap. Da Gud forsonet verden med seg selv i Jesu død, døde Gud etter sin menneskenatur.(2 Kor 5.19)

Vi vet, og derfor tror vi. Vi tror på den Gud som med handlende allmakt gjør under. De er bevitnede kjensgjerninger, Vi fatter dem ikke, men de er begripelige i den bibelhistoriske sammenheng mellom løfte og oppfyllelse. Et eksempel: Evangelisten Lukas begynner det såkalte juleevangeliet med ordene: «Det skjedde i de dager...» Evangelistene vil med sin dokumentasjon bli tatt på ramme alvor.

En bevitnet Jesus-historie handler om gudmennesket Jesus, underet over alle under, forutsagt i Det gamle testamente. Jesu persons hemmelighet ble stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Oppstandelsen bevitner Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu korsdød, begripelig i lys av Guds løfter i Det gamle testamente. Gud er en forsonet Gud, forsonet i sin selvhengivende kjærlighet til sitt skaperverk, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel. Gud er god for sin egen skyld. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie «etter skriftene».

Lovsyng vår Herre, min sjel og hva i meg mon være.

Alt som har ånde, opphøye hans store Navns ære.
Han er deg god,
Så gjør ham aldri imot.
Amen, han selv deg det lære.

Mange verdsetter kristen sedvane, og ser gjerne at barna får kristendomskunnskap ved siden av religion, livssyn og etikk. Denne aktelse er i seg selv en god ting. Problemet er sideordningen: Kirkens gudgitte tro er omdannet til et *orienteringsfag*, sideordnet med religion, livssyn og etikk. Sideordningen medfører relativismens terror.

Uten en forpliktende dåpsundervisning på kirkens grunn, blir barn og ungdom oppdratt i overtroen på mennesket «selv» - selvets gud. Denne kvasireligion gjør barn og unge fremmede for kirkens gudstjeneste, uvitende om dens begrunnelse og uten å kunne bibelfortellinger som før var folkeeie og gjorde en høymesse begripelig. Sideordningen overser *Guds tro* til alle mennesker, begrunnet i en bevitnet Jesus-historie – historien om Jesu persons hemmelighet og hans verk.

Da er det Jesus retter søkelyset mot den eneste som er god i absolutt mening – åpenbaringsordets levende Gud. Han har oppfylt sine løfter i Jesu lidende lydighet, død og oppstandelse. Det er Guds godhet vi lærer å kjenne gjennom den han utsendte, den historiske Jesus fra Nasaret. Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu Kristi død, og nå virksom i den forsamlede menighet. Han er virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Forvaltet slik han befalte, lærer døpte mennesker Guds godhet å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død. Uten denne gudskunnskap, kan ingen vite med sikkerhet hva Guds godhet er.

Menneskepåfunn mister fort interesse. Men Guds kirkes underfulle tegn – evangeliet og sakramentene, de lokker og drar på kirkevei. Årsaken er *begrunnelsen*: Guds handlende allmakt i en dennesidig frelseshistorie – som i begynnelsen, så også i nåtid. Dens høydepunkt er Guds selvhengivende kjærlighet, åpenbart i Jesus Kristus og ham korsfeset. Tar vi en forsonet Gud på alvor, tar vi oss selv på alvor og erkjenner – Guds godhet for sin egen skyld, den er til meg også.

Noen oppfatter i ettertid at «jeg tror», og får frimodighet til å bekjenne: «Han er min Herre». Da må livet dreie seg om ham, lik hjulet som dreier seg om navet. Han tjener oss med sine nådemidler i menighetens midte. Virkningen blir takk og bønn, og med ham et liv i tjeneste for ham.

Apg 4:12 – Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noe annet navn som vi blir frelst ved.

Eller sagt med en av oldkirkens bekjennelser:

«Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner at vår Herre Jesus Kristus Guds Sønn er Gud og menneske. /.../ Dette er den felles kristne tro..» (Athan. Bekj pkt 28, 40)

«Bare èn er god – det er Gud»

Hva da med oss? Under syndefallets levekår må den hele menneskehet leve okkupert av trespannet synd og død og djevel.

Mos 6:5 – Herren så at menneskenes ondskap var stor på jorden. Alle tanker som rørte seg i deres hjerter, var onde dagen lang.

Den som er uten synd, han kaste den første stein, sa Jesus (Joh 8:7). Hva da med oss? Vi er prisgitt Guds godhet i Jesu lidende lydighet. Vår frihet er begrenset, lik en hund i bånd.

Gud er Gud. Mennesket er menneske. Gud **er** kjærlighet, nidkjær for sitt falne skaperverk, så nidkjær at han gav sin Sønn, den enbårne. Han er alles eneste kvalifikasjon for Gud – den ene gode. Vi derimot mangler evnen til å leve det liv vi er skapt til å leve. Den onde lyst setter spor, lik sotflekker i snøen.

Jesus åpenbarte sin guddom med undergjerninger. Bevitnede kjensgjerninger vitner om Guds løfter, oppfylt i Jesus fra Nasaret, sann Gud og sant menneske. Denne viten begrunner vårt barnekår hos Gud, gitt av nåde i dåpen til Jesu død.

Kol 2:9 – I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Joh 1:14 – Han var full av nåde og sannhet.

Teksten forteller en hendelse da Jesus skjulte sin guddom. Hadde han vært en lov-lærer lik Moses, ville han ha svart: «Hold budene!» Det gjorde ikke Jesus. Han stadfestet Guds gode skapervilje med ordene: «Gjør det, så får du leve!»

Jesus regnet opp vernebudene, budene til vern om vår neste: «Du skal ikke drepe, du skal ikke bedrive hor, du skal ikke stjele, du skal ikke vitne falskt, du skal ikke bedra, du skal hedre din far og din mor». Budenes rekkefølge er ikke poenget, men hva budene påbyr og avslører – begjæret etter egen fordel på andres bekostning, som om egen vinning er et tegn på vellykket liv.

«Mester, alt dette har jeg holdt fra jeg var ung»

Jesu svar avslørte ham:

«Gå bort og selg det du eier og gi det til de fattige. Da skal du få en skatt i himmelen. Kom så og følg meg.» Men han ble nedslått av dette svaret og gikk bedrøvet bort, for han var svært rik.

Også apostelen Paulus sa om sin tid som fariseer at han levde uklanderlig etter loven. Men Guds lov krever mer enn plettfri vandel. Det viser begjærbudene, de to siste budene i Tibudsloven «Du skal ikke begjære...» Dette fikk Paulus erfare:

Rom 7:7, 14, 18 – uten loven ville jeg ikke ha visst om synden. Jeg ville ikke visst om hva begjær er, dersom loven ikke sa: Du skal ikke begjære. /.../ jeg er et avmektig menneske, solgt under synden. /.../ For jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode makter jeg ikke.

Det liv som den rike mann anså for en vinning, det raste sammen. Han fremstod for

Gud som «et avmektig menneske, solgt under synden». Jesu disipler ble forferdet over Jesu svar:

«Hvor vanskelig det er for dem som eier mye, å komme inn i Guds rike.»

Problemet er ikke rikdom i seg selv, men avgudene. Det ditt hjerte henger fast ved og du setter lit til, det er din gud. Derfor sa Jesus:

«- hvor vanskelig det er for dem som stoler på sin rikdom, å komme inn i Guds rike. Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i Guds rike.»

Et bibelsted likestiller rike mennesker med ugudelige:

Jes 53:9 – De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann, da han var død.

Denne Jesaja-profeti stiller røvere og rikmenn på lik linje, forklarer Luther. Jesu grav var en rik manns grav. Men den onde lyst i oss alle higer etter helsefremmende tiltak og statusopprykk. Hva er vi da annet enn et gudløst menneske? (PJons-son).

Jesu disipler var fattige, men forstod at døren til Guds rike var stengt også for dem. Overlatt til oss selv, vinner ingen evig liv av egen fornuft eller kraft. Åpenbaringsordets Gud kommer oss til hjelp med sitt Ord. Det må vi høre.

Det som er umulig for mennesker, det er mulig for Gud.

Joh 6:29 – Det er Gud som virker at dere tror på ham som han har utsendt. (E Sv Kyrkobib)

Apg 11:18 – De priste Gud og sa: «Så har da Gud også latt hedningene få vende om og vinne livet.»

Kol 2:12 – ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. (E Sv Kyrkoibbel)

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.

Med Kristus til gave lever vi med ham som er Guds godhet og «det levende håp». Han er troens glede i vår daglige gjerning. Han må minne oss om vår falne menneskenatur, så syndenes forlatelse er vår støttestav og Kristi komme vår daglige glede.

19. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Lk 13:10-17. Omvendelse og tro

Teksten beskriver menneskets livssituasjon under syndefallets kår.

Det var en kvinne som hadde vært plaget av en sykdomsånd i atten år. Hun var krumbøyd og kunne ikke rette seg opp.

Hun var syk til kropp og sjel. Teksten lar oss vite at satan hadde bundet henne, og at hun var en «Abrahams datter». Hun nedstammet fra Abraham og hadde Abrahams tro på Guds løfte om den kommende Messias.

Født under syndefallets kår er også vi ute av stand til å rette oss opp til å leve det liv vi er skapt til å leve. Treffende er Luthers uttrykk «innkrøkt i seg selv». Dette livsproblem er i Bibelen beskrevet på flere måter:

Jer 5:3, 26:2f – De gjør ansiktet hardere enn stein og nekter å vende om. /.../ si fram alt det jeg byr deg å tale til dem. /.../ Kanskje vil de da alle høre og vende om fra sin onde ferd.

Esek 33:11 – Så sant jeg lever, sier Herren Gud, jeg vil ikke at den ugudelige skal dø, men at han skal vende om fra sin onde ferd og leve.

Jes 53:6 – vi vendte oss hver til sin vei.

Ef 2:12 – vi hadde ikke del i paktene og løftet og var derfor uten håp og uten Gud i verden.

Problemet er ikke mangelen på religion og livssyn. Problemet er den falske åndelighet med utspring i mennesket selv: uten frykt for åpenbaringsordets Gud, og uten tillit til ham – innkrøkt i oss selv. Resultatet er synlig for alle, og især på søndagene. Jo mere vi forsøker å fylle helligdagen med vårt eget, jo mere innkrøkt blir vi. Vi har ingen grunn til å opphøye oss over andre.

Lik den blinde Bartimeus må vi innlede gudstjenesten med et «*Kyrie eleison – Herre Jesus, miskunne oss.*» Her går Jesus forbi – verdens lys og vårt levende håp.

Den stakkars kvinnen hadde likevel en viss frihet, nok til å komme seg til gudstjenesten i synagogen på sabbaten. Der hørte hun Kristus utlegge Skriftene. Hun var bundet, men ikke trellbundet. Fri nok til å søke dit hvor Kristus var å finne.

Teksten gir et bilde av menneskets *bundne beslutningsfrihet*. Vi er avmektige i troens saker, innkrøkt i oss selv, men fri nok til å treffe beslutninger i verdslige spørsmål, og fri nok til å bestemme oss for kirkegang eller ikke.

Den suverene er åpenbaringsordets Gud. Med handlende allmakt virker han omvendelse og tro hos dem som hører hans ord. Det gjør han når og hvor han vil, i dem som hører Guds ord, både Gud lov og evangelium.

«Kvinne, du er løst fra din sykdom»

*Med lovens krav virker Gud den selverkjennelse som lar oss oppfatte vår for-
tapte og fordømte situasjon, uten Gud og uten håp i verden. Motsatt virkning
har evangeliets gave, som frikjenner med syndenes forlatelse for Kristi lidelses
og døds skyld. Evange- liet tenner troens gnist, nok til å anvende frifinnelsens
ord, enhver på seg. (Konk.formelen, SD II: 53-54)*

Slik er det omvendelsen skjer. Gud lokker og drar med frifinnelsen for Kristi skyld. Ryktet om Kristus vekker lyst og lengsel etter å høre ham. Vi får smak på Guds ord. Vi lærer å kjenne Gud i hans godhet. Gud er en forsonet Gud, og Kristus er Guds fred med oss. Vi får trang til å lære den levende Gud å kjenne i hans selv-
hengivende kjær- lighet til alle, ingen unntatt.

Evangeliet åpenbarer Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Denne
kjens- gjerning ble gitt oss til del i **dåpen til Jesu død**, da vi fikk barnekår og arve-
rett hos Gud. I dåpen er Guds ord innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Gud hand-
ler med sitt Ord, og hva Ordet sier, det skjer.

*Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for at han skulle hel-
lige henne ved å renske henne i vannets bad ved ordet.*

Umiddelbart etter dåpen lød ordene:

*«Den allmektige Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som med vann og Ånd har
født deg på ny og forlatt deg alle dine synder, han bevare deg med sin nåde til
det evige liv.»*

Men livet går ikke etter den rette linje. Omstendighetene skifter og selv er vi skrø-
pelige kar. Hverdagssynder kan røve troens frimodighet for Gud. I menigheten er
Guds hjelp å finne i **det private skriftemål**: Det hører med til prestens arbeid å
høre skriftemål, med anledning til å nevne en synd eller to.

Hovedsaken i skriftemålet er ikke syndsbe kjennelsen, men *syndsforlatelsen*. Pres-
ten tilsier på Guds vegne: «Jeg forlater deg dine synder. I Gud Faderens og Søn-
nens og Den Hellige Ånds navn. Dette gjør han på Kristi vegne, slik den opp-
standne Kristus befalte:

*Joh 20:23 - «De som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i
syndene, er bundet i dem.»*

Guds nådetilsagn stadfester Guds nådepakt i *dåpen*. Du er Guds kjære barn med
barnerett og arverett hos ham.

«Du er løst», sa Jesus til kvinnen. Han sa det uten forbehold om kvalifikasjon eller
noen form for fortjeneste. Frifinnelsen blir tilsagt med guddommelig autoritet, for
bare Gud kan løse fra syndens makt og herredømme. Tror du det, så har det.

Noe lignende skjer under **Herrens Nattverd**. Vi hører Kristi ord fremsagt med
guddommelig autoritet over fremsatt brød og vin. Det Kristus sier, det skjer. «*Ta
og et, dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod*».

Guds ord er et skapende ord, uavhengig av vår forstand, vilje og følelse. Gud er
suveren. Han kaller på det som ikke er, så det er. Med evangeliet om Guds vel-
gjerninger i Kristus virker Gud troen hos dem som hører hans ord. Vil du komme til

Guds tro, må du høre Guds ord!

Vi øver troen når vi i vår daglige gjerning merker den onde lys og likevel tror Gud er meg nådig for Kristi skyld. Vi går også til Herrens Nattverd i barnlig tillit til Kristi ord, og deltar i Guds kirkes samfunn i de hellige ting. Vi har samfunn med Guds Golgata-offer i dette måltid. Gud styrker troen på barnekår hos ham, for hvor syndenes forlatelse er, der er også liv og salighet.

«Straks rettet hun seg opp og priste Gud.»

20. S. E. TREF.

Mt 21:33-46. Vingårdsarbeiderne

Flere tekster i Det gamle testamente belyser Jesu lignelse om vingårdsarbeiderne:

Sal 80:9 – Et vintre rykket du opp i Egypt, du drev folkeslag bort og plantet det.

Jes 5:1f – Jeg vil synge en sang om min venn, min kjære venns sang om hans vingård. En ving-ård hadde min venn i en fruktbar bakke. Han grov den om og rensset den for stein og plantet ville vintrær i den. Han bygde et vakttårn i hagen og hogg ut en vinperse der. Nå venter han å høste gode druer, men besk var frukten den bar.

Høys 8:11f - Salomo hadde en vingård i Ba'al Hamon. Han overlot den til voktere, og hver av dem skulle gi ham tusen sekel sølv for frukten, og gi to hundre til dem som vokter frukten.

Kristus er den brudgom som i Høysangen taler om sin vingård. Jesu tilhørere var innlest i Det gamle testamente. De oppfattet hvem Jesus siktet til med tjenerne som ble sendt til vingårdsmannen. De var profetene Elias og Elisa, Amos, Hosea, Jesaja og Jeremia.

En pisket de, en annen drepte de, en tredje steinet de.

Før Stefanus ble steinet, minnet han steinkasterne om hvordan jødene forfulgte Guds profeter før ham.

Apg 7:52f – Har det noen gang vært en profet som ikke fedrene deres forfulgte? De drepte dem som forut forkynnte at Den Rettferdige skulle komme. Og nå har dere forrådt og myrdet ham.

Til slutt sendte vingårdsmannen sin sønn, men da vingårdsmennene fikk se sønnen, sa de til hverandre: «Kom, la oss slå ham i hjel, så blir arven vår!» Samme argument brukte øverstepresten Kaifas under Jesu rettergang:

Joh 11:49-52 – «det er bedre for dere at ett menneske dør, enn at hele folket går til grunne.» Det sa han ikke av seg selv, men da han var øversteprest det året, talte han profetisk om at Jesus skulle dø for folket. Ja, han skulle ikke

bare dø for folket, han skulle også samle til ett de Guds barn som er spredt rundt omkring.

Enig med Kaifas, grep de Jesus og førte ham til stedet Golgata utenfor bymuren. Der korsfestet de ham.

Heb 13:11f – Blodet av offerdyret bærer øverstepresten inn i helligdommen til soning for synd, men kroppen blir brent opp utenfor leiren. Derfor led også Jesus utenfor porten for å hellige folket med sitt eget blod.

«Når så vingårdens Herre kommer, hva skal han da gjøre med disse vingårdsdyrkene?»

Jesus svarte med et motspørsmål, lik profeten Natan. Han overlot til kong David å svare. Med sitt svar felte han dommen over seg selv: *«Den mannen skal dø, som har gjort dette!»* - Vingårdsdyrkernes svar felte dommen over seg selv:

«Disse onde menn skal han gi en ond død, og forpakte vingården til andre som gir ham frukten til rette tid.»

I Apostlenes Gjerninger fins det flere eksempler på denne dom, da vingården ble gitt til andre enn jødene. Da jødene i Antiokia motsa Paulus og Barnabas, svarte de:

Apg 13:46 – Det var nødvendig å forkynne Guds ord til dere først. Men siden dere avviser det og selv ikke finner dere verdige til det evige liv, så går vi ut til hedningene.

En kommentar til denne fremgangsmåte har Paulus gitt i Romerbrevet:

Rom 11:1-6 – Har Gud forkastet sitt folk? Slett ikke! For også jeg er israelitt, av Abrahams ætt og Benjamins stamme. Gud har ikke forkastet sitt folk, det folk han hadde vedkjent seg.

Vet dere ikke hva Skriften sier i fortellingen om Elia, der han står fram for Gud og anklager Israel? Herre, dine profeter har de drept og dine altere har de revet ned. Jeg er den eneste som er igjen, og meg står de etter livet. Men hva er Guds svar til ham? «Jeg har holdt sju tusen mann igjen, som ikke har bøyd kne for Ba'al.»

På samme måte er det i vår tid blitt en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde. Og er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville jo nåde ikke vært av nåde. Hva så?

Det Israel strever etter, har de ikke oppnådd, men de utvalgte har oppnådd det. De andre er blitt forherdet, slik det står skrevet: «Gud har gitt dem en sløvet ånd, øyne som ikke ser og ører som ikke hører, helt til denne dag.»

Siden Pinsedagen er Kristi kirke Guds åndelige Israel, det vil si Guds vingård ble et fleretrisk folk. Skillet mellom jøder og hedninger er tatt bort. Guds kirke er en «allmenn» kirke – ecclesia catholica. Kristus er Guds fred med alle. Gud er forsonet med verden i Kristi død. I Guds åndelige Israel er vingårdsmennene Guds Ords tjenere i prekenembetets gjerning.

Kristus ble forkastet, men ble oppreist fra de døde tredje dag. Han er den levende

hjørnestein i kirkens grunnvoll, forutsagt ved profeten Jesaja:

Jes 28:16 - Se, jeg har lagt i Sion en grunnstein, en velprøvd stein, en dyrebar, grunnfast hjørnestein. Den som tror på ham, har ingen hast.

Deretter anfører Jesus et ord i Salme 118, senere forklart av apostelen Paulus:

Sal 118:22f – Den steinen bygningsmennene vraket, er blitt hjørnestein. Dette er Herrens eget verk.

Ef 2:20-22 – Dere er bygd opp på profetenes og apostlenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

Hva oppbygelse er, har apostelen Peter beskrevet:

Pet 2:4-8 – Kom til ham, den levende stein, som vel ble vraket av mennesker, men utvalgt og dyrebar for Gud. Vær selv levende steiner som bygges opp til et åndelig tempel. Bli et hellig presteskap, og bær fram åndelige offer som Gud gjerne tar imot ved Jesus Kristus.

For det heter i Skriften: «Se, jeg legger på Sion en hjørnestein, utvalgt og dyrebar, den som tror på ham skal ikke bli til skamme. Altså blir den til ære for dere som tror. Men for dem som ikke tror, er den stein som bygningsmennene vraket, blitt til hjørnestein, ja, en snublestein og klippe til fall.

Hva oppbyggelig er for Gud, handler om noen annet enn våre følelser. Oppbygelsen skjer med Guds kirkes kjennetegn. Eksempler

Dåpen til Jesu død oppbygger Guds kirke fordi Gud handler med sitt Ord i dåpen. Gud gjør den som døpes, delaktig i Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død, og i dåpen oppreist til det nye livet i samfunn med den oppstandne Kristus.

Dåpen «virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det.» (LK, om dåpen. Mk 16:16)

Omvendelsen oppbygger Guds kirke fordi mennesker som hører evangeliet, vender om og kommer til Guds tro og blir døpt. Og frafalne vender tilbake til barnekår hos Gud, gitt i dåpen. I tillit til Guds løfte, blir innføyd lik levende steiner i Guds troende kirke – det åndelige tempel.

Privatskriftemålet oppbygger Guds kirke fordi syndenes forlatelse blir tilsagt den enkelte som ber sin skrifte far høre «mitt skriftemål». Guds løseord (absolusjonen) stadfester barneretten hos Gud, gitt i dåpen, og bevarer kristne i Guds nådepakt.

Nattverdens sakrament oppbygger Guds kirke fordi Kristi legeme og blod blir rakt fram i jordiske skikkelser og mottatt i dette måltid. I disse hellige ting har vi samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden.

En dyrebar hjørnestein – og en snublestein og klippe til fall...

Når ble hjørnesteinen dyrebar? Den ble dyrebar da Jesus ble forkastet. Da de drepte Livets høvding, forsonte Gud verden med seg selv i Jesu Kristi død.

Denne hjørnestein i Guds kirke er umistelig. Vår eneste medvirkning er den onde menneskenatur med dens fiendskap mot Gud.

Rom 5:10 – Da vi ennå mens vi var Guds fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Sønnens død. Når vi er forsonet, hvor mye mer skal vi ikke da bli frelst ved hans liv.

Jes 8:11-15 – (Herren) advarte meg mot å vandre på den samme veien som dette folket: Kall ikke alt for sammensvergelse som dette folk kaller sammensvergelse! Dere skal ikke frykte og skjelve for det som folket er redd for.

Herren, Gud Sebaot, ham skal dere holde hellig. Ham skal dere frykte, og ham skal dere skjelve for. Han skal være en helligdom, en snublestein og en klippe til fall for begge Israels riker, en snare og en felle for dem som bor i Jerusalem. Mange blant dem skal snuble, de skal falle og slå seg fordervet, gå i snaren og bli fanget.

Dette fikk Paulus erfare da han var kristenforfølger. Utenfor Damaskus snublet han på den snublestein som den oppstandne Kristus er. Fariseerens egenrettferdighet ble knust. Inne i Damaskus ble frelsen gitt ham i dåpen til Jesu død.

Noe lignende skjedde med Martin Luther. Den innbilte gjerningsrettferdighet ble knust mot den rettferdighet som Kristus er til frelse for hver den som tror uten gjerninger.

Vår egenrettferdighet blir knust under lovens hammer, men hjørnesteinen i kirkens grunn, den består i Jesu evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Derfor oppmuntrer Jesus alle døpte til et liv i omvendelse og tro, kalt til å leve med ham til gave og følge hans eksempel.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Sal 118:14 – Herren er min kraft og styrke, og han er blitt min redning.

21. S. E. TREF.

Mt 9:27-31. Jesus helbredet to blinde

Hvordan kunne to blinde rope på Jesus som de ikke kunne se? Rykter gikk om ham. Et rykte fortalte om kvinnen som Jesus hadde helbredet for blødninger gjennom atten år. Et annet rykte fortalte at han hadde oppvekket Jairus' datter fra døden. Slike rykter ga tillit til Jesus, nok til at de ropte på ham da Jesus-følget passerte. om Jesu hjelp.

Et typisk kjennetegn ved misjonerende menigheter er samtalen i smågrupper hvor to eller tre samtaler om Jesus – hvem han er, hva han har gjort og hva hensikten er.

Av grunnleggende betydning er kristendomspraten i en familie.

«Miskunne deg over oss, du Davids sønn!»

De blindes bønnerop har fulgt kristne siden aposteltiden, og fra tidlig kristentid inngått i messeliturgien på gresk – *kyrie eleison* – *Herre, miskunne oss!* Vi er ikke alene om å be, men ber sammen med Guds kirke i fortid og nåtid. Nøden og nåden binder oss sammen: Det underfulle i kirkens liturgi lokker og drar. Den oppstandne Jesus er til stede, virksom med sitt ord hvor to eller tre er forsamlet i Jesu navn, eller samtaler om de befalinger som døpte skal lære og holde. Den forsamlede menighet trer fram for den treéne Gud i Jesus navn med påkallelse, takk og bønn med lovprisning. Vi påkaller ham som vi kjenner: «Herre Jesus, forbarme deg over oss!»

De to kalte ham «*Davids sønn*». Denne kunnskap hadde de fra Det gamle testamente – fra Moses og Profetene. Ingen påkaller Herren Jesus uten bibelkunnskap. Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, driver til påkallelse, takk og bønn med lovprisning. Vi tror fordi vi vet.

Også ryktet om Jesu person og verk har en *geografisk spredning*, den vi bekjenner med ordet «*allmenn*», det vil si for alle mennesker. Guds ene, hellige kirke fremstår på stedet som et *fleretnisk folk* – som i himmelen, så også på jorden.

Åp 5:9f – For du ble slaktet og har med ditt blod frikjøpt for Gud mennesker av alle stammer og tungemål, av alle folk og nasjoner. Til et kongerike har du gjort dem, til prester for vår Gud.

I denne verden fremstår kirken på stedet som Guds husfolk, lik en *storfamilie* (Ef 2) – et fellesskap mellom Guds barn «i slekters gang». Lik urmenigheten i Jerusalem er kjennetegnet troskapen mot apostlenes lære – den rettroende kirke. «*De holdt fast ved apostlenes lære*» (Apg 2:42). Tegnet den gang er det samme i nåtid og inntil dagenes end. Hva den oppstandne Kristus befalte, venter han å motta når han kommer som verdens dommer på den ytterste dag.

Derfor ble ordet «*apostolisk*» tilføyd i Den nicenske bekjennelse år 325. Den som bekjenner kirkens gudgitte tro, gitt i begynnelsen, holder fast ved apostelordets lære fra kirkens Herre. Den er en gudgitt helhet, gitt kirken like fra begynnelsen.

Med vår barnelærdom (forkl 2. trosart) istemmer også vi at Jesus Kristus er «*min Herre*» - han som har kjøpt meg fri og frelst meg fra syndens og dødens og djevelens herredømme, «ikke med gull er sølv, men med sitt hellige og dyrebare blod. Det har han gjort for at jeg skal være hans egen og tjene ham i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet for at jeg skal leve under hans herredømme og tjene ham i evig rettferdighet», osv.

Bekjennelsen «Jesus er Herre» (el Herren er Jesus)

Bekjennelsen er kort og samtidig *omfattende*. Guds enbårne Sønn av evighet er midleren (el mellommannen) i skapelsen – alt synlig og usynlig, og midleren i Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død.

Det er ham vi påkaller med vårt «kyrie eleison – Herre, miskunne oss». Vi påkaller og ber i Jesu navn vår Far i himmelen som hans kjære barn. Vi påkaller ikke en guddsidè, men den levende Gud, trofast i all hans selvhengivende kjærlighet, nidkjær for sitt verk under syndefallets levekår. Vi samles som Guds kjære barn til gudstjeneste og leker trygt i ildens nærhet.

Denne barnlige lek handler om de hellige ting som Herren Jesus befaltet den natt han ble forrådt. Men var han ikke stått opp fra døde, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden. Vi samles om Guds tjeneste for oss i den Jesus-historie som fortsetter med den oppstandne Jesus, virksom med sitt ord i vår midte. Av hjertet stiger påkallelse, takk og bønn med lovprisning.

Da er bønn noe annet enn å folde hendene, lukke øynene og presentere Gud en ønskeliste. Kristen bønn er våre tilbakemeldinger på Guds ord. Kristen bønn er *Guds verk – opus Dei*. Gud kaller og opplyser ved evangeliet. Vi lærer Guds innerste hjertelag å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død.

Sal 50:15 – Kall på meg på nødens dag, så vil jeg utfri deg, og du skal prise meg.

Utholdende bønn

Jesu svarte ikke de to med en gang, men de fulgte etter ham. Troens bønn er *utholdende bønn*. Han svarte dem ikke før de var kommet i hus. Da spurte han dem: «*Tror dere at jeg kan gjøre dette?*» «*Ja*», svarte de.

Et eksempel på *utholdende bønn* er Jesu lignelse om den fattige enken, hun som oppsøkte en dommer uten guds frykt. Hun ba om å få sin rett, og ga seg ikke. Til slutt måtte dommeren gi henne rett i hennes sak, ikke fordi hun fortjente det, men fordi hun var så sta. Jesus forklarte: «*Skulle så ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen til å hjelpe dem?*» (Lk 18:7).

Guds barns nåderett er bønnens adgang til vår Far i himmelen. Vi trer fram i Jesu navn med barnerett hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død. Vi er blinde i troens saker, for vi kan ikke av egen fornuft sette all vår lit til en vi ikke kjenner, men Kristus har med sin lidende lydighet vunnet vår barnerett hos Gud. Men Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse lærer oss Guds innerste vesen å kjenne lik en venn å stole på i liv og død. Denne barnerett oppmuntrer til utholdende bønn. Virkningen er en prøvet tro.

Rom 5:4f – utholdenheten gir et prøvet sinn, og det prøvede sinn får håp. Og håpet skuffer ikke, for Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som han har gitt oss.

Da rørte han ved øynene deres og sa: «Det skal bli som dere tror.»

Virksom med handlende allmakt gjorde han med sitt ord de blinde seende. Noe lignende skjer under det private skriftemål, når presten spør: «Tror du at mine ord er Guds ord?» - «Ja.» - «Deg skje som du tror.»

Hvordan kan et menneske ta så store ord i sin munn? – Guds nådetilsagn gis på Kristi ord og befaling. Han har betrodd også denne menighet forsoningens ord. «Dine synder er forlatt». Denne nåderett står til disposisjon, alt etter behov. Det hører med til prestens kall å høre skriftemål og tilsi syndenes forlatelse i Kristi sted. Syndsforlatelsen er hovedsaken. Den er kirkens skatt.

På lignende vis bør vi lese Bibelen. Leser vi om Guds godhet for sin egen skyld, bør vi anvende ordene på oss selv. Det er fort sagt. Problemet er gudsbilder lagd i blinde. De tilslører, skremmer og bedrar. Et eksempel er bildet av en lunefull skjebnegud, som må blidgjøres med offergaver, eller med lange bønner, mange bønnevimpler og duren av mange bønnetromler. Andre søker mening i den ordløse meditasjon, osv. Vi lever i den sekulærliberale ego-kultur hvor guden over alle guder er mennesket «selv» med frislepp for vantroens syndearter. Uansett gudsbilde, en understrøm av håpløshet går gjennom alle religioner og livssynstualer.

Sal 25:4f – Herre, vis meg dine veier og lær meg dine stier! La meg få vandre i din sannhet. Lær meg Gud, for du er min frelser.

Kristentroens årsak er *Guds tro til oss*, forutsagt ved Guds profeter og oppfylt i en bevitnet Jesus-historie om Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død, og stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag. Guds selvhengivende kjærlighet står for oss i den korsfestede og oppstandne Kristus. Så har Gud elsket verden... Da må overmot og håpløshet vike for det gode rykte om Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Synlige påminnelser fra den oppstandne Jesus er prekestol, døpefont og alterbord.

Ryktet går. Blinde hører og påkaller Gud i Jesu navn. Vi ser i Jesus-historien avglansen av Guds herlighet og bildet av Guds vesen. Ordet ble menneske i Jesus Kristus. Vi ser inn i Guds bunnløse dyp av godhet for sin egen skyld og mottar nåde over nåde. Da tennes troens gnist: «*Jeg tror, hjelp min vantro.*» (Mk 9:24. Gud hører og lar troen vokse og bli rotfestet hos dem som hører hans ord. Det får også vi gjøre.

2 Kor 3:18 – alle ser vi med utildekket ansikt Herrens herlighet som i et speil og blir forvandlet til det samme bilde, fra herlighet til herlighet. Dette skjer ved Herrens Ånd

De fire evangelistene vil med sin dokumentasjon bli tatt på ramme alvor. Guds tro til verden er underfull, åpenbart i en bevitnet Jesus-historie. Et under lar seg ikke forklare, bare konstatere. Den som gjennom Jesus Kristus lærer den treéne Gud å kjenne, har liv og overflod (Joh 10:10). Så må tankebygninger falle.

22. S. E. TREF.

Mt 4:21-25. Lyset i staken

Ordet «lys» eller «lampe» er i Bibelen brukt om **Guds Ord**, eller Ordet som ble menneske i Kristus Jesus.

«Ikke kommer lyset for å bli satt under et kar.»

1 Sam 3:2f – I de dager kom det sjelden ord fra Herren /.../ Så var det en gang Eli lå inne på rommet sitt. / Guds lampe var enda ikke sloknet

Sal 119:125 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Joh 8:12 – Jeg er verdens lys.

Sal 36:10 – I ditt lys ser vi lys.

Jesu billedbruk sier oss at Guds Ord skal ha den sentrale plass i våre liv, og skinne lik lyset i staken. Den levende Gud er åpenbaringsordets Gud.

Gud våker over sitt Ord, og har sørget for at det ble nedskrevet og samlet i hellige Skrifter. Til Moses sa han: «*Skriv ned alle disse lovens ord*» (5 Mos 27:3). Guds profeter, evangelister og apostler var hver for seg et skrivende menneske.

I det siste av Bibelens skrifter – i Åpenbaringsboken, står det: «*Skriv i en bok hva du ser*» (Åpb 11:1). Gud har satt sitt ord i lysestaken for at det skal bli lest og forkynt.

Det nedskrevne gudsord har den egenskap at det opplyser vår formørkede forstand. I Bibelens sentrum står Kristus Jesus, Bibelens Herre og rette utlegger. Han skimtes først på lang avstand, dunkelt og uklart, men jo nærmere vi kommer tiden for Kristi komme, jo tydeligere er bildet av Den Kommende, til sist klart bevitnet i evangelistenes dokumentasjon til Jesu livshistorie. I sentrum står hans persons hemmelighet og verk. Vi mottar gudskunnskap av «det som står skrevet». Guds lampe opplyser vår forstand. Det var hva den oppstandne Kristus gjorde da han åpnet apostlenes forstand til å forstå skriftene. Da gav han dem marsjordren:

Lk 24:45-48 - «Så står det skrevet om meg i Moseloven, hos Profetene og i Salmene. Så åpnet han deres forstand til å forstå skriftene, og sa til dem: «Slik står det skrevet: Kristus skal lide og stå opp fra de døde tredje dag, og hans Navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folkeslag. Dere er vitner om dette». (Lk 24:45f. Dette = det som står skrevet.)

«Ingen ting er skjult, uten at det skal fram...»

Ordet som er oversatt med ««gjemt» eller «skjult», er ordet *apokryfon* – bortgjemt. Ordet er brukt om de apokryfe skriftene, tatt med i den fullstendige utgaven av Det gamle testamente. Under synagogens gudstjenester ble det ikke lest fra dem. De var gjemt for seg i et skap.

Selv om evangeliet er skjult i apokryfene, er de «gode og nyttige og lese», sa Luther. De opplyser ikke om Kristus, men om Guds lov og gode skapervilje.

Jesus sier om Guds ord at det er ikke gitt for å bli bortgjemt, lik apokryfe skrifter.

Mt 10:27 – Hva jeg sier dere i mørket, det skal dere si i lyset, og hva dere har hørt i øret, det skal dere forkynne fra takene.

Det er Den Hellige Ånds oppgave å oversette Guds ord til fremmede språk, slik det skjedde på Pinsedagen. Apostlene ble utrustet med Åndens gaver, mer enn andre kristne. Tilhørere fra mange folkeslag rundt Middelhavet hørte apostlene tale begripelig ord på hvert deres eget språk.

Derfor kunne Paulus skrive til menigheten i Korint, at han hadde Gud å takke for at han kunne tale flere språk enn dere alle. (1 Kor 14:18). Den apostoliske kirke ble betrodd oppgaven å oversette Bibelen, trofast mot det apostoliske ord..

Åpenbaringsordets Gud taler tydelige, begripelige ord. Da gjelder det å bruke ørene. Den oppstandne Jesus innskjerper: «Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene» (Åp 3:21). Men søker vi Guds visdom i en ideverden bakom eller over det som står skrevet, farer vi vill i overtro på egne evner.

Mt 28:18-20 - «Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut. Gjør alle folk til disipler, døb dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens slutt.» (E Sv Kyrkobib.)

Å høre i bibelsk mening

Det greske ord for øre har samme ordstamme som ordet for å forkynne. Derfor skriver Paulus (Rom 10:16), at troen kommer av prekenen – *det hørte*.

I dagens prekentekest formaner Jesus: Hør hva Jesus sier med begripelige ord. Prekestolen er stedet for hans undervisning. Med det som står skrevet, viser han omsorg for sin kirkebrud. Han advarer mot falske profeter. De kommer med sitt eget på forførende vis. Eksempler:

Jer 23:16 – Hør ikke /.../ De bare narrer dere. Synene de forteller om, stammer fra deres eget sinn og ikke fra Herrens munn.

Mt 7:15 – Vakt dere for de falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.

2 Joh 9-10 – Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud.

Jesu sendebrev til den selvfornøyde Laodikea-menigheten er kanskje den strengeste advarsel i Nytestamentet. Denne menighet stilte seg likegyldig til læren, mottatt fra Herren Jesus. Menigheten var fornøyd med kjærlig forbrødring på tilstrekkelig grunnlag.

«Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn», sa Jesus (Åp 3:16).

Fariseernes lære om de to mål

«Med det mål dere selv bruker, skal det måles opp for dere, og enda mer skal gis dere.»

Jesus sikter her til fariseernes lære om «de to mål» – enten gjengjeldelsens mål eller barmhjertighetens mål. Fariseerne lærte at mennesket har en fri vilje til å velge mellom godt og ondt, og dermed skjelne mellom gode og onde gjerninger. Konklusjon: Gud er god mot de gode, og barmhjertig mot de barmhjertige. Men med læren om den frie vilje bærer det galt av sted.

Vi mennesker vil gjerne vise oss fra den gode side. Problemet er den onde lyst i vårt innerste. Kvalifiserte kristne fins ikke. Jesus lar oss kjenne Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram for verden i Kristi lidende lydighet under loven, lydig til døden på korset i alles sted. (1 Kor 2:2).

Jesus taler om vår bruk av Guds ord. Istedenfor fariseernes lære om de to mål, taler han vår bruk av Guds ord, anvendt på oss selv. Apostelen Paulus formaner:

2 Tim 2:15 - tre fram for Gud som en som består prøven, som en arbeider som ikke behøver å skjemmes og som rett deler sannhetens ord. (E Sv Kyrkobibel)

Den som deler Guds ord rett, skjelner mellom lovens lønn etter fortjeneste og den nådelønn som Kristus har fortjent for oss alle. Eller sagt med en katekismeforklaring:

Guds advarsler har adresse til vår onde menneskenatur, når vi fristes til kjødelig sikkerhet (eks 1 Kor 10:12, Heb 12:14). Guds trøsteord oppmuntrer til tillitsfull tro på syndenes forlatelse for Kristi skyld, og med ham til gave – tjene ham "i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet" (LK, forkl 2 trosart).

Guds trøsteord er Guds tro til oss, gitt ved den han utsendte, Jesus Kristus. Guds advarsler derimot er lovens strenge mål, anvendt på sin enbårne Sønn i hans lidende lydighet. Den ene uskyldige tok ansvaret for alles syndeskyld. Hans fortjeneste er barmhjertighetens mål, som overstrømmer lovens mål desto mer.

Jes 40:2 – Tal vennlig til Jerusalem og rop ut til henne, at hennes strid er endt og hennes skyld betalt, at hun har fått fra Herrens hånd dobbelt for alle synder.

Joh 1:16 – Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde. For loven ble gitt ved Moses, nåden og barmhjertigheten kom ved Jesus Kristus.

På den ene side fremstiller Guds lov syndens gru og fortjente lønn – døden i våre synder - den evige død. Guds evangelium er desto mer det overstrømmende mål: Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre. (Rom 6:25). Men den som tror seg kvalifisert for en gud som ser til verdige trengende, måler sitt liv med lovens mål, uten barmhjertighetens mål: Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus, lovens oppfyller og verdens syndebærer. Han er barmhjertighetens mål til bruk på hverandre, og enhver på seg selv.

1 Joh 4:10f – Kjærligheten er ikke den at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Mine kjære, har Gud

elsket oss slik, da er vi skyldig til å elske hverandre.

Gi din kirke menn og fedre / Som blir deg og sannhet tro. / Alle dannes til det bedre,
/ Ugress visne, hveten gro! / Troskap lønn av nåde få, / Hykleri til skamme stå; /
Sannhet råde, løgn adspredes, / Guds frykt æres, kirken fredes.

23. S. E. TREF.

Prekentekest: Mt 17:24-27. Gi Gud det som Guds er

Teksten handler ikke om skatt til den verdslige øvrighet, men om tempelskatten. Tempelskatten den gang, tilsvarer vår tids kirkeskatt.

I gammeltestamentlig tid var Guds folk en *gudsstat* – et teokrati. Folket ble styrt etter Guds lover, gitt Moses. Han var gudsstatens åndelige og verdslige leder i samme person.

2 Mos 19:6 - Dere skal være et rike av prester og et hellig folk».

På Samuels tid ba folket om å bli styrt av en konge, lik andre folk. Dette ønske var uttrykk for et frafall i folket. Gud lot folket bli et kongedømme, lik andre folk. Det var en Guds straff. Til sist ble Guds folk underlagt den suverene keisermakt i Rom og dømt til gi keiseren skatt.

Jesu Kristi rike er ikke av denne verden (Joh 18:36). Han er kongenes Konge og herrenes Herre. Kristi kirke er et *kristokrati*. Her rår Kristus med sitt ord på nåderettens grunn. Kirkens kjennetegn er evangeliets lære og sakramentene, forvaltet slik den oppstandne befalte. Vi er i Kristi kirke underordnet ham som med sitt ord har omsorg for sin kirkebrud. Det er ham vi tjener ved troens lydighet ikledd hans evige rettferdighet, døpt til Jesu død.

Kirkens evangelisk-lutherske reformasjon var et oppbrudd fra det teokratiske syn på kirken under pavedømmet. Martin Luther advarte:

«Inntil tidens ende må ikke de to myndighetsområder (regimenter) blandes sammen, slik det skjedde i det jødiske folk i gammeltestamentlig tid.» (Sit e PJonsson)

Da kirkens reformasjon i Danmark-Norge ble vedtatt i 1536/1537, lyktes det ikke for Luther å få gjennomført *kirkens synodalrett* siden aposteltiden og oldkirken. Luther ville praktisere frie synoder, lik kirken i de første århundrer. Kongen skulle dermed fremstå som kirkens beskytter og verge. Men synodalretten lot seg ikke praktisere i frie synoder. Kongens kasse var nesten tom. Kirkens synodalrett lot seg ikke praktisere i det vidstrakte Norge, den gang inndelt i fire bispedømmer: Nidaros, Bjørgvin, Stavanger og Hamar..

Det viste seg snart at menighetens kallsrett lot seg vanskelig praktisere. Man overlot til kongen å utnevne prester, godkjenne kirkens håndbøker og bibeloversettelser. Kongen kunne være lojal mot kirkens bekjennelse, men kirkemyndighet delegert til kongemakten, var uansett et frafall fra Guds ord. Til sist ble kirkens prester embetsmenn, underlagt den suverene, uinnskrenkede kongemakt over kirkens møter og liturgiske ordninger (Grl pgf 16).

I denne rettssammenheng oppstod reformbevegelsen i 1840-årene. Dens kirkevisjon var en parlamentarisk kirke, organisert i en råds- og møtestruktur helt «til topps». Glemt var *kirkens rett*, utøvd i frie synoder under Kristi herredømme. Glemt var Kristi befalinger i den apostoliske læretradisjon. Reformbevegelsen nådde sitt mål: Folkemakt utøvd en folkekirkelig råds- og møtestruktur. Kort sagt: Folkemakt erstattet kongemakt under skinn av fri folkekirke under statlig kontroll.

Alternativet er kirkereisning innordnet kirkens bekjennelse og rett. Kirkens Herre ga nøklemakten til kirken, representert ved apostlene og deres etterfølgere i det prekenembete som har Kristi befaling og fullmakter.

Mk 12:17 - Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er.

Sammenblandingen av åndlig og verdslig rett fortsetter i den sekulær-liberale stat. Hvor folkemakt rår, flytter den liberal-terapeutiske kvasireligion inn, underordnet selvets gud, som som om mennesket «selv» rettens kilde og alle tings mål. Men Guds kirke er gitt en annen rett. Et Luther-sitat illustrerer det kirkestyre som ikke lot seg gjennomføre:

«Guds ord vil jeg ikke betro dere, og dere har heller ingen makt over det. Deres styre er et verdslig styre over verdslige eiendeler, men evangeliet er en åndelig, himmelsk skatt. Derfor omfatter ikke deres myndighet evangeliet og Guds ord. Altså anerkjenner vi konger og myndigheter som herrer over jordiske eiendeler, men ikke over Guds ord. Det vil vi ikke bli tatt fra oss. For det er Guds kraft, mot den formår helvetmaktene ingenting.» (Sit PJonsson)

Jesu ord om tempelskatten viser hvor bakvendt det er å kreve skatt av ham som er kirkens Herre. Den oppstandne Jesus gav de tolv oppdraget og fullmakten, og med dem deres etterfølgere i prekenembetet:

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Mt 28:18-20 - Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut. Gjør alle folk til disipler, døb dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle da-ger inntil tidens slutt. (E Sv Kyrkobib.)

Guds kirke i den nye pakt, omfatter etter Pinsedagen alle som ved dåp og tro bekjenner Kristus som «min Herre». De er «Abrahams barn» etter løftet. Men dette åndelige Israel må ikke bli sammenblandet med det verdslige myndighetsområde. Statlige myndigheter har rett til å verne om kirken og innkreve kirkeskatt, men uten gudgitt myndighet over kirkens liturgier og møter (synoder). Der skal Kristus råde med sitt ord over kirkens lære, gitt i og med det apostoliske ord.

Den *iverksettende* myndighet hviler i den bekjennende menighet «på stedet». Hun er det *handlende subjekt* i Guds Ene Hellige Kirke. Der skal liturgien verne om Guds barns *nåderett* på dåpens grunn. Annen hensikt har den ikke.

«- for at vi ikke skal støte dem, så gå ned til sjøen og kast ut et snøre!»

Peter så gjorde. Han fant en stater i gapet på den første fisken han trakk opp. En stater var nok til å betale tempelskatten for dem begge. Slik unngikk Jesus å vekke forargelse. Men viktigere: Jesus stadfestet foreningen av Gud og menneske Jesu person. Han er midleren i Guds skaperverk og frelsesverk.

Sal 8:7-9 – Du gjorde ham til herre over dine henders verk, du la alt under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fuglen i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes på havets stier.

Jesus betalte tempelskatt til sin himmelske Far. Senere skulle han være en langt dyrere løsepenge. Han har med sin død befri oss fra syndens og dødens og djevelens herredømme:

1 Pet 1:18f – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, som dere ble gjenløst fra deres meningsløse liv, som dere hadde overtatt fra deres forfedre, men med Kristi blod, som av et feilfritt og ubesmittet lam.

Vi istemmer vår barnelærdom:

Jeg tror at Jesus Kristus er «min Herre, som har gjenløst meg, fordømte og fortapte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra døden og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin uskyldige lidelse og død.» (LK, forkl 2 trosart)

Guds Ene Hellige kirke er grunnet på Guds forsoning med verden i Kristi blod – Guds blod:

Heb 9:8-12 – Dermed gir Den Hellige Ånd til kjenne at veien inn i helligdommen ikke er åpnet så lenge det forreste teltet består. Dette er å forstå som et bilde på den nåværende tid.

De gaver og offer som her bæres fram, er ikke i stand til å gjøre den som dyrker Gud, fullkommen, slik at samvittigheten er ren. Likesom reglene om mat og drikke, og om alle slags renselser, er dette bare ytre forskrifter, som gjelder inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk.

Men Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han har gått gjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget med menneskehånd, det vil si, som ikke hører denne skapte verden til. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

Den romerske hær angrep Jerusalem år 70. Templet ble ødelagt og Jerusalem lagt i ruiner. Deretter har templet i Jerusalem ingen oppgave mer i Guds frelsesholdning. Det gamle er foreldet, alt er blitt nytt. (Heb 8:13)

Templet i den nye pakt er ikke bygd av menneskehender. Dets hjørnestein er den oppstandne Kristus. Virksom med Den Hellige Ånd, bygger han templet med sitt ord. Den troende kirke er «Kristi legeme» - den åndelige Kristus Her frembæres

ikke blodoffer, men åndelige offer. Alterduken er ren og hvit.

Rom 12:1 – Ved Guds miskunn formaner jeg dere, brødre, til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste.

Søndag før Domssøndag

Tredje rekkes evangelium: Mt 25:14-30 Den utro forvalteren

Jesus underviste ofte om livet i Guds rike og dets levekår. Da tok han utgangspunkt i menneskers tankegang og handlemåte. Han talte i lignelser. En slik lignelse er mannen som dro utenlands, og under sitt fravær overlot til tjenerne å forvalte eiendommen hans

En tjener fikk fem talenter til forvaltning, en annen to og en tredje én talent, alt etter som de hadde evne til. Han med de fem talentene drev handel og doblet beløpet. Også den andre tjeneren doblet beløpet. Den tredje gjemte sin talent, nedgravd i bakken. Deres innstilling til livet var ulik den innstilling Paulus beskriver:

1 Tim 6:8 – Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det.

Til sammen utgjorde de åtte talentene store verdier. En talent tilsvarte 6000 denarer. En denar var dagarbeiderens lønn. Åtte talenter tilsvarte omtrent 48.000 dagsverk. Altså var det umulig å doble beløpet med egeninnsats.

De to første forvalterne fikk ros for sin forvaltning, og kom inn til gleden hos sin herre. Han var av den sorten som høstet hvor han ikke sådde. Han som gjemte sin talent i bakken, han hverken lurte eieren eller stjal fra ham, men fikk refs: «Du dårlige og late tjener!»

Han burde i det minste ha ågret, det vil si tjent penger på høye renter hos utlånerne. Men Mose lov forbød ågring med for høye renter. Av frykt for sin herre, gjemte han sin talent på et lurt sted.

Hva vil Jesus lære oss med denne lignelsen?

Jesus underviser ikke om eiendomsforvaltning, men om livet i Guds rike, et rike som ikke er av denne verden. En snusfornuftig forklaring er denne: Talentene må være de evner som Gud har utrustet oss med. De er som kjent ulike. Dette svar fanger oss i den rene gjerningslære, som om adgangen til Guds rike består i fortjeneste. Et eksempel er Jesu lignelse om den rike bonden. Hva fikk han høre?

Lk 12:20 – Gud sa til ham: Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. Hvem skal så ha det du har samlet?

Et annet eksempel: Det var ikke fariseeren, men tolleren som gikk hjem fra templet,

erklært rettferdig for Gud. Eksempelene viser at gjerninger er ingen klatrestige, hvor premier venter på øverste hylle. Gud er god for sin egen skyld, en godhet stilt fram for oss i Jesus Kristus og ham korsfestet. Han er Guds himmelstige, kommet ned til oss ned «av Ord og sakramenter gjort». Gud tjener oss med nåderett i den forsamlede menighet.

Ef 2:9 – Det beror ikke på gjerninger for at ingen skal rose seg.

Rom 3:27f – Hvor er så det vi kan rose oss av? All ros er utelukket! Etter hvilken lov? Gjerningenes lov? Nei, etter troens lov! /.../ et menneske blir erklært rettferdig ved tro uten gjerninger. (E Sv Kyrkobibel)

Lignelsen forstått i lys av «troens lov»

Eieren som dro utenlands, er Kristus. Etter Himmelfartsdagen er Kristus ved sin Faders nådeside, fri til å være virksom med handlende allmakt i tid og rom. Nå er han til stede hvor og når en menighet samles og holder den oppstandnes befalinger til døpte. De er Guds evangelium og sakramentene forvaltet med troskap mot hans ord.

Kongen i Guds nåderike stiger ned, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Gud tjener oss. Med Kristus til gave, trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Han har frelst oss med sin lidelse og død, og døpt til Jesu død, er vi kalt til å tjene ham i den forsamlede menighet og enhver i sitt daglige kall, ivrige etter gode gjerninger. En forsonet Gud oppmuntrer oss. (Tit 3:8)

Joh 15:14 – Dere er mine venner hvis dere gjør det jeg befaler dere.

Guds ord har den egenskap at jo mer det brukes, desto mer velsignelse bringer det. Med «Guds ord» sikter vi da til evangeliet. Guds lov krever og gir med forbehold. Evangeliet derimot gir for Kristi skyld, av nåde.

Det er evangeliet vi hører i eierens ord til han med de fem talentene: «Du har vært tro i lite. Jeg vil sette deg over mye. Kom inn til gleden hos din Herre! Det samme fikk han høre som var betrodd to talenter. Men han som hadde gravd ned sin talent, han gav den tilbake: «Her har du ditt.» Men eieren gav den til ham som var betrodd ti talenter, «for den som har, skal få i overflod».

De to som sørget for avkastning, representerer dem som Gud erklærer rettferdig uten gjerninger. Underlig! Moseloven forbød utlån med for høye renter, og dermed rikdom på andres bekostning. Men her oppfordrer Jesus til ågring med evangeliet som innsats. Hvordan er det å forstå?

Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse ble fattig for å gjøre oss rike. Hans konto er uuttømmelig - nåde over nåde (Joh 1:16).. Guds godhet mot oss er ufortjent. Den bevitner vi for vår neste med gode gjerninger ufortjent – gratis, av nåde.

Jes 40:2 – Tal vennlig til Jerusalem og rop ut til henne at hennes strid er endt og hennes skyld betalt, at hun har fått fra Herrens hånd dobbelt for alle sine synder.

Jo mere vi anvender Guds evangelium, jo mere har vi å gi

Den som har, han skal få, og det i overflod. Men den som ikke har, han skal bli fratatt også det han har.

Jesu billedbruk minner om et par hendelser i bibelhistorien – den ene om profeten Natan som fortalte kong David om den fattige som ble fratatt lammet han eide. Den andre hendelsen handler om Nabot han som eide en vingård, men kong Akab tok både vingården og Nabots liv. Slikt skjer i dette liv under syndefallets kår.

Jesus underviste om livet i Guds nåderike. Den som i livets vitnesbyrd bevitner Guds godhet, skal få rikelig igjen. Men den som graver ned Guds godhet, tar hverken Gud eller seg selv på alvor. Da sitter man tilbake, tynget av skyld og skam og håpløshet. Men den som tar Guds nåde på alvor, får et nytt sinnelag – blir litt mer forsonlig i år enn i fjor. Med Kristus som gave, gitt av nåde, trives troen sammen med gjerningen. Guds tilgivende nåde formeres Kristus til eksempel. Avkastningen er nådelønn i overflod.

Domssøndag.

Prekentekest: Mt 13:47-52. Noten kastet i havet

«Himmelriket er å ligne med ei not som ble kastet sjøen.»

Jesu lignelse handler om menneskefiske i nåtid og resultatet på Dommens dag.

Ordet «himmelrike» er her brukt om Guds Ene Hellige Kirke, hun som omfatter den triumferende kirke i himmelen og den kjempende kirke på jorden. Guds kirke i egentlig mening ses ikke, for usynlig er troens rettferdighet og hellighet i Kristus.

Lk 17:20 – Guds rike kommer ikke så vi kan se det.

Vil vi finne Guds kirke, må vi søke etter kirkens gudgitte kjennetegn: Guds evangelium og sakramentene forvaltet i den forsamlede menighet, slik han befalte. Kirkens gudgitte kjennetegn gir rom for samtale og trosytringer, men utelukker forbehold i strid med det apostoliske ord fra Jesus Kristus, kirkens Hyrde og Lærer.

Sjøen er folkehavet. Fiskerne er Jesu disipler, som alle har fått befalingen: «Gå derfor ut og gjør alle folk til mine disipler.» (Mt 28:19) Et særlig ansvar ble gitt de tolv apostlene og deres etterfølgere i prekenembetets gjerning. Jesus sa til Simon Peter: «Jeg vil gjøre deg til menneskefisker» (Mt 4:19).

Guds evangelium har adresse til «alle folk» - og dermed adresse til den enkelte, skapt i Guds bilde. Guds ord og gode skapervilje er likeså omfattende som Guds skaperverk, både synlig og usynlig. Gud lar solen gå opp over alle mennesker, båd-

de onde og gode.

Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv...

Rom 1:17 – Den rettferdige skal leve ved tro.

2 Kor 5:14f - En er død for alle, derfor er de alle døde. Og han døde for alle, for at de som lever, ikke skal leve for seg selv, men for ham som døde og oppstod for dem.

Er jeg havnet i himmelrikets not?

Det spørsmålet bør vi stille oss selv, hver for oss. Hører jeg evangeliet, er også kalt ved evangeliet. Er jeg døpt til Jesu død, er jeg havnet i Guds kirkenot med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk16:16). Anvender jeg Guds nådetilsagn på meg selv, er jeg havnet i Guds kirkenot. Deltar jeg i Herrens Nattverd i tillit til Kristi ord, er jeg havnet i himmelrikets not.

Det er ikke mennesker gitt å sortere god og dårlig fisk. Ingen evner å skille mellom Guds tro og vantro. Vi må nøye oss med livets vitnesbyrd. Målestokk og rettesnor er det apostoliske ord, samlet i Nytestamentets skrifter. Gud ser i hjertene. Han ser dem som søker likesinnede i kjærlig forbrødring, og han ser dem som bekjenner Kristus på den ubeskårne kirkegrunn: «*Han er min Herre*».

Men også innen falske kirkefellesskap fins de som dør i troen på Kristus. Luther minner om den skikk i Romerkirken, da pateren holder krusifikset fram for den døende og sier: «*Se, Jesus som er død for dine synder!*» Mange er de som er døde i troen på ham, det levende håp.

Kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden er samlet i Konkordieboken. Dens autoritet og rettskraft består i bekjennelsen til den rett utlagte Skrift fra dens Herre, gitt kirken i og med det apostoliske ord. Annen kompetanse og autoritet har ikke Konkordieboken påminner om den kjensgjerning som kun er synlig for åpenbaringsordets Gud. Blant dem som ikke er enige med oss, fins også oppriktige og hengivne kristne, slike som i barnlig tillit stoler på Guds velgjerninger for oss i Jesus Kristus. Det må vi tro fordi Guds ord vender ikke tomt tilbake.

Den evangelisk-lutherske kirkefellesskap har den doble berettigelse: (1) Å fremstå som Guds kirke i den apostoliske læretradisjon, og dermed være dens talerør inn i en forvirret kristenhet. (2) Å være kirkehjem for dem som søker kirkefellesskap på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

Lk 12:48b – Den som mye er betrodd, skal det kreves desto mer.

Først på Dommens dag gjør Gud synlig den velsignede kirkeskare, frelst av nåde.

Hva er årsaken til frelsesvisshet?

Frelsesvisshet kan være uttrykk for overmot. Men Jesu målestokk i hans dommergjerning synes å tale for uvisshet: - «*hva dere ikke har gjort mot en av disse minste, har dere heller ikke gjort mot meg*». (Mt 25:41-46)

En slutning ligger nær: «Jeg håper å komme inn i Guds rike, for sikker kan man ikke være.» Eller: «Jeg har med Guds hjelp gjort så godt jeg har kunnet.» Guds lov virker denne uvisshet. Det er å bedra seg selv med innbilt ydmykhet.

Frelsesvisshet beror på bevitnede kjensgjerninger i samsvar med Guds løfter ved profetene i den gamle pakt. Troens gjensvar er takk og bønn med lovprisning.

En første årsak til frelsesvisshet er **den hellige dåp**. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Mk 16:16)

Guds nådepakt i dåpen omfatter hele livet. Guds nådepakt består. Er jeg en kristen, så er det fordi Guds ord sier det – og ikke av noen annen grunn. Gud har talt. Og med Guds hjelp bekjenner vi av hjertet at Jesus Kristus er «min Herre»

Guds trofasthet gjør dåpen til «*rettferdiggjørelsens sakrament*». Guds løfte om syndenes forlatelse er troens støttestav, ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet. Eller sagt med apostelen Peter: Dåpen er «*en god samvittighets pakt med Gud*» (1 Pet 3:21).

En annen årsak til frelsesvisshet er **det private skriftemål**. Syndsforlatelsen, til sagt den enkelte, stadfester frelsen, gitt i dåpen til Jesu død. Jesu fullmakt til apostlene og deres etterfølgere i prekenembetet sier klart:

Joh 20:23 - De som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem.»

Skriftefaren spør: «Tror du min tilgivelse er Guds tilgivelse?» «Ja.» Så følger løseordet (absolusjonen): «Jeg forlater deg dine synder. I Faderens osv.» Det er dette nådetilsagn det er tale om i tredje trosartikkel: og dens forklaring:

«Jeg tror /.../ på syndenes forlatelse». /.../ I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd...»

Ved siden av Guds ord i dåpen og skriftemålet er Kristi ord i **Herrens Nattverd** en sikker grunn til frelsesvisshet. Ved Guds nådeside i himmelen er han her til stede, virksom med handlende allmakt i vår midte. Han styrker troen med det samfunn han gir med Guds Golgata-offer, rakt fram i jordiske skikkelser. Den som spiser og drikker hans gave, har samfunn med hans legeme og blod, gitt «*til dine synders forlatelse*, og dermed liv og salighet hos Gud.

Gud er i Kristus Jesus vår klippe og del nå og i all evighet.

St. Johannes Døperens dag (24.6)

Mk 6:14-29. Blodvitnet Johannes Døperen

Med denne teksten minnes vi Johannes Døperens martyrium. Først i teksten møter vi den redde herskeren Herodes, redd fordi han hadde latt Johannes døperen bli halshogd og hodet servert ham på et fat.

Herodes var overtroisk, og fryktet det verste. Ryktet gikk om Jesu virksomhet, og Herodes trodde Johannes Døperen var stått opp fra de døde for å ta hevn. Et ordtak sier: Hvor troen går ut, går overtroen inn. Det er tilfelle i også i det sekulær-liberale samfunn med overtro på mennesket «selv» - hva nå det er.

Et eksempel fra bibelhistorien er kong Saul etter sitt frafall fra Guds ord. Da søkte Saul hjelp hos den døde Samuel, stikk i strid med Guds advarsel:

5 Mos 18:9-12 – Når du kommer til det landet Herren din Gud gir deg, skal du ikke ta etter all den styggedom som folket der driver med. Hos deg må det ikke finnes noen som lar sin sønn eller datter gå gjennom ilden, ingen som tar varsler, ingen tegntyder, spåmann eller trollmann. Ingen må drive med besvergelses, spørre gjenferd og spådomsånder til råds eller søke råd hos de døde. For alle som gjør slikt, har Herren avsky for, og det er på grunn av slik styggedom Herren din Gud driver folkene bort fra deg.

Hadde Herodes holdt seg til Guds ord, hadde han unngått å tro at Døperen Johannes hadde stått opp fra de døde. Kristus hadde ved profeten Malaki varslet Johannes Døperens komme:

Mal 3:1 – Se, jeg skal min engel, og han skal rydde vei for meg.

Det var Døperens kall «å være en ropende røst i ørkenen» (Jes 40:3).

Herodes - et advarende eksempel

Herodes hadde respekt for Døperen, som i hans øyne var «en rettsindig og hellig mann». Herodes likte å høre på ham, men var rådvill. Han ga ikke akt på det Døperen Johannes hadde forkynt for ham, men reserverte seg mot Guds lov. Dermed overhørte han evangeliet om det «Guds Lam som bærer verdens synder».

Johannes viste til syndens rot i den onde menneskenatur, lik «ormeyngel» for Gud. (Mt 12:34) Mange kom til Johannes for å bli døpt med synderes dåp. Senere måtte også fariséeren Saulus – den senere Paulus, erkjenne den onde menneskenatur, konfrontert med den oppstandne Kristus. Da først tok han seg selv på alvor:

Rom 7:18 – I meg – det er i mine onde natur, bor det ikke noe godt.

Stilt overfor den hellige Gud, er ikke syndserkjennelse en fornuftig slutning. Den er en kjensgjerning:

Sal 51:6f – Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort. /.../ så får du rett når du taler. /.../ med synd ble jeg til i mors liv.

Syndserkjennelse er samtidig en lovprisning: «Vær meg nådig, Gud, i din trofasthet!» (Sal 51:1). Vi gir Gud rett, også når han fordømmer. Et eksempel fra bibelhistorien er Akan, som tilstod at han hadde stjålet av krigsbyttet:

Jos 7:19f – (Josva sa:) – «gi Herren, Israels Gud, ære og pris. Fortell meg hva du har gjort, og skjul ikke noe for meg». Akan svarte: «Amen, jeg har syndet mot Herren, Israels Gud. Dette var det jeg gjorde...

Det var en syndsbejennelse til Guds ære og pris, som også hans død var.

Den hellige Gud virker syndserkjennelse. Avslørt for Gud, må vi ta oss selv på alvor, og lik tiggere vender vi oss til den levende Gud. Det er tiggere vi er. I dåpen til Jesu død gav han oss til del sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Han frelste oss kun for sin godhets skyld. Men overser vi Guds gode skapervilje med våre liv, går vi glipp av Guds nådepakt i vår dåp. Med dåpen redusert til navneseremoni og høytidelig start på livet, er vi overlatt til oss selv, fortapt på syndens hav. Men Guds løfte står fast. Det berger fortapte om bord i Guds kirkeskip – den troende kirke.

Johannes Døperen hadde anvendt hellighetsloven i 3. Mosebok. Det 18. kap. handler om ekteskap i forbudte ledd. Herodes hadde inngått ekteskap med sin brors hustru. Døperen Johannes forkynte for ham «omvendelsens dåp til syndenes forlatelse». Men Herodes gjorde seg hard. Han tok ikke sin skyld på alvor, derfor heller ikke Gud på alvor. Det gjorde kong David: Lik en tigger for Gud ba han: «Skap i meg et rent hjerte...» (Sal 51:12).

Herodes derimot lignet landshøvdingen Felix. Da Paulus talte til ham om seksuell avholdenhet og den kommende dom, ble Felix forskrekket. Han ville vente med å høre Guds ord til han fikk tid. (Apg 24:25)

Herodes overhørte evangeliet, som oppmuntrer med godt nytt: «Se, Guds Lam som borttar verdens synder» (Joh 1:29). Evangeliet oppmuntrer med syndenes forlatelse, det vil si uten forbehold om prestasjon eller kvalifikasjon. Gud frikjenner synderen på grunn av syndebæreren Kristus Jesus i sin lidende lydighet – og ikke av annen grunn. Han alene er alle menneskers rettferdighet og hellighet hos Gud. Hadde Herodes vendt om, hadde han ikke latt seg skremme av overtro.

Apostelen Paulus var nøye med å innskjerpe troens årsak. I Galatia-menighetene ble evangeliet forkynt med forbehold om omskjærelse.

Gal 1:8 – Men om vi eller en engel fra himmelen forkynte evangeliet annerledes enn det vi har forkynt for dere, han være forbannet.

Et annet evangelium fins ikke. Kjærligheten skjuler en mangfold av synder. Da ser man bort fra Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu offerdød. Man innhyller åpenbare synder i kjærlighetens kappe, som om syndenes forlatelse er syndenes tillatelse. Det er å forkynne «billig nåde», den største villfarelse i vår tid.

Herodes fortsatte sitt levnet i åpenbare synder, innhyllert i kongelig prakt. Mot slutten av sitt liv – under keiser Caligula, gikk det ham ille. Han ble avsatt og landsfor-

vist. Men verre var det at han levde uten det Guds Lam som Johannes Døperen hadde forkynt også for ham. Bare tilsynelatende går det de ugudelige vel.

Sal 73:12, 19 – slik er de ugudelige, som alltid er trygge og øker sin rikdom. /.../ Å, hvor brått de går til grunne, de blir revet bort og ender i redsel.

Sal 49:15 - Døden er deres hyrde.

Vi minnes Johannes Døperens martyrium. Det ble hans himmelske fødselsdag. Da fikk han erfare sannheten i Pauli ord:

Rom 8:18 – det vi må lide her i tiden, er lite i sammenligning med den herlighet som en gang skal åpenbares og bli vår.

Sal 116:15 - Dyrebart i Herrens øyne er de helliges død. (E Sv Kyrkobibel)

Hellig Mikael's dag. Mikkelsmess 29. 9.

Mk 9:33-50. Guds rikes rangorden

Jesu disipler undret seg over rangordenen i Guds rike. Hvilken rang får jeg? Da Jesus spurte hva de snakket om, skjemtes de og tidde. Da minnet Jesus dem om den rangorden han hadde lært dem:

Mt 20:25f – Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener.

Denne rangorden blir vi minnet om på Mikkelsmess – Guds gode englers dag. Apostelen Judas kaller engelen *Mikael* for «erkeengel» (Jud 9). I Daniels bok blir han kalt «en av de fornemste fyrstene» (Dan 10:13).

Ved siden av Mikael må engelen Gabriel regnes med til de fornemste englene. Han sier: «Jeg er Gabriel, som står for Gud.» (Mt 1:19)

Jesus sa om småbarna at «deres engler i himmelen ser alltid min himmelske Fars åsyn» (Mt 18:10). Småbarnas engler har trolig høy rang.

Den rangorden som gjelder i den himmelske verden, skal også gjelde i Guds kirke på jorden. Det viste Jesus ved å ta et småbarn i sin favn og si:

«Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg. Og den som tar imot meg, tar ikke imot meg, men ham som har sendt meg»

Ordene rører ved den hellige dåp. Siden de første kristengenerasjoner har man ved dåpen lest teksten om Jesus som velsignet småbarna. Teksten ble senere opplest uten hensyn til dåpskandidatens alder. Dåpen er kun for «disse små som tror på meg», sier Jesus (Mt 18:6 o a st).

Vår nåderett hos Gud, er en barnerett uavhengig av alder og kvalifikasjon. Denne rangorden ga apostelen uttrykk for da han forsvarte sitt apostolat mot kvinnefriggjørerene i Korint-menigheten:

1 Kor 15:8 – aller sist viste han seg for meg, jeg som bare er et ufullbåret foster.

En evangelisk liturgiordning verner om vår barnerett hos Gud, gitt den enkelte i dåpen til Jesu død. Vi trenger ikke blidgjøre Gud før vi trer fram for ham, slik hedningene gjør. Vi er ved troen samtidig samtidig synder og rettferdig for Gud. Vi trer fram på barnerettens grunn, gitt i vår dåp.

Dette rettsvern kommer til uttrykk i dåpsliturigen, og det på to måter. Før dåpen mottar vi barnet i «i Jesu navn, for med sin offerdød har han skaffet oss alle fri adgang til vår Far i himmelen. Etter dåpen skal foreldre eller foresatte motta barnet «i Jesu Navn», det vil si stadfeste at dåpen er skjedd på Jesu befaling og utført på hans vegne. Han er hva navnet Jesus sier han gjør: «Gud frelser».

Dåpen i Jesu navn er en dåp i Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn. Jesus er i kraft av sin persons hemmelighet Faderens enbårne Sønn, født av evighet, og fra Faderen og Sønnen utgår hjelperen og trøsteren Den Hellige Ånd.

Dette skjer «i vannets bad ved ordet», sier apostelen (Ef 5:26. E Sv Kyrkobib). Billedlige uttrykk påminner om Guds frelse i dåpen til Jesu død: Den hvite dåpskjolen – påminner om troens rettferdighet, «kristenlua» en påminnelse om opplyst forstand, og beltet om livet en påminnelse om livet i forsakelse og tro, kalt til å etterfølge ham som Guds Ords sannhet (Ef 6:14, 17). Ved siden av billedlige påminnelser sier Jesus selve hovedsaken i dåpen – den åpne adgang til vår Far i himmelen og hans omsorg:

- «den som tar imot meg, tar ikke imot meg, men han som har sendt meg»

Etter dåpen mottar foreldre/foresatte barnet som et Guds barn for å fostre det for himmelriket. Sammen med fadderne påtar de seg ansvaret for å lære barnet Faderen, De ti bud og Troen, dvs trosartiklene. Løftet om kristen oppsedinger årsaken til *bispevisitasen*. Den gjelder de handlinger eller nådemidler som dømte skal lære å holde og bruke. Synlige påminnelser i kirkerommet er prekestol, døpefont og Herrens bord.

En hjelp til gudskunnskap er *Den lille katekisme* med dens spørsmål og svar. Barnet spør «hva er det?» Foreldre eller foresatte svarer. Den kristne oppseding i hjem og i menighet er et samarbeid mellom prest og lekfolk. Den forsamlede menighet er Guds husfolk, samlet om Guds nådemidler i prekenembetets gjerning. I denne sammenheng lærer barn og unge å bruke de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte.

«Dere skal ikke hindre ham»

Disiplene ville hindre en mann som drev ut ånder. I Guds skaperverk – i både den

synlige og usynlige verden, er onde åndsmakter på ferde. Men dåpen frelser fra djevelens herredømme. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Lille Katekisme, Dåpen)

Så er dåpen ingenfolkekirkelig idyll. Den er en *kamphandling*, gitt til kjenne i dåpsliturgier siden aposteltiden. Ethvert menneske som fødes til denne verden, blir født lik et stykke okkupert land, underlagt syndens og dødens og djevelens herredømme. Men under dåpshandlingen må den onde ånd vike bort fra den som døpes i den treene Guds navn. Kirkens Herre sier: *Hindre dem ikke!*

I denne tradisjon hører Luthers dåpsliturgi hjemme (Luthers Taufbüchlein – Lille Dåpsbok). Den onde ånd blir befalt å vike bort fra denne Guds tjener/tjenerinne «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn».

Noen avviser dåp av småbarn. De kan ikke tro, sier de. Men hvem kan det? Kristentroen er Guds tro - den tro som Gud skaper av ingenting med sitt ord, så det som ikke er, det er (Rom 4:17).

Kol 2:12 – I dåpen ble dere begravet sammen med (Kristus) og i dåpen ble dere reist opp sammen med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde.

Det er den levende Gud som med sitt skapende ord virker troen hos barn og voksne. Eller sagt med et ord fra Store Katekisme:

«Vi bærer fram barnet i den mening og det håp at det tror, og så ber vi Gud gi barnet troen. Men vi døper ikke barnet på det grunnlag at det tror, men bare på det grunnlag at Gud har sagt vi skal gjøre det.» (SK Dåpen, 57)

Hensikten med dåpen til Jesu død

Vi ble døpt til Jesu død for å **etterfølge** Jesus i forsakelse og tro. Det er å øve troen med Jesus som eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg – enhver i sitt daglige kall.

Jesus nevner de lemmer som i særlig grad angår forsakelsen - øye, hånd og fot. Synden bor i mine lemmer, skriver Paulus. Det hjelper ikke å amputere dem. Jesu ord sikter til **forsakelsen og troen**. Eller sagt med Store Katekisme:

«- man senker oss ned i vannet som dekker oss, og deretter tar man oss opp igjen. Disse to ting /.../ er tegn på dåpens kraft og virkning, nemlig at den gamle adam blir drept og et nytt menneske oppstår.

Begge ting skal skje med oss gjennom hele vårt liv, slik at et kristelig liv ikke er noe annet enn en daglig dåp som en gang er begynt og siden stadig fortsetter. For slik må det gjøres uten stans. Alt det som tilhører den gamle adam må feies ut, og det som tilhører det nye menneske må komme fram.

Hva er da det gamle menneske? Det er den natur vi har arvet fra Adam. Den er ukjærlig, hatefull, misunnelig, usedelig, gjerrig, doven, hovmodig, vantro, full av laster og uten noe godt av naturen. Når vi er kommet inn i Guds rike, skal dette minke dag for dag, slik at vi etter hvert blir mer milde, tålmodige, sakt-

modige.» (SK Dåpen, 65-66)

Ha salt i dere og hold fred med hverandre!

I den gamle pakt ble offeret saltet og brent. Denne handling var et skyggebilde av dåpen praktisert i forsakelse og tro. Vi salter og brenner vårt gamle menneske og frembærer våre legemer som takkoffer for Gud (Rom 12:1)..

Rom 6:13 – still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett

Gal 5:16f – Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår onde natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står vår onde natur imot. De to ligger i strid, slik at dere ikke kan gjøre det dere vil.

Hensikten med dåpen er den *virkelighet* som den oppstandne Jesus Kristus **er**. Han er den Hellige og Rettferdige, som Gud tilregner den tro han virker med sitt ord. Ved loven virker Gud en rett selverkjennelse for ham, og ved evangeliet bevarer han oss i barnlig tillit til Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Denne salting holder oss friske i troen, så vi unngår den selvtilfredse åndelighet.

Gud Helligånden kommer oss til hjelp. Han skaper ved troen det nye menneske, og døder det gamle menneske som til sist legges i grav. Det nye menneske derimot skal leve evig for Gud, likedannet med Kristus i rettferdighet, uskyldighet og salighet. Hva vi er ved troen i Kristus, skal vi en gang bli - helt og fullt.

Rom 8:29 – Dem som han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter hans Sønns bilde, så han skulle være den førstefødte blant mange søsken.

2 Pet 1:3f – da vi lærte (Jesus) å kjenne, som kalte oss /... / gav hans guddommelige makt alt som tjener til liv og gudsfrykt. Derved har vi fått de dyrebareste og største løfter, ved dem skulle dere få del i guddommelig natur, etter at dere har sluppet bort fra forfallet i verden, det som kommer av begjæret.

Alle Helliges Dag

Lk 6:20-26. Allehelgensdag

Matteus-evangeliet har åtte saligprisninger. Lukas-evangeliet har fire. Ordet «salig» markerer at dette er en evangelisk tekst. De salige er ikke gjerningshelgener, for kvalifiserte kristne fins ikke. De er troshelgener, fattige i seg selv ved troen på Guds velgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. De bekjenner i livets vitnesbyrd at Jesus Kristus er «min Herre». Sagt med vår barnelærdom: Han har frelst meg, fortapte og fordømte menneske», fra syndens og dødens herredømme, ikke på grunn av gjerninger, men ved den tro som Gud virker med sitt evangelium. Derfor kunne apostelen skrive «til de hellige som bor i Korinnt». De hellige har adresse.

Salige er dere som er fattige,i dere selv, for Guds rike er deres.

I denne sin første saligprisning betoner Jesus at de er salige, til tross for at de i sitt gudsforhold er fattige i seg selv og derfor, lidende, hungrende, sorgfulle og forfulgte. Livets vitnesbyrd talte for seg.

Menneskers målestokk er den motsatte: Lykkelig de vellykkede og populære, for de slipper å bli oversett eller sett ned på. - Lykkelig de sunne og sterke, for de vinner priser og medaljer. - Lykkelig de rike, for de kan velte seg i velstand. - Lykkelig de som alltid ler, spart for sorger og bekymringer. - Lykkelig de mette, for deres kjøleskap og frysedisker er alltid velfyllte.

Jesus taler ikke om de minneverdige, sett i menneskers øyne. Den første saligprisning handler om menneskets nød under syndefallets kår, solgt under syndens og dødens lov, avmektige i troens saker. Derfor er de tiggere for Gud. Guds nåderike tilhører dere, sier Jesus – nåderikets evige konge.

På Dommens dag skal Kristus si til dem: «*Kom, dere min Faders velsignede og arv det rike som er beredt dere fra verdens grunnvoll ble lagt.*» (Mt 25:34) Vår adgang til Gud beror kun på Guds godhet for sin egen skyld. Guds godhet er Guds selvhengivende kjærlighet, åpenbart i Jesus Kristus og ham korsfestet. Han er det levende håp. Hvis ikke, var det ikke håp for noen av oss.

Salige er dere som nå hungrer, for dere skal mettes.

I denne andre saligprisning har ordet hunger en overført betydning. I Mt 5. kap. blir ordet hunger brukt om dem som hungrer etter rettferdigheten. De hungrer etter Guds rettferdighet, oppfylt i Jesus Kristus i alles sted. De skal mettes med «hvert ord som kommer fra Guds munn» (Mt 4:4).

I et velferdssamfunn burde ingen erfare fattigdom og sult. Men tidene skifter. Den fattige Lasarus fikk ikke engang mette seg med de smuler som falt fra den rikes

bord. Krig, pest, hunger og dyrtid truer. Nøden er uoverskuelig. Gud henviser oss til vår neste. Vår neste er alltid i nød. Vi har arbeid nok.

Guds svar på lidelsens og ondskapens problem er avgitt med Kristus og ham korsfestet, og Guds svar har han stadfestet med Kristi oppstandelse fra døde. Han er førstegrøden av de hensovne. Dagen er nær da han bringer den nyskapte jord hvor rettferdighet bor. (Åp 7:17, 21:1f)

Jes 55:1 – Hør, alle dere som tørster, kom hit og få vann! Kom, dere som ikke har penger! Kjøp korn, så dere kan spise, ja, kom og kjøp uten penger, uten betaling, vin og melk!

Salige er dere som nå gråter, dere skal le!

Denne tredje saligprisning markerer troens glede. Årsaken er Jesu daglige komme. Hvor mennesker anvender evangeliet på seg selv, der følger også gråt og latter. Guds ord virker omvendelse til salighet, som ingen angrer. Verdens sorg derimot virker død (2 Kor 7:10).

Jer 15:16 – dine ord var til glede for meg, og en fryd for mitt hjerte.

Sal 122:1 – Jeg er glad, når de sier til meg: «Vi skal gå til Herrens hus.»

Salige er dere når folk hater dere, når de utstøter dere og håner dere, og skyr navnet deres som noe ondt – for Menneskesønnens skyld. Gled dere da og hopp av fryd, for stor er lønnen dere har i himmelen. Det samme gjorde jo fedrene med profetene.

Denne fjerde saligprisning markerer den *nådelønn* som venter i den kommende verden. Dette håp står i den rake motsetning til den loviske tenkemåte - om lønn etter kvalifikasjon og fortjeneste. Jesu Kristi rike nåderike byr levekår deretter. Utelukket er karrierejag og jag etter rikdom, lykke, makt, popularitet, anseelse, osv.

Et liv med Guds nådelønn for øye kan medføre sosiale og økonomiske tap, men i Nytestamentet er ikke engang hensynet til omkostningene nevnt! (Hugo Odeberg.)

I aposteltiden var mange dydskataloger i omløp. De gjenspeiler prestasjonsdyder, fremdeles målestokken i vår samtid. I Nytestamentet gjenspeiler dydskatalogene *Jesu forbilde* - tjeneren i selvhengivende kjærlighet. Virksom med sin Ånd i de troendes liv skaper han det nye menneske som kjennes på «kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsumhet og selvbeherskelse. Slike ting rammes ikke av loven.

Gal 5:24 – De om hører Kristus til, har korsfestet sin onde natur med dens lidenskaper og lyster.

Så følger Jesu ve-rop i den rake motsetning til saligprisningene. Ve-ropene er strenge advarsler mot denne verdens betrakningsmåte. Den får lønn som fortjent og er en fare også for Kristi bekjennere..

Jesu ve-rop mot de rike.

Den rike mann fikk høre at han hadde fått sitt gode mens han levde. (Lk 16:25) Rikdommen var blitt en snare for ham. Et annet eksempel: den unge mannen som gikk bedrøvet bort fra Jesus, uvillig til å selge sin eiendom og gi den til de fattige. Han var fanget i sin rikdom.

Jak 5:1-3 – Og nå, dere rike! Gråt og klag over all den ulykke som skal komme over dere! Rikdommen deres råtner, og klærne blir møllspist, gullet og sølvet ruster bort, og rusten skal vitne mot dere og fortære kroppen deres som ild. Dere har brukt endetiden til å samle rikdom.

1 Tim 6:8-10 – Ja, gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt noe med oss til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike faller i fristelser og snarer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær, som styrter mennesker ned i undergang og fortapelse.

Jesu ve-rop mot de mette.

Jes 65:13 – Se, mine tjenere skal spise, men dere skal sulte, mine tjenere skal drikke, men dere skal tørste.

Jesu illustrasjon er beretningen om den rike mann og Lasarus. Han som her levde i sus og dus, likegyldig for Lasarus i sin elendighet, han fikk etter sin død lønn som fortjent i en virkelighet hvor ingen Jesus fins. Lk 16:24.

Jak 5:1, 5 – dere rike! Gråt og klag over all den ulykke som skal komme over de! Rikdommen deres råtner /.../ Dere har levd i luksus og overflod på jorden og gjort hjertene fete til slaktedagen.

Jesu ve-rop mot dem som nå ler.

Se, mine tjenere skal glede seg, men dere skal skamme dere, mine tjenere skal juble av hjertens lyst, men dere skal skrike av hjertesorg og jamre i fortvilelse.

Ve dere når alle taler vel om dere.

Dette ve-rop rammer falske profeter, de som tilpasser Guds ord etter folkemeningen. Jesu første disipler opplevde ikke at alle talte vel om dem. Tvert imot.

1 Kor 4:9 – Vi er blitt et skuespill for verden, både for engler og for mennesker.

Gjennom kirkens historie fins mange eksempler på læretilpasninger gjort i god hensikt, som kan begrunne hva som helst. I rollen som verdens venn så man bort fra kirkens bekjennelse til apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Lærer. Man ville vinne fordeler verdens gunst, eller velge det kompromiss som tilsynelatende ivaretar kirkens velferd. Virkningen er alltid ødeleggende for kirkens fremtreden som Guds kirke – apostolatets kirke.

Jak 4:4 – Den som vil være verdens venn, blir Guds fiende.

Prekestolbønn:

Gode Gud! Deg takker vi for alle dine hellige, som i livets vitnesbyrd lar oss ane Kristi tjenerbilde, andre til oppmuntring i troens gode strid. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi legger av det gamle menneske og ikler oss det nye menneske, blir stadig fornyet i ditt bilde og lærer deg å kjenne, deg til evig ære, takk og pris ved Jesus Kristus, vår Herre.

Jomfru Marias Kirkegang (2.2.)

Mt 13:31-33. Guds kirke omgitt av truende farer

Kirkens reformasjon avskaffet ikke de tre Maria-dagene: Maria Budskapsdag den 25. mars, Maria Besøksdag, den 2. juli, og Maria Kirkegangsdag den 2. februar. Begrunnelsen var hendelser som også truer Guds kirke i nåtid.

Det er ikke jomfru Maria vi feirer. Vi feirer det største av alle Guds under: Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, og unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Dette under er forutsetningen for Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. – De tre Maria-dagene er *Kristus-dager*, blant dem også Jomfru Marias Kirkegangsdag, som vi nå feirer. Med ordet «kirke» siktes her til templet i Jerusalem.

40 dager etter Jesu fødsel gikk Josef og Maria til templet med Jesus-barnet. Da var renselsesdagene over, bestemt i Moseloven (Lk 2:22).

Guds kirke i den nye pakt

I den nye pakt er templet Guds troende kirke. Hun bygges opp med levende steiner på profetenes og apostlenes grunnvoll, lagt i begynnelsen. Den levende hjørnestein er den oppstandne Jesus Kristus. (Ef 2)

Teksten taler om *himmelriket*, et rike som ikke er av denne verden. Guds kirkes kjennetegn er ikke trosytringer, men gudgitte kjennetegn. De høres og ses. Tegnene er evangeliet og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet slik han befalte. Altså er Guds kirke en annen virkelighet enn et sosialt produkt av menneskers samhandling, diskusjon og dialog. Et sosialt produkt er uforutsigbart mer eller mindre.

Allikevel er Guds kirke en virkelighet i denne verden. Den treëne Gud er virksom med jordiske midler. Han lar seg finne og høre. Med sitt evangelium kaller han mennesker med ord på et språk de forstår. Han kaller i Jesu navn til omvendelse og syndenes forlatelse, og dermed evig liv hos Gud.

Kirkens gudgitte kjennetegn betyr at hun lar seg lokalisere og finne. Der er den oppstandne Kristus til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Han er der på grunn av troskapen mot apostel-ordets lære fra ham som er kilden til Guds Ene Hellige kirke. Han fortsetter som han begynte – med det oppmuntrende kall: «Vend om, for himmelriket er kommet nær!» Eller sagt med Luthers Store Katekisme:

«Den kristne kirke er /.../ en særskilt forsamling i verden. Hun er moren som føder og bærer enhver kristen ved Guds Ord. Den Hellige Ånd åpenbarer og forkynner dette ord, og ved det opplyser han hjertene og tenner dem i brann, så de kan forstå det, ta imot det og alltid henge fast ved det.

Hvor Den Hellige Ånd ikke lar Ordet forkynne og oppvekke hjertene, så de kan fatte det, der er alt tapt. /.../ For hvor Kristus ikke blir forkynt, der er ingen Hellig Ånd. Bare han kan danne, kalle og samle den kristne kirke, og utenfor den kan ingen komme til Herren Kristus./.../ utenfor kristenheten, hvor evangeliet ikke fins, der er det ingen tilgivelse, og derfor heller ingen hellighet. Derfor har de satt seg selv utenfor og skilt seg ut, de som søker hellighet ved sine gjerninger.» (SK 2:42f, 45, 56)

Noe annet enn kirkens gudgitte kjennetegn er den kristne samtale om troens saker. Vi er gitt mye å snakke om og undres over, og alt er heller ikke åpenbart. Men kristnes samtale lar den ubeskårne grunnvoll bestå.

Lignelsen om sennepskornet

Jesus ligner himmelriket med et lite sennepskorn som vokser opp til et tre. En kortslutning sier at med kirkevekst og økt tilslutning, får kirken desto større innflytelse i denne verden. Men Kristus ligner ikke kirken med et mektig sedertre på Libanon. Han ligner kirken med et sennepstre, stort nok til at fugler bygger reir på greinene.

I Romerbrevet (kap 11), ligner apostelen Israel med et oliventre med røtter tilbake til patriarkene Abraham, Isak og Jakob. De som falt fra Guds løftespakt og ikke ville motta Kristus, de ligner avbrukne, tørre greiner. Til gjengjeld er mange hedninger innpodet i oliventreet – innpodet med dåpen, hvor vannet er innfattet i Guds Ord, lik perlen i ringen. Når Guds Ord blir forkynt, får noen nåde til å vende om og anvende evangeliet på seg selv. De blir medborgere i Guds folk, det sanne Israel. De er Abrahams barn ved troen på Guds løfte, oppfylt i Kristus Jesus.

Kristentroen ligner det lille sennepskornet, gjemt i muld. Troen er usynlig, men ikke for Gud. Gud ser i hjertene. Men av det lille frø spirer noe fram, synlig i livets vitnesbyrd:

Jak 2:18 – Noen spør kanskje: Har du tro? Ja, og jeg har gjerninger. Vis meg din tro uten gjerningene, så skal jeg vise deg min tro gjennom gjerningene.

Hvor troens årsak er Kristus i sin lidende lydighet – og han alene, der trives troen sammen med gode gjerninger i livets vitnesbyrd. Men Gud er den som gjennomskuer og vet alt.

Guds kirkes kjennetegn høres og ses. Der har Guds barn sitt kirkehjem. Der frem-

står menigheten som Guds familie på stedet - barn, unge, voksne og gamle, alle Guds barn og husfolk, samlet på nåderettens grunn, gitt i vår dåp.

Lignelsen om de fugler som spiser såkornet

Jesus forklarer: Den onde røver det som blir sådd. Denne erfaring fins dokumentert i menighetshistorier i tidens løp. Den folkelige tilbakemelding på kirkens sjelesorg vitner om vekst, men også om frafall. I tider da kirken blomstret, kom sektånder. De røvet spede spirer og bygde reir i det lille tre. Noen eksempler:

Menigheten i Rom var opprinnelig en rettlærende menighet. Apostelen Paulus kunne skrive med takk til Gud for menigheten i Rom, kjent for troens lydighet mot læren, mottatt fra Herrens apostler (Rom 1:8, 6:17). Men sekter slo seg ned i Rom og villfarelser ble spredt.

Et annet eksempel er den wittenbergske reformasjon under Luthers ledelse. Det nytestamentlige evangelium ble atter forkynt rent og klart, og kirken blomstret i den apostoliske læretradisjon. Men sektånder smøg seg inn. Menigheter oppstod med basis i villfarelser og falsk åndelighet. Luther ga uttrykk for denne erfaring:

«Svermeriet bor i Adam og hans etterkommere fra begynnelsen til verdens ende. Den gamle drake sitter i dem som en innplantet giftplante. Og den er opphavet, bærekraften og drivkraften i alt kjetteri, også i pavedømmet og muhammedanismen.

Derfor skal og må vi holde fast på at Gud ikke vil ha noe med mennesker å gjøre på annen måte enn ved sitt ytre ord og sakrament. Alt hva man roser seg av uten Ord og sakrament, er av dje- velen.» (SA 8:9f)

Kort tid før sin død advarte Luther mot svermerne, som ville bygge reir i kirken.

«Hold fast ved evangeliet, for jeg ser at etter min død vil noen av de fremste brødrene falle fra. Jeg er ikke redd for papistene, for de er for det meste grove, uvitende esler. Men våre brødre kommer til å gjøre evangeliet skade. De har utgått fra oss, men de var ikke av oss. Dette kommer til å gjøre evangeliet mer skade enn papistene.» (Sit PJonsson)

Det fins også en annen fugl. Den Hellige Ånd er den due som bygger og bor hvor evangeliet blir forkynt og sakramentene forvaltet med troskap mot Kristi befaling. Der er Kristus til stede, virksom med sitt ord.

Høys 2:14 – Du min due i bergets kløfter, i ly av de bratte fjell, la meg få se din skikkelse, la meg høre din røst!

Den bønn som høres fra bergkløftene, kommer fra dem som ved dåpen og troen er innlemmet i klippen Kristus, hans kirkelegeme. Dem vil Helligånden gjerne høre.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Lignelsen om surdeigen

Jesus advarer i en annen sammenheng: «Vokt dere for farisèernes og sadduseernes surdeig!». (Mt 16:6.) Surdeigen er deres lære, virksom i kirkens skygge gjen-

nom histo- rien. Jesu advarsel er en utleggelse av 2 Mos. 12 – beretningen om det påskemåltid som Gud innstiftet. Morderengelen gikk forbi hvor påskelammets blod var strøket på dørstolpen.

Å holde deigen ren, betyr å holde evangeliet rent, det vilsi uten forbehold om menneskers medvirkning eller kvalifikasjon. Det skal lite til. En skjepe mel var omtrent 14 liter. Men en liten klump surdeig var nok til å gjennomsyre hele deigen. Apostelen Paulus gjentok advarselen:

1 Kor 5:8 – Rens ut den gamle surdeigen, så dere kan være en ny deig! Dere er jo som usyret brød. For vårt påskelam er slaktet, Kristus. Så la oss holde høytid, ikke med gammel surdeig av ondskap og synd, men med renhets og sannhets usyrede brød!

Advarselen mot falsk lære omfatter livets vitnesbyrd. Også da skal lite til. Hvor apostel- ordets lære blir motsagt i en sak som synes liten, har den lille surdeig stor virkning med «ondskap og synd». Den blir ikke rensset ut med overbærenhet og raushet, men med syndsbekjennelse og tilgivelse. Enhetens Herre over enhetens sakrament tillater ikke kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag», med rom for reservasjoner mot hans ord.

Joh 7:16 – Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg.

Det fins et misbruk av Jesu lignelse om surdeigen. Den sier om surdeigen at *den* er himmelriket. Verden er de to skjeppene mel, og kristendommen den surdeig som skal gjennomsyre verden. Men himmelriket utbres ikke med «ondskap og synd». Uten læretukt har surdeigen ødeleggende virkning i familieforhold og kirkefelleskap.

Gud har ikke kalt oss til å kristeliggjøre folk og nasjoner i utvortes mening. Det har aldri skjedd, og kommer heller aldri til å skje, at et folk fremstår som «kristent» eller «evangelisk-luthersk» i reell forstand. Døpte mennesker samles om den korsfestede og oppstandne Kristus, virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet med troskap mot apostelordets lære fra ham. Døpt til Jesu Kristi død, er vi kalt til å etterfølge «Lammet, hvor enn det går» gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4)

Jomfru Marias Besøksdag (2.7.)

Tredje rekkes evangelium. Lk 1:46-56.. Marias lovsang

Foranledningen til Marias lovsang var besøket hos kusinen Elisabet. Da Maria trådte inn, ble Elisabet fylt av Den Hellige Ånd og vitnet om fosteret i Marias morsliv. Hun kalte Maria «**min Herres mor**». Da utbrøt Maria i lovsang.

«Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min Frelser.»

Årsaken til Marias lovsang

Maria hadde grunnet på bibelordene hun leste. Denne form for bibellesning var årsaken til Marias glede var den bibellesning. Da oppstår en slags samtale hvor meningen fremgår av sammenhengen.

Det fremgår av lovsangen at Maria hadde grunnet på *Hannas* lovsang (2 Sam 2) og lovsangene i Salmenes Bok hvor ordet «fordi» begrunner lovsangen med bevitnede kjensgjerninger i frelseshistorien.

Marias lovsang representerer en minoritet, kalt «de stille i landet». De ventet «Israels trøst» - den kommende Messias, Israels håp og frelser. Nå var tiden inne, da Gud ville oppfylle sitt løfte ved profetene: En kvinne skulle føde den kommende Messias. En dag steg Elisabet steg inn hos Maria og hilste «*min Herres mor*». Det var altså Maria Gud hadde utvalgt til å føde den kommende Messias.

Profetier om Maria

Allerede beretningen om syndefallet har profetien om kvinnens «ætt», han som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3). Omtrent 700 år i forveien varslet Jesaja profetien om kvinnen som skulle føde Guds lovede Messias:

Jes 7:14 – Se, en jomfru skal bli med barn og føde en sønn, og hun skal gi ham navnet Immanuel.

Immanuel – Gud med oss. Navnet sier at han i sin person forener Gud og menneske. Det var ham engelen Gabriel varslet Maria om:

Lk 1:35 – Den Hellige Ånd skal komme over deg og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.

Den bibelkyndige israelitt kunne ved hjelp av *Daniels* profeti beregne tiden da Messias-profetien skulle gå i oppfyllelse.

Dan 9:24-26 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din by, innen ondskapen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir synden strøket ut, det kommer en evig rettferd, profetenes syner blir stadfestet, og Det aller helligste blir salvet. /.../ Fra den tid da det ordet gikk ut, at folket fra Jerusalem skulle føres tilbake og byen bygges opp igjen, og til det kommer en Kristus, en fyrste, skal det gå

sju uker og 62 uker. /.../ Etter de 62 ukene skal Kristus ryddes av veien...

Guds Sønn, født av Faderen fra evighet, steg ned og tok på seg vår menneskenatur. Takket være dette største av alle Guds under, ble han menneskenes stedfortreder og sydebærer for Gud. I sin lidende lydighet oppfylte han Guds lov i alles sted, lydig til døden på korset. Han alene – Den Hellige og Rettferdige, er alles sydebærer i kraft av sin menneskenatur, og alles hellighet og rettferdighet for Gud i kraft av sin guddoms natur. Derfor utbrøt Maria i lovsang til åpenbaringsordets Gud, «min Frelser».

Marias lovsang er *Guds kirkes lovsang* inntil dagenes ende. Men dermed opphører vi ikke Maria til himmeldronning og medfrelser. Vi må ikke tro at Gud er oss nådig ved å utfylle våre mangler med helgeners fortjenester. Gud oppfylte sitt løfte ganske suverent. Gud er oss god for sin godhets skyld stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfettet - og ikke av noen annen grunn.

Gal 4:4f – I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Rom 9:33 - Hver den som tror på ham, skal ikke bli til skamme. (Sal 25:3)

Guds gjerninger til frelse virker lovsang

I sin lovsang viser Maria til Guds «*veldige gjerninger*» da han førte sitt folk ut av trelldommen i Egypt: Denne utvandring peker fram mot Kristus. Med sin lidelse, død og oppstandelse fører han sitt folk ut av trelldommen under synd og død og satans velde. Om denne utvandring skrev profeten Jesaja:

Jes 53:1 og 59:1 - Hvem trodde vår preken, og for hvem ble Herrens kraft åpenbart? /.../ Se, Herrens arm er ikke så kort at han ikke kan frelse.

Lik den bibelske lovsang, dreier også prekenen seg om Guds gjerninger til menneskenes frelse. Dette store tema avslører på den ene side de hovmodige, mektige og rike, og på den annen side de ringe, og med dem de hungrige som Gud metter med gaver. Utelukket er vår medvirkning, tross utallige grunner til å takke Gud for omsorg til legeme og sjel.

Marias lovsang fremstiller Guds kirke som en *tiggerkirke* for Gud. Han opphører oss og metter oss med sine gaver. Andre lar han gå tomhendte bort. Dette forhold handler ikke om kompensasjon for lavstatus, men om Guds suverene handlemåte i en bevitnet frelseshistorie. Dens høydepunkt er en bevitnet Jesus-historie.

Guds ord opplyser. Vi står som tiggere overfor den hellige Gud. Vi er henvist til Guds løfte til Abraham, oppfylt i det barnet som jomfru Maria fødte. Hun opphører Guds trofasthet og miskunn, gitt til kjenne med handlende allmakt:

«- store ting har han gjort mot meg, han den mektige, hellig er hans navn. /.../ han kom i hu sitt løfte til våre fedre og viste miskunn mot Abraham og hans ætt til evig tid»

Hvilken miskunn har Gud vist Abrahams ætt til evig tid?

Rom 4:13 – Det var ikke ved loven løftet ble gitt Abraham og hans ætt, /.../ det var ved den retferdighet man får ved tro.

Guds gave til oss er en bevitnet Jesus-historie: Guds forsoning med verden - fullbrakt i Jesu Kristi død, og forsoningen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror. Jomfru Marias gledesgrunn er den samme for oss. Med Kristus til gave øver vi troen med Kristus til eksempel. Vi øver oss i Abrahams tro og er «Abrahams barn», ifølge løftet.

Fader, Sønn og Hellig Ånd,
Bind meg du med troens ånd
Fast til deg i dåpens pakt;
Styrk meg ved din nådes makt,
Så skal jeg i evighet
Love deg, o Kjærlighet,
Du mitt liv, min salighet.